

**ДА СЕ ЧЕТЕ
НА СВЕТЛО**

ДА СЕ ЧЕТЕ НА СВЕТЛО

Превод: Иванка Томова, Мария Стамболиева, Елза Станчева, Цвета
Карагъзова

chitanka.info

ПЪРСИВАЛ УАЙЛД

П. МОРАН, ЛОВЕЦ НА ДИАМАНТИ

ТЕЛЕГРАМА
ДО ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР
ВЪЗХОД, МЕЖДУНАРОДЕН ИНСТИТУТ ЗА ЗАДОЧНО
ОБУЧЕНИЕ НА ДЕТЕКТИВИ, САУТ КИНГСТЪН, НЮ ЙОРК
Пращам телеграфически един долар моля кажете как се намират
диаманти.

Детектив П. Моран

ОТ ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР
ВЪЗХОД, МЕЖДУНАРОДЕН ИНСТИТУТ ЗА ЗАДОЧНО
ОБУЧЕНИЕ НА ДЕТЕКТИВИ, САУТ КИНГСТЪН, НЮ ЙОРК
ДО ДЕТЕКТИВ П. МОРАН, с/о МИСТЪР Р. Б. МАКРЕЙ, СЪРИ,
КЪНЕКТИКЪТ

Телеграмата ви не е ясна, защото може да значи и едно, и друго, и трето, но ако си бяхте платили за повече от десет думи, може би щяхме да разберем какво значи. Приемаме, че искате да намерите диаманти. Ако са загубени, дайте обява във вестника и определете възнаграждението. Ако са откраднати, веднага трябва да се потърсят услугите на добър детектив, но тъй като вас никой не ви брои за добър детектив и няма да се възползува от услугите ви като такъв, излиза, че диамантите не са откраднати.

Сигурни сме, че ще се радвате, ако изобщо намерите някакви диаманти — сини, жълти, малки или големи. И ние бихме се радвали, защото диамантите струват пари. Проверихме в енциклопедията. Там пише, че диаманти се намират в мините на Южна Африка. Намират се и в Южна Америка. А също в Южна Каролина, в Северна, в Джорджия и Вирджиния. Наблюденията показват, че диаманти се намират и в бижутерийните магазини, а нашата секретарка, която обича, както сама се изразява, хубава музика, дете ние не я понасяме, защото ушите ни

пищят от нея, казва, че много диаманти излизат на показ във второто действие на операта, на всяка опера. Наблюденията, освен това показват, че диаманти се срещат в големи количества у танцорки, актриси, собственици на заведения, собственици на петролни кладенци, комарджии, специалисти по конни надбягвания, професионални боксьори и политици от голям мащаб, но това става само когато времената са добри и те могат да наемат помещения за работа на 40-ия етаж заради хубавия изглед, а не за да скачат оттам. Когато времената са лоши, диамантите обикновено се обявяват за изчезнали, за да се вдигне шум около загубата им, а понякога може да се окажат и фалшиви.

Според нас не е лошо да заминете за Южна Америка или за Южна Африка и там да търсите диаманти, за предпочитане е Южна Африка, защото е по-далеч. Съобщете ни кога тръгвате.

П. П. Задържахме единия долар, който Уестърн Юниън ни препрати, за да покрием разноските по загубата на време, отделно да отговорим на глупавата ви телеграма.

Дж. Дж. О'Б

ОТ ДЕТЕКТИВ П. МОРАН, с/о МИСТЪР Р. Б. МАКРЕЙ, СЪРИ,
КЪНЕКТИКЪТ

ДО ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР

ВЪЗХОД, МЕЖДУНАРОДЕН ИНСТИТУТ ЗА ЗАДОЧНО
ОБУЧЕНИЕ НА ДЕТЕКТИВИ, САУТ КИНГСЪН, НЮ ЙОРК

Ама че нахалство, да ми приберете единия долар, при положение че писмото ви не струва нищо, а и времето ви — също, а Мерилин — така се казва новото момиче, което взехме на работа при нас, защото се издържа сама, докато учи в колежа, и с парите, който спечели през лятото, изкарва зимата — прочете писмото ви и се смя, и каза, че се лови на бас за един долар, че за първи път сте отворили енциклопедия и затова трябва да гръмнете една бутилка вино, та да отпразнувате случая. Мерилин е умно момиче и много й сече акълът, но може би първо трябва да ви разкажа за мистър Бъртън Финдли и мистър Уилям Ъндъруд Младши, и мистър и мисис Арнолд Гейлорд, и мистър Кътлър, и мистър А. И. Ърскин-Бевин, и другите амеби и единадесетте диаманта розетки.

В неделя сутринта шефът ме вика.

— Питър — казва той, — ела, затвори вратата и много-много не приказвай.

— Добре, мистър Макрей — викам аз.

— Питър, познаваш ли мистър Бъртън Финдли?

— Да, сър.

— Какво знаеш за него?

— Ами той е богат човек, сър, и ходи на лов.

Шефът се намръщва, както си му е навикът.

— Питър, той е нещо повече от ловец, той е амеба.

Не знаех, че мистър Финдли е такъв — нали от години си има голяма къща тук в Съри. Затова викам:

— Мистър Макрей, той винаги е минавал за републиканец.

— Може и така да е, Питър, защото амебите републиканци се срещат в по-голямо изобилие от амебите демократи. Знаеш ли какво е амеба? Кръгло животно. Когато види нещо, което иска, започва да го обикаля, а иска всичко, което види. — Шефът слага два пепелника на бюрото си. — Единият пепелник е амебата, няма значение кой. Другият е някакъв предмет. Амебата се втурва към него. Проточва част от тялото си наляво. После проточва част от тялото си надясно. Схващаш ли, Питър?

— Да, сър, излиза, че амебата е левак.

Шефът се смее.

— Възможно е, възможно е, но която и част първа да стигне до предмета, тя се съединява с другата част и пленява предмета; може да бъде произведение на изкуството или къща в провинцията, или нечия съпруга.

— Какво става с предмета, мистър Макрей?

— Става част от амебата, която го поглъща. След това амебата вижда нещо друго, което иска, защото тя винаги иска нещо друго, повтаря процеса *ad infinitum*^[1] и става много голяма амеба. Затова снощи у мистър Финдли се състоя сбирка на Клуб Хоби.

— Да, сър — рекох и го изчаках да продължи.

— Клуб Хоби е клуб на хора, които събират разни неща. Тези хора са малки амеби. Срещат се у мистър Финдли, защото той е най-голямата амеба. Мистър Симор събира марки. Показа четири марки, които е купил на разпродажба; те струват много, защото самолетът на

тях лети обърнат наопаки, а пилотът не пада. Мистър Кътлър събира копчета. Показа някакви, дето били на Джордж Вашингтон, но аз не вярвам, че и самият Джордж може да потвърди това. Мистър Уилям Ъндъруд Младши събира офорти. Купил е два офорта, които Уислър оставил недовършени и затова сега те струват повече, отколкото ако ги е бил завършил, което идва да покаже, че винаги, когато може, днешната работа трябва да се отлага за утре. Мистър Помрой, който играе на борсата, показва единадесет диаманта розетки, винаги ги носи в джоба си за късмет. По-добре да си беше счупил врата и да си бе останал у дома. Мистър Ърскин-Бевин се е сдобил с особено рядко първо издание на книга — той това събира. Също като мистър Джоунс. Показа изданието и двамата с мистър Джоунс рекоха, че макар и съперници, те са приятели, което означава, че единият ще забие нож в гърба на другия, но само в непрогледна нощ. Аз притежавам гравюри, може би си ги виждал в тази стая. Тях занесох. Арнолд Гейлорд, който се ожени за една от внучките на Финдли, не събира нищо, защото правнуците се увеличават много бързо и всичко, което изкара, отива за дрехи и обувки; както разбирам, Финдли не им дава нищо, освен безплатна храна и квартира през лятото. Та те си помислили, че ще изиграят хубав номер на останалите, като покажат последното си бебе. Мистър и мисис Гейлорд не са амеби.

— Не са, сър, това веднага става ясно.

— После всички вечеряхме.

— И бебето ли?

— Да, но отделно. След вечеря взе да гука, да се усмихва и да си играе с дрънкалката. Всички му се радвахме. Накрая мистър Финдли, който колекционира всичко — марки, офорти, картини и първи издания, да не говорим за борсови акции, а освен това е голям ловец и голям рибар, — ни показа един филм, който е снимал, когато е бил за риба в Гълфстрийм. Той и риби щеше да колекционира, ако не бяха толкова мокри. Снимките бяха вълнуващи — по едно време една акула за малко да колекционира мистър Финдли. Много се разочаровах, че не е успяла. Икономът прожектираше филма.

— Хюит ли, сър?

— Познаваш ли го?

— Той е важна политическа клечка в селото.

— И аз така съм чувал. Та когато запалиха лампите, всички взехме да ръкопляскаме, а мистър Помрой отиде при мистър Финдли и тихичко му каза, че неговите единадесет диаманта розетки, които стояха на масата заедно с другите предмети, ги няма.

— Ха!

— Ти какво би направил, Питър?

— Ако диамантите бяха мои, мистър Макрей, нямаше да говоря тихичко, ами направо щях да се разкрещя.

— Мистър Помрой залага на борсата на Уолстрийт и когато загуби, не вдига шум. Питам те, какво би направил след това?

— Бих заключил вратата и бих претърсил членовете на Клуб Хоби?

— Сетихме се за това и решихме да не го правим. Прилагат го във всички добри детективски романи, но кражбата никога не се разкрива по този начин. Ние, Питър, решихме да не действваме елементарно. Първо, призовахме виновника, който и да е той, да остави диамантите на масата, откъдето ги е взел, и обещахме през това време лампите да бъдат угасени. След като от това нищо не излезе, стигнахме до заключението, че претърсването ще се окаже непристойно и безполезно.

— Кой стигна до това заключение, мистър Макрей?

— Мистър Помрой стана изразител на общото мнение. Той каза: „Онзи, който е взел диамантите, е готов да бъде претърсен. Затова те не са у него, не са в джобовете му, нито там, където очакваме, че можем да ги намерим. Ако започнем взаимно да се претърсваме, няма да намерим нищо и ще възмутим дамите, които няма да се съгласят да бъдат претърсени дори от други дами. Защо да си губим времето?“

— Аз не бих нарекъл това губене на време, мистър Макрей.

— Мисля, че тогава всички бяха на това мнение, Питър. Потърсихме тук-там — под килимчетата, в тапицерията на мебелите, под масата. Претърсихме едно-единствено човешко същество — бебето. Направихме това, защото в тъмното някой би могъл да укрие диамантите у него. Това беше всичко, което направихме, а после дамите се захванаха да обличат бебето — то е само на пет месеца и ако ги бяхме оставили, дамите щяха цяла нощ да си играят с него на „Варила баба кашица“.

— Заключение е, че не сте намерили диамантите, мистър Макрей.

— Заключение ти е правилно, Питър.

— Може би мистър Помрой, без да иска ги е сложил в джобовете си.

— И това ни мина през ума. Помрой преобърна джобовете си. Помолихме го съвсем учтиво и любезно.

— Това е ясно, сър.

— За жалост в Клуб Хоби няма детективи. Всички се страхуваме, че ако мистър Финдли наеме професионален детектив, вестниците ще започнат да пишат за нас. Не искаш ли да се отбиеш при мистър Финдли да си поговорите?

Както винаги набързо обмислих предложението.

— Възнаграждение ще има ли?

— Не сме говорили за това, но можеш да разчитаеш, че ще направим каквото трябва. Ако бях на твоето място, Питър, щях да поискам от мистър Финдли да ми плаща на час, независимо дали спечеля, загубя или завърша наравно играта. Щом като повече от десетина умни мъже и жени се опитаха да намерят диамантите и не успяха, ти едва ли ще ги откриеш.

— Мистър Макрей — викам му аз, — вие сам казахте, че в Клуб Хоби няма никакви детективи. Аз обаче вече разреших вашия случай и минавам на следващия.

— Хайде де! — казва той.

— Да, сър — викам аз, — много ми сече акълът, особено след като се представих толкова добре на изпита по наблюдателност.

Шефът ме поглежда странно.

— Не знам какво си могъл да наблюдаваш, след като не си бил там; аз ти разправям какво е станало със собствени думи и без съмнение съм изпуснал някои от най-важните подробности, но ако работата е толкова лесна, колкото казваш, няма що да губиш време, ами се занеси у мистър Финдли, който много ще се зарадва да те види у дома си.

— Не съм толкова сигурен в това, но ще побързам — викам аз, и то съвсем сериозно, защото имам среща с Мерилин да я заведа на кино в Стюарт тиътър в Лейквил същия този следобед, което се пада неделя, но шефът продължава:

— Сега ще се обадя на мистър Финдли да му кажа, че тръгваш.

Та Джим Хюит, значи, ме посреща и казва:

— Ей богу, Питър, ама много се радвам, че дойде, да ме беше видял снощи как се ядосах, като взеха да викат, че ще претърсват всички!

— Джим, аз разбрах, че не са претърсвали никого, освен бебето — викам аз.

— Точно така.

— Не са претърсили и мистър Финдли.

— Защо трябва да претърсват шефа?

— Нито мистър Помрой.

— Той си преобърна джобовете пред очите ни, не се безпокой за това. — Джим ме смушква в ребрата. — Жалко, че не претърсиха мистър Симор. Аз познавам негърката, която го пере, и тя разправя, че бил толкова стиснат, та я карал да му шије големи кръпки на бельото, докато дрехите му съвсем се разпаднат. Аз обаче не съм такъв, Пийт. Веднъж седмично се събличам гол-голеничък, ама не гледам нужно ли е, или не и можеш да си сигурен, че на гащите и на ризите ми няма никакви дупки.

— Все тая, драги мой — викам аз. — Сега можеш да ме заведеш при господаря си.

— Много си важен откакто стана детектив — казва той, но почуква на вратата на всекидневната, която е заключена, и когато отвътре някой изръмжава: „Какво има, дявол да го вземе, хм-м?“, отговаря: — Мистър Финдли, Моран дойде.

— Мистър Моран, кречетало такова — викам му аз, но Хюит ме рита в пиццала, без да иска нарочно и тогава чувам, че ключалката се превърта и мистър Финдли казва:

— Влизай, Моран, влизай! Дявол да го вземе, не стой на прага, че става течение! Влез, та да заключи вратата след тебе.

Та мистър Бъртън Финдли, значи, не прилича на амеба, защото е към седемдесет и пет, висок, костелив, с мършави ръце и рунтави бели вежди, сякаш сам си ги е плел; пуши пура, която струва един долар, шегата настрана, но на мен не ми предлага, макар че виждам колко много пури стърчат от външния му джоб. Стаята е много разхвърляна, навсякъде има пепелници, пълни с угарки от цигари и пури, мръсни чаши от уиски със сода, бутилки от уиски, сифони; някои от бутилките

не са отворени, прожекционният апарат е изправен в единия ъгъл на стаята, а на срещнатата страна е екранът и до него — бебешката количка. На масата в една висока синьо-зелена ваза вехнат някакви цветя, а в сребърните подноси са останали сандвичи, които не изглеждат никак привлекателно, защото са изсъхнали и се ронят; пелените на бебето и играчките му са в количката; на друга маса са оставени няколко копчета, марки и книги, гравюрите на мистър Макрей и някои други неща; прозорците са затворени и е толкова задушно, че можеш да режеш въздуха с нож. Стаята прилича на музей, с дебели килими, стъклени шкафове с книги, стъкленици, вази и часовници, а също картини и статуи, които изобщо не са облечени, затова им хвърлям по един поглед само когато мистър Финдли не ме наблюдава.

— Влизай, Моран, дявол да го вземе, хм-м! — вика той и като отваря една уста, не може да се спре. — Всичко, което виждаш, е точно както си беше снощи, с изключение на това, че гостите са си отишли у дома, ако наистина там са отишли, защото не изключвам някои от тях да са се отбили в „Зеления фенер“ или в „Бруксайдската кръчма“ да пийнат по нещо и да си почешат езиците. Това са копчетата на Кътлър — той предложи да ги остави, защото могат да се разглобяват и били използвани за пренасяне на скъпоценни камъни. Разглобихме ги и както виждаш, празни са. Ето ги марките на Симор — в пощенска марка не можеш да скриеш диамант, нали, а пък аз имам и по-редки марки в моите албуми. Ето гравюрите със спортни сцени на Макрей — няма защо да му казваш, но моите са по-хубави. А ето и първите издания на книги, които двама от членовете на клуба донесоха; да не мислиш, че са само корици на книги като онези в библиотеката зад гърба ти. Понякога вътрешната част на книгата може да се откъсне, за да се пренасят наркотици. Тези книги обаче са редовни, ние ги проверихме. Претърсихме чантите на жените и ги накарахме да си ги занесат у дома, макар че те предложиха да ги оставят. А в тази бебешка количка се разполагаше правнучето ми. Поисках количката да остане тук и тя остана. Прожекционният екран е на същото място, където беше и снощи. Филмовата ролка е все още в апарата. Ето кутиите с филма, който Хюит показва най-напред, проверихме ги всичките. С тази бракма, дето е до апарата, се снажда филмът, ако лентата се скъса. Върху бракмата имаше кутия с лепило — отворихме я и изляхме

каквото беше останало, за да се уверим, че вътре няма нищо друго. Можеш да си напълно сигурен, че кутията е празна.

— Мистър Финдли, стигам до заключението, че сте подозирали Хюит — викам аз.

— Дявол да го вземе, ние подозирахме всички, хм-м — вика той и безпомощно вдига рамене.

— Каква е тая купчинка камъчета до киноапарата?

— Сигурно са от някоя саксия. Нали виждаш, че на всички прозорци има цветя.

— Разгледахте ли угарките от цигари и пури?

— Не, но ако искаш, ти ги разгледай. Дявол да го вземе, как може човек да скрие диамант в пура и след това да я напълни с пепел?

— Проверихте ли сандвичите?

— Моран, яж колкото искаш, ако добре съм разбрал намека ти.

Изяждам, значи, осем или десет сандвича, а той продължава да говори:

— След като гостите си отидоха, заключих вратата и легнах да спя на канапето. Хюит ми остави закуската на една табла пред вратата и току-що закусих — виждаш ли черупките от рохко сварените яйца? Всичко, което вчера е било в стаята, е останало тук, с изключение на хората, но ние решихме, че няма смисъл да ги претърсваме, както мистър Макрей сигурно ти е казал. Онази врата там е за банята — смятам да се обръсна и да си измия зъбите, ако успея да стигна дотам. Е, Моран, хайде кажи нещо! Мистър Макрей разправя, че знаеш кой е крадецът. Кой е той?

— Първо трябва да задам няколко въпроса — викам аз.

— Задавай!

— Каква е наградата?

— Хм-м! Хм-м! Единадесетте диаманта, значи, струваха около пет хиляди долара; диамантът, шлифован във формата на розетка, не е толкова ценен, колкото другите. Затова му предложих шест хиляди.

— Чакайте малко! На кого предложихте шест хиляди?

— Ами на Помрой, след като ги загуби. Исках да му платя, за да си мълчи и да не става скандал. Той отказа.

— Искате да кажете, че е поискал повече от шест хиляди долара?

— Дявол да го вземе, момче, той не иска пари. Искане си диамантите — суеверен е. Разправя, че преди да продаде или да купи

нещо, бърка в джоба си, изважда няколко диаманта и ги преброява. Ако са тек, прави каквото казва вътрешният му глас, ако са чифт — прави точно обратното. Тъй като единадесет е нечетно число, слуша вътрешния си глас и вечно е закъсал за пари... Моран, какво ще кажеш за хиляда долара награда — една пета от стойността на диамантите, а?

— Съгласен съм, ако обаче го напишете черно на бяло.

Докато той пише, аз обикалям из стаята, гледам хилядите неща в нея и изяждам още няколко сандвича.

— Една година трябва, за да се претърси тази стая.

— Така е, дявол да го вземе! Ето тук пише, че съм съгласен да платя наградата, ако намериш диамантите. Кажете сега кой ги е взел?

Внимателно сгъвам листа и го слагам на сигурно място, защото си спомням какво разправяше шефът за амебите и не искам мистър Бъртън Финдли да прилапа този лист.

— Мистър Финдли, вие събирате разни неща — викам аз.

— Да.

— Какви неща?

— Казах ти и ти ги видя тук: картини, скулптури, вази, книги, гравюри...

— Също и диаманти розетки?

— Имам два.

— Покажете ми един.

Той бърка с два пръста в джоба на жилетката си и ми подхвърля голям диамант, сякаш ми подава топче за игра.

— Ето това е диамант розетка.

— Добре, а къде са другите десет? — питам аз и го гледам право в очите.

— Какво искаш да кажеш?

— Може би отдавна сте смятали да купите диамантите на мистър Помрой?

— Не, защото не са достатъчно хубави.

— Когато мистър Помрой е открил, че ги няма, вие сте му предложили да ги купите.

— Нали ти казах, бях готов да платя прескъпо, за да избегна скандала.

— В тъмното, докато всички са гледали филма, вие сте могъл да стигнете до масата, където са били диамантите, защото тази стая е ваша и вие я познавате като петте си пръста.

— Дявол да го вземе, Моран, накъде биеш?

— Когато някой каже: „Хайде да претърсим всички“, вие казвате: „Не, недейте“.

— Не аз, а Помрой го каза.

— Но вие се съгласихте. Хайде, признайте си — ако мислите, че можете да избудалкате Клуб Хоби, в който няма никакви детективи, мене, детектива П. Моран не можете да избудалкате. Затова давайте ги!

За миг ми се струва, че той ще ме ухапе. После избухва в смях, ама какъв смях, боже мой!

— Моран — вика той, — трябваше да се сетя какво си намислил още преди да проговориш. Нещо ми се въртеше в ума, ама просто не можех да допусна. Обаче така само си изгърмяваш патроните, мойто момче! Моран, знаеш ли какво е карати?

— Някакъв вид борба.

— Не карате, а карати, с които се измерват диамантите. На Помрой диамантите бяха малки — горе-долу по един карат всеки. А този тук е повече от девет карата, искам да кажа, че тежи почти колкото всички диаманти на Помрой, взети заедно, а освен това е известен диамант — носил го е един кардинал преди петстотин години. Знаеш ли, че има една дузина специалисти, които ще потвърдят това.

Понякога просто се познава кога човек казва истината. Веднага разбрах, че този случай е точно такъв, и рекох:

— Охо!

— Това не е всичко, Моран — продължава той. — Ти каза, че стаята е била тъмна, докато е траел филмът. В известен смисъл така беше, защото единствената светлина идваше от апарата. Но аз стоях през цялото време до екрана и обяснявах на членовете на клуба снимките и ако бях мръднал, всички в стаята щяха да забележат. Останалите можеха да се движат, където си пожелаят, аз обаче не можех. — Сигурно всички големи амеби се държат любезно като него. — Не се отчайвай, Моран. Щом ние не успяхме да намерим диамантите, как тогава да очакваме, че ти ще успееш?

Доста потиснат се чувствавам и викам:

— Сигурно е по-добре да се откажа.

Мистър Финдли идва при мен и ме потупва по гърба.

— Дявол да го вземе, Моран, никога не се предавай! Ти ми се издигна в очите, защото направо ми каза, че съм крадец. Смелчага си ти, щом не те е страх да си сложиш главата в торбата — вика той и странно се хили: — В много отношения ми напомняш за една горила, която веднъж вървеше срещу мен толкова бавно и добронамерено, че

просто ме беше срам да я застрелям, горката. Дори и враговете ми ще ти кажат, че от обир на банки и влакове може да не се откажа, но за шепа дребни диаманти никога няма да се излагам.

Това вече ми идва много и викам:

— Мистър Финдли, май ще е по-добре да си вземете професионален детектив.

Той страшно бързо спира да се хили.

— Моран, ще застрелям първия, който поиска да си напъха тук дългия нос, затова господ да ми е на помощ, наистина ще го застрелям! В моята къща има оръжейна и ако някое от ония професионални ченгета се появи тук, ще го надупча с медни куршуми! Запомни, Моран, не искам никаква гласност, никакъв скандал! Наградата си остава. Обади се пак, като ти хрумне нещо друго, искам да кажа нещо, което ще свърши работа. А сега, преди да си тръгнеш, дай си ми големия диамант розетка. Знам, че го вземаш от разсеяност, но аз ще те освободя от него със същата разсеяност.

След всичко това се изнизвам от къщата и ако бях куче, щях да изчезна с подвита опашка. Имам среща с Мерилин да я водя на кино, както вече казах, но не възразявам, когато шефът вика:

— Питър, съжалявам, ако ти обърквам плановете, но следобед ще трябва да ме закараш на гарата. — После добавя: — О, а как беше у мистър Финдли?

— Има напредък, мистър Макрей — викам аз, което не е истина, но какво друго мога да кажа.

Моля потвърдете телеграфически, че веднага изпращате професионален детектив.

ТЕЛЕГРАМА

ДО ДЕТЕКТИВ ПИТЪР МОРАН с/о МИСТЪР Б. МАКРЕЙ,
СЪРИ, КЪНЕКТИКЪТ

Да изпратя телеграма, та да ме убият въпросителна Не благодаря
точка

Главен инспектор
Възход, Международен институт за задочно обучение на
детективи

ОТ ДЕТЕКТИВ П. МОРАН, с/о МИСТЪР Р. Б. МАКРЕЙ, СЪРИ,
КЪНЕКТИКЪТ

ДО ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР
ВЪЗХОД, МЕЖДУНАРОДЕН ИНСТИТУТ ЗА ЗАДОЧНО
ОБУЧЕНИЕ НА ДЕТЕКТИВИ, САУТ КИНГСТЪН, НЮ ЙОРК

Предварително прецених, значи, че няма да изпратите детектив, нито че самият вие ще дойдете, ако не сте сигурен, че ще ви платят, но сега възнаграждението е по-голямо, отколкото беше отначало, и аз предполагам, че ще си промените решението, като разберете за какво става дума.

Телеграмата ви е пристигнала доста късно днес следобед, което значи понеделник, а аз бях излязъл да закарам госпожата, затова Мерилин я приела по телефона и като ми я предаде, беше готова да зададе цял куп въпроси, но аз я прочетох три-четири пъти, после вечерях и след това трябваше да закарам госпожата на гости, и когато оставих колата, приближаваше полунощ, а Мерилин стои в гаража и чака.

— Е, Питър — вика тя, а аз казвам:

— Мерилин, закъсал съм и ми трябва приятел.

— Как така си закъсал? — пита тя.

— С едни диаманти — викам аз и ѝ разправям каква е работата.

Разправям и гледам, че очите ѝ святкат: тя не задава никакви въпроси, а само повтаря едно и също: „Питър, продължавай! Да не си посмял да спреш! О, Питър, продължавай!“ Като свършвам, казва:

— Питър, това е направо страхотно, какъв късмет, че дойде да ми кажеш какво те измъчва! Миналата година, като бях първи курс в девическия колеж в Маунт Холиоук, Масачузетс, се записах в семинара по „Изкуство и майсторство на криминалния разказ“. Тази история, все едно че е взета от тестовете, които без предупреждение ни даваха на нас, първокурсниците, когато най-малко очаквахме.

— Че това е чудесно, Мерилин — викам аз. — Кой тогава е задигнал диамантите?

Тя вдига рамене и казва:

— Елементарна работа, мили мой Питър, елементарна!

— Така ли? Кажи тогава как ги е задигнал?

— Не ме размивай, Питър, че направо ме е срам да задействувам малките си сиви клетки, толкова е лесно.

— Добре, че е лесно, лесно е, това вече го установих, но къде е скрил диамантите?

— Точно това е енигмата, Питър. — За първи път чувам тази дума, затова тя ми я казва буква по буква, същото се отнася и за имената, с които Мерилин ме затрупва няколко минути по-късно. — Всичко си представям, Питър, наистина е много просто! Искам само да ти задам един въпрос.

— Питай.

— Кой е авторът на разказа?

Не бях сигурен, че съм я чул добре, и затова я накарах да повтори въпроса.

— Кой е авторът на разказа? — пита тя.

— Какъв разказ, Мерилин?

Тя се смее, но трябва да признае, че смехът ѝ звучи приятно.

— Питър, след три години, прекарани в колежа, не ме убеждавай, че разказите се пишат сами. Няма ги вече наивните момиченца, дето не смеят да си потърсят коледните подаръци в комина от страх, че ще им се напълнят очите със сажди! Каж ми кой е написал разказа и аз ще ти кажа къде са скрити диамантите. Ако е написан от Конан Доил, отговорът е един; ако е от Дашиъл Хамет, отговорът е друг; ако е от Елъри Куин — трети. Например... Чакай малко, Питър! Нали каза, че мистър Финдли имал оръжейна?

— Точно така.

— С пушки?

— Ти какво очакваш да има в една оръжейна? Пиана ли?

— А оръдие има ли? Ако Елъри Куин беше написал този разказ, скъпоценните камъни щяха да бъдат в снаряда, който мистър Финдли щеше да сложи в оръдието, когато при залез-слънце свали флага, и щеше да изстреля снаряда в реката, където един конфедерационист ще чака да го вземе, както предварително е уговорено.

— Искаш да кажеш, че диамантите са в някакъв снаряд и той ще изстреля същия този снаряд?

— Точно това е идеята, Питър. Не е ли страхотна?

— Не струва, Мерилин — викам, след като размислям няколко секунди.

— Защо?

— Не изключвам една голяма амеба като мистър Финдли да има оръдие, защото той има почти всичко, което го има на този свят, но ако стреля с него рано сутрин, хората ще вдигнат голям шум, защото тук в Ню Ингленд хората са такива, а освен това в Съри няма никаква река и никакви конфедерационисти от тази страна на линията Мейсън-Дикси^[2].

Това обаче не я кара да замлъкне задълго.

— Питър, мистър Финдли има ли гъски?

— Гъски ли?

— Има ли една бяла гъска с шарени пера?

— Не — викам. — Няма гъски, тъй като няма смисъл да стреля по тях с оръдие, защото пернатите с нищо не можеш да ги заглушиш.

— Много лошо — казва тя, — ако имаше гъски и ако Конан Дойл беше написал разказа, щеше да намериш синия елмаз, искам да кажа диамантите, в гушата на гъската, дето тежи кило и половина по-малко от другите, имам предвид голямата бяла гъска, специално угоявана за Коледа.

— Какъв смисъл да приказваме, Мерилин? — викам аз. — На онова събиране в Клуб Хоби е имало само амеби, все кръгли и все леваци.

Но тя едва сега започва.

— Питър, я ми кажи на полицата на камината има ли препарирана дива котка?

— На полицата на камината в оръжейната, където не съм влизал, може и да има препарирана дива котка, но на полицата на камината във всекидневната стои само главата на един господин с много бяло лице.

— Колко жалко! Как ме е яд, че няма никаква препарирана дива котка, защото, ако разказът беше написан от Джон Диксън Кар, точно в нея щеше да намериш диамантите, а може би щеше да ги намериш в куршума, който съпругата на немския учен изстрелва през прозореца, преди да застреля немския учен с друг куршум. Чакай малко, Питър! Ах, тези мои малки сиви клетки!

Аз чакам. Тя се размива и смехът ѝ прозвучава все така приятно.

— Открих, Питър, и както вече ти казах, всичко е съвсем ясно.

— Каза ми го вече, но полза няма.

— Искам да кажа, че открих ключа на загадката.

— Значи ставаме двама души, които сме го открили, само че с него нищо не се отключва.

— Това е защото не си учил в колеж, Питър. Бележничето ти подръка ли е? Представи си, значи, че аз съм професорът и докато изнасям лекцията, ти си водиш бележки...

Тя говори може би повече от час и от време на време занича в разни книги, дето си е донесла, за да учи от тях през ваканцията. Накрая вика:

— А сега, Питър, смяташ ли, че мистър Бъртън Финдли ще се зарадва, като му звъннеш на вратата?

Поглеждам си часовника. Станало е почти два часът сутринта, затова първо обикалям с колата къщата, докато се уверя, че във всекидневната свети, и след малко мистър Финдли сам ми отваря вратата.

— Дявол да го вземе, ти ли си това, Моран? — вика той. — Влизай, влизай, хм-м! Не ме карай да стоя на течението, че ще взема да умра от простуда. Сигурно искаш да отидеш във всекидневната, а?

— Да, сър.

Той отключва вратата и след като влизаме, пак я заключва.

— Хайде, Моран, казвай! Не ме дръж в напрежение!

— Мистър Бъртън Финдли — викам, — аз разреших случая.

— Пак ли?

— Този път грешка няма. — Поглеждам бележките, които си водих, докато Мерилин изнасяше лекцията, и казвам: — Мистър Финдли, имате ли чиста бяла покривка?

— Кърпа ще свърши ли работа?

— Ако е чиста и бяла.

Постиламе я на една маса, аз вземам главата на господина с бялото лице, дето стои на камината, и го слагам върху чистата бяла кърпа.

— А сега? — пита мистър Финдли и ме гледа в упор. — А сега?

Поглеждам си бележките.

— Ако мистър Дойл беше измислил тази история, както пише тук, бюстът щеше да бъде на Наполеон.

— Че той е на Наполеон.

Преди да тръгна, бях сложил в джоба на палтото си един тежък чук. Стоварвам го с всичка сила върху бюста и главата на Наполеон се

счупва на дванайсетина парчета, така поне ми се струва, макар че не ги преброявам, защото следя някое парче да не падне извън кърпата.

— Боже мой! — изкрещява мистър Финдли.

— Правилно — викам аз, — защото в бележките пише: „Той изкрещява победоносно“.

— Това не беше победоносно, идиот такъв — крещи той.

— Чакайте малко — викам аз и чета от бележките: — „Прочутата черна перла на Борджиите се бе завряла в едно счупено парче като слива в плодов кейк.“

— Е, къде е перлата?

Вече съм натрошил всички големи парчета на малки парченца, но не виждам никакви перли или диаманти.

— Тази история не е измислена от мистър Дойл.

Мистър Финдли се строполява на един стол и се хваща за главата.

— Деветстотин долара съм платил на една разпродажба за този бюст.

Аз не губя време. На един от прозорците има някакво растение в червена ваза. Листата му са обърнати не към прозореца, а в обратна посока. „Ако историята беше измислена от мистър Уолас, щеше да има цяла редица саксии и ако на едно от цветята листата са загърбили светлината, това значи, че някой го е обърнал, когато е скрил там диамантите, защото всяко нормално растение, ако не го пипаш, се стреми към светлината“.

— Моран, чакай — вика той, но аз съм много по-бърз от него.

Бам!

Мистър Финдли прави почти еднометров скок, което е доста добро постижение за един възрастен човек, който не се занимава с физкултура.

— Моран — вика той, — даваш ли си сметка какво направи? Счупи една от най-прекрасните фарфорни вази от периода Мин! Искаха да я купят от музея Метрополитън, но аз не им я продадох, а листата на растението не са обърнати към светлината, защото то е изкуствено!

Аз обаче не го слушам. Ровя из парчетата от вазата и от саксията, която е била във вазата, и сред пръстта, която е била в саксията, за да намеря единадесетте диаманта розетки, но, изглежда, тази история не е

била съчинена от мистър Уолас, защото единственото, което намирам, е една капачка от бутилка и два червея.

Мистър Финдли е коленичил до прозореца и събира парчетата, а аз чета бележките си. „Има един разказ от мистър Честъртън, в който диамантите не могат да се видят, защото са в една стъкленица с вода, а понякога във водата диамантите стават невидими; в криминалните разкази диамантите, поставени във вода, винаги са невидими“. Нали си спомняте за високата синьо-зелена ваза и за цветята, които вехнеха в нея последния път, когато бях тук. Писах ви за тези цветя в писмото и ако сте забравили, можете отново да го прочетете.

Бам!

Тази история сигурно не е съчинена от мистър Честъртън, защото единственото, което намирам, са парчета стъкло, цветя, вода, и пак парчета стъкло и добре, че не си порязвам ръката. Мистър Финдли, както вече казах, е коленичил, но се обръща към мен и сякаш всеки миг ще избухне в плач.

— Моран — вика той, но този път съвсем тихо, — това е венецианско стъкло. Да, венецианско стъкло, шестнайсети век. С нищо не може да се замени.

— Съжалявам — викам, — но пред вас е един курсист от ВЪЗХОД, Международен институт за задочно обучение на детективи в Саут Кингстън, Ню Йорк, чийто девиз е: „Оставете нещата в ръцете на съдбата“. — Не знам дали такъв девиз изобщо съществува, но казах това, което ми хрумна в момента, и смятам, че не е лошо.

Мистър Финдли ми подава една от онези пури, дето са по един долар.

— Запали я, Моран, и ми дай чука да го прибера. Страх ме е, че ще го повредиш, ако не внимаваш. — И сам ми поднася огън за пурата. — Моран, вчера ти предложих хиляда долара да намериш единадесетте диаманта розетки.

— Да, мистър Финдли, така е.

— Днес ти предлагам две хиляди долара, за да не ги намериш.

— Какво?

— Това е моето предложение.

— Мистър Финдли, дайте да се разберем...

— Моран, ти правилно ме разбра. Предлагам ти двойно по-голямо възнаграждение, за да се откажеш веднага от случая.

Нищо не разбирам и му викам:

— Защо трябва да правите такова нещо, мистър Финдли? Струва ми се, че не е честно.

— Намеренията ми са съвсем честни.

— Смятате да върнете диамантите, които сте свили, така ли?

— Моран, повтарям ти, че не съм ги откраднал — въздъхва той.

— Може би точната дума не е „откраднал“ ...

— Не съм ги взел. Не съм ги докосвал. Не знам къде са.

— Тогава защо ми правите такова предложение, мистър Финдли? Той ме поглежда странно.

— Моран, ако не можеш да се досетиш защо, след като унищожи някои от най-ценните ми произведения на изкуството, не съм сигурен, че мога да ти обясня. Виждаш ли тази картина на стената зад гърба ти? Тя струва колкото петнайсет кила диаманти розетки. Виждаш ли онази мраморна статуя в ъгъла? Не, не я гледай, моля те! Не искам и нея да я направиш на сол, само защото Ник Картър Дяволския детектив намерил веднъж някакви бижута, скрити вътре в такава статуя.

— Защо не?

Той отваря едно чекмедже на бюрото си и бързо заключва в него чука.

— Виж какво, ще си направя предложението писмено... най-добре ще бъде така: ще ти напиша чек за две хиляди долара, ако тържествено се закълнеш, че никога вече няма да стъпиш в дома ми. Приемаш ли?

Две хиляди долара много ми харесват, защото са повече от хиляда долара, но не искам да ги взема, защото вие пак ще ми триете сол на главата — нали веднъж ми писахте, че „ако приемеш пари от някой, който е замислил престъпление, ставаш негов съучастник“. И понеже не знам какво престъпление може да замисли една голяма амеба като мистър Финдли, викам:

— За да взема чека, трябва да получа разрешение от Главния инспектор.

— Главния инспектор? Професионален детектив?

— Да, сър, в Саут Кингстън, Ню Йорк.

— Професионален детектив, който ще дойде тук и ще разтръби цялата история на вестниците след всичко, което ти вече си направил?

— Страхувам се, че друг начин няма.

— Прав си да се страхуваш, Моран — смее се той. — Ела с мен, ела, Моран! — Отключва вратата, заключва я след нас и ме завежда в една стая в дъното на коридора. — Моята оръжейна — вика ми. — С тия пушки съм стрелял по всичко — от антилопи до зебри, от катерици до крокодили. Това е Рос 30/30. Изстрелва куршум, който се пръсва в тебе, което ще рече, че влезе ли в теб, оставя малка дупчица, но при излизане ти изкарва и черния дроб. А това ми е пушката за слонове, която използвах в Бирма, с нея стрелях и кобри, и слонове. Нали виждаш, че има две цеви. Едната е за женски слонове, а другата за мъжки — те винаги лягат на същото място, на което е убита женската. Отдавна не съм стрелял по слон, но ще вляза постепенно във форма, като започна с Главния инспектор и запазя втората цев за теб. А това е автомат 405. Страшно оръжие, но няма начин в съда да не ме оправдаят, че съм прибягнал до него. Това тук е базука, която може да надупчи Главния инспектор, ако ще и в танк да се скрие. Патрони имам много. А сега, Моран, ще те изпратя до входната врата, после ще я затворя, ще я заключа и ще превъртя ключа втори път.

— Мистър Финдли — викам, — не можете да уплашите Главния инспектор! Явно не познавате човека!

Той си облизва устните, сякаш е гладен, и вика:

— С нетърпение очаквам да се запозная с него. Много хубав ще ми се види през мерника на базуката. Спомени това, като му пишеш, и добави, че аз може да отскоча с колата до Саут Кингстън един от тия дни, в случай че той не дойде тук. Довиждане, Моран.

Моля, отговорете веднага кога пристигате, за да ви кажа някои неща за мистър Финдли, защото той е особен човек и мисля, че трябва да знаете повече за него.

Моля, отговорете веднага.

ТЕЛЕГРАМА

ДО ДЕТЕКТИВ П. МОРАН, с/о МИСТЪР Р. Б. МАКРЕЙ, СЪРИ,
КЪНЕКТИКЪТ

Главният инспектор замина за погребението на баба си в Мексико веднага след като прочете писмото ви и не се знае кога ще се върне точка копие от тази телеграма изпращам на мистър Бъртън Финдли точка телеграмата подписвам аз, защото съм предана на

главния инспектор запетайка мистър Финдли запетайка, но аз съм една беззащитна жена и разчитам на вашата кавалерия.

М. М. О'Р, секретарка на Дж. Дж. О'Б

ОТ ДЕТЕКТИВ П. МОРАН, с/о МИСТЪР Р. Б. МАКРЕЙ, СЪРИ,
КЪНЕКТИКЪТ

ДО ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР

ВЪЗХОД, МЕЖДУНАРОДЕН ИНСТИТУТ ЗА ЗАДОЧНО
ОБУЧЕНИЕ НА ДЕТЕКТИВИ, САУТ КИНГСТЪН, НЮ ЙОРК, МОЛЯ
ДА СЕ ПРЕПРАТИ НА НОВИЯ АДРЕС

Показах, значи, телеграмата от вашата секретарка на Мерилин и викам: „Какво значи това «вашата кавалерия»? Мистър Финдли няма никакви коне, а тя вика: «Иска да каже кавалерство». «Не я знам тази дума», а тя ми отговаря: «Така си и мислех, защото иначе щеше да ми кажеш какво се е случило, преди да напишеш онова дълго писмо, а ти направо ме подлуди, защото не обели нито дума, докато не пристигна телеграмата»“.

Та, значи, избърсвам прахта от един стол в кабинета си, искам да кажа в гаража, и тя започва да ми задава един милион въпроси, а аз трябва да ѝ разказвам и преразказвам какво ми се е случило; добре, че изкарах висока бележка на изпита по наблюдателност, иначе често често щях да отговарям на въпросите ѝ с „Не знам“, а аз и без това доста често така си отговарям.

Тя започва да клати глава и вика:

— Ако този случай беше включен в семинара, който изкарах в колежа, сигурно щяха да ме скъсат. Питър, защо трябваше да се държиш като свиня? Можеше да провериш има ли нещо в бюста на Наполеон и без да го трошиш на парчета.

— В моя бележник пише, че мистър Холмс го е натрошил.

— Да, но първо го е платил.

— Мерилин, не ставай смешна. Откъде мога да намеря деветстотин долара? А и да ги имах, мислиш ли, че щях да ги дам всичките за главата на някакъв джентълмен с преbledняло лице?

— Можеше да провериш дали в пръстта на растението има нещо, без да унищожаваш вазата; можеше също така внимателно да наклониш венецианската стъкленница и да излееш водата от нея.

— Ето ги бележките, които си водих, докато ти изнасяше лекцията — викам аз. — Виж, че ония от твоите разкази не са били чак толкова внимателни.

— Питър, но ти не си професионален детектив и затова очаквах, че ще проявиш повече разум! Като си помисля само какви красиви неща си изпочупил, мога да се разплача! Хайде да вървим.

— В „Зеления фенер“ или в „Бруксайдската кръчма“?

— Не, у мистър Финдли.

— Мерилин, ти луда ли си?

— Била съм луда, щом не съм прочела бележките, които си си водил, но сега вече не съм луда, все пак изкарах отличен на „Изкуство и майсторство на криминалния разказ“. Каква глупачка съм била, че не съм се сетила за нея!

— За нея?

— За Дороти Сейърс, глупако! В цялата тази история има женски почерк. Хайде, Питър.

— Дума да не става.

— И ти ли си бил кръшкач като Главния инспектор?

— Точно такъв съм.

— Добре тогава, страхливецо, нямам нужда от теб. Мога и сама да карам кола.

— Добре. Ето ти ключовете.

— Питър, за последен път те питам, идваш ли?

— Мерилин, за последен път ти казвам, че оставам тук, където мистър Финдли няма как да ме улучи с онази пушка за слонове.

— Довиждане, Питър.

— Довиждане, Мерилин.

Та пет минути по-късно, значи, звъним на звънеца на мистър Финдли. Джим Хюит, икономът, отваря вратата.

— Пийт — вика той, — имам строга заповед да не те пускам.

— Той е с мен — казва Мерилин.

— Заповедта си е заповед — клати Джим глава. — Видя ли те, веднага трябва да натисна алармения звънец и да започна да зареждам пушките една след друга.

— Питър не носи никакъв чук този път — казва Мерилин.

— Не нося и искам да си взема обратно чука. Мистър Финдли го заключи в бюрото си, а на мен ще ми трябва.

— Ти ли си пак, Моран, хм-м? — Вратата на всекидневната се отваря около два сантиметра и половина и мистър Финдли се подава през нея. — Моран, не забравяй какво казах!

— Мистър Финдли, идвам сама — изчуруликва Мерилин.

— Велики боже! Главният инспектор — жена?

— Аз не съм Главният инспектор, мистър Финдли, изобщо не съм инспектор и направо щях да се разплача, когато Питър ми каза какво е направил.

— Е, какво искате?

— Мисля, че мога да ви намеря диамантите. Питър, вдигни си ръцете.

— Да си вдигна ръцете ли?

— Дръж ги вдигнати. Така няма да правиш повече бели.

Мистър Финдли отваря по-широко вратата на всекидневната.

— Това е първото смислено нещо, което чувам, откакто Моран се появи на прага ми. Хюит, пусни ги да влязат.

Влизаме във всекидневната и той заключва вратата след нас. Мерилин гледа втренчено прожекционния апарат, но аз не разбирам защо — него изобщо не съм го докосвал; после разглежда какво е останало от Наполеон, от китайската фарфорна ваза и от венецианската.

— О, Питър, ако можех, щях да те убия!

Мистър Финдли клати доволно глава и вика:

— Това е второто смислено нещо. Да ви услужа ли с пушка, мис... мис.

— Не се обръщайте към мен с „мис“, мистър Финдли. Наричайте ме Мерилин. Сигурно сте чували за мен от внучката си Хелън, с която учим заедно в Маунт Холиоук.

— Разбира се! Разбира се! — усмихва се старият Финдли. — Тя споменава за вас почти във всяко писмо. Двете играете заедно в баскетболния отбор.

— Точно така.

— И членувате в едно и също дружество... или клуб?

— Точно така.

— Сега може ли да си сваля ръцете? — питам аз. — Раменете ми изтръпнаха.

— Не! — изревават и двамата, а Мерилин вика: — Стой по-далеч от стените, Питър, защото може да докоснеш някоя от картините. Стой по средата на стаята и се прави, че си Статуята на свободата, която държи по една факла в двете си ръце. — Тя се обръща към мистър Финдли: — Мистър Финдли, грешката, която Питър е направил, е очевидна.

— Той не направи нищо друго, освен грешки.

— За разлика от мен Питър не е доловил женския почерк в тази история.

Мистър Финдли я поглежда изпод рунтавите си вежди и вика:

— Я повторете още веднъж, ама бавно. Тази история...

— ... Има женски почерк.

Мистър Финдли клати глава, защото и той като мен нищо не разбира.

— В един разказ на Дороти Сейърс откраднатите перли са закрепени за едно коледно цвете, сякаш са част от него. Никой не ги забелязва.

Мистър Финдли продължава да клати глава.

— Мое мило момиче, нас не ни интересуват никакви перли и освен това хората в Ню Ингланд нямат обичай да слагат коледни цветя през август.

— Аз просто нахвърлям идеята, мистър Финдли. Ако Дороти Сейърс беше измислила тази история, щяхме да намерим единадесетте диаманта на толкова видно място, че човек никога не би се сетил да ги търси там.

— Например?

— Питър спомена за някакви кръгли камъчета — малки камъчета с еднакви размери, които са били на полицата на камината до прожекторния апарат.

— Да, аз ги видях.

— Още ли са там?

— Всичко, което е било в тази стая в неделя, е още тук.

Мерилин отива да вземе камъчетата.

— Всички са еднакво големи, както забеляза Питър. Искам да ви попитам, мистър Финдли, дали камъчетата не са малко по-големи от липсващите диаманти.

Сега вече и аз започвам да схващам идеята, но мистър Финдли ме изпреварва.

— Мерилин, щом така искате да ви наричам, те наистина са малко по-големи.

Двамата си кимат и се усмихват.

— Мистър Финдли, с чук може да стане някоя беля.

— Чукът вече направи белята.

— С какво можем да счупим едно от тези камъчета?

Той бързо се запътва към един шкаф до стената.

— Орехотрошачка ще свърши ли работа?

— Ще опитаме.

Двамата надвесват глави и след малко чувам как камъкът се строшава.

— Това си е един обикновен камък!

— Моран, не си сваляй ръцете!

— Добре, сър.

— Нека да проверим останалите.

Нагрошават ги, значи, един след друг и като надзъртам през раменете им, виждам, че отвътре камъчетата са същите, каквито са и отвън — от онези, дето могат да се намерят из целия Кънектикът.

— Съжалявам, Мерилин — клати глава мистър Финдли.

— Аз също. Но по-лошо е, че ме е срам. Толкова добре се представих на онзи семинар в колежа, мистър Финдли.

— Какъв семинар?

Но тя тихо възкликва.

— Как не се сетих веднага? Женският почерк! Друга писателка! Не Дороти Сейърс! Агата Кристи!

Мистър Финдли се оживява.

— Аз също съм чел много книги на мис Кристи, но какво от това?

Мерилин е развълнувана.

— В разказите на Агата Кристи престъпникът е онзи, когото най-малко подозират!

— Какво искаш да кажеш, Мерилин? — питам аз, но тя вика:

— Не се бъркай в тази работа, Питър.

— Сега вече схващам — кима мистър Финдли, — но колкото и странно да изглежда, Моран вече ми пробута тази теория. Аз нямам

причини да крада. Аз съм най-малко заподозрян. Моран ме обвини, че съм взел диамантите.

— Но, скъпи мистър Финдли, вие не сте човекът, когото най-малко подозират! Припомнете си кой е бил тук в събота вечер.

— Добре — вика той и почва да изброява на пръсти. — Мистър и мисис Макрей. Мистър Симор. Мистър и мисис Ъндъруд. Мистър и мисис Ърскин-Бевин. Мистър и мисис Кътлър, мистър Джоунс, мистър Помрой. Мистър и мисис Гейлорд. Аз.

— Но това не са всички.

— Хюит, икономът ми.

— Има още.

— Изброих всички, които бяха в стаята...

— Освен онзи, върху когото пада най-малко подозрение!

Осенява ме блестяща идея и извиквам: „Наполеон!“, но мистър Финдли казва:

— Мерилин, предавам се. Вие кажете.

— Бебето на семейство Гейлорд.

— Моето правнуче? Това са пълни глупости.

— Върху него пада най-малко подозрение!

— Бебето беше единственото човешко същество в тази стая, което бе претърсено — с усилие си поема той дъх. — Ами че дамите го съблякоха голо-голеничко.

Но Мерилин вече се е отприщила и спиране няма.

— Откъде тогава някой по някакъв начин е взел тази шапа камъчета, които току-що натрошихме, мистър Финдли?

Двамата отиват при бебешката количка.

— Ние я претърсихме — казва мистър Финдли.

— Знаем. И оставихте това.

— Кое?

Двамата отиват при бюрото на мистър Финдли. Докато върви, Мерилин размахва нещо, което издава весел звук.

— Дрънкалката на бебето — казва тя. — Погледнете я! Пластмасова, лошо залепена — нали виждате как в тъмното лепило то е потекло! Значи докато вие сте гледали филмите, прожекционният апарат, който работи автоматично, след като го включиш, е бил само на няколко крачки от бебешката количка, а съвсем наблизо е имало една кутия с лепило!

Мистър Финдли не казва нищо, само кима и диша дълбоко. Сяда на бюрото и отваря джобното си ножче. Хваща с една ръка дрънкалката, а с другата — ножчето, но ги оставя.

— Млада госпожице — вика той, — смятам, че на вас се пада честта...

Мерилин разрязва дрънкалката, все едно че е топка от пластилин. Двете ѝ половини отскачат и върху бюрото се излива брилянтен дъжд.

— Диамантите на мистър Помрой — казва тя.

— Единайсет. Пребройте ги — вика мистър Финдли.

Няма смисъл да се опитваме да хванем Джим Хюит, защото явно е бил залепил ухо за ключалката и е духнал, щом е видял, че играта е свършила. Мистър Финдли ми написва чек за петстотин долара, после написва чек за същата сума на Мерилин и макар че на листа, дето ми е в джоба, пише, че ще получа хиляда долара, ако намеря диамантите, смятам да не повдигам въпрос, защото Мерилин е младо момиче и трябва да си осигури обучението в колежа, а не е детектив, който като мек се е сблъсквал с какви ли не случаи.

Мистър Финдли и Мерилин седят на бюрото, смеят се и пият шери; аз не обичам да пия от такива малки чашки, които не са предназначени за мъжко пиене и освен това се чупят лесно, ако ги хванеш по-грубо — все ми е едно, защото двамата не ми разрешават да си сваля ръцете, а те вече започват страшно да ми тежат, особено ръката, която държи чека.

Мистър Финдли доволно клати глава.

— Значи Хюит ги е откраднал с помощта на бебето.

— Или бебето ги е откраднало с помощта на Хюит — вика тя.

Той втренчва поглед в нея.

— Разбирам, че камъчетата — кръгли, малки и горе-долу с еднаква големина — явно са били в дрънкалката на бебето, толкова явно, че никой не се е сетил за тях, освен вие; разбирам, че Хюит ги е сменил в тъмното, защото е бил сигурен, че няма и да погледнем камъчетата. Но все пак трябва да е имало някакви улики, които от самото начало са ви подсказали кой е виновникът.

— Питър ми ги подсказа.

— Да, аз ѝ ги подсказах — викам, но мистър Финдли вика:

— Ти стой с вдигнати ръце. Вие продължавайте, Мерилин.

— Хюит казал на Питър, че докато белъто на мистър Симор било цялото на кръпки, той, Хюит, носел и риза, и гащи без всякакви дупки. С други думи, дълго преди престъплението той е бил готов да бъде претърсен.

— Готов е бил, дявол да го вземе — продължава да клати глава мистър Финдли.

— Щом е бил готов да бъде претърсен, значи е очаквал да бъде претърсен, следователно не е бил джентълмен, схващате ли? Джентълмените веднага са преценили, че претърсването е унизително и безсмислено. Единственият, който не е бил джентълмен, не е предвидил това.

— Продължавайте.

— Скрил е диамантите в тази стая, което също е толкова явно...

— Да, аз бях сигурен в това.

— ... И е възнамерявал да си ги вземе другата седмица или другия месец, или догодина — щом ви омръзне да държите стаята заключена. Следователно той е имал лесен достъп до тази стая, при това е можел да влиза тук сам! Сега вече, след като знаем къде е скрил диамантите, всичко си идва на мястото. Дрънкалката ще се върне при бебето, крадецът ще я открадне или ще я отвори отново и ще направи втора размяна. Имаше три или четири логически разсъждения, но всички водеха към един и същи човек.

— Хюит, дявол да го вземе!

— А Питър не повярва, когато му казах, че веднага съм разбрала кой е крадецът.

— Няма да повярва той, естествено, че няма!

— Да, естествено, че няма.

Двамата се смеят, но когато им задавам един въпрос, веднага млъкват.

— Едно нещо ще трябва да обясниш, Мерилин! Каза, че женският почерк те бил навел на правилната следа! Е, къде е този женски почерк?

Тя сгъва чека на мистър Финдли, прибира го и чак тогава отговаря:

— Проучих много неща, преди да дойда тук. Бебето, върху което пада най-малко подозрение, е момиче. Всичко останало, Питър, беше елементарно.

-
- [1] До безкрайност. — Б.пр. ↑
- [2] Границата между Севера и Юга на Съединените щати. —
Б.пр. ↑

РОБЪРТ АРТЪР ОЧЕВИДЕЦ

Лос Анджелис, 1940

Навън валеше — дъждът плющеше като тежки, черни ленти, които косо се спускаха от небето също както в нощта, когато момичето бе изчезнало.

Сега тя бе навън, някъде навън в черната дъждовна нощ, където се намираще от четири седмици. Навън, където съпругът и я бе оставил — студена, сгърчена, мъртва, лишена от топлина и обич, с лице, загубило цвета си, с очи, затворени за светлината. Навън в нощта, която бе скрила убийството ѝ под черен плащ, сред дъжда, който се е изливал от небесата, когато съпругът ѝ бе скрил тялото ѝ.

Дейвис знаеше, че е убита — знаеше го, както знаеше азбуката или името си, или кой ден от седмицата е, или всички онези добре познати неща, за които човек никога не се замисля. Дейвис го знаеше, но не можеше да го докаже, а искаше да го докаже, и то така отчаяно и непримиримо, както никога досега през четиринадесетгодишната си служба в полицията.

Спря колата и бавно закрачи под острите стрели на дъжда — водата се стичаше от безформената му мека шапка, мокреше грубоватото му намръщено лице, старото му широко палто, краката му, обувките. Закрачи по тясната уличка и спря пред входа за артистите, където изтърси водата от шапката и палтото си и чак тогава каза, че иска да говори с Мастър.

Като си свали шапката, челото му лъсна — на някои места косата му бе започнала да оредява, а там, където се бе запазила, сивееше. Не беше стар, дори не беше на средна възраст, но тази вечер лицето му изглеждаше състарено и уморено като лице на човек, опитвал твърде дълго да направи нещо, което отчаяно иска да направи, но не може.

Портиерът заведе Дейвис в малката гримьорна, където Мастър седеше и спокойно пушеше, а помощникът му — негър — се суетеше около него. Мастър беше едър мъж, с широки рамене, с буйна руса

коса и ясни сини очи, които гледаха втренчено, без да мигат — гледаха втренчено, сякаш никога не мигаха, та човек можеше да се притесни от тежестта на неподвижния им поглед.

Оставаше почти цял час преди да се вдигне завесата и Мастър да изпълни своя номер. Дейвис предпазливо седна на крайчеца на стола; водата от обувките му се стичаше на пода. Подбирайки много внимателно думите си, като човек, който държи да пристъпи направо към фактите, без да допусне ни най-малко отклонение, Дейвис започна:

— Разправят, че имало идеални убийства — каза той с рязък глас. — Ако такова нещо е възможно, моят случай сигурно е точно такъв.

Мастър кимна, сякаш разбираше всичко, което се премълчаваше — разбираше, че някога, някъде Дейвис е чул за някое отдавнашно убийство, за чието разкриване Мастър бе помогнал, и сега отчаяно се опитваше да го заинтригува със случая си; разбираше, че Дейвис отчаяно, страстно търси помощ, но няма открито да си го каже.

— Ние мислим, че тя е мъртва, но не сме сигурни — продължи Дейвис. — Мислим, че той я е убил, но и в това не сме сигурни. Ако наистина е мъртва, защо не можем да намерим трупа? Ако бяхме намерили трупа, сигурно нямаше да можем да докажем, че е извършено убийство. Ако можехме да докажем, че е убийство, сигурно щяхме да се затрудним да докажем, че той го е извършил. Но все пак сме сигурни, че тя е мъртва, че става въпрос за убийство и че той го е извършил. Това е единственото обяснение на фактите.

Мастър отново кимна — разбираше, че само Дейвис е сигурен, че става въпрос за убийство, че само Дейвис е сигурен, че онзи, който и да е той, го е извършил.

Мастър взе една пура от кутията пред себе си и почерпи криминалния инспектор. Дейвис прие, но забрави да запали пурата — просто я захапа и взе да я дъвче, без да спира разказа си.

— Умряла е в тъмнината — продължи Дейвис все така предпазливо. — Умряла е сред пълния мрак на един град без всякакво осветление. През нощта, когато беше голямото наводнение — сряда, втори март. Тогава електричеството спря навсякъде за повече от

половин час. Никъде не светеше нищо, освен свещи в къщите и фарове на коли по улиците, но фаровете очертаваха само тесни, белезникави пътеки в дъжда и тъмнината.

Той замълча, сякаш изведнъж почувствува, че говори прекалено бързо, прекалено изразително пред един бивш полицейски инспектор, който от десет години бе цивилен.

Но Мастър и този път кимна, и този път разбра вълнението, което се криеше в думите на Дейвис, а Дейвис, след като всмукна силно от незапалената пура, за да събере мислите си, продължи:

— Била е млада, красива, обичлива. Винаги засмяна, винаги весела. Била омъжена от три години, съпругът ѝ бил актьор — изпълнител на главни роли в киното. Но преди това е бил келнер в крайпътен ресторант, каквато е била и тя, и е преживявал с дванадесет долара седмично. Запознали се, оженили се, а след това киното го открило и той започнал да печели пари, все повече и повече. Започнал да вижда голямо бъдеще пред себе си.

Дейвис замълча, докато запали пурата си с леко трепереща ръка.

— Разбирате ли, той е висок и зализан, това е единствената дума, с която мога да го опиша. Иначе е подлец и негодник, но външно е снажен, загорял, с равни бели зъби и очи, които, изглежда, могат да обещаят по нещо на всяка срещната жена. А в киното се издига благодарение на жените — на филмовите звезди, които проявяват интерес към него. По-специално на една от тях. Вече е поостаряла, но все още е влиятелна и може да направи много за него. Но няма да го направи, докато той е женен. Затова, значи, той иска да се отърве от жена си. Не може да получи развод. Защото няма основание. Но смята, че тя му слага спирачки, че му пречи да се издигне до върха, че му пречи да стане филмова звезда; тя му е като воденичен камък на шията. Той не я обича — прекалено себелюбив е, за да обича друг, освен себе си. И мисли единствено за това, как да се отърве от нея. Мисли дори за убийство или за това, как тя би могла да изчезне. А преди един месец електричеството угасна и тя изчезна.

Криминалният инспектор отново замълча, гласът му бе станал дрезгав.

— Живеели в Холивуд, недалеч от Бийчуд драйв, сред хълмовете на булевард Холивуд. Кварталът не бил от най-модните, но повече от това той все още не можел да си позволи. По този начин тя и майка ѝ,

която живеела с тях, не се набивали в очите на хората, стояли зад кулисите. Тя била домакиня, а той ходел на работа, тя стояла у дома, а той ходел насам-натам, за да осъществява „контакти“ и за да го виждат по разни модни места. Много от познатите му не знаели, че е женен. Тя никога не се оплаквала, никога не му се карала. Дори през ум не ѝ минавало, че той може да съжاليا, задето се е оженил за нея. Била му предана, предана докрай.

Дейвис замълча, после продължи по-спокойно.

— За да се развлича, тя ходела сама на разходка по хълмовете или на кино. Тази вечер, в сряда вечерта, отишла на ранна прожекция в кино „Пантейджис“. Майка ѝ щяла да играе бридж, а той бил на работа. Върнал се към осем часа, малко след майка ѝ. Няколко минути по-късно тя му се обадила по телефона. Валял дъжд. Валяло от дни наред. Имало наводнения из цялата долина Сан Фернандо. Един мост в Лонг бийч бил отнесен, удавили се повече от десетина души. Но Холивуд се отървал само с дъжда. Останал почти незасегнат от наводненията. Затова тя му се обадила да му каже, че поради дъжда не може да вземе такси. И го помолила да я чака пред киното с колата. Той се съгласил. Тази вечер мислено кроял опасни, коварни, честолюбиви планове. През деня бил говорил с филмовата звезда. Тя му обещала главната роля в следващия си филм, ако... Нали разбирате какво означавало това ако. Няма съмнение, че и преди често му минавала мисълта да я убие. А тази вечер му се откривал удобен случай. Десет минути след като излязъл от къщи, целият град потънал в мрак.

Дейвис изчака Мастър да вникне в думите му. Наведе се и потупа едрия рус мъж по коляното, да не би той да отклони вниманието си.

— Целият град потънал в мрак. Човек изпитва странно чувство, когато се случи такова нещо, когато електричеството спре, когато светлините угаснат и всички радиоапарати онемееят, а уличните ъгли станат тъмни като гроб. Тук-там проблесне някоя свещ или кибритена клечка, но от това тъмнината става още по-дълбока. Така, значи, е било през онази нощ. Той не се бавил много. Върнал се у дома след четиридесет и пет минути, преди електричеството отново да светне. Тя не била с него. Той казал, че не я намерил, че паркирал колата и я

потърсил пред „Пантейджис“. Помислил си, че тя се е уплашила, когато електричеството угаснало, и е успяла да намери такси или е тръгнала пеша, или е направила нещо друго. Помислил, че се е върнала преди него. Но тя не се била върнала. И затова накрая той се свързал с нас. Свърза се и ни разказа историята си. Разказа как я загубил и как тя изчезнала. Изслушахме го и обещахме да съобщим за случая в нашия бюлетин. Много хора бяха изчезнали през онази нощ по време на наводнението, та бяхме затрупани с работа. Някои от тези хора все още не са открити. Може би той е разчитал точно на това. След като записахме разказа му, си отидохме; първата вечер, разбира се, проверихме случая съвсем повърхностно. Минаха няколко дни, докато направим пълна проверка. Но вече беше много късно. Това е всичко. Тя беше изчезнала. Къде? Господ знае. Какво може да се случи по улиците на един град, потънал в тъмнина? Всичко. Към полунощ съпругът ѝ отново излязъл с колата. Часове наред, чак до сутринта, бил навън в поройния дъжд. Електричеството отново светнало, но заради дъжда улиците били празни. Никой не видял нито него, нито колата му. Къде е ходил? Какво е правил? Той каза, че като луд обикалял с колата, викал я по име, карал безцелно, с надеждата да я намери как се лута замаяна, но все пак може би здрава и читава. Е, да, може би. Но вие вече знаете ние какво мислим.

Дейвис отново потупа Мастър по коляното.

— Мислим, че той я е намерил в тъмното пред „Пантейджис“ и че тя се е качила в колата. В тъмното никой не е забелязал каква кола е спряла или кой се е качил в нея. Никой не я е видял да се качва. Той подкарал към къщи, а електричеството още не светвало. Той изгарял от омраза към нея. И изведнъж съвсем импулсивно в една странична улица, невидим в нощта зад прозорците на колата, замъглени от поройния дъжд, той я удушил. Удушил я и скрил тялото ѝ в багажника на колата, където то останало, докато ние сме разговаряли с него. Било е там и когато той е излязъл за дълго време, уж за да я търси. Но кога наистина е скрил тялото ѝ, и то толкова добре — не знаем.

В гласа на криминалния инспектор се долавяше горчивина и Мастър разбра, че Дейвис има лично отношение към този случай, че не го възприема само като поредното служебно задължение.

— Познавате ли Лос Анджелис? — попита инспекторът и Мастър поклати глава. — Лос Анджелис, значи, заема обширна територия. В границите на града влизат хълмовете с пресъхнали речни корита и пещери, стари каменоломни, паркове, езера, реки. Представете си, че предварително си е бил набелязал някакво място и от самото начало е имал цел. Ако е било така, нали разбирате колко трудно ще ни бъде да я намерим? Може изобщо да не я намерим, освен ако не се намеси някоя щастлива случайност.

Дейвис рязко се отпусна на стола, сякаш се бе уморил.

— Само ако можехме да я намерим — тихо каза той. — Това е единствената ми надежда. При сегашните обстоятелства няма почти никаква възможност да докажем, че той е виновен. Макар че много ми се иска да го докажем. Само господ знае колко ми се иска!

За първи път — макар че този факт бе убегнал от вниманието на инспектора — Мастър заговори:

— Мисля, че ще я намерим — заяви той.

— Но онзи ще си остане ненаказан — нетърпеливо отговори Дейвис.

Мастър бавно поклати глава и мрачно каза:

— Не е сигурно. Вие забравяте очевидеца.

— Очевидец! Не е имало никакъв очевидец! — възкликна инспекторът.

— На всяко убийство има очевидец — избоботи едрият рус мъж.

— Глупости — раздражено отвърна инспекторът. — Много хубаво щеше да е, ако беше така. Ако това беше така, колко убийци щяха да отидат на електрическия стол, а? Или може би под очевидец разбирате господ, който изобщо не може да ни помогне?

— Очевидец винаги има — тихо каза Мастър, но думите му прозвучаха властно и убедително. — Понякога обаче е трудно да го накараш да проговори.

Известно време той изглеждаше така, сякаш духом не бе в стаята — беше потънал в размисъл. Накрая рече:

— Това, което ми разказахте, ме кара да мисля, че тази вечер той ще проговори. Ще намерим тялото. Освен това мисля, че онзи, който е видял убийството, ще ви представи доказателствата, необходими самият той да бъде подведен под отговорност.

Дейвис отвори уста, за да възрази, да оспори, но замълча. Не знаеше какво има предвид едрият мъж, а и силите му се бяха изчерпали. Освен това думите на Мастър прозвучаха убедително.

— Първо — нареди Мастър, — обадете се на съпруга и му кажете, че довечера ще го заведете да види тялото на жена си. Кажете му, че един човек, който е присъствувал на нейното изчезване, знае къде е тя. Кажете му, че тя е убита, че са видели убиеца и са го проследили, когато е скрил тялото. Друго нищо не му казвайте. Нека поразмисли над думите ви, докато отидем при него. А сега трябва да се приготвя за представлението. Ще се видим по-късно.

Дейвис направи каквото му поръча едрият мъж. След това с нарастващо чувство на страхопочитание и изненада изгледа номера на Мастър. А малко преди полунощ, когато Мастър се преоблече в спортен костюм от туид и широко палто, двамата се качиха в колата на Дейвис и потеглиха към Холивуд.

Той се казваше Харолд Мърни; в полунощ го свариха да ги чака сам в малка къща сред Холивудските хълмове, откъдето през прозореца на всекидневната слабо проблясваха на поройния дъжд сините и червени неонов светлини на Холивуд.

Беше висок и широкоплещест, както го бе описал Дейвис, и безмилостен. Учудващо безмилостен. Усещаше се по гласа му, по очите му. Безмилостен и зъл.

Но Дейвис също беше безмилостен. Дъждът биеше в очите им, докато двамата с Мастър крачеха по дългата алея към къщата. Сега ъгловатото му лице, от което се стичаше вода, лъсна на светлината. Очите му също искряха, излъчваха странни сини искри на надежда и омраза. Човекът, когото искаше да обвини в убийство, бе Мърни. Но Дейвис знаеше, много добре знаеше, че няма никакви улики срещу по-младия мъж. И актьорът също го знаеше.

Виновен или невинен, Мърни нагло изгледа Дейвис, без да трепне, без изобщо да покаже, че е разтревожен.

— Казахте, че сте намерили жена ми? — подозрително попита Мърни, като местеше поглед от Мастър към Дейвис и обратно към едрият рус мъж, чието присъствие инспекторът не се бе потрудил да обясни.

— Казах ви, че ще ви заведем при нея — вяло отвърна Дейвис.

Мърни подозрително го изгледа със зелените си очи през полузатворени клепачи.

— Къде? — попита той.

— Където я е скрил убиецът ѝ — спокойно отговори Дейвис.

— Убиецът?

Гласът на Мърни издаваше само онова, което трябваше — паника и изненада. Ако беше виновен, играеше добре ролята на убиец.

— Сигурен ли сте, че не грешите? — хладнокръвно попита младият мъж и Дейвис поклати глава. — Не грешите — отговори си сам актьорът след малко. — Вашата работа е да бъдете сигурен. Значи казвате, че сте я намерили и че тя е убита. Хванахте ли убиеца?

— Ще го хванем, след като ви заведем да видите тялото — отвърна Дейвис. — За щастие има очевиден, който е видял убийството и укриването на тялото.

Този път Мърни дълбоко пое въздух.

— Това е невероятно — каза той. В гласа му се прокрадна смущение. — Откровено казано, не вярвам, че сте намерили жена ми, нито че тя е била убита или че съществува някакъв очевиден. Ако има такъв, защо не е проговорил досега?

— Имал си е причини — отвърна Дейвис и гласът му изведнъж прозвуча дрезгаво. — Но сега ще проговори. Предполагам, че нямате нищо против да дойдете с нас, за да идентифицирате тялото на съпругата си и да ни помогнете да заловим убиеца ѝ?

За миг Мърни се поколеба. Червенината на лицето му бе поизбледняла. Но заговори все така безгрижно, все така самоуверено.

— Разбира се, че нямам нищо против — високо отговори той. — Знаете колко много искам да ви помогна.

През цялото време Мастър не бе проговорил, бе стоял, без да помръдне, с лице мокро от дъжда, тъй като бе излязъл без шапка, вперил неподвижно в Мърни яносините си очи. Актьорът с усилие отмести погледа си от Мастър.

— Ще си взема палтото и веднага тръгвам — троснато каза той. — Макар и да съм убеден, че това е безнадеждна работа.

Облечен подходящо за дъждовното време, Мърни тръгна след Дейвис по алеята.

— Ще отидем с моята кола — каза Дейвис. — Жалко, че е двуместна. Ще ни бъде тесничко.

В думите му имаше съжаление, но в тона му — не. Намести се зад волана, а Харолд Мърни след кратко колебание седна до него. Последен се настани Мастър и затвори вратата.

Дейвис запали мотора и натисна съединителя. Тримата седяха плътно притиснати един до друг, но никой не отбеляза този факт. Дейвис и Мастър гледаха право напред. Инспекторът имаше вид на човек, съсредоточен в шофирането. Мърни погледна бързо ту единия, ту другия, но не можа да прочете нищо по лицата им. Притиснат между двамата, той седеше сковано, сякаш му беше прекалено тясно, за да се отпусне.

— Сега ще проследим стъпките на убиеца — тихо каза Дейвис, докато колата безшумно се спускаше по хълма към Бийчуд драйв, към единствената възможна посока.

Мърни понечи да каже нещо, но се отказа. Когато колата се спусна по стръмното към авеню Франклин, той неспокойно се размърда, а когато Мастър за първи път проговори, направо подскочи.

— Завийте тук — неочаквано извика Мастър. — Надясно.

Дейвис натисна спирачката и навлезе в Синик драйв, като почти връхлетя в тясната улица. За миг по лицето на Харолд Мърни се изписа изненада, той сви устни и не каза нищо докато пресичаха Гауър и излязоха на Виста Дел Мар, крива стръмна улица, с къщи, които по своята живописност приличаха на европейски.

— Наляво — рязко каза Мастър.

Завиха наляво, излязоха от Виста Дел Мар и поеха по Франклин. После по нареждане на Мастър завиха надясно, пресякоха Аргайл, Вайн и Айвар, изкачиха хълма, спуснаха се по стръмния склон и навлязоха в широкия булевард Кахуенга.

— Надясно — каза Мастър в момента, в който Харолд Мърни отново се размърда, а миг по-късно нареди на Дейвис да завие наляво при светофара по посока на Уилкокс, а след това отново надясно по продължението на Франклин.

От време на време Мърни неспокойно се размърдваше, притиснат между двамата мъже, докато траеше цялата тази обиколка. Когато спряха пред светофара на авеню Хайланд и Мастър

предупреди, че ще завият наляво, той избухна и гласът му прозвуча някак пискливо:

— Каква е целта на това безсмислено каране? — попита той. — Каква е тази игра, която сте подхванали? В тази посока няма нито полицейски участък, нито болница, нито морга. Настоявам да ми кажете къде ме водите!

— По пътя на убиеца, а този път винаги има много завои — многозначително отговори Мастър.

Завиха наляво, а на следващия светофар — надясно и продължиха право напред, докато стигнаха до една сляпа улица. После отново свиха наляво и след десетина метра спряха на кръстовището между Ла Бреа и Холивуд, до което бяха стигнали по обиколни и криволичещи пътища, чийто избор не изглеждаше никак разумен.

Харолд Мърни като че ли губеше самообладание.

— Настоявам да ме пуснете — извика той с още по-писклив глас. — Та това е чудовищно! Това е някакъв заговор. Вие не сте намерили жена ми и не знаете къде е тя. Мисля, че се опитвате да ме сплашите!

— Показваме ви пътя, по който е минал убиецът — тихо му отговори Мастър. — Това е заобиколният път по задните улици, който той е изминал през онази дъждовна нощ, същата като тази; криволичещият път, който е поел, за да избегне всякаква възможност някой да го види или забележи.

Мърни шумно преглътна и дълбоко пое въздух.

— Това са глупости — извика той. — Смешни работи! Откъде знаете, че убиецът на жена ми е минал отгук — ако тя изобщо е убита? Не знаете. Няма как да знаете.

В гласа му обаче прозвуча нотка, която издаваше, че той се опитва да убеди себе си, а не тях. Дейвис дори не се обърна да го погледне, а насочи колата напред по булевард Ла Бреа покрай Сънсет и Санта Моника.

Когато Дейвис смени посоката по нареждане на Мастър и пое право към Мелроуз, Мърни се пресегна през едрия рус мъж и се опита да отвори вратата на колата.

— Настоявам да ме пуснете! — почти изхлипа той, останал без дъх. — Нямам никакво право да ме задържате, щом искам да сляза.

Мастър протегна ръка и го прикова на мястото му. Като хапеше устни и леко потръпваше сякаш от гняв, Мърни се отпусна на

седалката.

След това отново поеха на север, чистачката равномерно потракваше и изтласкваше встрани водата, която бързаше веднага отново да замъгли стъклото. Дъждът чукаше по металния покрив на двуместната кола, а моторът тихо и ритмично бръмчеше.

Продължиха нататък и по едно време Мастър тихо даде знак да сменят посоката. Колата изви и се заизкачва по стръмнината, която водеше извън Холивуд и неговите светлини, обкръжени като с ореол от дъжда. Устремиха се към тъмната долина.

Мърни седеше сковано между двамата мъже. Но когато Мастър извика „Надясно!“, сякаш отправяше обвинение, той подскочи.

Дейвис сви в една странична уличка, тъмна и безлюдна. Прекосиха я, но не видяха никакви светлини на къщи. Само редките улични лампи хвърляха бледа светлина. Скоро фаровете на колата очертаха висока дъсчена ограда, мокра от дъжда. Мърни седеше между двамата мъже, изопнат от напрежение.

— Спрете! — Гласът отекна като изстрел от пистолет.

Дори Дейвис малко се стресна. Спря до бордюра и изключи мотора, който угасна с леко задавяне; за миг тримата останаха в пълна тишина, нарушавана само от настойчивото чукане на дъжда.

— Склад на филмовата компания „Апекс“ — каза високо Дейвис, но сякаш говореше на себе си. — Там трупат стари декори, реквизити и всякакви неща, които не представляват ценност.

Мастър кимна.

— Тук ще слезем — каза той, отвори вратата на колата и се измъкна навън.

Мастър застана на тротоара и изчака Мърни, който неохотно го последва, макар че само преди няколко минути изгаряше от нетърпение да слезе от колата. Актьорът се опита да запали цигара, като закри с ръка кибрита и се приведе, но пламъчето се залюля, премигна и угасна. Той изруга и захвърли мократа цигара в канавката.

— Не мога да разбера защо ме доведохте тук — гневно извика той. — Отивам си вкъщи, чувате ли? Не можете да ме задържате повече! Няmate право!

Мастър го хвана под ръка и го спря.

— От какво се страхувате? — презрително попита Дейвис. — Нали не сте направили нищо? Нали не сте я убили?

— Не, не, знаете много добре, че не съм! — извика Харолд Мърни.

— Тръгвайте тогава, преди да сме си помислили нещо друго — каза Дейвис.

— Ще влезем вътре — твърдо заяви Мастър и актьорът, съсипан и разтреперан, го последва.

Заедно с Дейвис тримата тръгнаха бавно покрай високата ограда. Дъждът продължаваше да вали все така, мокреше упорито, а наоколо нямаше жива душа. Двамата мъже можеха да убият актьора и никой нямаше да забележи.

След петдесетина метра стигнаха до висока порта и Мастър спря.

— Заключена е. Ще донеса инструменти — каза Дейвис.

Отиде при колата и се върна с джобно фенерче и щанга. Натисна само веднъж с щангата и скобите, на които се държеше катинарът, поддадоха, портата изскърца и се отвори.

— Сега ще влезем вътре — каза Мастър.

— Не! — изкрещя Мърни, но колкото и да се дърпаше, не можеше да се отскубне. — Няма да отида с вас! Няmate право да ме водите тук! Какво всъщност искате, какво искате?

— Да установите самоличността на жена си и нищо повече — каза Дейвис. — Хайде елате. Вече почти стигнахме.

Фенерчето разцепваше като клин тъмнината пред тях, а чакълът под краката им силно скърцаше. Дейвис движеше фенерчето в полукръг и то осветяваше ронещата се стена на гипсова джамия, после се насочваше към някакъв нормански замък, построен от дърво и хартия, след това проследяваше заоблените форми на една египетска пирамида.

Мастър ги водеше в тъмното, като се движеше съвсем бавно, сякаш всеки момент щеше да спре. Минаха край разпадащи се жилищни декори, край останките на пъл американски град, състоящ се от изкуствени фасади, набързо направени и разкривени. Вървяха ту наляво, ту надясно, върнаха се към египетската пирамида. Мастър рязко спря.

— Дайте фенерчето насам — извика той на Дейвис. Инспекторът направи каквото му казаха.

— Пирамида от дърво и гипс — високо каза Дейвис. — Модел на Сфинксовата пирамида, главата ѝ се е счупила. Модел на голям египетски саркофаг. Няколко изкуствени скали. Един...

— Саркофагът — прекъсна го Мастър. — Да, саркофагът, копие на древен ковчег, подходящо място за жертва на убийство. Отворете го да видим дали нашият очевидец е казал истината.

— Не! — изкрещя Мърни. Обезумял и изпаднал в отчаяние, той се опита да се освободи. — Тя не е тук! Вие сте луди, ако си мислите, че е тук. Как може да бъде тук? Какви са тези номера!

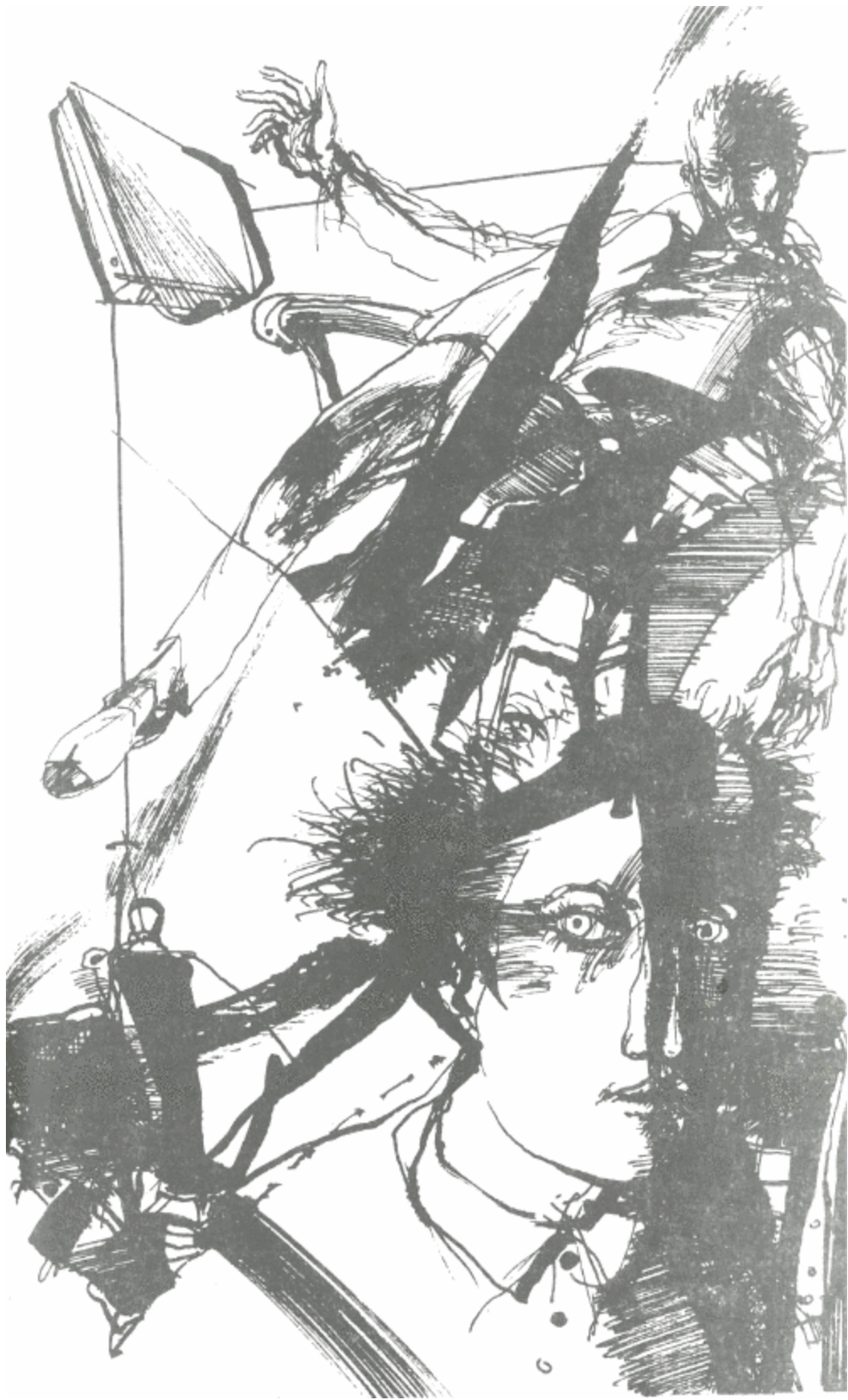
Двамата мъже го държаха, докато траеше съпротивата му и тялото му се разтърсваше от хрипливи, задъхани ридания. Никой не говореше. Когато актьорът притихна, Дейвис пусна ръката му. Отстъпи малко назад и набързо освети с фенерчето олющената боя на дървения саркофаг. След това пъкна щангата под капака. Натисна и капакът се повдигна. Дейвис го остави да падне с трясък на земята. После освети с фенерчето отвътре.

Тя беше там. Лежеше изтегната, отметнала едната си ръка върху лицето, сякаш за да го закрие от светлината. Но никаква светлина не можеше да достигне до очите ѝ. Тя лежеше тук от един месец и вече не беше красива.

— Това е тя — каза Дейвис. Думите му едва се чува през шума на дъжда.

— Знам — отвърна Мастър. — Знам. Нашият очевидец ни каза истината. Погледнете, Мърни. Погледнете и кажете коя е тя.

— Не! — извика актьорът. — Не! Вие сте знаели! Вие сте знаели през цялото време. Знаели сте. Ако не сте знаели, нямаше да ме доведете тук, нямаше да можете да проследите пътя, който изминах онази нощ. Някой ви е казал. Някой ме е видял и ви е казал. О, господи, защо трябваше някой да ме види?

Дейвис носеше чифт белезници. Когато актьорът падна на колене сред чакълестата пътека, задъхан, с разкривени, безформени, обезобразени устни, очи и лице, Дейвис му сложи белезниците.

Дръпна го за ръцете и Харолд Мърни се изправи разтреперан.

— Не може да са ме проследили! — изкрещя той. — Не може! Щях да разбера. Никой не би могъл да ме проследи през всички тези криволици и завои, без аз да го видя. Кажете ми! Кажете ми! Как ме доведохте тук по същия този път! Как? Как?

Със стегнатите си в белезници китки той заудря криминалния инспектор по гърдите и Дейвис хвана ръцете му. Мастър се приближи и закова ясения си поглед върху лицето на актьора.

— Вие ни доведохте тук — каза той. — Вашата гузна съвест ни доведе тук. Приложихме един номер, както вие казахте. Въпреки това именно вие ни доведохте дотук.

— Не! Не съм! Не съм!

— Доведохте ни тук като човек, който е скрил нещо и скритото му тежи, като човек, който, без да иска, показва скритото на онзи, който знае как да се добере до тайната му. Казах, че съвестта ви ни доведе дотук. Или, ако трябва да бъдем по-точни — вашите неволни мускулни реакции на неизречени желания. Стигнахме до един ъгъл, където бяхте завили през онази нощ. Вие не искахте да разберем, че сте минали оттам. Мозъкът ви беше зает с тази мисъл, с мисълта, че не бива да узнаем за това. И трепнахте. Леко се извихте в тази посока. В каквата посока се движеха мислите ви, в такава се движеше и тялото ви — незабележимо, но за мен достатъчно. Нали си спомняте, че седях плътно до вас — затова можех да различавам леките движения, които тялото ви несъзнателно правеше. Научих този номер от Хари Худини^[1], учител на всички нас. Когато сте свободен, можете да научите повече по този въпрос — той е описан в една от неговите книги. Винаги е по-лесно, ако обектът е нервен, а вие бяхте нервен. Затова ви се обадохме рано вечерта и ви казахме, че ще ви заведем да видите тялото на жена си. За да ви изнервим.

— Кой... кой сте вие? — прошепна Харолд Мърни. — Не сте криминален инспектор. Кой...

— Името му е Мастър — отговори Дейвис на въпроса. — Той е професионален илюзионист. Много жалко, че никога няма да го видите на сцената. Изпълненията му са сензационни. Особено когато някой от публиката вземе нещо и го скрие; тогава той започва да обикаля около зрителя и всеки път безпогрешно открива предмета.

— А вие кой сте? — изкрещя Мърни на Дейвис. — И вие не сте криминален инспектор! Никой криминален инспектор нямаше да върви като ловджийско куче по дирите ми. Никога нямаше да му дойде на ум такова нещо. Кой сте вие?

— Аз съм инспектор — отговори Дейвис, — но освен това съм онзи, за когото тя щеше да се омъжи, ако не се бяхте появили вие. Ето кой съм.

— О, вие... значи вие... вие...

Харолд Мърни отвори уста да поеме въздух и гласът му изхриптя.

— Значи вие ме излъгахте — задави се той. — Излъгахте ме. Не е имало никакъв очевиден. Никой не е могъл да ме обвини. Не е имало очевиден и вие не бихте могли да докажете, че съм виновен.

Дейвис поклати глава.

— Не — каза той. — Не съм излъгал. Очевиден има. Той ни доведе тук и ни представи необходимите доказателства. Това е очевиден, който присъствува на всяко убийство. Онзи, който винаги вижда престъплението, онзи, който го извършва. В случая, Мърни, това сте вие, вие сте очевиден, за когото говорим!

---

[1] Хари Худини (1874–1926), американски илюзионист и акробат. — Б.пр. ↑

РОБЪРТ Л. МАКГРАТ

ОТПЛАТАТА

Особен беше този Чули Рос, което си е истина. Като за деветгодишно хлапе имаше повече странности и от ловджийско кученце. Не че беше тъп — просто различен. Такъв един докачлив. И все четеше. Затова никой в Сънрайз не му обърна внимание, когато се появи, помъкнал черното си коте, в утрото, определено за линчуването с главно действащо лице Танър Хигинс. Никой не си направи труда да го изпъди. Просто не му обърнаха внимание.

Някой извика:

— Хайде да приключваме!

— Да си каже последната дума — обади се друг. — Обеси човек без последна дума и духът му ще те гони седем пъти по седемдесет години!

Всички бяха тук — всички мъже от Сънрайз: Рим Кътлър с бяла грива, поради липсата на съдия, проповедник, съдия-изпълнител и тям подобни длъжностни лица той играеше ролята, която за момента бе най-нужна; татуираният Сет Андърс — той беше плавал по моретата до Индия и беше попил голям брой странни индуски вярвания и представи; богобоязливият Танър Хигинс — бивш учител, кротък човечец, от ония тихи води, дето са най-дълбоки, сега осъден за убийството на най-добрия си приятел; и тринадесетина други граждани, всичките обзети от треската да приключат тази история преди изгрев-слънце, според обичая на градчето.

— Е, добре! — изрева Рим Кътлър. — Истина е, всеки човек има право на последна дума. Почвай, Танър, ама не я протакай, че нямаме време за губене.

— Има ли смисъл? — каза Танър Хигинс, възседнал скръбно коня, с вързани отзад ръце... — Каквото имаше да се казва, беше казано.

— Това ли е всичко, дето имаш да казваш? — попита Рим Кътлър.

— Не съм го убивал! — изрева Танър Хигинс. — Нямам нищо общо с всичко това!

Рим Кътлър изплю през зъби кехлибарена струйка в прахта.

— Тогава кой е?

— Казах ви, не зная! — Танър поклати безпомощно глава.

— Твоя беше брадвата, нали? — каза Рим Кътлър.

— Да, моята беше, но не съм го направил аз!

— И твоето момиче закачаше, нали?

— Да, моето момиче! Но не бих убил човек заради жена!

— Тогава може би за пари — подхвърли Рим Кътлър. — Казват, че Джак Бронсън имал пари. Може за това да е било.

— Вижте, за последен път ви казвам, не съм убивал Джак! Той беше добър човек, най-добрият ми приятел! Никога не бих го убил! Никого не бих убил!

— Губим си времето, Рим — прекъсна го Сет Андърс. — Наближава изгревът. Да приключваме.

— Добре, момчета — каза Рим Кътлър. — Доведете оня кон.

— Господин Кътлър, моля — настойчиво се намеси едно тънко, пискливо гласче.

— Какво... а! Върви си вкъщи, Чули. Тук не е място за деца.

— Господин Кътлър, да не се каните да биете Танър Хигинс с камшик?

— А че... — Рим Кътлър се огледа смутено. — И тъй може да се каже. А сега марш вкъщи, дето ти е мястото.

— Той нищо не е направил, господин Кътлър. Не е той.

— Хайде, марш! Това не е място за деца!

Ръката на Сет Андърс се спусна, за да вдигне детето на седлото, но черното коте се наежи и малките му нокти се забиха надълбоко.

— Ох, сине майчин!

— Аз зная кой го направи — каза тогава Чули Рос, като пригладжаше козината на черното коте. — Зная кой уби Джак Бронсън.

Известно време — нито звук.

— Я пак, сине? — Когато искаше, Рим Кътлър можеше да говори и благо.

— Ка-казах, че зная кой уби Джак Бронсън. И не беше господин Хигинс.

— Ха! — изсумтя Сет Андърс. — Да не си го убил ти, а?

Чули го погледна безмълвно, като галеше котето.

— Е, добре, синко — каза Рим Кътлър, — значи знаеш кой го е направил. А сега ни кажи.

— Трябва ли? — Чули се озърна.

— Май ще трябва, Чули — каза Рим Кътлър. — Днес е денят на правосъдието.

— Беше... беше... — Чули ги огледа един по един, като се въртеше смутено.

— Хайде, синко, говори!

— Беше... този!

Малкото пръстче сочеше. Седемнадесет чифта очи, включително тези на черното коте, се обърнаха към един човек.

— Как не! — избухна Сет Андърс, целият почервенял. — И вие ще повярвате на това смахнато хлапе?

— Никой не е казал такова нещо — бавно изрече Рим Кътлър. — Но днес никого няма да бесим. Слънцето изгря.

Червената топка на изток прочисти хоризонта. Очите се откъснаха от Сет Андърс, обърнаха се на изток, за да се уверят в изгрева, а после нервно обиколиха присъстващите Танър Хигинс, Рим Кътлър, Чули Рос и черното коте.

— Защо мислиш, че Сет Андърс е убил Джак Бронсън, Чули? — меко попита Рим Кътлър.

— За-защото го видях — едва промълви момчето. — Бя-бях се скрил.

— Проклет лъжец! — провикна се Сет Андърс по-силно, отколкото беше нужно.

— Чули — тихо проговори старият Рим Кътлър, — да не си измисляш? Сигурен ли си — той изгледа останалите сериозно, — че не си прочел това в някоя книга?

— Видяхме го — настоя Чули. — Аз... и Джак.

— Джак? Джак Бронсън ли?

— Не, Джак, котенцето ми — каза Чули. — Видяхме го.

— Но защо — търпеливо попита Рим Кътлър, — защо ще иска Сет да пречука някого? Защо му е било да убива Джак Бронсън?

Момчето погледна Сет Андърс, но той остана невъзмутим.

— За пари. За пари беше.

Сет Андърс бързо скочи от коня и посегна към момчето. Черното коте отново се наежи, изфуча и за малко да забие нокти и в другата ръка.

— Джак... котето ми... не... го... харесва.

Сега всички обърнаха очи към Сет Андърс. Нямаше съмнение — лицето му, допреди малко червено, беше станало бяло като вътрешността на варел за брашно, от тези, дето ги продават в магазините.

— Той... той е! — прошепна дрезгаво Сет Андърс.

— Какво става бе, човек? Да не се побърка?

— Той... той е... върнал се е! Той! Той! — В ранното утро проехтя вик, ридание.

— Чули — каза Рим Кътлър, — вземи си котето и се разкарай нанякъде.

Момчето се повлече сред облак прах.

— Е — изрева Рим Кътлър, — имаш ли да кажеш нещо, Сет?

— Аз... аз го направих! — Гласът му се пресече. — Аз го направих! Не знаех! Не очаквах това!

— А използва брадвата на Танър? — попита Рим Кътлър.

— Взех я на заем. Не смятах да го убивам. Не искаше да ми даде парите — вече стенеше Сет. — Не знаех, че ще се върне!

— Момчета, май за малко да направим грешка — каза Рим Кътлър. — Мисля, че имаме огромна вина пред Танър Хигинс. Доста време ще мине, преди да успеем да я изкупим.

Мъжът с вързаните зад гърба ръце седеше отпуснат, с потъмняла от пот риза.

— Мисля, че сме много задължени на Чули Рос — тихо каза Танър Хигинс. — А може би и на още някого. — Той погледна нагоре към небето, а другите се извърнаха и сведоха очи към земята.

— Май най-добре ще е да дойдеш с нас, Сет — Рим Кътлър даде знак на останалите. — Да се връщаме! — Със силен удар на ножа той срязва връзките на ръцете на Танър. После го потупа по крака, поколеба се за миг и се отдалечи.

Танър Хигинс изчака, а когато всички си тръгнаха, слезе от коня и бавно тръгна към момчето.

— Чули! Искам да ти благодаря — каза той. — Това беше смела постъпка. — Той протегна ръка, а момчето смутено я стисна. — Но трябваше да им кажеш по-рано, преди няколко дни, когато беше процесът. Защо не им каза по-рано?

— Н-не знаех какво смятат да правят — каза момчето. — Господин Хигинс...

— Да, Чули?

— Господин Хигинс, какво имаше предвид Сет Андърс, когато каза „Той е“? За кого говореше?

— Ами, Чули, той май реши, че това твое черно котенца всъщност е Джек Бронсън, който се е върнал, за да го преследва. Това е нещо, което наричат прераждане, вид суеверие.

— Като това, че черните котки носят нещастие?

— Точно така, Чули. Понеже котето ти се казва Джак и така нататък, Андърс си помисли, че духът на Джак Бронсън е тук, вътре в котето, и го преследва.

— Господин Хигинс, искам да ви кажа нещо.

— Кажи, Чули.

— Джак Бронсън не може да е вътре в котето ми. То е женско коте. Истинското му име е Джаки, но си помислих, че ще ми се смеят, и затова го нарекох Джак.

Танър Хигинс избърса челото си с ръка и отново погледна към небето с благоговение.

— Господин Хигинс...

— Още нещо ли има, Чули?

— Да, господине. Аз... аз всъщност не видях Сет Андърс да убива Джак Бронсън. Аз... аз всъщност си помислих, че може да е той.

— Какво?

— Помислих си, че може би е той. Той все ми се присмиваше... за това, че чета.

— О! — Танър Хигинс поклати глава.

— Мисля си, сега май ние с вас сме квит, господин Хигинс.

— Квит ли, Чули? Какво искаш да кажеш?

— Аз ви направих услуга — каза Чули Рос — и ви се отплатих.

— За какво, Чули? Ти нищо не ми дължиш.

Момчето погали сгушеното в ръцете му черно коте.

— Разбира се, че ви дължа, господин Хигинс. Не си ли спомняте? Та вие ме научихте да чета!

ХАРОЛД К. МЕЙЗЪР

ЗАЩИТА ЗА ДВА МИЛИОНА

Процесът се развиваше добре за обвинението. Нишка по нишка вината се оплиташе като мрежа около обвиняемия Лойд Ашли. Сега, в късния следобед на петия ден, прокурорът Херик свързваше останалите разхлабени краища с помощта на последния си свидетел.

Както можеше да се очаква, случаят запълни първите страници на ежедневниците. Жадните за сензации читатели очакваха нови и нови подробности, а вестниците с готовност им предлагаха откритията си. Налице бяха всички елементи на *cas célèbre*^[1] — красива и както твърдяха, невярна съпруга, очарователен Казанова, сега мъртъв, и съпруг милионер, обвинен в убийство.

До Ашли на масата на защитата седеше адвокатът му Марк Робисън, привидно безучастен към драмата, която се разиграваше пред него. Изпитото му лице беше спокойно, брадичката подпряна с длан. За случайния наблюдател той изглеждаше умислен, почти незаинтересован, но нищо на света не беше по-далеч от истината. Умът на Робисън беше изострен, готов да се залови за всяка грешка, която прокурорът би допуснал.

Защитникът беше сериозен опонент — прокурорът добре знаеше това. Бяха учили в една и съща школа, а Робисън беше работил като помощник-прокурор през мандатите на две администрации. В това си качество той се беше проявил като упорит и безжалостен и беше дал повече от полагаемото му се за препълването на щатския затвор в Осининг.

Както ондатрата обича водата, така за Робисън съдебната зала представляваше естествената среда. Личността му беше внушителна, имаше осанка и глас на роден актьор и бърз, търсец ум, така нужен за майсторското провеждане на кръстосани разпити. Имаше и усет към съдебните заседатели. Непогрешимо разпознаваше най-податливите между тях и въздействуваше върху чувствата и предразсъдъците им.

По този начин, дори когато защитата му беше незадоволителна, в края на процеса заседателите си излизаха покрусени.

Но случаят Ашли беше по-сериозен. Защитата на Робинсън беше повече от незадоволителна — тя фактически липсваше.

Робинсън седеше неподвижно и наблюдаваше последния свидетел на обвинението, Джеймс Келър, полицейски експерт по балистика. Беше блед, набит човек, с бавни движения и провлачен говор. Прокурорът Херик, преминал през встъпителната част, го беше представил като експерт, а сега изстискваше и последните показания, които щяха да изпратят Ашли във вечността със заглъхнали от воя на високоволтовия ток уши.

Прокурорът взе един тумбест черен револвер, за който беше установено, че принадлежи на обвиняемия.

— А сега, господин Келър — каза Херик, — ви показвам вещественото доказателство № 2. Можете ли да ни кажете какъв вид оръжие е това?

— Да, господине. Това е 32-калибров автоматичен колт, известен като джобен модел.

— Виждали ли сте по-рано това оръжие?

— Да, сър, виждал съм го.

— При какви обстоятелства?

— Беше ми предадено в качеството на експерт по балистика, за да установя дали фаталният куршум е бил изстрелян с него, или не.

— Направихте ли експертизата?

— Да.

— Бихте ли казали на съдебните заседатели какво установихте?

Келър се обърна към дванадесетте съдебни заседатели, които седяха, наведени напред. В ложата нямаше жени — Робинсън беше използвал всички възможни средства, за да не бъдат включени. Имаше си теория, че мъжете се отнасят с повече разбиране към насилие, вършено от измамни съпрузи.

Келър започна да говори със сух, малко педантичен глас.

— Изстрелях пробен куршум, за да го сравня с куршума, който намерихме в убития. Общите размери и на двата куршума бяха три десети от инча, а теглото им беше седемдесет и четири грама, което ги поставя в клас 32 калибъра. И двата носеха отпечатьци от шест спирални нареза с ляв ход, което е характерно за колта. Освен това с

течение на времето всяко оръжие придобива някои характерни особености и всички те се отпечатват на куршума при преминаването му през дулото. Като проверих двата куршума със сравнителен микроскоп...

Робисън прекъсна монолога на Келър с небрежен жест:

— Уважаеми господин съдия, струва ми се, че можем да минем и без дълъг технически трактат на балистична тема. Защитата приема, че фаталният куршум е бил изстрелян от револвера на господин Ашли.

Съдията погледна към Херик:

— Обвинението има ли възражения?

Неохотно, Херик отстъпи.

— Обвинението няма желание да протака този процес повече от необходимото.

Тайно обаче Херик беше недоволен. Предпочиташе да изгражда делото си внимателно и методично, поставяйки първо основите, а после тухла по тухла, докато накрая затисне капака, без да оставя пролуки за изход или да допуска грешки, които да се използват за обжалване. Имаше, разбира се, случаи, когато с готовност приемаше отстъпките на защитата, но с Робисън човек никога не знаеше какво може да очаква и действията му трябваше внимателно да се следят.

Когато Робисън седна на мястото си, Лойд Ашли се обърна към него с тревога в очите:

— Това разумно ли беше, Марк? — Сега, когато животът му беше изложен на риск, Ашли смяташе, че всеки пункт трябва горещо да се оспорва.

— Изобщо няма съмнение по този въпрос — каза Робисън, като съумя, макар и с усилие, да се усмихне окуражително.

Но усмивката не подеждва и сега, като гледаше лицето на Ашли, Робисън бе обзет от съчувствие. Колко се беше променил този човек! Обичайната арогантност на Ашли се беше стопила, саркастичният му език беше станал смирен и умолителен. Дори и парите — тези огромни и добре вложени суми — не можеха да му дадат чувство за сигурност.

Робисън не можеше да отрече, че има известна вина за сегашното тежко състояние на Ашли. Познаваха се от години, а контактите им не бяха само делови, но и приятелски. Спомни си онзи ден, само преди два месеца, когато Ашли дойде при него за съвет,

освирепял от сдържан гняв и изпълнен с подозрения за изневярата на жена си.

— Имаш ли доказателства? — беше го попитал Робисън.

— Нямам нужда от доказателства. Това са неща, които един мъж усеща. От известно време е студена и недосегаема.

— Искаш ли развод?

— Никога! — Отговорът беше наситен с чувство. — Обичам Ив.

— Какво точно искаш да направя за теб, Лойд?

— Искам да ми дадеш името на някой частен детектив. Сигурен съм, че знаеш някой, на когото мога да се доверя. Ще искам да проследи Ив, да не я изпуска от очи. Ако открие кой е, аз по-нататък зная какво да правя.

Да, Робисън знаеше един частен детектив, на когото можеше да се разчита — един адвокат понякога се нуждае от услугите на такъв опитен агент, който да поразучи биографията и обкръжението на недобросъвестни свидетели, за да могат показанията им да бъдат поставени под съмнение.

И така Ашли нае детектива, а след седмица получи доклада му. Детективът беше проследил Ив Ашли на срещите ѝ с Том Уорд, икономически съветник, комуто бяха поверени ценните книжа на Ашли. Беше наблюдавал явно интимните им разговори в един затънтен бар във Вилидж^[2].

Беше очаквал всичко друго, мислеше си Робисън, но не и насилие. Не че Ашли беше страхливец, но основното му оръжие в миналото бяха думите — острички, язвителни и оскърбителни. Когато се обадиха от полицейското управление, че Ашли е задържан за убийство, Робисън беше искрено учуден и за миг изпита чувство на вина. Но той не беше от хората, които дълго се обвиняват за липса на далновидност. А Ашли, на когото позволиха едно телефонно обаждане, помоли Робисън да поеме защитата му.

По време на първите разпити в наказателния съд Робисън направи опит да отхвърли обвинението, като представи версията на Ашли проникателно, майсторски. Робисън настояваше, че цялата история е просто злополука, без умисъл и злонамереност, без намерение за убийство. Ашли отишъл в кантората на Уорд и извадил и размахал оръжието си, за да изтръгне от Уорд обещание, че ще

престане да се вижда с жена му. Преди да влезе в кантората на Уорд, особено внимателно проверил да не би предпазителят да е освободен.

Но вместо да се скове от страх или да моли за милост, Уорд изпаднал в паника, хвърлил се върху Ашли и се опитал да му отнеме оръжието. Както се кълнеше Ашли, то паднало на бюрото и случайно изгърмяло. Когато влязла секретарката на Уорд, Ашли стоял над трупа.

Като чу тази версия, прокурорът ѝ се присмя и я нарече очевидна измислица. Херик заяви, че обвинението е в състояние да докаже наличието както на мотив, така и на средства и повод за извършване на престъплението. Така че съдия-следователят нямаше друг избор. Даден беше ход на делото и беше предявено обвинение в предумишлено убийство.

А сега по време на съдебните заседания под председателството на съдията Феликс Коб, на петия ден от процеса, Херик се беше заловил да разбие и последната надежда на Ашли. Той вдигна оръжието така, че да могат да го видят Келър и съдебните заседатели — малко оръжие, което в миг беше отнело един човешки живот.

— Запознат сте с действието на това оръжие, господин Келър, нали?

— Да.

— Като експерт по балистика, как мислите, може ли оръжие от този тип да даде случаен изстрел, и то със спуснат предпазител?

— Не, сър.

— Убеден ли сте в това?

— Напълно.

— Би ли могло да стреля... със спуснат предпазител... ако падне от височина няколко стъпки?

— Не.

— Ако силно се удари в твърда повърхност?

— Не, сър.

— В цялата си практика, двадесет години експертизи и работа с оръжия, чували ли сте някога за подобно произшествие?

— Никога, сър.

Херик се върна на масата на обвинението.

— Защитата може да започне разпита.

— Часът е четири без пет — каза съдията. — Мисля, че можем да закроем заседанието. — Той се обърна към съдебните заседатели. —

Надявам се, че няма да забравите указанията ми, господа. Умолявате се да не обсъждате делото помежду си и на никого да не позволявате да го обсъжда във ваше присъствие. Не си съставяйте и не изразявайте каквото и да било мнение, преди да сте изслушали всички показания. Съдът се оттегля до утре сутринта в десет часа.

Той оправи черната си тога и се оттегли. Всички останали останаха по местата си, докато един разсилен не изведе съдебните заседатели през страничната врата. Един от приставите се приближи и докосна рамото на Ашли.

Ашли се обърна към Робисън с изпито и уморено лице. През последните няколко седмици доста беше отслабнал и кожата на врата му висеше отпусната. Кръвоносните съдове на хлътналите му очи бяха зачервени, а в ъгъла на дясното му слепоочие непрекъснато играеше един непокорен мускул.

— Утре е последният ден, нали, Марк?

— Почти. — Робисън се съмняваше, че цялата защита ще отнеме повече от едно-единствено заседание. — Като се изключи произнасянето на присъдата.

— Да тръгваме, господин Ашли — каза стражата.

— Слушай, Марк — погледът на Ашли внезапно стана напрегнат, — трябва да поговорим. Това... това е абсолютно необходимо.

Робисън внимателно изгледа клиента си.

— Добре, Лойд. Ще дойда след около четвърт час.

Ашли тръгна със стражата и изчезна през една врата зад мястото на съдията. Няколко зяпачи все още се мотаеха в залата. Робисън събра листата и бележките си и ги пхна в чантата. Облегна се на стола и започна да разтрива затворените си клепачи с върховете на пръстите, а пред очите му все още беше лицето на Ашли. Този човек беше уплашен до смърт. При това, помисли си Робисън, напълно основателно. Независимо от предупреждението, което съдията отправи към заседателите, да не стигат до никакви изводи, опитът на Робисън му подсказваше, че те вече са направили това.

Виждаше всички признаци — начинът, по който се измъкнаха един по един, като извъръщаха очи, за да не гледат обвиняемия. Никому не е особено приятно да прати друго човешко същество на

електрическият стол. Вероятно и Ашли беше усетил това чувство на обреченост.

Когато Робисън стигна до коридора, видя Ив Ашли, която чакаше пред южното крило асансьора. Изглеждаше малка и безпомощна, сякаш дори и костите на тялото ѝ се бяха смалили. Робисън тръгна нататък, но преди да стигне до нея, тя беше погълната от слизащата тълпа.

Реакцията на Ив го беше изненадала. Приемаше историята много тежко и беше като болна, обзета от самообвинения и угризения. Спомни си посещението и в кантората му веднага след убийството.

— Знаех, че ревнува — беше казала с изпълнени с болка очи, — но подобно нещо и през ум не ми е минавало. И през ум! — През цялото време кършеше ръце. — О, Марк! Те ще го пратят на електрическият стол, зная, че така ще стане. И За всичко това съм виновна аз!

Той ѝ беше отговорил остро.

— Слушай, нямаше откъде да знаеш, че ще стане така. Опитай се да се съвземеш, моля те. Ако рухнеш, няма да си от полза нито на себе си... нито на Лойд. Ти не си виновна.

— Виновна съм! — Устните ѝ трепереха. — Трябваше да очаквам такова нещо. Какво направих! Двама души. Том вече е мъртъв, а Лойд скоро ще бъде...

— Стига вече! — беше разтърсил раменете ѝ.

— Трябва да го измъкнеш! — извика тя пламенно. — Моля те, Марк. Иначе никога няма да си простя.

— Ще направя всичко, което мога.

Но знаеше какви са шансовете. Обвинението имаше много силни козове. Мотив, средства и повод...

Асансьорът го отведе долу и той сви към килиите на задържаните откъм входа на Уайт стрийт. След обичайните формалности го въведеха в стаята за срещи, а малко след това доведеха Лойд Ашли. Седнаха от двете страни на масата.

— Е, добре, Марк. Искам да зная истината. Как ти изглеждат нещата?

Робисън сви рамене:

— Процесът още не е свършил. Никой не може да каже какво ще реши съдът.

— Стига шеги, Марк. Нали ги видях, видях лицата им.

Робисън отново сви рамене.

— Виж какво, Марк. Ти доста отдавна си ми адвокат. Много сделки сме сключили заедно. Виждам съм как действуваш. Зная как работи умът ти. Ти си умен. Находчив си. Много високо ценя способностите ти, но аз... аз... — Ашли не намираше думи.

— Не си ли доволен от начина, по който се справям със защитата?

— Не съм казал това, Марк.

— Не смяташ ли, че извличам максималното отвсякъде?

— Да, в законните рамки. Но съм те виждал и в други дела. И съм те виждал да правиш куп фокуси. А сега изведнъж си станал така ужасно добросъвестен, че просто не мога да те позная. Защо, Марк? Какво се е случило?

— Не мога да намеря никаква вратичка, Лойд. Ето защо. Никаква пролука в обвинението. Ръцете ми са вързани.

— Отвържи ги.

— Как? — кротко попита Робисън.

— Слушай, Марк — Ашли здраво стискаше с пръсти ръба на масата, — ти знаеш почти толкова за финансовото ми положение, колкото и аз. Знаеш колко наследих, а и колко спечелих. В момента имам около четири милиона долара. — Той стисна устни. — Може би Ив затова се омъжи за мен. Не зная. Както и да е, това са доста пари и ми се иска да имам възможността да похарча нещо от тях. Но в случай че ме осъдят, няма да имам такава възможност.

Ашли навлажни устни и продължи:

— Ако съм мъртъв, парите няма да ми бъдат от полза. Ако съм жив, мога да правя всичко, което искам, и с доста по-малко. Ако има някой, който да е в състояние да ме измъкне, дори и на този етап от играта, това си ти. Не зная как, но имам някакво чувство — усет, интуиция, както искаш го наречи. Все НЕЩО можеш да измислиш. Имаш въображение за това. Зная, че можеш да го направиш.

Робисън беше обзет от силна възбуда.

Ашли се наведе напред:

— Наполовина — каза той, с дрезгав глас. — Равна подялба, Марк, на всичко, което имам. Половината на теб, половината на мен. Възнаграждение от два милиона долара, Марк. До края на живота си

ще бъдеш финансово независим. Само помисли за някаква пролука. Искам оправдателна присъда.

Робисън бързо каза:

— Ще потвърдиш ли това в писмен вид, Лойд?

— Разбира се!

Робисън извади празен лист от чантата си. Започна да пише бързо, но текстът беше ясен и недвусмислен. Подаде листа на Ашли, който му хвърли бегъл поглед, взе писалката и надраска подписа си. С леко треперещи пръсти Робисън сгъна документа и го прибра.

— Имаш ли някакви идеи, Марк?

Адвокатът седеше неподвижно, а гладкото му лице беше безизразно. Да, имаше една идея, при това идея, която не беше съвсем нова. Спомни си как преди три нощи се изправи като свещ в леглото си, поразен от нахлулите в главата му мисли. За момент беше обмислил идеята, претеглил възможностите ѝ, а после беше отпуснал глава обратно върху възглавницата и се беше изсмял на глас в тъмнината.

Беше находчиво, забавно дори, макар и по зловец начин. Но не можеше да използва такова нещо. Сега изведнъж мисленето му се беше променило, а скрупулите бяха изчезнали. Едно възнаграждение от два милиона долара има доста голяма убедителна сила. Хората извършват много сериозни престъпления — включително и убийства — и за много по-малко.

Сега възможностите, които криеше тази идея, изведнъж изпъкнаха отчетливо, ясно и дръзко. Нямаше гаранции за успех. Щеше да се наложи да се справи с доста неизвестности, повечето от тях в главите на дванадесет мъже — дванадесетте мъже в ложата на съдебните заседатели.

— Разчитай на мен — каза Робисън, като внезапно се изправи. — Успокой се, Лойд. Опитай се да поспиш малко нощес. — Той се обърна към вратата, като властно махна на стражата.

Заязващото слънце беше охладило въздуха и Робисън закрочи енергично, а в главата му се въртяха подробности от плана. Етично? Не би казал. Но пък и Робисън рядко се притесняваше от дребнави морални съображения. Като адвокат жънеше успех след успех. Гласът му беше голям плюс — можеше да бъде мек и отзивчив или хаплив и надменен. Новаците около сградата на наказателния съд още говореха

за последното дело на Робисън като помощник-прокурор и си спомняха безжалостния му разпит на подсъдимия, обвинен в кражба с взлом. Беше успял, а при произнасянето на най-строгата присъда разяреният обвиняем се беше обърнал към него с обещание за мъст. По-късно беше получил жлъчни, заплашителни писма от близките на този човек.

По тези причини Марк Робисън беше получил разрешително за носене на оръжие и всяка година го подновяваше. Винаги носеше разрешителното в портфейла си.

Първото място, което посети, беше на Сентър стрийт, недалеч от главното управление на полицията — едно малко магазинче, специализирано в продажба на огнестрелни оръжия. Разгледа изложеното, внимателно избра автоматичен колт джобен модел калибър 32 и кутия патрони. Собственикът провери разрешителното му и уви покупката.

След това Робисън взе такси до кантората си. Секретарката му, мис Грeъм, прекъсна тракането на машината, за да му подаде списъка с телефонните обаждания. Като видя замисления вид на лицето му, реши да не го разпитва за хода на процеса. Той продължи навътре към кабинета си.

Мебелите в кабинета наскоро бяха сменени и Робисън беше доволен от ефекта. На стената срещу бюрото висеше картина с деветимата съдии от Върховния съд на Съединените щати. Странното събитие, което сега се случваше пред тези многоуважаеми господа, вероятно нямаше равно на себе си в цялата им съвкупна история.

Марк Робисън разгъна пакета и за миг претегли оръжието в ръката си. После, без повече да се двоуми, вкара три патрона в пълнителя и го натъпка в колта. Стисна зъби и повдигна оръжието, насочи го към лявата си ръка, малко над лакътя, и натисна спусъка.

Отекващата експлозия кънтеше в ушите му. Робисън не беше стоик. Почувствува ужасната остра болка като дамгосване с нажежено желязо и извика. В следващия миг стисна зъби, посегна с палец към предпазителя и го върна обратно.

Минута след това вратата рязко се отвори и от нея се показа обезпокоеното лице на мис Грeъм. С внезапен ужас тя видя бледността на Робисън и увеличаващото се петно на ръкава му. Едва задуши писъка си.

— Няма нищо — грубо каза Робисън. — Стана злополука. Стига сте зяпали, извикайте лекар. Има един надолу по коридора.

Мис Грѐм хукна. Настойчивият ѝ разказ прекъсна работата на лекаря, каквато и да беше тя, и го доведе бегом с омачканата му черна чанта.

— Е — каза той, като хвърли бърз и изпълнен с отвращение поглед към оръжието, — какво става тук? Злополука тип „не знаех, че е зареден“?

— Не съвсем — отвърна сдържано Робисън.

— Хайде сега да смъкнем сакото. — Докторът му помогна, а после разкъса ръкава на ризата на адвоката от маншета до рамото, за да открие раната, и заразглежда кървищата ръка.

— Хмм — каза докторът, — изглежда по-зле, отколкото е. Щастливец сте вие, господин адвокат, няма скъсани мускули и артерии. Е, малко загуба на тъкан и леко повреждане на ставата...

Бръкна в чантата си и извади оттам дезинфекционно средство. То изгори ръката на Робисън като пламък. После, след като превърза и бинтова раната, докторът се отдръпна малко назад, за да огледа делото си.

С малко виновен вид каза:

— Знаете закона, господин адвокат. Всеки път, когато се вика лекар за рана от огнестрелно оръжие, той е длъжен да уведоми полицията. Просто нямам избор.

Робисън едва потисна усмивката си. Ако докторът не беше запознат със закона, веднага щеше да го осведоми. Съвсем определено държеше да дойде полицията. Тя беше съществено звено в плана му.

Вече си представяше заглавията във вестниците: „РОБИСЪН СЛУЧАЙНО РАНЕН“, „ЗАЩИТНИКЪТ РАНЕН ПО ВРЕМЕ НА ЕКСПЕРИМЕНТ“ и приказките как се е опитал да наподоби условията в кантората на Уорд, като съзнателно е изпуснал оръжието върху бюрото си...

Точно в десет часа на следващата сутрин един от съдебните пристави стана в част III и подхвана напевно ритуала:

„Станете всички! Уважаемият съдия на Съда на общите заседания за Нюйоркски окръг“.

Зад масата се отвори врата и съдията Коб влезе енергично, с развяваща се зад него тога.

— Седнете, моля — каза приставът, потропвайки с чукчето. — Заседанието на съда започва.

Съдията отправи странен поглед към Робисън и огледа ранената му ръка, поддържана от черна копринена превръзка, прехвърлена през врата на адвоката.

— Повикайте свидетеля — каза той.

Джеймс Келър положи клетва, както му е редът, и зае мястото си на свидетел.

Дванадесетте заседатели се наведоха напред, възбудени от вълнение и очакване. Прокурорът Херик седеше на масата на обвинението, внимателен, нащрек. Робисън се усмихна вътрешно, като си припомни съдържания поздрав на прокурора. Дали Херик подозираше истината? Може би.

— Защитата може да започне разпита — каза съдията Коб.

Докато Робисън се изправяше, в залата се разнесе шепот. Той застана полуобърнат, така че всеки да може да види ранената му ръка в копринената ѝ люлка. Видя Ив Ашли на първия ред, отправила към него красноречиво умоляващ поглед.

Робисън отиде до масата на секретаря и взе револвера на Ашли. Като го държеше в ръка, той се приближи до Келър и се обърна към свидетеля:

— Е, господин Келър, ако добре си спомням, вие вчера заявихте, че сте изстреляли пробен куршум от този револвер, нали така?

— Да, сър, така е — гласът на Келър звучеше предпазливо.

— Искате да докажете, че именно от този револвер и от никой друг е бил изстрелян фаталният куршум?

— Точно така.

— Предполагам, че сте освободили предпазителя, преди да направите теста?

— Естествено. Иначе и досега можех да си стоя там в лабораторията и да натискам спусъка.

Някой в залата започна да се киска, а един от помощниците на Херик се ухили. Самоувереността на Келър видимо нарасна.

Робисън го погледна строго:

— Това едва ли е най-подходящият момент да си проявявате чувството за хумор, господин Келър. Съзнавате ли, че показанията ви могат да изпратят на електрическия стол един невинен човек?

Ръката на Херик се устреми нагоре:

— Моля последната забележка да бъде зачеркната.

— Да — каза съдията, — ще бъде зачеркната и заседателите ще я игнорират.

— Значи сте абсолютно сигурен — каза Робисън, — че предпазителят трябва да бъде освободен, преди да се произведе изстрел?

— Абсолютно.

— Също така ли сте сигурен, че предпазителят на оръжие от този тип не може да се разхлаби при дадени обстоятелства?

Келър се подвоуми.

— Да, доколкото ми е известно.

— Правили ли сте някога такъв тест?

— Моля?

— Зареждали ли сте някога този револвер, вещественно доказателство № 2, и опитвали ли сте да го пуснете върху твърда повърхност?

— Та... такова нещо не съм опитвал, сър.

— Макар и да знаехте върху какво ще се гради защитата ни?

Келър запристъпя нервно и погледна към Херик, но не намери подкрепа в безизразното лице на прокурора.

— Моля ви да отговорите на въпроса. — Гласът на Робисън вече не беше дружелюбен.

— Не, сър, не съм.

— Но защо, господин Келър? Защо не направихте такъв експеримент? Та не ви ли се струва очевидно, че това е първото нещо, което трябваше да направите? Или се страхувате, че може да се потвърди разказът на обвиняемия?

— Не, сър, съвсем не.

— Тогава защо?

— Просто не ми мина през ума — измънка Келър.

— Така значи, не ви е минало през ума! Обвиняват човек в предумишлено убийство, в този процес става дума за живота му, очаква го електрически стол, а на вас не ви е минало през ума да

направите този едничък прост експеримент, за да разберете дали пък не казва истината.

Келър почервения от врата до бузите. Седеше мълчаливо и се въртеше на свидетелския стол.

— Нека да се запише в протокола, че свидетелят не е отговорил — каза Робисън. — И така, сър, вие вчера дадохте показания, че оръжие от този тип не би могло да даде изстрел, ако се пусне върху твърда повърхност, така ли беше?

— Ако е сложен предпазителят.

— Разбира се.

— Мисля... Да, мисля, че така беше.

— Никакви съмнения ли нямате за това?

Келър преглътна нервно, като погледна към ръката на Робисън.

— Ами... не.

— Такааа... — Робисън премести оръжието в лявата си ръка, която стърчеше извън превръзката с леко надути пръсти. С дясната ръка извади от джоба на палтото си 32-калибров патрон. С несръчни движения зареди револвера и вкара патрона в цевта. Доближи се до свидетеля и понечи да му подаде револвера с лявата си ръка, но внезапно замръзна с изкривено от болка лице. Гримасата му беше изразителна и драматична. После мрачно премести револвера в дясната си ръка и го подаде на свидетеля.

След това каза бавно и провлачено:

— Сега, господин Келър, бихте ли погледнали предпазителя на вещественно доказателство №2? Кажете ни, предпазителят добре ли е нагласен за предотвратяване на стрелба?

— Да.

— А сега, сър, бихте ли станали, ако обичате? Бих искал да докажете на Негово Превъзходителство, на тези дванадесет заседатели и на зрителите в залата, че **ВЪПРОСНОТО ОРЪЖИЕ В НИКАКЪВ СЛУЧАЙ НЕ БИ МОГЛО ДА ДАДЕ ИЗСТРЕЛ, АКО СЕ ПУСНЕ ВЪРХУ МАСАТА НА СЪДИЯТА.** Просто го пуснете отвисоко, ако обичате, или пък го ударете върху масата.

Залата зажува, а Херик скочи и се приземи на два крака пред съдийската маса. Мускулите на челюстта му бяха свити от гняв.

— Възраждам, Ваше Превъзходителство. Това е абсолютно нередно, евтин панаирджийски трик, изключително опасен за... — Той

се улови и премълча останалата част от изречението. Собствените му думи, произнесени импулсивно, съдържаха признание, макар и слабо, че оръжието може да даде изстрел.

Обратно, гласът на Робисън беше спокоен и трезв:

— Уважаеми господа съдии, този свидетел даде показания под клетва в качеството си на квалифициран специалист. Просто го моля да докаже собствените си показания.

Съдията Коб отвърна с неохота:

— Възражението се отхвърля.

— Моля, господин Келър, започвайте — каза Робисън. — Докажете на съда и на заседателите, че вещественото доказателство №2 не би могло да даде изстрел така, както твърди обвиняемият.

Когато Келър стана, всички в залата притихнаха. Той бавно вдигна оръжието и го задържа надвиснало над масата, а на лицето му беше изписана някаква смесица от безпокойство и страх.

Ръката на Келър помръдна, Робисън затаи дъх. Съдията, като се опитваше да стане незабележим, започна да се смъква надолу по стола, сякаш за да се смали като евентуална мишена.

— Чакаме — каза Робисън меко и ясно.

По слепоочията на Келър избиха капчици пот. Не беше ли напрегнал мускулите си? Не беше ли вдигнал оръжието малко по-високо? Никой в залата не можеше да определи със сигурност.

— Моля, действайте, господин Келър — каза Робисън, вече рязко, — нямаме цял ден на разположение.

Погледите им се срещнаха и се заковаха. Робисън бавно започна да оправя превръзката си. Келър пое дълбоко дъх, а после внезапно се върна на мястото си. Оръжието остана да виси отпуснато между коленете му.

В залата се надигна облекчена въздишка.

Присъдата, както всички усещаха, беше ясна. Заключениевата реч на Робисън беше пример за съдебна реторика, а съдията, като даде указания на съдебните заседатели да не оставят в решението си място за повече от разумно съмнение, почти не им даде възможност за избор. Оттеглиха се за по-малко от час и се върнаха със заключение „невинен“.

Лойд Ашли нямаше ликуващ вид. От дългото напрежение беше на границата на нервно изтощение. Робисън докосна рамото му.

— Хайде, Лойд. Всичко свърши. Сега си свободен. Да отидем в кантората ми. Мисля, че трябва да уредим някои делови въпроси.

Ашли се раздвижи.

— Разбира се — каза той, като се усмихна сдържано.

Промъкнаха се през тълпата и хванаха такси. Заключениеите постановления на съдията бяха отнели целия следобед, така че когато стигнаха до кантората на Робисън, вече се смрачаваше. Робисън въведе Ашли в кабинета си и запали лампите.

За да отпразнуват случая, адвокатът извади една бутилка и наля две чаши. И двамата изпразниха чашите си на един дъх. Робисън подаде на клиента си кутията с пури и запали пурата му със запалката си. Ашли се облегна назад, като вдишваше силния дим на дългата тънка пура.

— Е, Марк — каза той, — знаех, че можеш да го направиш. Ти изпълни своята част от сделката. Предполагам, че сега искаш да изпълня моята.

Робисън махна осъдително с ръка.

— Имаш ли празен чек?

Робисън знаеше, че някъде в стаята на секретарката има чекова книжка. Държеше я подръка за тези клиенти, които се нуждаеха от защита, но идваха при него с недостатъчно пари в брой. Той излезе в приемната, затършува в шкафа и накрая намери чековата книжка.

Лойд Ашли се беше преместил и сега седеше зад бюрото на Робисън. Пое празния чек и писалката на Робисън. Без да му мигне окото, попълни чек за два милиона долара.

— Казах по равно, Марк. Може да получиш и нещо отгоре. Ще разберем, след като деловодителят ми прегледа книжата.

Робисън пое чека и го задържа, с поглед, прикован от дългата редица цифри. Ранената му ръка леко пулсираше, но не го беше грижа. До него достигна гласът на Ашли, мек и някак странен.

— О, да, Марк. Ще получиш и нещо отгоре. Може би ще мога да уредя да го получиш още сега.

Робисън вдигна поглед и видя 32-калибровия автоматичен пистолет в ръката на Ашли. Палецът му беше върху предпазителя.

— Намерих това в бюрото ти — каза Ашли. — Сигурно е револверът, който снощи си използвал. Каква ирония, Марк, нали? Сега имаш единственото нещо, което значи за теб повече от всичко на

света — пари, — а така и няма да можеш да похарчиш и едно пени от тях.

На Робисън никак не му хареса изражението в очите на Ашли.

— За какво говориш?

— Помниш ли оня частен детектив, който ми препоръча? Интересно, след онези неприятности с Уорд така и нямах възможност да го освободя от задълженията му. Тъй че той продължил да следи Ив през цялото време, докато бях в затвора. Между другото само преди два дни ми представи доклад. Предполагам, че не е нужно да ти казвам какво съдържаше той — с кого се среща, кой в действителност е другият мъж.

Робисън беше пребледнял.

Оръжието в ръката на Ашли не трепваше.

— Знаеш ли, Марк, струва ми се, че ти си почти толкова виновен за смъртта на Уорд, колкото и аз. В края на краищата кой убеди Ив да го използва като примамка, така че вие с нея да не пострадате? Ти вероятно. Ив никога не е имала толкова развито въображение.

Сега лицето на Робисън беше обляно в пот, а гласът му се снижи до шепот.

— Почакай, Лойд, изслушай ме...

— Не, предпочитам да не правя това. Прекалено добре умееш да убеждаваш хората. Не забравяй, че и днес в съда имах възможност да се уверя в способностите ти. От два дни го обмислям. Но развързката се ускори, понеже намерих револвера ти. Тук, струва ми се, има някаква справедливост. Ти ме принуди да убия един невинен човек. Сега не виждам причина да не убия виновния.

От двата изстрела, които проехтяха, Марк Робисън чу само първия.

---

[1] Известен случай (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Гринич Вилидж — квартал в Ню Йорк. — Б.пр. ↑

АЛБЪРТ Ф. НУСБАУМ

ОНЯ, КОЙТО СЕ ИЗМЪКНА

Беше събота вечер и стоях край върволицата автомобили, идващи от Тихуана. Една след друга колите спираха пред мен и всеки път задавах обичайните въпроси: „Месторождение?“, „Нещо за деклариране?“

Случваше ми се да проверя някой камион или да помоля някой шофьор да се отдръпне за по-подробен оглед, но рядко. Правех го само когато имахме сведения от информатор, когато пътниците изглеждаха изключително весели и дружелюбни или пък когато имах някакво „чувство“. Това не ми се случваше често, но тези мои чувства почти във всички случаи се оказваха точни, така че винаги им обръщах внимание.

Когато видях Джак Уилнър, обзе ме чувството, че този човек крои нещо. Беше спрял в едно от отсрещните платна, зад волана на лъскав жълт автомобил с гюрук в посока към Мексико. Гюрукът беше спуснат и радиото гърмеше, настроено на вълната на една от рок програмите на Сан Диего. От всичко лъхаше някаква пресилена показност — като разните маймунджилъци, които правят фокусниците, когато искат да забаламосат публиката.

Беше началото на дежурството ми — правех обиколката от осем вечерта до четири сутринта, — така че си записах номера на шофьорската му книжка с намерението подробно да го проверя на връщане.

Много внимателно следих за колата, но когато дежурството ми свърши, тя още не се беше върнала. Раздадох на другите митничари номера на книжката и описанието на колата и се прибрах вкъщи.

До другата вечер почти бях забравил за жълтия автомобил, но на следващата събота вечерта отново го видях. Гюрукът беше спуснат, радиото гърмеше и както преди беше на път за Тихуана. Обзе ме същото чувство както първия път. Изтичах до телефона и се обадох в

адуната — в мексиканската митница — като ги помолих да направят проверка на автомобила.

Когато се върнах на пътеката, видях в далечината, че автомобилът вече е спрял. Мъже, облечени в униформи цвят каки, се бяха скупчили около него. Двама-трима проверяваха вратите, докато други оглеждаха багажника и покрива. Джак Уилнър — тогава, разбира се, още не знаех името му — стоеше приведен настрана и безгрижно пушеше цигара. Беше висок и слаб и дори от това разстояние се виждаше, че е облечен с характерното за младежта пренебрежение към цветовете.

Бях доста зает с влизащите в страната коли и близо час не погледнах в онази посока. Когато погледнах, видях колата точно в мига, в който напускаше адуната. Уилнър се обърна, махна за раздяла на мексиканските служители, които го наблюдаваха подредени в кордон, и набра скорост.

Значи нищо не бяха намерили. В такъв случай, започнах да разсъждавам, вероятно внася нещо в Съединените щати. Зачаках връщането му. Останах малко след края на дежурството и отново раздадох описанието на колата и номера на книжката. Обърнах се към всекиго с молба да предаде описанието и номера на следващата смяна, в случай че не мине през тях.

Понеделник и вторник ми бяха почивни дни, но и двете вечери се обаждах в митницата да проверя дали автомобилът е бил засечен на влизане.

Не се беше връщал — и така продължи до края на седмицата. Колата не мина през граничния ни пункт.

Но в събота вечерта погледнах към отсрещната линия и той беше там, отново на път за Мексико.

Гледах го с отворена уста и изведнъж се изругах наум за глупостта си. Това, че е напуснал страната от този пункт, не означаваше непременно, че пак през този пункт трябва да се върне. Мексико и Калифорния имат около сто мили обща граница и доста са местата, през които човек може да се върне обратно в Щатите.

До този миг моето разследване на дейността на шофьора с жълтия автомобил си беше просто мое разследване и нищо повече. Явно беше крайно време да се заема сериозно със случая. Отидох при началника и му казах за подозренията си, а той изпрати съобщения до

всички други пропускателни пунктове по калифорнийско-мексиканската граница. Един митничар разчита главно на информатори и на инстинкт. На информаторите дължи около деветдесет на сто от арестите, но „чувства“ като моето осигуряват останалите десет на сто.

Върнах се на поста си и зачаках. Трябваше да ни предупредят веднага щом претърсят автомобила, но никой не се обади. Никой.

А в събота вечерта, в най-големия наплив, видях жълтия автомобил отново на път за Мексико.

Първоначално помислихме, че е бил засечен на влизане, но че хората в съответния граничен пункт не са си направили труда да ни уведомят. Надзирателят ми обаче реши за всеки случай да провери и позвъни да разбере къде колата е пресякла границата за Щатите.

След половин час се получи отговор — никъде. Колата не се беше появявала на нито един от официалните гранични пунктове.

Някъде по тези сто гранични мили Уилнър беше намерил начин да се промъкне, без да спира за митническа проверка. Той явно можеше да влиза в Мексико, да товари колата, с каквато си иска контрабандна стока и да се връща в Щатите, без да си прави труда да плаща мито и без да се страхува от задържане. Трябваше да открием пролуката и да я запушим.

С едно телефонно обаждане до бюрото за моторни превозни средства получихме името на Джек Уилнър и адреса му в Сан Диего. Апартаментът му беше под двадесет и четири часово наблюдение; отново зачакахме. Уилнър се върна чак в сряда, паркира жълтия си автомобил под навеса и се прибра.

Като се изключи пазаруването и обикновените ежедневни излизания, свързани с домакинството, той си стоя вкъщи до събота вечерта. После премина през границата в Мексико, а една кола, натъпкана с митнически служители го следеше на петдесет ярда. От мястото си наблюдавах с радост това малко шествие. Бях сигурен, че вече се е хванал на въдицата и че скоро ще го изтеглим.

Но само така си мислех. Митничарите се върнаха след час. Той внезапно завил близо до Хаи Алаи Фронтон, докато те били попаднали в задръстване на Авенида Революсион.

Бяха го изпуснали.

Аз бях разочарован, а те — вбесени. Бяха сигурни, че ходът му е бил преднамерен, и поискаха заповед за обиск при завръщането му. Ако намереха дори и зрънце марихуана, на Уилнър лошо му се пишеше.

Дадох ми специално разрешение да придружа служителите и лично присъствувах, когато Уилнър се върна в апартамента си в сряда. От начина, по който зяпна, когато му показаха заповедта, беше ясно, че в събота не се беше отървал съзнателно от преследвачите си. До момента, в който му натикаха в лицето заповедта, не знаеше, че е заподозрян в нещо.

Прегледахме колата му — беше безупречно чиста. Петънце нямаше. Явно наскоро беше мита и отвьтре, и отвън, защото дори пепелниците бяха празни. Уилнър ни гледаше как разглобяваме, а после сглобяваме наново колата, но не беше така спокоен, както оня ден на границата. Непрекъснато си облизваше устните и пристъпваше от крак на крак. Явно беше приел граничния преглед като нещо обичайно, но сега определено ставаше друго. Нещо бяхме надушили и той, изглежда, усещаше, че ще го следим, докато го хванем.

Затова бях удивен, когато го видях да влиза в Мексико в събота вечерта. Учудването ми нарасна, когато доброволно спря на адуната и влезе вътре. По-късно научихме от служителите, които го следяха, че е подал молба за временно жителство и че се е погрижил за всички останали документи, необходими за удължен престой в Мексико. Явно скоро нямаше да се върне — беше по-уплашен, отколкото дори аз допусках.

През следващите месеци доста си мислих за Уилнър. В съзнанието ми той беше „оня, който се измъкна“. За целия ми стаж на митницата това беше първият човек, който се бе изплъзнал от задържане, и то при положение че бях сигурен, че е контрабандист.

Повече от година не видях Джак Уилнър, пои това трябваше да отида в Мексико, за да го срещна. Всяка пролет има състезания с яхти от Нюпорт бийч до Енсенада. В тези състезания винаги участвуват триста-четиристотин лодки, които привличат голяма тълпа на финала. Отидох с колата си и видях Джак Уилнър, застанал сам на не повече от десет стъпки от мен.

Приблжих го и го докоснах по рамото.

— Здравсти — казах. — Не ме ли помниш?

Той колебливо ми се усмихна, но после, когато си спомни, усмивката му застина. Очните му ябълки трепнаха и започна да се оглежда в тълпата за други „познати лица“ като мен.

— Просто дойдох да видя състезанието. Не бях намислил нарочно да те срещам.

Това го успокои и той видимо се отпусна. Погледахме лодките, застанали един до друг. С течение на времето стана по-дружелюбен и ми разказа туй-онуй за себе си. Притежаваше малък хотел и морска база на около двадесет мили южно от Тихуана и беше дошъл в Енсенада да огледа една-две лодки, които бе намислил да купи. Покани ме някой път да му отида на гости.

— С печалбите от контрабандата ли ги купи? — попитах нахакано. Искаше ми се да го накарам да говори, а знаех, че никога няма да го направи, ако се опитам да хитрувам и да увъртам.

Той се усмихна, изненадан от откровеността ми.

— Не желая да подписвам показания — каза, като имитираше злодеите от телевизионните предавания. После след известно време кимна. — Да, така спечелих парите, за да ги купя.

— Вече не се ли занимаваш с контрабанда?

— Не.

— Трудно е да се повярва — казах аз. — Явно доста си изкарвал, за да можеш да си позволиш да започнеш бизнес. Малко са професионалните контрабандисти, които се отказват, преди да ги хванат.

— Бях решил да спра в момента, в който някой започне да души около мен. Вие и вашите хора много почнахте да душите и спрях.

Купихме си тако^[1] от един уличен продавач и спряхме да хапнем.

— В такъв случай няма да имаш нищо против да ми кажеш как успяваше да се връщаш в Калифорния, без да те забележат, при положение че те дебнеха на всички гранични пунктове.

— Не, нямам нищо против. Беше лесно. Просто си пъхах номерата на колата под якето и се връщах пеша през границата — каза той с усмивка. — Внасях контрабанда жълти автомобили с гюруци, всяка седмица по един.

---

[1] Мексикански хлебчета с пълнеж. — Б.пр. ↑

УОРНЪР ЛО

РАЗПЛАТА ПРИ ДВОЕН ПРОВАЛ

Макар че препечатваше от стенограмата си, застаряващата секретарка от време на време поглеждаше крадешком към Сам Милър, седнал срещу нея във външния кабинет. Той чакаше за среща с шефа ѝ, господин Колинс, собственик и управител на казиното в хотел Старлайт. Това е едно сравнително старо заведение недалеч от града, в игралния район на Лас Вегас.

За жените изобщо и по-специално за застаряващите секретарки Сам беше почти неестествено красив, прекалено типичен американец, за да повярва човек от пръв поглед. Беше на двадесет и няколко години, висок, с широки рамене и тесен ханш. Русата му коса беше късо подстригана, лицето му беше загоряло от слънцето, носът — съвършено прав, зъбите — бели, а усмивката — истинска наслада. Очите му бяха наситено сини, а погледът му излъчваше такава кристална и непоклатима честност, че дори и секретарката, която беше с чиста съвест и с добър методистки произход и начин на живот, се чувствуваше гузна и порочна, когато го срещнеше. Тя знаеше, че господин Колинс ще назначи Сам с готовност, макар че външно нямаше да го покаже и щеше първо да изпоти момчето. Хотел Старлайт имаше нужда от крупиета, а такива олицетворения на почтеността се срещат доста рядко. Освен това външността на Сам щеше да привлече повечето от комарджийките във Вегас — помладите от желание да преспят с него, а по-възрастните, за да го покровителствуват. Вътрешният телефон иззвъня и господин Колинс каза, че е готов да разговаря с господин Милър.

Сам влезе и внимателно затвори вратата зад себе си. Господин Колинс се изправи зад масивното бюро с протегната ръка и любезно дружелюбна усмивка на устните. Сам беше чувал, че господин Колинс има балкански произход и че името му се състои от множество неблагозвучни срички, внимателно натурализирани и неутрализирани.

Беше около шестдесетте, мургав и носеше светлосив копринен костюм, подбран напълно в тон с цвета на косите му.

Сам се ръкува, усмихна се и каза:

— Приятно ми е, сър.

— Много ми е приятно да се запозная с вас, Сам Милър. Седнете. Разкажете ми историята на своя живот. — Господин Колинс имаше едва доловим чужд акцент.

Сам седна.

— Цялата?

— Ами тя едва ли ще е толкова дълга. На колко години сте?

— На двадесет и две, сър.

— Мога ли да видя шофьорската ви книжка?

— Разбира се. — Сам я извади от портфейла си и я подаде през бюрото, а господин Колинс ѝ хвърли бърз поглед и я върна.

— Били ли сте някога арестуван?

— Не, сър.

— Внимавайте да не бъркате. В съгласие с правилата на Игралната комисия на Невада съм длъжен да проверя.

— Не, сър. Никога за нищо не съм бил арестуван.

— Защо искате да бъдете крупие?

— За да изкарам малко пари, да спестя нещо и да мога да следвам редовно.

— От кой край сте родом?

— Роден съм в Лос Анжелос и завърших гимназия в Холивуд, а после доброволно постъпих във флотата, за да не ме мобилизират.

— Какво правихте във флотата?

— Пратиха ме във Виетнам.

— Там случи ли ви се нещо?

— Да. Три пъти ме раняваха.

— Напълно ви съчувствувам. Сериозни ли бяха раните?

— Едната, да. Беше в стомаха. Другите бяха повърхностни. Както и да е, миналото лято най-последно се уволних.

— Носите ли в себе си документите за уволнение?

Сам ги извади, а господин Колинс ги прегледа и му ги върна.

— А след като се уволнихте?

— Чичо ми имаше магазин за спиртни напитки в Холивуд и започнах работа при него. Но четири пъти ни ограбваха. Два пъти ме

биха с дръжки на револвер, а веднъж ме раниха в крака. Накрая и чичо ми пострада и прати всичко по дяволите, продаде магазина, а аз останах без работа.

— Доста събития сте успели да струпате в този ваш кратък живот.

Сам се усмихна.

— Но не съзнателно. После някой даде идеята да започна работа като крупие тук, в Лас Вегас, и понеже с математиката винаги съм бил добре, дойдох тук, записах се в школата за крупиета на господин Фъргюсън и както сте видели от дипломата, която ви донесе секретарката, вчера завърших курса на обучение.

Господин Колинс взе дипломата и я подаде на Сам.

— Защо дойдохте именно тук, а не в някое друго казино?

— Господин Фъргюсън каза, че може би имате нужда от крупиета и че с вас добре се работи. Каза също, че сте най-умният човек във Вегас.

— Така ли каза? За пръв път чувам такова нещо. Между другото обаче, преди малко говорих с Фъргюсън за вас по телефона. Той каза, че отдавна не е имал такъв добър ученик. Как сте с рулетката?

— Доста добре струва ми се.

— Да видим. Една малка проверка. Излязло е числото тридесет и две — започна господин Колинс и продължи като картечница — и един играч има два чипа ан плен^[1], един а шевал^[2], два чипа на каре^[3], четири чипа напречно на три числа и три чипа в първата колона. Колко чипа ще изплатите на този играч?

Само четири секунди бяха необходими на Сам, за да отговори:

— Сто четиридесет и седем.

— Забравихте залагането в колоната.

— Не, сър, не съм. Вие казахте в първата колона, а числото тридесет и две е във втората — Сам се поусмихна, — както много добре ви е известно.

Господин Колинс не се усмихна.

— Чиповете са двадесет и петцентови. Колко е спечелил играчът?

— Седем стека^[4] плюс седем. Тридесет и шест долара и седемдесет и пет цента.

Сега господин Колинс се усмихна.

— Можете ли да започнете работа днес следобед в четири? Това е средната смяна, от четири до полунощ.

— Да, сър.

— Ще получавате четиридесет долара на смяна, плюс дела ви от бакшишите на крупията. Както в повечето казина, събираме бакшишите в общ фонд, а после ги разпределяме по равно. Ще получавате средно някъде около двеста и петдесет — двеста и седемдесет за четиридесетчасова работна седмица. Това устройва ли ви?

— Да, сър. — Сам стана, сякаш се готвеше да си върви.

— Седнете. Искам да ви кажа още нещо. Разрешително за игра в заведението имам аз и никой друг. Пред никого не отговарям. Нямам никакви връзки с мафията или която и да е друга група престъпници. Не мамим играчите си, не мамим Игралната комисия на Невада и не мамим данъчните власти. Освен това, ако някое крупие се опита да измами заведението в своя полза или в полза на някой играч, не трябва да чака от мен пощада.

— Господин Фъргюсън ми каза, че заведението ви е почтено.

— Това е повече от почтено заведение. Малка проверка. Излиза числото седем. След като сте се уверили, че не е покрито, изчиствате масата от чипове. Но ето че един играч казва: „Хей, я почакай малко! Аз имах чип на седем, а вие го прибрахте!“ Напълно сте убеден, че този играч най-безсрамно лъже. Какво ще направите?

— Ами... ще извикам разпределителя.

— Не. Ще се извините на играча и ще му платите. Само ако играчът направи това повече от един път, тогава ще извикате разпределителя, който дотогава така или иначе ще е дошъл при вас. Това, което искам да кажа, е, че що се отнася до вас, всеки играч е честен и винаги е прав. Не сте нито полицаи, нито детектив. Това е работа на вашия разпределител и моя работа. **НО НЕ И ВАША!**

— Да, сър.

Господин Колинс стана и протегна ръка.

— Радвам се, че ще работите при нас. И не закачайте сервитьорките в бара. В този град има достатъчно други хубави момичета.

В три и четиридесет и пет същия следобед Сам отново влезе в хотел Старлайт. Тъй като това беше един от по-старите хотели в

района, той не беше голям. Хората идваха да играят тук, защото не беше нито шумно, нито претенциозно като в по-новите и по-големи казина. Ротативките бяха в отделна стая, така че тракането им не пречеше на сериозните играчи. На хлътналия овален под на казиното имаше две маси за зарове, три маси за 21 и три маси с рулетки. Нямаше нито бинго, нито залози за конни състезания, нито въртящо се колело с късмети. Това беше казино за играчи, които ценят тишината. Дори зяпачите пред заровете, които непрекъснато бърбореха, гледаха да не го правят на висок глас.

Сам не знаеше къде да се представи за работа, но откри малък бар зад един свод в издигнатата част на залата, влезе и се осведоми от бармана, чието име се оказа Чък. Той обясни на Сам как да стигне до стаята на крупията.

Сам тръгна по един коридор в задната част на сградата и стигна до стая с няколко стенни шкафчета, кресла и масички. Там имаше и други крупията, които закачаха саката си и слагаха зелените си жилетки. Един мършав дребен човек с тъмен костюм се приближи до Сам. Изглеждаше около петдесетгодишен, а лицето му беше бледо и навъсено.

— Сам Милър?

— Да, сър.

— Казвам се Пийт и ще ти бъда разпределител в тази смяна. — Той се обърна към останалите: — Момчета, това е Сам Милър. — Те го поздравиха с дружелюбно сумтене. — С времето ще ги опознаеш всички — каза Пийт на Сам. — А това е Хари.

Той поведе Сам и го представи на един висок човек на около седемдесет години с уморен поглед.

— Ще работите заедно. Като начало тази вечер ще стекуваш^[5] за Хари.

— Приятно ми е, синко. — Хари разгърси ръката му, погледна го и възкликна: — Господи! Изглеждаш на петнадесет години!

В казиното Сам откри, че схемата на рулетката му е почти идентична на тази в школата на Фъргюсън. Имаше шест столчета, наредени откъм страната на играчите. До колелото, от дясната страна на крупията, имаше купчинки чипове с различни цветове — бели, червени, сини, кафяви и жълти. Всички носеха надписа СТАРЛАЙТ,

но стойността им не беше отбелязана. Явно бе двадесет и пет цента, тъй като това бе минималното залагане.

До цветовете имаше наредени купчинки чипове от по един долар. Те бяха от обикновен метал, изсечени за нуждите на казиното. Отдясно на тези чипове имаше купчинки плочки — чекове на заведението с означени стойности от пет до петдесет долара. Казиното разполагаше и с плочки на стойност 100, 500 и 1'000 долара, но те рядко влизаха в игра в големи количества.

Пред крупнето имаше прорез, прикрепен към пластмасова каса, и когато играчите купуваха чипове с пари, банкнотите се пускаха през прореза в заключената каса под масата.

Тъй като беше дошъл краят на смяната, господин Колинс се приближи с ключовете и с една празна каса. Подмени касите и тръгна с пълната към стаята на касиера, придружен от въоръжена охрана в униформа.

През първия час Сам просто стекуваше чиповете и по-рядко плочките, които Хари избутваше към него. Играта беше спокойна, без спекули, мошеничества и спорове. После Хари отиде да си почине, а Сам пое работата му.

Малко след това до масата на Сам се приближи една жена. Беше на около петдесет години, висока и мършава, а устата ѝ беше пълна с повече от полагаемия ѝ се дял от наличните в света зъби. Носеше блуза от златно ламе върху оранжеви три четвърти панталони. С доста пиянски глас каза:

— Дай няколко стека по четвърт. — Подаде на Сам десетдоларова банкнота. Той пушна парите в касата и ѝ подаде два стека червени чипове. — Не обичам червения цвят — каза тя. — Не ми отива на панталоните. Нямах ли друг цвят?

— Какво ще кажете за зелено? — попита я Сам с усмивка.

— Зеленото ще свърши работа — каза тя и бързо прибра двата стека, които Сам постави пред нея.

Сам завъртя топката.

— От години играя на тази рулетка — обяви жената на всеослушание — и мога да кажа, че тук няма никаква система. Никаква система! Дето вика оня приятел, просто трябва да оставиш чиповете да падат, където щат!

После се обърна с гръб с по двадесет чипа в ръка и ги метна през рамо върху масата. Те се разпръснаха с тракане на всички страни, като избутаха други чипове от местата им, а голям брой чипове се изтърколиха от масата и паднаха на пода. Останалите играчи се развикаха раздражено. Сам извади топката от колелото. Пийт тръгна натам, като спря, за да натисне един от няколкото бутона на малката маса в центъра на игралната зала.

— Съжалявам, госпожо — каза Сам на жената, — но по този начин не можем да определяме залозите.

Тя се изкикоти.

— Просто оставям чиповете да падат, където щат!

— И все пак — каза Сам с мила усмивка, — ако чиповете ви не са поставени правилно, няма да знаем как да ви платим, когато спечелите.

Останалите играчи търпеливо се навеждаха и вдигаха зелените чипове от земята. Сам ги събра, подреди ги и провери дали всички са налице.

— Наистина съжалявам, че ви създавам толкова неприятности — каза жената, като се усмихна на Сам. — Да видим сега. Повечето паднаха около двадесет, така че май там някъде ще ги сложа. Някъде около двадесет. — С пиянско старание тя започна да трупа чиповете около числото двадесет.

Сам видя в далечината господин Колинс да иде откъм кабинета си, където беше чул предупредителното звънене на Пийт. Той се приближи и застана в горната страна на масата, но нищо не каза.

Сам завъртя топката. Жената не откъсваше очи от нея.

— На всяка цена трябва да бъде двайсет — каза тя, — иначе ще се разоря.

Топката застана на номер 20.

— Охо! — Тя заподскача, като пляскаше с ръце. — Спечелих! Спечелих!

Сам преброи зелените чипове на масата.

— Шест на двадесет ан плен, девет а шевал, десет на каре. Това прави четиристотин четиридесет и три чипа, плюс тези двадесет и пет, оставени на масата.

— Това колко прави в пари? — попита жената.

— Сто и седемнадесет долара — каза Сам.

Господин Колинс беше застанал зад нея.

— Моите поздравления, госпожо Бърк — каза той.

Тя се обърна.

— Драги господин Колинс! Как сте?

— Винаги ми е така приятно да ви видя тук! — каза господин Колинс. — Между другото от известно време се каня да ви се обадя. Преди да сте разорили банката, защо не отидете да си получите парите и не дойдете да пийнем нещо? Искам да се посъветвам с вас за един имот.

Секунди след това печалбата на госпожа Бърк беше вече изплатена, а тя се отдалечаваше щастлива под ръка с господин Колинс. Играчите се разбърбориха, а Пийт прошепна на Сам:

— Чудесно се справи, момчето ми. Всичко онова, което Хайард Хюс и Керкорян не притежават във Вегас, го притежава госпожа Бърк.

Вечерта на втория работен ден на Сам на рулетката не се случи абсолютно нищо. Но на третата вечер имаше неприятности.

Едно пъпчиво момче с пълно лице и нацупени устни от известно време системно залагаше на 14 и губеше. Играеше с десетдоларови плочки, които май не му бяха по кесията, и непрекъснато увеличаваше залозите си, докато стигна до петдесет долара на завъртане на 14 ан плен. В очите му се появи отчаяние.

Този път топката падна на 15. На числото нямаше чипове и Сам изчисти масата.

— Хей, чакайте малко! — каза младежът. — Ами моите петдесет на 15?

Сам учтиво се усмихна.

— Струва ми се, че бяха на четиринадесет, сър.

Пийт вече беше натиснал един бутон и стоеше до Сам.

— Не, този път не бяха! — каза младежът. — Накрая ми писна от четиринадесет и заложих на петнадесет. Вие така свикнахте със залагането ми на четиринадесет, че сбъркахте, това е всичко.

Ставаше въпрос за хиляда и осемстотин долара. Сам погледна към Пийт, но преди да може разпределителят да проговори, един господин с изискан вид и бели коси, седнал на самия край на масата, се обърна към Сам.

— Опасявам се, че този млад човек там е прав. — Говореше с неохота, сякаш се извиняваше. — Съжалявам, ако ви създавам

трудности, но аз действително го видях да залага на петнадесет. Дори тогава се запитах дали е сбъркал, или пък най-накрая е решил да смени числото.

Междувременно най-умният човек във Вегас се беше приближил и беше застанал зад играча.

— Изплати чиповете, Сам — каза той. — Тук не искам разправии.

— Да, сър — каза Сам и посегна да вземе няколко плочки.

Пийт го спря с ръка и каза:

— Нямаме толкова много тук на масата, господин Колинс.

Това не беше вярно.

— Така ли? — каза господин Колинс. — Ами тогава да отидем в кабинета ми. Ако вие и вашият приятел бъдете така любезни да дойдете с мен, ще се погрижа да...

— ПРИЯТЕЛЯТ ми ли? — каза младежът. — Никога не съм...

По-възрастният мъж се обади от дъното на масата:

— През живота си не съм виждал този младеж!

— Така ли? — Господин Колинс изглеждаше изненадан. — Извинете. Не зная защо реших, че вие двамата сте приятели.

— Никога през живота си не съм виждал този господин! — каза младежът.

— Разбирам — каза господин Колинс. — И все пак, сър — обърна се той към по-възрастния мъж, — ще ви помоля да подпишете една кратка декларация, че сте видели господина да залага на това число. В подобни случаи това се изисква от Игралната комисия на Невада.

Чиста измислица!

По-възрастният човек въздъхна, прибра чиповете си, обиколи масата, подаде с усмивка ръка на младежа и каза:

— Казвам се Джон Уд.

— Аз съм Джон Уилкинс и много съжалявам, че ви създадох всички тези неприятности, но ви благодаря, че се застъпихте за мен. Искам да кажа — той кимна към Сам, — тези младоци са явно толкова зелени в тая работа, че е нормално да грешат.

Сам изпита желание да тръшне младежа на земята и да му избие зъбите. Двамата се отдалечиха с господин Колинс. Повече не се

върнаха в залата. В полунощ, когато смяната на Сам свърши, той срещна господин Колинс на горния етаж и го попита:

— Какво стана с онези двама мошеници?

Господин Колинс се усмихна.

— Защо смяташ, че са мошеници, Сам?

— Защото нямаше залог на петнадесет и всеки, който твърди обратното, е лъжец.

Господин Колинс се засмя и каза:

— Сам, не можеш да си представиш колко глупави са някои хора. Обясних им, че редът в казиното изисква да погледна шофьорските им книжки. Без да се замислят, те ми ги показаха. И какво мислиш разбрах?

— Само не казвайте, че имат еднакви фамилии.

— Не, не. Но адресите им показаха, че живеят през две къщи. Във Ван Нуис, Калифорния.

— Господи! Какво направихте с тях?

— Нищо. Оставих ги сами в кабинета за минутка, а когато се върнах, бяха изчезнали. Предполагам, че вече отдавна са си стигнали в Калифорния. — Най-умният човек във Вегас потупа Сам по рамото и каза: — Лека нощ, Сам — и се отдалечи.

Около единадесет часа вечерта на четвъртия работен ден на Сам нещата наистина започнаха да се случват. Сам беше крупие, а Хари — стекер. Масата беше натъпкана и всички цветове бяха в игра. Зад седналите играчи имаше правостоящи, които залагаха с жетони и плочки. Когато топката забави скорост, Сам каза:

— Моля прекратете залагането.

Някакъв мъж започна да вика:

— Пуснете ме да мина! Хайде, пуснете ме да мина! Поместете се, по дяволите!

Беше седемдесетгодишен, висок, с бяла каубойска шапка на главата. Под дългия му червен нос се белееха мустаци. Проправи си с лакти път през правостоящите. Над главата си държеше две пачки банкноти, завързани с хартиени ленти, както излизат от банката, а когато стигна до масата, хвърли и двете в района на числото 23 и провъзгласи:

— Ето ви две хиляди долара направо върху двадесет и три. Ан плен!

Сам бързо вдигна пачките и ги метна извън района на залагане.

— Съжالياвам, сър, топката падна на 11.

Пискливият глас на стареца се издигна над шепота на масата.

— Какво има, младежо? Какво им е на парите ми? — Носеше каубойска риза от бяла коприна и апашка връзка със златна щипка във формата на кюлче самородно злато, а над всичко имаше безупречен бял елек от еленова кожа с дълги ресни и множество нашити джобове. Сам беше виждал подобен костюм за 295 долара във витрината на един магазин в Лас Вегас.

— Това са напълно редовни пари! — каза старецът, като размахваше двете пачки. Те съдържаха банкноти от по сто долара, които, както Сам знаеше, обикновено идваха от банката вързани по десет в пачка. Тези изглеждаха взети направо от монетния двор.

Сам се усмихна на стареца.

— Разбира се, сър. Но първо, закъсняхте за това завъртане, второ, максималното залагане на число за един играч е двеста долара и трето, на масата не използваме книжни пари.

— Тогава продайте ми малко чипове, по дяволите!

— Да, сър, но цветовете свършиха и...

Пийт, който се беше приближил до масата, попита:

— С какви стойности бихте искали да играете, сър?

— Сто долара! Чипове от по сто долара, стига да имате. — Сега всички слушаха, а старецът се обърна, усмихна се и каза: — Казвам се Прембъртън! Бърт Прембъртън! Идвам от Елкоу! Приятно ми е да се запознаем! — Той се ръкува с всички, до които можеше да стигне.

— Ще трябва да донеса от касиера няколко плочки от по сто долара, господин Прембъртън — каза Пийт. — Колко искате?

— Ами... — Старецът започна да мисли, заизважда пачка след пачка навързани стодоларови банкноти от различните си джобове и ги натрупа на масата пред себе си. Там имаше двадесет хиляди долара. Всички играчи млъкнаха слисани. — Днес продадох едно ранчо — каза Прембъртън простичко. И добави към Пийт: — По дяволите, да започнем с две хиляди. Ама като така и така ще ходите, донесете повечко. — Той подаде на Сам две пачки стодоларови банкноти и натъпка другите обратно в джобовете си.

Сам ги подаде на Пийт, който разкъса хартиените ленти, разгъна пачките като ветрило, кимна и каза:

— Две хиляди. Веднага се връщам.

— Хей, вие! Ами ако двадесет и три излезе, докато ви няма, а? Искам по двеста отгоре за всяко завъртане. Двадесет и три ще бъде късметлия число днес, това мога да ви го кажа със сигурност!

— Ще имате залог за всяко завъртане, господин Прембъртън — каза Пийт, отдалечавайки се.

— Замести ме — каза Сам на Хари и тръгна след Пийт, като го настигна извън района на рулетката.

— Пийт! — Разпределителят спря и се обърна. — Този старец нещо не ми харесва. Имам някакво чувство, че работата му не е наред.

— Защо?

— Ами първо, явно е пийнал, после не ми харесва начинът, по който се намърда на масата, а и... ами просто нещо не ми вдъхва доверие и това е.

— Не ти е работата да се доверяваш на хората. Стига да са му наред парите, не ме интересува дали...

— А може би не са. Може би са...

Господин Колинс се беше приближил до тях.

— Някакви проблеми?

— Може да са фалшиви — довърши Сам.

Пийт се усмихна.

— Да не се шегуваш?

Господин Колинс пое банкнотите от Пийт, поразбърка ги и му ги върна, и направи знак на разпределителя да продължи към гишето на касиера. После въздъхна.

— Сам, все още има доста да се учиш. За всички практически цели, доколкото това нас ни засяга, не съществува фалшива стодоларова банкнота. Е, намират се, но са изключителна рядкост. Фалшификаторите изобщо не си губят времето с тях, защото много трудно могат да се пробутат. Имали сме случаи с банкноти от по пет и десет или двадесет долара и само от време на време по петдесет. Но мисля, че от двадесет години насам не съм виждал фалшива стодоларова банкнота. Така или иначе, има две места, където само един идиот ще се опита съзнателно да пробута дори и една фалшива стодоларова банкнота — едното е банката, а другото — казиното. И на двете места има опитни касиери и въоръжена охрана.

— Съжалявам — каза Сам. — Не знаех това. Просто исках да защита заведението.

— Да защитаваш заведението не влиза в твоите задължения. Мисля, че по този въпрос бях съвсем ясен при първата ни среща. А сега се върни на масата си, ако обичаш.

— Да, сър.

Пийт се приближи до тях с пластмасова каса, почти догоре пълна със стодоларови плочки.

— Извадих няколко за всеки случай. А и за да зарадвам нашето момче детектив, помолих Рут и Хейзъл да проверят банкнотите — и двете са експерти в паричния отдел — и те ме убедиха, че двадесетте хиляди са съвсем редовни, че серийните им номера вървят поред, точно както са напуснали монетния двор.

— Съжалявам. Беше глупаво — каза Сам и последва Пийт обратно на масата, където той и разпределителят внимателно подредиха плочките на купчини от по двадесет. Хари протегна ръка към единия куп, извади четири плочки и подаде останалите шестнадесет на Прембъртън, като каза:

— Две хиляди, сър, без четиристотин за последните две игри.

Старецът изсумтя в знак на съгласие и постави две плочки на 23. Започна да се озърта из казиното, сякаш търсеше някого, после я видя, пъкна два пръста в уста и изсвири пронизително. Размаха ръка и извика:

— Насам, скъпа!

Едно момиче се приближи до масата и се опита да се промъкне през тълпата.

— Хей там, пуснете я да мине! — извика старецът. — Това е моята малка женичка! Пуснете я да мине, по дяволите!

Направиха ѝ път и момичето скоро стигна до Прембъртън, който започна да я прегръща и целува. То се изчерви и каза:

— О, Бърт, не тук!

Беше изумително красиво, на двадесет и няколко години. Имаше златиста коса и едри, млади гърди. Устните ѝ бяха пълни и чувствени, но големите ѝ сини очи ѝ придаваха невинен вид.

— Приятели! Искам да ви запозная с моето мило малко сладурче Вики! — Той отново я целуна и я прегърна, а после пусна ръка около ханша ѝ. — Тази сутрин се оженихме. — На масата настъпи мълчание, донякъде на недоумение, донякъде на неодобрение. — А ето защо двадесет и три ще бъде щастливо число днес: днес е двадесет и трети февруари и също е рожденият ден на моето малко късметче тук и на същия този ден тя става на двадесет и три години! Какво ще кажете за това? — Прембъртън се обърна към Хари и попита: — Съвсем сигурен ли сте, че двеста е максимумът, който мога да залагам наведнъж?

— Да, сър — каза Хари, когато топката забави въртежа си. — Това е максималната стойност. — Топката падна, започна да подскача, спря на 23 и остана там. — Двадесет и три — обяви Хари и се усмихна на Вики: — Честит рожден ден, мила госпожо!

— Ето на! — извика старецът и потупа по гърба всички, които можеше да достигне. — Какво ви казах? Двадесет и три ще бъде късметлия число тази вечер!

Хари бутна три и половина стека към стареца:

— Седемдесет плочки, сър. Седем хиляди долара.

Другите играчи се развикаха възбудено, а хората, които чуха врявата, започнаха да се тълпят около масата, за да гледат. Прембъртън каза на Вики да си отвори чантата и изсипа в нея седемдесетте плочки. — Ще видиш какъв Ролс Ройс ще получиш за сватбен подарък, сладур! — После се обърна към Хари: — Я кажи, моята малка женичка също може да играе, нали?

— Разбира се, сър — каза Хари.

— Ами хайде тогава, Вики, скъпа! Сложи двеста на двадесет и три заедно с мен, чуваш ли?

След като старецът заложи двете си плочки. Вики сложи още две от чантичката си. Хари се обърна към Сам:

— Поеми работата за няколко минути, ако обичаш.

Хари се отдалечи и Сам мина на мястото му, а Пийт дойде да стекува. И други играчи започнаха да трупат чипове върху 23. Сам завъртя топката. Накрая тя падна на 5.

— Лошо се представяш, млади момко! — извика старецът.

Сам му се усмихна:

— Старая се, сър.

— Да можехме да залагаме по повече от четиристотин! Двадесет и три сто на сто ще бъде късметлия число тази вечер!

Един мъж, застанал до Прембъртън, услужливо се обади.

— Също можете да играете а шевал, ако искате, сър, и на каре, и напречно на три числа.

— Как става това?

Като използваше пръста си вместо показалка, човекът му показа какво има предвид.

— Значи така ще залагам! — Започна да покрива масата в целия район около 23, а после каза: — Ще имам нужда от още малко чипове, младежо. — Той извади още три пачки, стодоларови банкноти и ги подаде на Сам, който разкъса лентите и ги преброи.

— Три хиляди — съобщи Сам и мушна парите в касата. После взе стек и половина, приготвени от Пийт, и подаде плочките на стареца, който най-сетне покри 23 и числата наоколо. Когато топката се завъртя, Сам изчисли, че ако попадне на 23, семейство Прембъртън ще спечели 20'200 долара. Числото се оказа 22, но старецът спечели 5'000 за залаганията си а шевал, на каре и напречно на три. Когато Сам му подаде печалбата, старецът изсипа плочките в чантата на Вики и заложи както преди. Следващите три игри бяха на загуба за Прембъртън и плочките пред него почти изчезнаха.

— По-добре ми дай пет хиляди този път, младежо — каза той, като извади пет пачки от джоба си. Пачките бяха вързани и Сам му даде два и половина стека. Хари се върна и пое стековете от Пийт. Топката падна на 24. Сам изплати на стареца още петдесет плочки,

които също отидоха в чантата на Вики. — Започвай да мислиш какъв цвят искаш да бъде този Ролс Ройс, сладур!

Следващите две числа бяха нула и тридесет и шест и плочките на Прембъртън отново свършиха.

— Още пет хиляди, младежо.

Парите бяха извадени, преброени и пуснати в касата, а старецът получи своите два и половина стека.

— Ще ме заместиш ли? — Сам попита Хари. На Пийт, който мина оттам, каза: — Трябва да ида до тоалетната.

Пресече залата и се качи в по-високата част, където стоеше господин Колинс. Погледът му непрекъснато се местеше, докато наблюдаваше и изследваше дейността, която се развиваше долу.

— Как върви, Сам?

— Господин Колинс, това, което става на моята маса, не ми харесва.

— А! Неприятности?

— Ами този старец колкото пъти печели, изсипва плочките в чантата на жена си, а когато губи, обменя от стодоларовите си банкноти.

— Е, и?

— Тя сега има там близо седемнадесет хиляди.

— Е, и? — Господин Колинс сви рамене. — Сам, някои играчи смятат, че ако играят с наши пари, повече ще им върви, а други предпочитат да прибират нашите пари и да играят със свои. Това си е тяхна работа. Не е твоя.

— Зная. Но не ме напуска чувството, че на стареца не му е чиста работата. Искам да кажа, като че ли е Уолтър Бренан в ролята на богат стар фермер. Само че Уолтър Бренан би ме убедил, а този господин Прембъртън — не. Като че преиграва. А и начинът, по който гали това хубаво момиченце, което може да му бъде внучка — от всичко това направо ти се повдига.

Господин Колинс се усмихна.

— Ясно. Значи не съм наел просто крупие, но и театрален критик и арбитър на морала. — Усмивката му изчезна. — Опита ли се старецът да шмекерува нещо със залаганията?

— Ами... не. Поне засега не.

— Няма и да се опита, Сам. Ще ти кажа как от пръв поглед да откриеш потенциалния мошеник. Когато в казиното влезе обикновен играч, той небрежно се оглежда, после решава къде иска да отиде и отива. Но когато влезе мошеник — а под това разбирам някой, който е мамил на друго място и може да го направи и тук, — той спира, за да огледа внимателно лицата на всички крупиета и разпределители в залата, от страх да не попадне на някой, който го познава. Видя ли такова нещо, правя така, че този играч да бъде под наблюдение всяка минута от престоя си тук.

— Много интересно — каза Сам. — Никога не бях помислял за това.

— Видях стареца, когато слезе от бара. Той се огледа за най-близката рулетка и забърза към нея. Освен това, оказва се, че барманът Чък го познава. Идва някъде откъм Елкоу и наскоро е продал една от фермите си, затова има в себе си толкова много пари от банката. Освен това тази сутрин се е оженил и празнува.

— И на масата така ни каза.

— Добре, Сам. Ще ти повтора още веднъж и само още веднъж: общите проблеми, свързани с управлението на това казино, са мои, не са твои. Моля те, не ме карай да губя търпение.

— Няма, господине. Съжалявам. — Сам се отдалечи, влезе в тоалетната и след няколко минути излезе. Като минаваше покрай арката на входа на бара, спря за миг и влезе. Нямахше много посетители и Чък бършеше чашите.

— Здравсти, Сами, момчето ми.

Сам каза:

— Чък, този старец, този господин Прембъртън... Господин Колинс каза, че го познаваш.

Чък кимна.

— Той е фермер някъде откъм Елкоу. Оженил се е тази...

Сам го прекъсва:

— Но познаваш ли го? Искам да кажа, от по-рано.

— Ами не, но...

— Тогава откъде знаеш толкова много за него?

— Той беше тук по-рано, разговаряше с хората, черпеше всички, фукаше се с новата си женичка — нали знаеш.

— Благодаря ти, Чък.

Пийт се отдръпна, за да поеме Сам стекуването. От стековете от по 100 долара беше ясно, че докато Сам бе отсъствувал, Прембъртън беше загубил няколко хиляди. Сега старецът подаде на Хари още пет пачки стодоларови банкноти, които бяха пуснати в касата.

Сам подаде два и половина стека на Хари, който каза:

— Имаш ли нещо против да поемеш рулетката? Направо съм капнал.

— Разбира се. — Докато Сам заемаше мястото на Хари, погледна часовника си и видя, че е единадесет и четиридесет и пет. След петнадесет минути смяната щеше да свърши.

Излезе числото 34, а после 6. Един от играчите беше отстъпил мястото си на Вики, която сега седеше точно срещу Сам.

— Какво ли стана с номер двадесет и три? — попита тя с усмивка. Усмихна се някак между другото, но после вдигна поглед и видя, че старецът е погълнат от залагането. Тогава погледна към Сам и се усмихна, но този път на него. Докато се усмихваше, цялата невинност изчезна от очите ѝ.

Сам посочи към 23.

— Страхувам се, че е скрит под всички тези чипове.

— Ами вижте дали можете да ни го откриете.

Сам завъртя топката.

— Ще направя всичко, което мога, госпожо Прембъртън.

Числото се оказа 26. Сам даде на стареца тридесет и три плочки, които Вики изсипа в чантата си. В тази чанта вече сигурно имаше над 20'000 долара, но пък почти толкова бяха излезли и от джобовете на Прембъртън.

Следващите две числа бяха 2 и 12. Плочките на стария пак се бяха свършили.

— Дай ми малко от онези чипове, скъпа Вики.

— О, Бърт, не смяташ ли, че трябва да спрем? Такъв дълъг ден беше и е почти полунощ, и...

— Само още една игра. Имам чувството, че ще бъде двадесет и три.

Вики подаде на Прембъртън шепа чипове. Той се наведе напред, за да заложи, а после безшумно се свлече, падна върху масата и замря. Когато стана ясно, че няма да се помръдне, Вики извика, пресегна се и го докосна.

На масата се чуха гласове:

— Мъртъв ли е?

— Получил е сърдечен пристъп!

— Някой да повика лекар!

Пийт вече беше натиснал бутоните. Двама души от охраната забързаха към тях, разбутаха тълпата и стигнаха до стареца, който сега изстена, отвори очи и успя да се изправи. Охраната го повдигна.

— Какво се случи? — попита Прембъртън.

Господин Колинс пристигна забързан.

— Помогнете му да се качи в кабинета ми — каза той на охраната. — Лекарят на хотела всеки момент ще дойде.

— Нищо ми няма — каза Прембъртън. — Само малко ми се зави свят.

— Настоявам — каза господин Колинс.

Охраната потегли със стареца. Вики ги последва, а Сам извика:

— Да не забравите плочките на съпруга си, госпожо Прембъртън! — Сам още не беше завъртял топката. Вдигна чиповете на стареца и ѝ ги подаде.

— Благодаря ви. Много сте любезен. — Тя се обърна и тръгна към кабинета на господин Колинс.

Врявата около масата стихна и Сам завъртя топката.

— Как им свърши играта в крайна сметка? — попита Сам.

Хари разгледа купчините плочки до колелото и каза:

— Имат сто долара печалба. Слава богу, вече е почти полунощ. Направо капнах.

Няколко минути по-късно, след като в залата се беше настанила нощната смяна, Сам и Хари се качиха в по-високата част на залата и там срещнаха господин Колинс, който излизаше от кабинета си.

— Как е старецът? — пита Хари.

— Според доктора е добре. Просто е припаднал. Съпругата му ми каза, че не е вечерял, а доста е пил, освен това, доколкото можах да схвана, са прекарвали следобед в леглото.

— Направо лошо да ти стане при мисълта — каза Сам. — Този старец с това момиченце.

— На теб може и лошо да ти стане, синко — каза Хари с горчивина, — но аз още не съм мъртъв и не ми става лошо. — Той се отдалечи.

— Свършиха с печалба от сто долара — каза Сам на господин Колинс.

— Слава богу, че не беше нещо по-страшно, а само припадък.

— Смятате ли, че ще бъде в състояние да се прибере в мотела?

— Това е МОЯ грижа, Сам — каза господин Колинс с предупредителен тон.

— Извинете — каза Сам и се отдалечи.

В стаята на крупнетата Сам закачи жилетката си, побъбри с някои от колегите, среса се, сложи си сакото, а после слезе в бара и си поръча бира. Хареса му, поръча си още една и започваше да я пие, когато господин Колинс влезе и се приближи до него.

— Сам, старецът иска да те види.

— Мен ли? Защо? Как е той?

— Добре е. Вече ще тръгват.

Сам последва господин Колинс в кабинета му, където Прембъртън крачеше нагоре-надолу с чаша уиски със сода в ръка. Вики седеше, също с чаша.

— А, ето те, младежо! — каза старецът.

— Как се чувствувате, сър? — попита Сам.

— В отлична форма съм. Ужасно съжалявам, че създадох цялата тази суматоха на твоята маса. Смятам да ти оставя един скромен бакшиш. Дай ми сто долара, Вики.

Тя извади една плочка и старецът я подаде на Сам.

— Много ви благодаря, сър. Надявам се да имате много щастлив брак с госпожа Прембъртън.

Господин Колинс каза:

— Извинявайте. Това е краят на смяната и ще трябва да отида да прибера парите от масите.

— И ние вече си тръгваме, сър — каза Прембъртън. — Да отидем до касата, скъпа Вики, и да видим дали сме спечелили нещо.

Четиримата излязоха заедно от кабинета и Сам пожела лека нощ на семейство Прембъртън, които се запътиха към касиера. Господин Колинс каза на Сам:

— Бакшишът отива в кутията.

Сам кимна, усмихна се, слезе долу и пусна плочката в кутията за бакшиши. Господин Колинс, който го наблюдаваше, кимна одобрително и влезе в стаята на касиера.

Сам се върна в бара, за да довърши бирата си. През свода видя семейство Прембъртън, които си осребряваха чиповете. Господин Колинс излезе с няколко празни каси, усмихна се на младоженците и тръгна към масите. Малко след това Сам видя стареца и момичето да излизат от казиното, хванати под ръка. Няколко минути по-късно Сам допи бирата, напусна казиното и подкара колата си нагоре по булеварда.

След около две мили стигна до мотел Слъмбъртайм и паркира колата. Излезе, премина по една приземна тераса и стигна до стая номер 17. Вътре лампата светеше. Сам почука. Един мъж отвори вратата.

— Какво има? — попита той.

Сам се намръщи.

— Търся господин Хаскинс.

— Трябва да е в друга стая.

— Не. Живее тук, в номер 17. Или поне живееше.

— Ами аз се настаних тук тази вечер в девет часа, по това време го нямаше.

— Извинете за безпокойството — каза Сам. Забърза надолу по терасата, влезе в кабинета и натисна звънеца на бюрото. След малко от една задна стая се появи мъж по хавлия.

— Търся господин Хаскинс и внучката му — каза Сам. — Бяха настанени в стая номер седемнадесет и шестнадесет.

— Освободиха стаите.

— Така ли?

— Около девет часа тази вечер.

— О! Дали... дали са оставили нещо за мен? За Сам Милър.

— Да, оставиха. — Управителят намери един плик и го погледна. — „За Сам Милър.“ — Сам взе плика, благодари му и забърза навън към колата си. След като влезе, скъса плика и намери вътре лист с писано по него. За да го прочете, запали лампата. Бележката гласеше:

Скъпи, миличък мой Сами. Когато получиш това писмо, дядо и аз вече ще сме на път занякъде. Искам да кажа, ако всичко мине добре в казиното ти довечера. Стискам палци да ни провърви! Дядо реши да не ти оставя

дела поради две причини. Първо, той повече се нуждае от тези 6'000 долара, защото е старец и вече не е млад като теб. Също така смята, че си чудесен човек и че трябва да си останеш честен, а се опасява, че ако веднъж вкусиш от това, което той нарича нечестни доходи, може да станеш мошеник като него и да бъдеш мошеник до края на живота си, а той не иска да види такова нещо. Довиждане. Много ще ми липсваш. Наистина си страшен в леглото, Сами, скъпи.

С обич, Вики

Сам загаси лампата и за миг остана да седи в тъмнината. После яростта го обзе и започна да блъска с ръце кормилото — отново и отново, а сълзи на безсилие замъглиха погледа му.

Внезапно вратата вдясно се отвори и колата се освети. Сам се обърна и видя господин Колинс.

— Неприятности ли имаш, Сам? — Той се плъзна на седалката и затвори вратата.

Очите на Сам се разшириха, той зяпна от изненада.

— Как?... Как...

— Проследих те дотук. Досега седях в колата си ей там и видях как те отпратиха от онази стая, видях как получи писмото от управителя, видях и изражението ти, когато го прочете. — Той извади цигара. — Значи приятелите ти те зарязаха, а? Без да ти дадат дела?

— Не... не... зная какво искате да кажете.

— Хайде стига, Сам. — Той запали цигара. — Сериозно си загазил. Единственият ти шанс е да играеш с мен с открити карти. Къде, за бога, успяхте вие тримата да се доберете до сто и осемдесет фалшиви стодоларови банкноти? И какви са ти старецът и жена му?

Сам помисли за миг, а после сви рамене.

— Тя му е внучка. Казват се Хаскинс. — Той запали лампата над главата си. — По дяволите! — И подаде на господин Колинс бележката на Вики. — Все едно, можете да прочетете това.

Господин Колинс я прочете.

— Старецът може да е егоист, но е прав, знаеш ли. Тези шест хиляди щяха да отбележат края ти като честен човек.

Сам изключи лампата.

— Къде се запозна с тия двамата?

— Бяха клиенти в магазина за напитки на чичо ми. Така се запознах с Вики и скоро след това отношенията ни се задълбочиха. После, когато чичо ми продаде магазина, останах без работа. Един ден старият Бърт ме попита доколко съм честен, а аз му отвърнах, че зависи, и той ми разказа за банкнотите от по сто долара, които има.

— Откъде ги е взел?

— Купил ги е много отдавна, доста евтино. Но никога не се е опитвал да пробута и една банкнота. Беше си намислил, че могат да се обменят всичките едновременно, и то на едно място — в казино. Все едно му беше дали ще спечели, разбирате ли? Просто искаше да ги подмени с истински пари. И така, предложи ми една трета, ако му помогна, и пое разходите по обучението ми в школата на господин Фъргюсън. Трябваше да си намеря работа като крупие тук, за да разбера как точно стоят нещата в дадено казино.

— Сам, ти си мошеник. Престъпник.

— Цяла вечер непрекъснато ви предупреждавах за стареца и парите му.

— Само се опитваше да хитруваш.

— Май сте прав. — Сам въздъхна. — Голяма полза!

— Припадъкът на стареца инсцениран ли беше?

— Да. Той знаеше, че трябва да спре преди полунощ, когато щяхте да отворите касите и да видите банкнотите му. Но мислеше, че ако спре точно тогава, може да се усъмните, затова симулира припадък.

— А чия беше идеята да се опиташ да събудиш подозренията ми?

Сам скромно се усмихна.

— Ами моя, в основни линии, след като се запознах с вас. Реших, че ако поставя под съмнение първите две хиляди и вие се уверите, че са истински, няма да имате съмнения за останалите осемнадесет. А освен това исках да направя така, че да не ме свържете с цялата история, след като свърши.

Господин Колинс се поусмихна.

— Хитро измислено, Сам. И почти успя. Но двойната ти игра беше за сметка на заведението, а това е двоен провал за теб.

— Къде сбърках?

— Ами първо, прекалено много възразяваше и започнах да се чудя защо. А накрая попита дали старецът ще може да се върне в МОТЕЛА си. Междувременно обаче момичето ми беше казало, че са отседнали в ХОТЕЛ Фламинго. Реших, че някъде нещо не е наред. А когато отворих касата ти и видях фалшивите пари, всичко си дойде на място.

— Какво... ще правите... с мен?

Господин Колинс сви рамене.

— Нищо. Утре те очаквам пак на работа.

Сам го погледна с невярващ поглед.

— Сам, трябва да си луд, ако някога опиташ пак да ме измамиш. А мое задължение към игралния бизнес в Невада е да се погрижа да не отидеш да работиш за никой друг.

— Ами... ами какво ще правите с ония фалшиви осемнадесет хиляди, с които се вързахте?

— Защо мислиш така, Сам?

— Защото видях, че Вики осребри чиповете си, преди да сте отворили касите. Тя си тръгна с истински пари!

— Защо мислиш така?

— Не... не ви разбирам.

— Тъй като накрая съумя да събудиш подозренията ми, отворих ТВОЯТА каса десет минути по-рано. Това стана докато ти беше в стаята на крупиятата и на бара. Погрижих се между двадесетте хиляди, с които си тръгнаха приятелите ти, да са същите тези сто и осемдесет фалшиви банкноти, с които бяха дошли. — Господин Колинс отвори вратата на колата и се измъкна. — Лека нощ, Сам. До утре.

С тези думи най-умният човек във Вегас затвори вратата и се отдалечи в мрака.

---

[1] На определено число. — Б.пр. ↑

[2] Между две числа. — Б.пр. ↑

[3] Между четири числа. — Б.пр. ↑

[4] Стекът е купчина от 20 чипа. — Б.пр. ↑

[5] Подреждане на чипове в купчини по двадесет. — Б.пр. ↑

ДЖОУН РИХТЪР НЕ РАЗКАЗВАЙ ТВЪРДЕ МНОГО

След като полицаите си тръгнаха — двамата, които бяха пристигнали от Найроби с кола, и двамата африканци, дошли пеша от полицейския участък от другата страна на реката. — Матюа заключи голямата къща и се прибра в своята къщичка зад редицата от пиперови дървета. Добави още малко въглища в огъня, който почти бе угаснал в негово отсъствие, разпали го, докато пламъкът отново се разгоря, и пак сложи отгоре тенджерата с месо и боб. След това седна на каменните стъпала, за да размисли.

Небето над главата му бе ясносиньо, с пухкави бели облачета във висините. Повдигнеш ли поглед, щеше да види върховете на фламбояните, които растат надолу по реката, чиито алени цветове и широки зелени листа закриват оранжевия керемиден покрив на местния полицейски участък зад тях.

Черен или бял, полицаят си остава един и същ: надува се заради властта, която му дава униформата, и си мисли, че е по-велик от това, което е в действителност. Приятелят му Тано не се различаваше от останалите. Откакто Тано стана полицай, добротата му изчезна заедно със старата блага усмивка. Само когато сваляше и оставяше настрана тежките си ботуши, а току-що свареното помбе започнеше да бълбука в стомаха и да се влива във вените, лицето на Тано просветваше, устните му подигравателно се свиваха и смехът изпълваше гърлото му. И пак не както по-рано.

Днес Тано не бе дошъл като приятел. Подобно на останалите трима, той бе дошъл като полицай, с ботуши. Един ритник с ботуша и човек пада на колене. Много пъти бе ставало това пред очите на Матюа. И винаги стомахът му се преобръщаше.

За първи път това се случи в неговото село преди много години, когато той и Тано бяха момчета. По това време в полицията имаше само бели мъже и те пристигнаха с ботуши и униформи, с полюшващи се отстрани палки. Търсеха един човек. Матюа вече не си спомняше в

какво престъпление обвиняваха този човек, но си спомни, че той и Тано наблюдаваха скришом от сянката до една колиба как намериха мъжа, риташа го, биха го и накрая го замъкнаха някъде.

Матюа тръсна глава, за да пропъди спомените си и с въздишка се облегна на каменното стъпало. Нещата се бяха променили, но не така, както си бе мечтал. Имаха независимост и сега африканците носеха полицейските униформи също като европейците. Един от тях бе Тано. Матюа се тревожеше още повече, когато африканец риташе африканец.

И все пак някаква плахост днес у Тано го учуди. Същото се отнасяше и за другия мъж, който бе дошъл от участъка от другата страна на реката, но острият ум на Матюа намери обяснение. Дватама чернокожи се чувстваха неловко пред огромния червенокос англичанин от Найроби, с униформа, по-натруфена от техните, който бе пристигнал с кола и с полицай индус за шофьор. Англичанинът имаше подпухнало и безцветно лице с морави жилки по бузите. Ръждивите вежди се чумереха над суровите сини очи, а рунтавите мустаци потрепваха над навлажнените устни като косата на узрял царевичен кочан. Вместо униформена шапка индусът имаше колосан сикхски тюрбан и се взираше в Матюа със сурови блестящи очи, но също мълчеше, когато разпитът започна.

— Кога видя за последен път бвана^[1] жив? — попита англичанинът.

Матюа отвори уста, но не каза нищо. Много отдавна се бе научил, че не е в интересите на африканец с неговото положение да показва колко добре разбира езика на белите хора. Престореното невежество позволява да кажеш по-малко и да научиш повече. Мълчанието му бе възнаградено. Въпросът бе повторен, както очакваше, на суахили.

— След вечеря — отговори той. — Бвана каза, че повече нищо не иска и аз се прибрах в стаята си и си легнах. Още не беше минало девет.

— Какво чу през нощта?

Беше ли чул нещо? Някакъв слаб вик? Или може би дори нисък? Как да е сигурен? Би могло да бъде дървесна жаба или бухал, или пък дивият пронизителен вик на цибетката^[2], чийто лов е бил прекъснат. Вероятно е чул само звука на собственото си хъркане. Но отговорът на въпроса на червенокосия европейец изобщо не издаде съмненията му.

— Нищо не съм чул — каза Матюа.

— Нищо! — Мустакът потрепна, покритите с кървавочервени жилчици бузи пламнаха. — Как може да не чуеш нито звук? Погледни това! — В този момент стояха във всекидневната, където пух от сейба^[3] лежеше на купчини по пода, залепен на гроздове по килима от сизал^[4], който Матюа бе почистил с четка и премел за последен път предишния ден. Бяла прах се бе наслоила в краищата на излъсканото дърво. Всеки стол бе изтърбушен, всички мебели — преобърнати и разпорени. И в спалнята не бе по-различно — дюшекът на парчета, възглавниците разкъсани, пера, като листа нападали из цялата стая, напомняха на курник след бой на петли.

— Моята къща е зад дърветата — Матюа посочи през прозореца. — Снощи беше много студено. — Самата истина, съжеляваше, че няма още едно одеяло. — Прозорецът ми беше затворен. Нищо не съм чул.

Индусът с лукавото жълтеникаво лице се обърна към англичанина, а главата и тюрбанът му се движеха като залепени.

— Спят като умрели. Но ми се струва, че той тук лъже.

Матюа с нищо не показва, че е разбрал подхвърлената на английски забележка, но старият гняв му припари в стомаха. Поуспокои се, когато видя какъв поглед отправи Тано към индуса. В него бе собствената му затаена омраза и още веднъж се почувствува свързан с приятеля, с когото виждаха в това жълтеникаво лице олицетворението на всички индуси, които ги бяха мамили и оскърбявали в своите магазини.

Преди много време англичаните бяха докарали работници индуси в Източна Африка — стотици, заедно със семействата им, — за да работят на железниците. Неколцина от тях се върнаха в родината си, а останалите се заселиха по крайбрежието и вътрешността на Източна Африка. В селцата и градчетата индийските „дука“ бяха единствените магазини. В големите общини магазините „дука“ бяха наредени един до друг, свързани като мъниста върху конец с помощта на тайни коридори, а в тях цените бяха твърди и вестта за появата на купувач африканец бързо ги обикаляше. Ако цената в някой от тях ти се стореше твърде висока, нямаше смисъл да влизаш в съседната врата. Цената на всичко бе неизменна и раздута до крайност — ориз, чай, захар, платове, конци, една-единствена игла. Лесно се научаваш да мразиш човека, от когото купуваш само половината от ориза, за който

си платил, а тази половина не стига да нахраниш семейството си, и когато стискаш в ръка последната си монета.

Английският полицаи се намръщи при думите на индуса, но замълча. Още на времето Матюа бе разбрал, че между тях също няма обич. Полицаят се обърна към Матюа и продължи разпита.

— Кога се върна в къщата?

— В шест и половина сутринта.

— Винаги ли отиваш по това време?

— Да.

— Но ти позвъни в полицейския участък чак в седем и петнайсет. Така ли е?

— Така е.

— Защо не се обади веднага? Какво прави от шест и половина до седем и петнайсет?

— Правих кифли.

Мустакът потрепна и когато се чуха думите, от влажните устни пръсна слюнка.

— За какво говориш? Кифли ли! Та твоят господар е бил убит!

— Не знаех, че бвана е мъртъв. Не влязох веднага в спалнята му.

— Защо? Не разбра ли от безредието, че е станало нещо?

Матюа поклати отрицателно глава.

Индусът пристъпи напред.

— Не си клати главата! Говори! — Заповедта, изречена на суахили, изригна чеснов дъх в лицето на Матюа. — Пипкаш се, за да измислиш някоя лъжа!

Матюа преглътна, но погледна право в черните очички на индуса.

— Не разбирам защо мислите, че лъжа. Все пак аз лично се обадох в полицията. — Матюа погледна да види дали Тано ще подкрепи думите му, но Тано се бе вторачил пред себе си.

Англичанинът гневно проговори:

— Искам да знам кога разбра, че бвана е мъртъв!

— В шест и половина влязох в къщата през кухненската врата. Винаги ходя във всекидневната, за да дръпна пердетата, но тази сутрин правих кифли и не успях да отида. Щях да го направя по-късно, докато кифлите са във фурната, след като занесях на бвана първата му чаша чай. В седем тръгнах с таблата за чай по коридора към спалнята.

Вратата бе затворена. Почуках и влязох. Беше тъмно, оставих таблата на малката масичка до вратата и отидох да вдигна щорите. Препънах се в нещо на пода. Извиках „Бвана!“, но никой не отговори. Отстъпих назад и светнах лампата. Бвана лежеше мъртъв на пода.

— Как разбра, че е мъртъв! Пипна ли го с ръка?

Матюа се навъси.

— Можех да разбера и без да го пипам. Имаше много рани и кръв. Мъртъв беше.

— Кога позвъни в полицията?

— Тогава.

Отговорът почти съвпаднаше с истината. Нямахме нужда да обяснява, че първо побягна от къщата към собствената си стая, седна, тресещ се от ужас, на крайчеца на леглото и започна да се пита какво да прави, дори му бе минала мисълта да избяга.

Но защо да бяга? Нищо не бе направил. Къде да отиде? Селото му е далече и парите няма да му стигнат за автобуса. А какво ще стане с таблата за чай, която бе оставил в спалнята на бвана? Ами с кифлите, които се печеха във фурната? Не може да си тръгне, без да е почистил кухнята, защото в противен случай, когато дойдат полицаите — а той бе сигурен, че в един момент те ще дойдат, — ще разберат, че е бил в къщата и е побягнал. Ще си помислят, че той е убил бвана, и ще го последват в неговото село. Ще вървят по петите му като след диво прасе.

Матюа бе заровил лицето си в ръце, като се мъчеше да прогони прииждащите в съзнанието му образи на неговите деца, вкопчени едно за друго в сянката на тяхната колиба, на жена му, застанала до другите жени, как гледа, че го бият и го замъкват нанякъде. Не мъртвият бвана го бе изпълнил с ужас, а пангата до него, чието покрито със спечена пръст широко острие бе намазано с прясно съсирена кръв.

— Телефонирах в полицейския участък, където работи приятелят ми Тано. Тано не беше там, но другите дойдоха. Отнесоха тялото и ми наредиха да не чистя стаята. Ето ви сега и вас.

Не беше нужно да казва, че едва не е избягал. Не разказвай твърде много за себе си пред другите.

— Ами пангата? Къде е тя?

— Взеха пангата, когато отнесоха бвана. — Отново си спомни за ножа край трупа. Всеки африканец притежава панга, понякога и две.

Те са закрила в гората, мотика на нивата, брадва за сечене на бамбук или за цепене на дърва за огъня, нож за рязане на папая^[5] и за изстъргване на семената ѝ. Всичките са с еднаква масивна дървена дръжка и широко острие, продават се в индуския дука за петнайсет шилинга парчето. Трудно можеш да ги различиш, но мъжът познава собствената си панга като собствената си жена.

— Пангата е моя — каза Матюа и видя как англичанинът вдигна глава и го изгледа. И индусът го погледна, а също така и Тано, и африканският полицаи до него. — Вчера работих на моята шамба, прекопах боба. Като свърших, оставих пангата отпред, пред вратата на стаята си, все още с пръст по нея. Беше там снощи, когато си легнах, но тази сутрин я нямаше. Бих искал да ми върнат пангата, когато си свършат работата в полицията.

— Ама че нахалство! — възкликна индусът. — Искал си пангата, моля ви се!

Полицаят африканец до Тано пристъпи крачка напред и за пръв път проговори. Матюа не знаеше как се казва, но го виждаше понякога в града с Тано.

— Една панга струва петнайсет шилинга. Матюа има право да си я вземе.

— Тя е оръжието на убиеца, идиот такъв! — изкрещя индусът.

— Какво ще правим с нея, след като разследването приключи? — тихо попита Тано.

— Откъде да знам? — каза индусът.

— Много добре знаеш. — Тано повиши глас. — Ти ще я вземеш! И после ще я продадеш на някой за много повече от петнайсет шилинга. Пангата си е на Матюа. И ще му бъде върната.

Омразата, която искреше в очите на Тано, изпълни Матюа с радост. Те отново бяха момчета, бяха заедно.

— Стига толкова! — заповяда англичанинът и се обърна към Матюа. — Не си ли чул някой да идва до къщата ти през нощта?

— Нищо не съм чул.

— Какво е търсил убиецът?

Матюа се навъси, без да е сигурен, че е разбрал правилно.

— Не знам какво искате да кажете.

— Убиецът е търсил нещо. Иначе защо ще прави това? — Англичанинът кимна към съсипаните мебели.

— Не зная. Вероятно пари.

— Но нали бвана си държи парите в сейфа в спалнята?

— Да, но там едва ли е имало много пари. Сега е краят на месеца, а бвана винаги отиваше в банката на първо число.

— Оттам всичко е изчезнало — каза англичанинът.

— Бвана казваше, че сейфът не е много сигурен. Затова не държеше много пари.

— Какво държеше в къщата?

Матюа отново се намръщи.

— Не разбирам.

— Убиецът е търсил нещо повече от онова, което е намерил в сейфа. Той е направил на пух и прах проклетото място, за да го намери. Какво е било това? Какво е търсил?

Матюа поклати глава.

— Не знам.

Разпитът продължи още малко и после изведнъж приключи. Матюа бе доволен, тъй като нямаше какво повече да добави. Англичанинът му нареди да почисти къщата. Хазяинът бе уведомен за смъртта на наемателя си и вече бе намерил нов. Утре щяха да пристигнат от Найроби.

Матюа се надигна от стъпалото и отиде да нагледа огъня. Бе усетил сладкия аромат на боба и месото, които се готвеха заедно, и установи, че е гладен. Тъкмо си мислеше колко е хубаво да сподели храната с някого, когато чу стъпки по пътеката от другата страна, на пиперовите дървета. Не беше сигурен дали стъпките са истински, или са плод на въображението му. И в този миг дъхът изведнъж спря в гърдите му. За първи път му дойде на ум, че ако убиецът не е намерил това, което е търсил, може да се върне.

— Джамбо! — чу се поздрав откъм дърветата.

— Джамбо! — отвърна Матюа, а сърцето му тупкаше като птичка, хваната в капана на гърдите.

— Хабари гани, как е?

Матюа усети, че сърцето му се успокоява. Позна гласа.

— А, Тано! Надушил си месото и боба чак от другата страна на реката!

Седнаха на стъпалата и ядоха с пръсти, като топяха царевичните питки в яхнията. Отначало говориха за това-онова, а после Матюа

попита:

— Какво мислят в полицията за убийството на бвана? Знаят ли кой го е извършил?

— Някой крадец.

— Крадец ли? Но кой?

— Откъде да знаят? Не си е оставил името.

Матюа се намръщи. Не му хареса шегата на Тано.

— Но полицаите са умни. Имат начини да открият.

— Какво да открият? Какво може да се открие в тази къща? Ти намерил ли си нещо?

Матюа поклати глава.

— Нищо не съм намирал. Само ми се струва странно, че бвана е бил убит с моята панга, а останалото е направено с друг нож.

— А ти как разбра?

— Кръвта щеше да се изтрие, а също и пръстта от бобената ми градинка, ако с моята панга бяха разрязани дюшекът и бяха разпорени възглавниците.

Тано го изгледа особено, присвивайки очи.

— Какво според теб означава това?

Матюа тръсна глава.

— Не знам. Вероятно убиецът е някой, който не е свикнал дълго да държи панга. Това, което е направил с мебелите, му е отнело доста време.

Тано се навъси.

— Така е, Матюа. Сигурен съм, че английският полицаи от Найроби не се сети за това. Но ми кажи все пак защо му призна, че пангата е твоя? Няма да умреш без тези петнайсет шилинга.

Матюа вдигна поглед от лицата.

— А защо трябва да я оставям на индуса?

Тано сви рамене.

— И все пак не това е причината.

— По-добре аз да кажа на полицаите, че пангата е моя, отколкото те сами да открият по-късно. Тогава ще стане лошо.

— Как ще го открият? Та нали всички панги си приличат?

— Има разлика. А полицаите са умни. — Матюа замълча, усещайки, че говори за полицаите така, сякаш Тано не е един от тях. —

Освен това по-лесно е да кажеш истината, отколкото да излъжеш. Лъжата може да се забрави. Истината — никога.

Тано се изсмия и облиза соса от месото по пръстите си.

— Защо тогава не призна истината за онова, което е търсил убиецът?

Матюа стреснато вдигна глава.

— Какво имаш предвид?

— Каза, че по-лесно е да признаеш истината, отколкото да излъжеш. Защо ме лъжеш в такъв случай, стари приятелю?

— Не разбирам за какво говориш, Тано.

— Много отдавна, когато за първи път дойде да работиш за бвана и мемсахиб^[6] беше още жива, ти ми спомена, че са ти показвали диаманти; диаманти, които бвана е взел от река Конго и ще го вкарат в затвора, ако ги намерят. Ето защо са ги пазели грижливо скрити вкъщи. Но къде точно, Матюа? Къде криеше бвана диамантите си?

Диаманти. Матюа отново чу думите от устата на Тано и си помисли, че трябва да е голям глупак, дето е забравил. Твърде късно усети, че Тано е забелязал как споменът се изписва върху лицето му.

— Спомни си, нали?

— Години не съм се сецал за тях.

— Е, добре, а сега си спомни. Къде са те?

Матюа се намръщи — само глупак или старец може да забрави нещо, което някога е знаел. „Защо не мога да си спомня? Мемсахиб веднъж му говори за тях, бвана също. Казаха, че ако някой ден кафето не даде реколта, ще дойде ред на диамантите. Но това не е нещо, което европейецът казва на слугата си. Защо аз трябваше да знам? И как съм могъл като глупак да се хваля на Тано. Но това беше отдавна, преди Тано да облече униформата на полицаи“.

— Хайде, Матюа, ние сме стари приятели. Кажете къде са диамантите.

— Не знам къде са — с раздражение заговори Матюа и погледна Тано право в очите. После протегна ръка към празната паница и я занесе отвън на чешмата, за да я изплакне. — А сега трябва да се връщам в къщата. Утре идват нови хора, а има доста работа.

Тано се изправи.

— Аз ще ти помогна. Може би докато чистиш, ще си припомниш. Може би заедно ще ги намерим. Дай ми една от ризите си,

Матюа. Не мога да се върна в участъка изцапан като слуга.

Матюа се загледа в колосаната униформа, лъснатите черни ботуши и новия златен часовник, който проблясваше върху китката на Тано. Не беше мислил, че полицаите са толкова добре платени. Без да каже дума, влезе в стаята, за да вземе ризата, която Тано му бе поискал. Щеше му се Тано да си тръгне, да го остави да почисти, но нямаше да го каже, защото Тано можеше да си помисли, че иска да остане сам и да намери диамантите. Това донякъде бе вярно, но не заради онова, за което си мислеше Тано. Така, както дрехите са в шкафа, месото — в хладилника, и парите — в сейфа, и диамантите са някъде. Но те не са негови и затова той не се бе сещал за тях. Какво ще направи с шепя диаманти? Какво добро бяха сторили те на бвана?

Матюа премете, забърса праха и отнесе пълнежа от мебелите на купчината смет в градината, а в това време Тано прегледа мебелите, като забиваше в ъглите един излъскан нож, който извади от джоба на панталоните си.

По едно време Матюа го повика.

— Помогни ми да изчистя килима, Тано. Вътре не мога. Трябва да го изнеса отвън на въжето и да го изтупам.

Като замахна леко с китка, Тано изпрати блестящия нож в дървената облегалка на стола, където се заби отвесно и затрептя. Матюа се престори, че не е забелязал. Откакто бе станал полицай, пангата вече не вършеше работа на Тано. Но каква полза имаше от такъв малък нож? С него не може да се копае, нито пък да се отсече бамбуково дърво. Матюа се наведе над навития на топ килим и изчака Тано да го хване от другия край.

— Сейфът в спалнята... — започна Тано, докато просваха огромния килим вън върху теленото въже пред кухненската врата. — Защо бвана не си е държал диамантите в него?

— Сейфът не беше сигурен. — Матюа присви очи срещу слънцето, което косо се спускаше през завесата от Пиперови дървета и надничаше над килимената преграда помежду им. Откъде Тано е толкова сигурен, че убиецът не е успял в крайна сметка да намери онова, което е търсил?

Върнаха се в къщата и тъй като килимът вече не пречеше, бе полесно да се почисти всекидневната. Тано му помогна да изнесе част от счупените мебели на верандата и да ги струпа в един ъгъл. Занесоха

дюшека на купа смет. После Матюа си сложи огромни чехли от овча кожа и започна да се пързалия по дървените подове и да втрива кокосовото масло, от което широките дъски лъсваха.

— Ожаднях от тая работа — каза Тано и се приближи към шкафа, в който бвана си държеше уискито. — Хайде да пийнем.

Матюа тръсна глава. Той обичаше помбе, африканската бира от неговото село, но не му се нравеше уискито на белите.

— Какво е това? — Тано повдигна малко зелено шише. — Не съм виждал такова уиски.

Матюа погледна към другия край на стаята, където Тано разглеждаше шишето.

— Не е уиски. Това е нещо, което се нарича джинджифилово пиво и се пие заедно с уискито. Когато мемсахиб беше жива, пиеха го с бвана така, с малко лед. Но след това бвана искаше само чисто уиски.

— Пригответи ми едно питие, Матюа. Като това, което е пиел бвана. Представи си, че сега в тази къща аз съм бвана, а ти си ми слуга.

Матюа го погледна.

— Ще ти приготвя питие. Но после ще си вървиш. Пречиш ми да си върша работата. Утре пристигат нови хора и трябва много да се чисти. Може би ще им хареса как съм се погрижил за къщата и ще ме оставят да работя за тях. — Взе от Тано джинджифиловото пиво и уискито и се запъти към кухнята.

Тано извика след него:

— Ще си пия пиенето и ще остана докато изчистиш цялата къща. Не ми харесва това, че не знаеш къде са диамантите.

Матюа се обърна.

— Казах ти, че не знам. Мемсахиб и бвана говориха само веднъж за тях, преди много години. И повече не ги споменаха. Пък и за какво ще са ти те на тебе?

— Диамантите струват много пари, Матюа.

— Кой ще ти даде пари за тях?

— Търговците на пазара.

— Индусите.

Тано сви рамене.

— Ако имам диаманти и искам пари срещу тях, трябва да отида при онзи, който има пари и иска диаманти. Да, при индусите...

Матюа поклати глава.

— Те ще те измамат и после ще съобщят в полицията.

Тано тръсна глава и се изсмя.

— Не забравяй, Матюа. Аз съм полицията.

Матюа тъжно се усмихна.

— Да, понякога наистина забравям. — После се обърна и влезе в кухнята, и взе две високи чаши от един страничен шкаф. Правеше го механично. Уискито и джинджифиловото пиво се наливаха в две високи чаши. Едната за мемсахиб, а другата за бвана. Но това беше много отдавна. Остави едната чаша обратно на полицата и отиде до хладилника за лед.

Пресегна към малката табличка отдясно. И това вършеше механично. Винаги табличката отдясно. А защо не другата? За миг се изправи, вперил поглед в заскрежения отвор, и усети как по устните му пропълзва усмивчица. Пресегна се към табличката отляво и занесе двете таблички в кухнята, сложи ги на шкафа до мивката. Хладилникът също се нуждаеше от почистване.

Тано, облегат на вратата, опипваше острието на ножчето си и замислено наблюдаваше Матюа.

— Това, което каза за търговците индуци, е вярно. Ако ти отидеш при тях с диамантите, те ще съобщят в полицията, но няма да кажат, че си занесъл много диаманти, а само един-два. Но един-два са достатъчни, за да влезеш в затвора за дълго време. А индуците ще задържат останалите.

— Защо ми казваш това?

— Защото искам да знаеш, че без моята помощ няма да имаш голяма полза от диамантите.

— А защо си мислиш, че с твоята помощ ще имам полза от тях? Какво спечели бвана? Не ми трябва твоя съвет, Тано.

— Какво искаш да кажеш?

— Това, че дори да зная къде са диамантите, с пръст няма да ги докосна. И ако попаднат в ръцете ми, ще се отърва от тях.

— Или си глупак, или си лъжец!

— По-скоро съм глупак, Тано, защото не лъжа. Ето ти питието. — Две ледени кубчета звъннаха в чашата в мига, в който я подаде.

Тано я пое с лявата си ръка, но дясната се стрелна напред, сочейки ножа.

— Ако един ден разбере, че си ме лъгал, Матюа, и диамантите са вече твои...

Матюа се взря в очите на мъжа, който като момче бе негов приятел, и после нарочно погледна към чистото острие на ножа в ръката му. Не го беше страх. Тано нямаше да го докосне. Две убийства в една и съща къща щяха да събудят подозрението на английския полицаи с мустаци като косата на зрял царевичен кочан. Може би той вече подозираше нещо. Матюа си бе признал, че пангата, с която бвана бе убит, му принадлежи, но къде е другият нож, ножът, с които са били разпорени мебелите. Чий е той? Англичанинът не е такъв глупак, за каквото го мисли Тано.

Погледите им се кръстосаха върху острието на ножа и Матюа се усети, че мисли дали вината е в униформата. Едва ли бвана е имал нещо против смъртта. Вече не бе млад. Бе остарял бързо след смъртта на мемсахиб. Фактът, че Тано го е убил, е голямо злодеяние, но това, че е използвал пангата на стария си приятел, е още по-голямо злодеяние.

Тано вдигна чашата към устните си и отпи голяма глътка.

— Хубаво е. Защо не пийнеш?

Матюа поклати глава.

— Чака ме работа — каза той и се обърна към мивката. Изпразни двете таблички с ледени кубчета и остави водата да тече върху кубчетата. Те се смалиха и той се отърва от тях, като ги избута в канала с ръце. Остави водата да тече, изплакна табличките и ги остави настрана да се сушат. По-късно, след като изчисти хладилника, ще налее в табличките прясна вода и ще ги прибере на мястото им. Известно време все още механично ще посяга към табличката отдясно и няма да докосва тази отляво. Но вече знаеше, че това повече няма да има значение.

До него Тано шумно всмукваше последната глътка от питието, а после изсипа кубчетата лед в мивката.

Матюа обърна глава, когато протегна ръка към крана и изчисти последните две кубчета лед. Скривалището си го биваше.

---

[1] Господар (англо-инд.). — Б.р. ↑

[2] Дребно хищно животно от семейство виверови. — Б.р. ↑

[3] Баобабово дърво. — Б.р. ↑

[4] Тропическо растение от рода алое. — Б.р. ↑

- [5] Пъпешово дърво. — Б.р. ↑
- [6] Господарка (англо-инд.). — Б.р. ↑

ДЖАК РИЧИ

У КОГО Е ТАЙНСТВЕНАТА ЖЕНА?

Бърнис Лекур премести увеличената цветна фотография на „Патрицианката“ по-близо до статива си.

— Тази загадъчна усмивка. Вечната тайнствена жена.

— Честна дума — казах аз, — струва ми се, че се подсмивва.

Бърнис сви рамене.

— Може би. Доколкото знам, по онова време са имали ужасни зъби и не са смеели да се хият с цяла уста като нашите съвременни кралици на красотата.

Погледнах си часовника.

— Имам среща в митницата и след това ще намина към Зарчети, за да измъкна гумения печат.

— Не е ли по-лесно просто да отидеш в някой магазин и да поискаш да ти направят дубликат?

— По-лесно е наистина. Но печатът трябва да изглежда напълно автентичен под микроскоп. Полицията безспорно ще посети Зарчети, за да потърси един определен печат, и държа да го намери.

Бърнис вдигна увеличителното стъкло, разгледа зъгълчето на почти завършеното си копие на „Патрицианката“ и след това внимателно постави още един щрих в кехлибареножълто.

— Крал ли си друг път?

— Единствено рентгеновата снимка.

Това се случи преди три седмици в Париж. Бяхме сами с господин Андре Арно в неговата кантора и довършвахме приготовленията за представянето на „Патрицианката“ в Америка, когато го извикаха и той излезе от стаята.

Доста време го нямаше и аз започнах безцелно да се мотая и да разглеждам това-онова, и най-накрая отворих един шкаф. Точно там открих рентгеновите снимки на „Патрицианката“.

Бях леко шокиран, че не ги държат под ключ, но след като размислих, стигнах до извода, че макар самата „Патрицианка“ да

струваше няколко милиона долара, една нейна рентгенова снимка вероятно нямаше голяма стойност. Положително не правеха справки със снимките по-често от веднъж на две-три години.

Та кой би помислил да ги краде?

Но после се сетих за невероятната дарба на Бърнис да прави копия, за това, колко по-щастливи щяхме да бъдем ние двамата с една голяма сума пари, и ето че в този миг моят план се роди и бързо се измъкна от началната си фаза.

Мушнах рентгеновата снимка в сакото си и когато Арно отново се появи, бях самата невинност и се любувах на една Рубенсова рисунка на стената.

А сега Бърнис сгъстява петното охра върху палитрата си.

— През живота си майсторът нарисувал осемдесет и седем портрета, сто и дванадесет, от които сега са в Съединените щати. — Тя огледа творението си и въздъхна. — Ако бях живяла по същото време и бях мъж, също щях да съм безсмъртна.

— Предпочитам те смъртна и в този вид — казах аз. Отново погледнах часовника си. — Боя се, че вече трябва да тръгвам, Бърнис. Имам среща с Еймос Пълвър в три.

За секунда тя вдигна очи от платното.

— По въпроса за Реноар ли?

— Да.

— И какво е заключението ти?

— Истински е.

Тя се ухили.

— Как го разбра? Хвърли ези-тура?

Целунах я.

— Довиждане, Бърнис.

Пристигнах в градската къща на Еймос Пълвър няколко минути преди три. Другите вече бяха там — Луис Кендъл от галерията „Оукс“ и Уолтър Джеймсън, който си въобразяваше, че е познавач на Реноар.

Преди два месеца на ежегодния търг, уреждан от Холингуд, Пълвър си купи картина от Реноар — или нещо, представяно за Реноар. Цената ѝ била четиридесет хиляди и Пълвър бил доволен — до миналата седмица, когато, докато чакал пред зъболекарския кабинет, прочел в едно списание статия за фалшифицирането на произведения на изкуството.

Пълвър незабавно събра трима ни, за да се произнесем върху автентичността на картината, и всеки задържа платното за няколко дни, докато го проучи.

Сега Пълвър отхапа крайчеца на пурата и ни огледа.

— Е?

Пръв заговори Луис Кендъл.

— За мен картината е копие.

Джеймсън студено изгледа Кендъл.

— Имате грешка. Това е един истински Реноар. Няма място за съмнение.

Еймос Пълвър се обърна към мен.

— Каква е вашата присъда?

Замислих се за миг, след което казах:

— Вашият Реноар е напълно автентичен.

— Смешно — троснато отсече Кендъл. — И най-големият глупак може да разбере, че платното е просто жалък опит да се наподоби съдържаният стил на Реноар.

Уолтър Джеймсън по навик вдигна едната си вежда.

— Какво знаете вие за съдържания стил на Реноар? Само по този въпрос съм написал шест статии.

Еймос Пълвър махна с ръка.

— По дяволите съдържания стил. Това, което исках, бе официално гласуване и го получих. — Той извади три чека от портфейла си и ги раздаде. — И все пак предпочитам да сте единомислещи.

Пълвър остави Кендъл и Джеймсън да си тръгнат, но мен задържа.

Пригответи две чаши уиски със сода.

— Пет пари не давам за разните му картини. Но всичките ми познати колекционират и нямам никакво желание да попадам в неудобно положение и да нямам за какво да говоря.

Подаде ми чашата.

— Кажете, на вас, специалистите, действително ли ви е ясно какво правите, като разглеждате дадена картина?

— Уискито ви е отлично — казах аз.

Пълвър отпи от чашата си.

— Прочетох, че „Патрицианката“ пристига с кораб и ще бъде изложена в мемориалното крило „Вандърстийн“ на Националния

център по изкуствата.

— Културен обмен — отговорих аз. — Франция ни дава възможност да разгледаме картините ѝ, а ние имаме възможност да им се възхищаваме.

— Тя струва няколко милиона — отбеляза Пълвър с нотка на благоговение. — Най-великата картина на света.

— Да — отговорих аз. — Така излиза.

— Чух, че вземате доста предпазни мерки? Като уредник в крилото „Вандърстийн“ трябва да сте добре запознат.

Кимнах.

— Картината се пренася по море. Ще бъде поставена в специално направен сандък с изолация, уплътнения и климатична инсталация.

— И наистина я охраняват, нали? Най-малко четирима въоръжени пазачи стояли до нея двадесет и четири часа на ден. Когато пристигне тук, щяло да има дори морски пехотинци.

— Със заредено оръжие — казах аз. — Двама от тях ще бъдат на пост до картината през цялото време, докато трае изложбата.

Пълвър се възхити на безупречната организация.

— Обзалагам се, че при това положение е невъзможно да се открадне.

— Практически е невъзможно — потвърдих аз. — И ако всичко върви както трябва, американската публика скоро ще види „Братът на прокудения“.

Пълвър си мислеше за нещо друго.

— Когато „Патрицианката“ пристигне, ще се състои ли обичайният парад по главната улица? Носи се слух, че щяло да има много барабани и фанфари, мажоретки, а вероятно и няколко маршируващи оркестъра.

— За съжаление — казах аз — в последния миг някакъв тип реши да развали удоволствието на хората и отмени всичко това.

Пълвър малко се поразвесели.

— Е добре, и все пак в Центъра ще има голяма церемония, нали? Губернаторът ще говори ли?

— Ще се опита. Но се боя, че акустиката е ужасна.

Когато си тръгнах, влязох в първата улична телефонна будка и се обадох на Холингуд.

— Няма нужда да връщаш парите на Пълвър. Гласувахме две към едно.

— Добре — отговори Холингуд. — Във всеки случай бях сигурен, че е оригинал. Бих заложил репутацията си.

— И все пак — напомних му — взе предохранителни мерки.

— Така е — каза той. — Ще си получиш чека утре сутрин.

С метрото отидох до магазина за произведения на изкуството, собственост на Зарчети. В склада на третия етаж безгрижно побърбих с един от продавачите, както често правя, докато той разопаковаше новопристигналите сандъци.

Зарчети поставяше върху стоките си два вида маркировки: върху повечето обичайния хартиен етикет с името и адреса му, и цената на стоката, отбелязана с мастило. За някои други произведения обаче, като например недоизкусурени платна, той използваше обикновен гумен печат, потопен в неизтриваемо мастило.

Веднъж ми обясни, че студентите по изкуство имали обичай да махат етикетите от по-евтините платна и да ги лепват върху етикетите на по-скъпите — по този начин измъквали от невежи продавачи съкровища, струващи пет пъти повече от цената, която заплащат.

Наблюдавах как продавачът сверява нещо в ценоразписа, нагласява колелцата на печата и го удря върху платното — „Магазин на Зарчети за произведения на изкуството, Линкълн авеню № 218; 10,98 долара“.

Най-малко половин дузина подобни печати бяха разхвърляни по масите и при първа възможност пъхнах един от тях в джоба си. Съмнявах се, че някой изобщо ще открие липсата.

Същата вечер, след като хапнах, прочетох, че Бърнис току-що е получила втора награда от хиляда долара за една своя картина на изложбата в Роли. Това бе платно, озаглавено „Сцила четиринайсет“. Според статията във вестника цялата картина е в наситено основно синьо с едно-единствено оранжево петно в ъгъла. Тя бе направила впечатление на един от членовете на журито като: „Дързък полет в царството на неизвестното, а решителните отвесни линии олицетворяват неумолимостта на избухващата Вселена. И все пак остава противоречащото, крещящо, неповторимо оранжево, което е символ на човешкия писък срещу непоколебимата логика на съществуването“. Прочетох го два пъти.

В осем и половина взех такси до Националния център по изкуствата, отворих си сам и се качих в моя кабинет. Отключих голямото долно чекмедже на бюрото и извадих чантата с цип, в която си държа инструментите и материалите. Взех стълба от един килер на чистачите в коридора и я отнесох в крилото „Вандърстийн“. Неговата просторна източна зала, както и останалата част от сградата, бе отворена за посетители до пет.

Там щеше да бъде изложена „Патрицианката“ и по този случай всички други картини бяха изнесени. Залата бе основно ремонтирана и пребоядисана и докато траеше това, бях се постарал да си осигуря от работниците една кофа с боя.

Картината щеше да бъде окачена в малка ниша в дъното на залата — вдлъбнатина, приблизително дванадесет стъпки широка и четири дълбока. Пред нея от тавана се спускаше сгъваема метална решетка, която сега бе навита като ролетка. През времето, когато няма посетители, устройството ще се спуска и заключва с катинар, прикрепен към пода, като по този начин безопасно ще отделя „Патрицианката“ от останалата част на залата. Освен това двама въоръжени морски пехотинци и неколцина френски и американски тайни агенти ще стоят по всяко време на пост пред нишата.

Прегледах това, което бях свършил предишните нощи, и за пореден път се уверих, че не се забелязва с просто око.

Вътре в нишата от едната страна бях пробил низ от дупки в кръг с диаметър четири стъпки, а в тях бях поставил барутни заряди. След това бях издълбал един улей от кръга до тавана. Нагоре по улея бе опъната жица до един богато украсен корниз и продължаваше зад него до другия край на залата, след това слизаше надолу към батериите, свързани с единия от трите бутона, които бях поставил зад тежкото канапе, което почти не можеше да се помръдне.

Хоросанът, с който бях запълнил улейчетата и дупките, и двата слоя прясна боя един върху друг бяха напълно прикрили направеното. По същия начин бяха поставени димките и зарядът върху металната решетка пред нишата.

До този момент бях поставил две димки вътре в нишата, две в отдушниците и една в средата на стената по дължината на залата. Реших, че още една димка точно срещу последната ще ми стигне за целта.

Опасността нощният пазач Фред да ме чуе, че работя, беше малка или почти никаква. Бях подразбрал, че той прави само една обиколка на всеки три часа, а после се връща на кушетката в стаичката си в сутерена. Там навива часовника си за следващата обиколка и тутакси заспива дълбок и непробуден сън. Заради този му обичай би трябвало да го уволнят, но в този момент навиците му ме улесняваха.

Сложих си гумените ръкавици, взех длетото и чука с гумен наконечник и се хванах на работа. Когато свърших, отворът бе приблизително пет инча дълбок и с диаметър четири инча. Напъхах и последната димка и малкия експлозив. Натиснех ли един от бутоните, зарядът незабавно щеше да разбие хоросана пред бомбичката и по този начин димът да нахлуе в залата.

Съединих с жица изобретението, довърших каналчето към корниза на тавана и тъкмо свързвах една от главните електрически вериги, когато чух тих глас зад гърба си.

— Как върви?

Едва не паднах от стълбата.

Успях да се съвзема и се обърнах.

— Бърнис, биваше ли да го правиш?

Тя се ухили.

— Само дойдох да видя дали си готов.

— Как успя да влезеш?

— Скъпи, не забравяй, че ключовете ни са обща собственост.

Довърших свързването и слязох от стълбата.

— Между другото, Бърнис, скрила си от мен една малка тайна. Трябваше да прочета във вестника, че си получила втора награда на изложбата в Роли. Откъде ти дойде на ум заглавието „Сцила четиринайсет“?

Тя леко се изчерви.

— На два пъти напосоки отворих речника. В наше време това е единственият начин да свършиш интелигентно нещо.

Започнах да разбърквам хоросана.

— Чудесна картина, Бърнис, наистина. Дързък полет в царството на неизвестното, а решителните отвесни линии олицетворяват неумолимостта на избухващата Вселена. И все пак остава противоречивото, крещящо, неповторимо оранжево, което е символ на...

— Моля те, престани! — възкликна Бърнис.

Свърших с хоросана и замазването и си свалих ръкавиците.

— Сега, Бърнис, всичко е напълно готово. Докато губернаторът говори, аз небрежно ще тръгна из тълпата към зеленото канапе и ще протегна ръка зад него. Когато натисна първия бутон, ще се получи внезапен лек взрив. Той ще разруши механизма, който поддържа металната решетка, тя ще падне надолу и ще отдели „Патрицианката“ от всички в залата, включително и от двамата морски пехотинци. След като това нещо приключи... може би една-две секунди по-късно... ще натисна втория бутон. Той мигновено ще пусне в действие шестте димки. И когато в залата е достатъчно задимено и е настъпил смут, ще натисна третия бутон. Вследствие на взрива в нишата ще се отвори дупка, отвор, достатъчно голям, за да пропълзи през него мъж или жена. С картината естествено.

Бърнис одобрително кимна.

— А дупката води към склада зад нишата и прозорецът навън ще бъде отворен, нали?

— Точно така.

Тя се замисли.

— Нужно ли е да чакаш церемонията и присъствието на всички тези хора? Не е ли много по-лесно, ако тук сте само неколцина? Френските официални лица и охраната?

— Не, Бърнис. В такъв случай съществува възможност инцидентът да се потули. А на нас ни е нужна колкото е възможно по-голяма публичност.

— Как мислиш, дали ще заподозрат, че имаш нещо общо с това?

— Много се съмнявам. Ако се осмелят да допуснат някакво подозрение, то по всяка вероятност ще бъде насочено към работниците, които бяха задръстили залата през последните няколко седмици.

Погледнах към нишата в дъното на дългата зала и се усмихнах.

— Едно от предимствата, Бърнис, на професията уредник в художествена галерия е, че познаваш богатите колекционери и знаеш колко ще плати онзи, който не се замисля, когато желае нещо.

„Патрицианката“ пристигна в бронирана кола следобед на следващия ден. Придружаваха я половин дузина автомобили с

униформени и цивилни полицаи, френски и американски тайни агенти и делегация от френски официални лица начело с господин Арно.

Два отряда от морската пехота на Съединените щати ги следваха в два и половина тонен камион.

След кратка размяна на поздравления, запознанства и ръкувания, цялата свита се понесе към източната зала на крилото „Вандърстийн“.

Сандъкът с „Патрицианката“ бе разглобен и тя се появи на бял свят.

Едно цяло парче нечупливо стъкло я покриваше от горе до долу. Според мен в мига, когато я поставеха в нишата, хилядите, дошли да я разглеждат, нямаше да видят много повече от богато украсената рамка и блясъка на стъклото. Както и да е, вероятно щяха да си тръгнат удовлетворени, след като са видели „новите дрехи на царя“.

Арно и двама от помощниците му я занесоха внимателно в нишата и скоро картината зае мястото си. Двама пехотинци начаса се изправиха на пост точно пред нишата.

Измъкнах от джоба си гумения печат и го скрих в шепата си.

— Извинете ме, господа, струва ми се, че „Патрицианката“ е мъничко накриво.

В мига, в който подхванах картината, с крайчеца на пръстите си притиснах печата здраво към гърба на портрета. Сигурен бях, че никой не е забелязал.

Отстъпих назад.

— Готово. Няма грешка.

По-късно следобед успях да отскоча за малко до магазина на Зарчети и да върна печата. Не мисля, че бяха открили липсата му.

В седем и половина вечерта крилото „Вандърстийн“ преливаше от подбрани посетители на тържествени откривания, всички зяпаха с благоговение към нишата. До този миг не им бяха разрешили да приближат на повече от двадесет стъпки разстояние.

Губернаторът пристигна в осем и се изкачи на малкия подиум, поставен пред нишата. Имаше какви ли не слова и благодарности — очевидно всеки, докоснал сандъка с „Патрицианката“, се нуждаеше от признание. И мен като уредник в галерията ме накараха да внеса своя словесен дял.

След като свърших, слязох от малкия подиум, за да направя място на кмета, който даде думата на губернатора.

Бавно се придвижих през стълпотворението до другия край на залата. Сложих си ръкавиците, застанах до зеленото канапе и пръстите ми закръжиха над бутоните.

В девет и пет губернаторът най-после се изправи и се усмихна на присъстващите.

Моментът беше подходящ. Вниманието на всички бе насочено към него.

Натиснах първия бутон.

Взривът откъм горната част на нишата — почти като пушечен изстрел в тясно помещение — последва незабавно. Тежката навита решетка издрънча с цялата си дължина до пода и мигновено закри „Патрицианката“ от всички в залата.

Пехотинците, стреснати, изоставиха парадните си пози и първата мисъл, която очевидно хрумна на губернатора, бе, че е направен опит за убийство. Ръката му инстинктивно потърси върху гърдите му отвора на рана.

Натиснах втория бутон.

Шумът от шест взрива бе щедро повторен от ехото на стените, а димните изригнаха своя сиво-бял пушек.

Само за секунди настъпи пълно объркване и непрогледност.

Натиснах третия бутон.

Взривът този път бе значително по-силен, тъй като образува дупката в нишата.

Слепешком намерих пътя към съседната зала — повече или по-малко в потока на всеобщото бягство.

Въздухът тук бе почти без дим и аз с интерес наблюдавах как мъже с различни униформи се втурват за глътка чист въздух и после отново се връщат в източната зала. Повечето от тях си бяха извадили револверите.

Губернаторът почти последен напусна източната зала, вероятно поради голямото разстояние, което трябваше да премине. Но не виждах морските пехотинци. Очевидно те бяха останали верни на поста си и не можех да не изпитам чувство на национална гордост пред тяхната непобедимост и издръжливост.

Накрая чух звънтежа на стъклата, когато счупиха прозорците в източната зала и метнаха димките навън.

След половин час димът в голямата зала се бе разсеял достатъчно и аз отново влязох вътре. Няколко дузини пазачи и официални лица, събрани пред желязната решетка, надничаха през процепите или се мъчеха със сила да я повдигнат. Несъмнено бе заяла.

Забелязах също така неколцина униформени полицаи вътре в нишата. Сигурно бяха влезли през склада и дупката, образувана от моя взрив.

Някой си лейтенант Нелсън от главната полиция организира яките гърбове и след мощни напъвания и пъшкане преградата бе повдигната на около четири стъпки.

Наведохме се и влязохме в нишата.

„Патрицианката“ изглеждаше невредима, макар и леко изкривена.

Арно развълнувано махаше с ръце.

— Нищо й няма. Така ми се струва. Нищо й няма.

Лейтенант Нелсън посочи дупката в стената.

— Това, изглежда, е пътят, по който онзи, вероятният крадец на картината, е пропъзлял веднага след последния взрив. Но или се е уплашил, или пък пушекът е бил толкова голям, че просто се е измъкнал отново навън и е излязъл през отворения прозорец на съседната стая.

Арно предпазливо откачи картината от стената и я прегледа.

— Дайте да я погледна — помолих аз.

Той притисна „Патрицианката“ към гърдите си.

— Мосю, тя е моя.

— Сър — твърдо казах аз, — аз съм уредникът в тази галерия, а вие сте на американска територия.

С голяма неохота той ми позволи да взема картината от ръцете му.

Прегледах я отпред, после я обърнах. Взрях се в гърба й и затворих очи. О, не!

Бързо обърнах картината и се опитах да окача отново „Патрицианката“.

— Нищо и няма, господа. Съвсем нищо.

Но Арно грабна „Патрицианката“. Той също се взря в гърба й, а с него и другите, които се намираха в нишата.

Всички те видяха печата със синьо мастило, но единствен лейтенант Нелсън има смелостта да го прочете на глас: „Магазин на Зарчети за произведения на изкуството, Линкълн авеню, номер двеста и осемнадесет. Четиринайсет долара и деветдесет и осем цента“.

Той се потри по брадата и се втрени в Арно.

— Ей, вие, сигурни ли сте, че сте докарали в нашата страна оригинала?

Арно бе пребледнял.

— Разбира се, че докарахме оригинала. — Той отново погледна печата. — Не мога да разбера — жално каза той.

Всички стояхме смълчани и си мислехме за нещо и то вероятно съвпаднаше с онова, което най-накрая лейтенант Нелсън изрече:

— Да предположим, че в суматоката са сменили картините, без някой да види.

Замълчахме и той продължи:

— Чувал съм, че между фалшификаторите на произведения на изкуството има същински майстори. Могат да състарят боята и платното и никой да не разбере. Дори и специалист. — Той още веднъж размисли и внезапно се ободри. — Но като всички мошеници, те са недогледали една дреболия. Пропуснали са да видят етикета на Зарчети на гърба, когато са измисляли тая работа.

— Не ставайте смешен — студено казах аз. — Това е оригиналната „Патрицианка“. Нали така, господин Арно?

Арно беше пребледнял и разглеждаше картината с известно подозрение.

— Не си спомням тази вдлъбнатина на рамката.

— Взривът — побързах да обясня.

Но Арно не ме слушаше. Всички ние внимателно и учтиво му осигурихме тишина, за да вземе решение.

— Има само един начин да съм сигурен. Ще поискам да ми изпратят рентгеновата снимка от Париж. Умният фалшификатор може да заблуди и най-добрите специалисти, но не може да излъже рентгеновата снимка. Изобщо не е способен да повтори точно всеки нюанс от боята — нейната плътност или прозрачност на най-важните места. И в никакъв случай не може да повтори онова, което се крие зад боята — микроскопичната неповторимост на всяка нишка от истинското платно.

Арно се обърна към мен:

— Заведете ме на телефона, господин Парнел.

От моя кабинет се свързахме с Париж и започнахме да чакаме на телефона. След известно време един от помощниците на Арно очевидно се върна.

Докато слушаше, Арно за малко не припадна. Но събра сили, издаде резки заповеди на френски и после затвори.

— Някой идиот от чиновниците е преместил рентгеновата снимка на „Патрицианката“. Няма нищо страшно. Дадох нареждане безжалостно да се претърсят абсолютно всички папки. Рентгеновата снимка ще се намери.

Естествено тя така и не се намери.

След една седмица двадесет изтъкнати френски и американски художествени критици се събраха, за да проучат и се произнесат върху автентичността на „Патрицианката“.

След месец резултатите от тяхната работа бяха публично оповестени.

Дванадесет заявиха, че произведението наистина е оригиналът. Шест казаха, че е сполучливо копие. А двама твърдяха, че е нескопосан фалшификат.

Губернаторът лично се обяви пред обществеността в полза на мнозинството и бе подкрепен от щатския съвет с 64 срещу 56 гласа. Гласувалите стриктно се придържаха към партийната линия.

„Патрицианката“ се върна във Франция. От Париж обаче съобщиха, че са променили плановете си да я заместят с „Братът на прокудения“.

Моята външност бе неузнаваема под фалшивата брада и тъмните очила. Освен това носех перука и говорех с лек френски акцент.

Макар че се бях срещал с господин Дънкан много пъти, бях напълно убеден, че изобщо не се досеща за истинската ми самоличност.

Започнах да нареждам парите в куфара. Двеста хиляди долара в банкноти най-много от по сто долара са доста голям обем.

Дънкан се взираше в картината с поглед, пълен със страхопочитание и все пак тържествуващ.

— Значи тя наистина е била открадната!

— Господине — казах аз, — нищо не съм чувал за кражба. Абсолютно нищо. „Патрицианката“ просто попадна случайно в ръцете ми.

Той се усмихна с разбиране.

— Естествено. — Очите му се върнаха към новата придобивка. — Милиони глупаци ще гледат онова копие в Париж, а през цялото това време оригиналът ще е при мен.

— Вие безспорно разбирате, господине — казах аз, — че не трябва да показвате картината на никого. На никого. Тя трябва да доставя наслада само на вас. Ако се разкрие, че притежавате оригинала на „Патрицианката“, властите ще ви я вземат и могат дори да ви пратят в затвора.

Той кимна.

— Ще я държа под ключ. Никой няма да я види. И жена ми дори няма да я види.

Последната предпазливост ми бе съвсем ясна. Тя му бе четвърта и можеше да се окаже отмъстителна при евентуален развод.

Затворих куфара.

— Довиждане, господин Дънкан. Истински късмет е да притежавате картина, струваща един милион, само за една пета от тази сума.

В таксито се облегнах и отдъгнах. До този момент Бърнис Лекур бе нарисувала шест копия на „Патрицианката“ и аз без никакви проблеми ги пласирах като оригинали.

Вероятно Бърнис и аз можехме и да откраднем истинската „Патрицианка“, но тогава полицията в цял свят щеше да се обедини в преследването на крадците.

Така бе много по-безопасно — просто създаваш подозрението, че може и да е открадната, и после трупаш пари на тази основа.

Мисля, че двамата с Бърнис вече заслужаваме отпуска. Бразилия сигурно е интересна страна.

А може и да не се върнем оттам.

БЕТИ Р. РАЙТ

ЛУДИЯТ НА ТЕМА ДЕТСКИ ПЕСНИЧКИ

Едно-единствено нещо отличаваше плика, който постави началото на паниката, от двайсетте, които вече бе отворила. Другите бяха адресирани за детския редактор, издателство „Уебстър“. А на този пишеше: „До госпожа Джулия Мартел, редактор на детски книги“.

Разликата направи впечатление на Джулия, но не я зарадва. Предпочиташе да остане анонимна в работата си, която се състоеше предимно в това да казва „не“ на хората. Обикновено почти не поглеждаше писмата, а веднага се обръщаше към ръкописите, които ги придружаваха. Писмата вероятно разказваха прекалено много, обрисоваха прекалено ясно отчаяния начинаещ, разочарованата домакиня, мизерствуващата майка.

От плика измъкна един-единствен лист. „Уважаема госпожице Мъфет“, започваше писмото и тя въздъхна, предчувствайки някой хитър опит за сближаване. „В отделен плик ще намерите моя принос към вашата роля. Измислих го специално за вас и за никого друго. Надявам се, ще ви бъде от полза. В противен случай отново ще ви пиша. Искрено ваш, Дж. Смит“.

Набързо прегледа пакетите, търсейки някой надписан със същия почерк като писмото. Той беше там, целият в печати „чупливо“ и „не хвърляй“.

Фред Томпсън спря до нея, с ръце, пълни с илюстрирани корици, и погледна развеселен печатите.

— Сигурно това вътре струва теглото си в злато.

— В такъв случай не струва много — студено каза Джулия. — Изглежда празен.

Издърпа опаковката. Вътре в кутията имаше тънък пласт дървени стърготини, а през тях се виждаше нещо черно и пухесто. Отмести стърготините.

В първия миг не повярва на очите си. Но то си стоеше там — черното космато тяло на паяка, изтегнато над свитите крака, което с

треперливи движения се готвеше за отбрана след отстраняването на стърготините. После краката се раздвижиха.

— Ау! — възкликна тя. — Не!

Отскочи, защото изпитваше ужас от пълзящи същества, а Фред запрати тежките корици върху паяка.

Ярко осветената дрогерия беше знак за близостта на дома. Спираше се в нея всяка вечер на път от автобуса, за да си вземе вестник, да си купи кутия сладолед за вкъщи или отново да си поръча разтвора за промиване на очи, благодарение на който часовете за четене бяха възможни. Вероятно магазинът ѝ харесваше, защото ѝ напомняше за един друг, в който бе работила като студентка, преди да се срещне с Тед Мартел, да се омъжи и да бъде отблъсната от него. Естествено отношението ѝ към това място нямаше нищо общо с продавачите и аптекаря, които според модата в големите градове идваха и си отиваха с досадна точност.

Сега тя махна с рецептата към мъжа в бяла престилка в дъното на магазина, сложи листчето на щанда, взе един вестник и остави 10 цента до рецептата.

— Това ли е всичко? — извика мъжът.

— Да — отговори Джулия с известна неохота. Приветливият магазин ѝ действуваше особено успокоително след неприятния следобед.

Отчасти, разбира се, я разстрои шумът, който всички вдигнаха. Там беше Фред, чиито очи издаваха по-голямо безпокойство от коментарите му, които предимно изпращаха по дяволите всички автори на груби шеги. След това редакторите и секретарките, които правеха догадки за госпожица Мъфет и нейния паяк, докато стане време да си тръгнат. Дори господин Уебстър бе влязъл, заинтригуван от оживлението в обикновено смълчаните редакционни помещения.

Тя ненавиждаше тяхното внимание, което заплашваше да пробие стената, с която се бе оградил. Не беше лесно да поддържа тази стена. Знаеше, че според психолозите това е не само трудно, но и погрешно. И все пак друг изход нямаше. След като се бе отдала, напълно отдала като истинска глупачка, и подаръкът ѝ бе върнат обратно без никаква благодарност, не искаше отново да рискува. В такъв случай нямаше да зависи от никого. Това бе част от сделката, която бе сключила със себе си в месеците след като съпругът ѝ я бе напуснал.

И все пак притесняваше я нещо повече от вниманието на колегите ѝ. Мислеше си за това, когато излезе от дрогерията и забърза към следващата пресечка и своя блок. Това не беше само паякът — на практика безвреден. Смущаваше я фактът, че въпреки твърдото си решение да не се забърква в никакви истории, не бе успяла. Някъде живееше човек на име Дж. Смит и интуицията ѝ подсказваше, че той изпитва към нея истинска ненавист. Тя, която толкова се бе старала да се опази от всякакви чувства, бе попаднала в мрежите на нечие друго силно чувство.

Повдигна вратичката на пощенската кутия и извади цяла шепа писма. Сметки. Две покани за литературни срещи през пролетта. Писмо от леля ѝ от Бангор, която ѝ благодареше за подаръка за рождения ден.

И един плик, адресиран за госпожа Джулия Мартел, редактор на детски книги.

Сложи останалите писма в чантата си, отвори вратата на модерния асансьор и влезе. Почти с нетърпение распечати плика. Същата хартия, веднага го забеляза, същият разтеглен почерк. Не пропусна да отбележи, че обръщението е друго.

„Скъпа госпожице Хъмпти Дъмпти, хареса ли ви първото ми послание? Очаквайте скоро друго“.

Асансьорът се заклати и се понесе нагоре. Джулия протегна ръка към бутона за аварийно спиране, но се поколеба и не го докосна. Асансьорът забави ход и спря. Вратите се отвориха и пред нея се появи познатият коридор с приглушена светлина, сивият мокет, люлякът на масата. Излезе и изчака, докато сърцето ѝ спре бясното си туптене...

Хъмпти Дъмпти падна на земята...

Нямаше да се случи нито в асансьора, нито тук в коридора, където някой от другите наематели можеше да стане жертва. Но възможно е да бъде вътре в апартамента или може би...

Зави перпендикулярно по мрачното коридорче, което водеше към нейната врата. Ако се бе движила с обичайната си забързана походка, щеше да падне много лошо, ала предпазливостта бе забавила стъпките ѝ. Всъщност спря в момента, в който жицата леко докосна левия ѝ глезен. После седна тежко, като смазана, защото краката ѝ внезапно се огънаха.

Беше тънка сива жица — в същия оттенък като мокета, — прикрепена със скоба към ламперията от двете страни на коридора около три инча над пода. На една стъпка разстояние не се виждаше.

След миг Джулия се изправи, извади бяла ленена кърпичка от чантата си и я просна върху жицата, за да предупреди всеки, който би могъл да мине. Вътре в апартамента внимателно огледа спалнята, кухничката, банята, килерите. После се върна във всекидневната и позвъни в полицията.

На другата сутрин занесе папките с върнатите ръкописи в малката съвещателна зала и затвори вратата след себе си. Ако е вярна хипотезата на полицията и авторът на писмата е някой раздразен фанатичен писател любител, сама ще установи самоличността му. Почеркът е характерен — недовършените байрачета на вертикалните букви, наклонената чертичка на „т“-то, сплесканото „о“. Ще може да го разпознае.

В папката имаше само едно писмо с подпис Дж. Смит — едва разбираеми драскулки, очевидно бележки към някакви детски спомени на Джак Смит, осемдесет и девет годишен. Писмото бе отпреди две години.

Джулия търпеливо се връщаше към началото на папката. Лейтенантът я бе предупредил, че Дж. Смит вероятно е псевдоним, и здравият разум ѝ подсказа, че авторът, макар че не си бе направил труда да преправи почерка си, едва ли би поставил собственото си име под нещо, което може да послужи като улика срещу него.

Бе стигнала до средата на третата папка, когато вратата се отвори и вътре влезе Фред.

— С нещо да се похвалиш?

Тя поклати глава, после вдигна очи, сепната от смеха му.

— Всички се сетиха какво правиш тук — каза той. — Тази сутрин най-малко шестима доброволно предложиха на секретарката ти да прегледат пощата... Но нищо не намериха.

Джулия прехапа устни.

— Предпочитам да забравят за това — отговори тя. — Толкова е глупаво. Предпочитам абсолютно всички да го забравят.

Прозвуча по-сопнато, отколкото очакваше, и Фред ѝ отвърна съвсем на място:

— Какво те тормози? — попита той така, като че ли въпросът бе зададен отдавна и чакаше отговор. — Каж ми защо... защо не искаш хората да се грижат за теб? Престъпно ли е това?

Вторачиха се един в друг.

— Край на разговора — каза Фред след дълга минута мълчание. — Точка. А сега какво ще кажеш да хапнем довечера в кръчмата на Чарли, спагети на корем плюс кюфтета по желание.

— Не, благодаря.

— Ще обсъждаме политиката, претендента за бейзболното знамение тази година.

— Благодаря, не мога.

После с поглед, втрещен в затворената врата, и с чувство на срам си помисли колко хубаво щеше да бъде, ако бе казала „да“. Той е добър, забавен, нежен, какъвто нейният съпруг никога не е бил. Защо просто не забрави и не започне отначало... Изведнъж спомените ѝ я запратиха в месеците след като Тед бе поискал развод. Това е адът, който човек си докарва, като обича някого — безкрайни дни, пробуждани от болка, когато острите тресчици от миналото се набиват в настоящето. Безкрайни, отвратителни нощи. Никога няма да рискува подобно нещо да ѝ се случи отново.

Чак късно следобед успя да приключи и с последната папка. Не попадна на почерк като онзи в писмата. Денят бе пропилян. А би трябвало да свърши тази работа, смъмри се тя, много по-бързо. Бедата е, че не може просто да погледне писмата и да ги остави настрана. Дж. Смит е там някъде; установи, че се мъчи да разгадае чувствата на авторите на писмата, усмихва се на плахите шеги, отговаря на всеки въпрос и молба за съвет.

Секретарката ѝ надникна, за да каже, че си тръгва, но Джулия остана до заседателната маса. Докато прехвърляше папките, бе вадила всяко писмо, в което се споменаваше за детски песнички. Подредила ги бе в спретнатата купчина пред себе си, готова отново да бъде прегледана.

Някои писма критикуваха ритъма на стихотворенията, писани в миналото, а други хвалеха двутомното издание на „Уебстър“. Имаше писма, които питаха какъв е смисълът на дадено стихотворение или

предлагаха тълкуване на някое друго. Едно от тях бе написано с неравен почерк на бланка от санаториума „Рейвънсфут“, Белдън, щата Колорадо, с дата 11 февруари. На Джулия то се стори много трогателно.

Уважаеми редакторе, изпращам ви оригинала на моите „Съвременни песнички за днешните деца“. По време на боледуването си прекарах дълги чарове над тези кратки стихотворения, които, вярвам, ще се харесат на днешните деца. Разрешават ми да седя по половин час на ден и през това време преписах стихотворенията на ръка. Не ви го казвам, за да предизвикам съчувствие, а за да ви покажа, че наистина вярвам в ползата от стихотворенията. Благодаря ви за вниманието.

Писмото бе подписано Дороти Кесълман. На едно листче пишеше, че писмото с отказа е било напечатано по образеца и изпратено на шестнайсети февруари.

Джулия вдигна слушалката.

— Бихте ли ме свързали със санаториума „Рейвънсфут“ в Белдън, Колорадо? — помоли тя телефонистката от нощната смяна. — Искам да говоря с лекуващия лекар на Дороти Кесълман.

Изчака, въртейки писмото в ръка, докато телефонистката се обади. Изслуша я, без да каже дума. След като телефонистката свърши, благодари и я помоли да позвъни на детектива Буорц в полицейския участък.

— Джулия Мартел е на телефона — представи се тя, когато лейтенантът се обади. — Мисля, че имам нещо интересно за вас. Някоя си Дороти Кесълман е изпратила непубликувани детски песнички преди два месеца и ние сме ѝ ги върнали с обичайното писмо за отказ. Тя била болна от туберкулоза в напреднал стадий и починала в деня, в който получила писмото. От болницата в Колорадо, където са я лекували, казаха, че съпругът ѝ Адолф се преместил в нашия град след смъртта на жена си.

Нямаше съмнение, че пролетта е дошла, когато Джулия слезе от автобуса тази вечер и тръгна към следващата пресечка. Деца скачаха

като духове в здрача. А пред старите тухлени къщи близо до ъгъла нарциси подаваха жълтите си главици над листата. Джулия се загледа в тесните прозорци на къщите и се замисли за хората зад тях. Щастливи ли са? Самотни ли са? Забелязал ли е някога някой от тях, когато се е връщала вечер след вечер?

Зад щанда в дрогерията стоеше едно от момичетата, което работеше на половин ден. Джулия взе един вестник, няколко списания и лекарството, което беше опаковано и я чакаше.

— Как се чувствувате тази вечер? — попита тя и усети, че момичето се ококори от изненада. — Пролет е — добави тя глупаво.

Когато излезе, ѝ се стори, че е болна, а поздравът към продавачката бе симптом, злокобен като първото кихане. Въздухът пращеше от болката, желанията, разочарованията и радостите на всички, които го дишаха. Тръсна глава, но не можа да се отърси от чувствата си. И все пак знаеше, че трябва да го направи. Целият град щурмува стените ѝ в този момент, а не трябва да го допуска.

Забърза, мъчейки се да заглуши детските викове, мърморенето на възрастните хора, седнали на малките веранди, тихия смях на отминаващите двойки. Когато стигна до своето фоайе, опита се да мине покрай пощенската кутия, без да поглежда в нея. И все пак не успя да отмине белотата на плика, който се виждаше през малкия процеп в кутията.

„Уважаема госпожице Пип-Пип, пишеше в писмото, — не зная дали сте кой знае каква плувкия или алпинистка, но това няма значение. Името е подходящо или скоро ще бъде. Това е последното ми послание, което спечелихте със своето съчувствие, състрадание и отзивчивост. Искрено ваш, Дж. Смит“.

Прочете го още веднъж. После, мръщейки се, отиде до асансьора и се понесе нагоре. Пресече коридора с бавна, плъзгаща се походка, която имаше за цел да предвиди всички невидими прегради, и когато отвори вратата, дръпна се назад за миг, преди да влезе.

Какво ли ще е този път? Никога не е чувала за Пип-Пип.

Всекидневната бе същата, както я бе оставила. Прегледа останалата част от апартамента, така както си бе с палтото, взе „История на детските песнички“ от рафта и прелисти азбучния списък. Тя беше там — къса римувана гатанка за една звезда:

*Пип-Пип се нарича моето сестриче,
из реки дълбоки да газии обича,
по скали се качва високо-високо...
Клетото момиче, то е еднооко!*

Телефонът иззвъня. Джулия вдигна слушалката и чу гласа на лейтенант Шуорц.

— Успокойте се, госпожо Мартел — каза той. — Хванахме вашия шегобиец. Веднага щом се обадохте, го прибрахме. Съпругът на госпожа Кесълман, която ви е писала, моментално си призна. Побъркал се е след смъртта на жена си. Казва, че шест месеца работила върху стихотворенията, които ви е изпратила, а вие даже не сте... Всъщност той като че ли смята, че ако ѝ бяхте изпратили окуражаващо писмо вместо официалното, това нямало да се случи. Тя фактически живеела заради вашия отговор според него и когато той пристигнал, тя просто се предала.

Джулия се облегна.

— Да — каза тя. — Разбирам ви, лейтенанте. Но не беше честно, нали? Искам да кажа, да хвърля цялата отговорност върху мен...

Думите на лейтенанта не бяха особено утешителни.

— Казва, че написал писмото, за да ви предупреди — добави той. — Знаел, че ще го хванат, но не го било грижа... Съжалявам, госпожо Мартел. И така, вече няма за какво да се безпокоите.

— Познавам ли го?

— Може би. — Лейтенант Шуорц, изглежда, си отдъхна, че с деликатната тема за мотива е приключено. — Най-малкото сте го виждали. Той е аптекар в дрогерията на следващата пресечка от вас.

Джулия постави слушалката на мястото ѝ и един миг седя неподвижна. После взе шишенцето с лекарството за очи от малката масичка пред дивана и го разопакова. Кърпичката ѝ лежеше на масичката и тя изля малко от разтвора върху плата. Петънцето се разшири пред погледа ѝ, мокрото място се разнищи и изчезна. През малката кръгла дупка видя как дървото на масичката пожълтява.

„Клетото момиче, то е еднооко!“ Джулия огледа стаята, която толкова дълго време си беше нейното приятно, безопасно убежище. После взе телефонния указател и започна да прелиства страниците.

— Фред — каза тя след минута, — Джулия е на телефона. Останали ли са спагети и кюфтета? Струва ми се, че много ще ми харесат.

ДЖЕФРИ М. УОЛМАН

ОТКУПЪТ

Франсес Бартлет седеше в креслото на съпруга си, небрежно скръстила в скута големите си ръце. Беше пълничка кестенява жена, приближаваща четирийсетте, с дунапренов пенъоар върху розовата нощница. Гледаше предаването „Днес“ по телевизията, след като набързо бе изпратила децата на училище, но ето че тази сутрин не можа да се отпусне както обикновено. Беше притеснена.

Трябваше да разбере какво се е случило с Пол.

Беше очаквала съпруга си да се прибере някъде към два през нощта, когато пристигаше самолетът му от Чикаго. Инстинктът, изграден през десетгодишния брачен живот с управител на търговска фирма, бе накарал Франсес да се събуди в три и половина, а после се бе въртяла и измъчвала в тъмното цял час, преди да позвъни на аерогарата. От гишето за регистриране ѝ казаха, че самолетът е кацнал навреме, но чак след като отворят бюрото за резервации ще може да разбере дали съпругът ѝ е бил в списъка на пътниците, или е сменил полета. Много съжالياваме. В лек пристъп на истерия Франсес се обади в хотела, в който Пол бе отседнал — напуснал бе вечерта, без да остави съобщение. Много съжالياваме...

Повече не успя да заспи.

„Поне не е имало катастрофа“, си каза, докато седеше пред телевизора. Ако е имало, щеше да научи, непременно щяха да я уведомят в случай на злополука или ако Пол се е разболял и е в болница. Нищо страшно, може би просто нещо непредвидено. И все пак не е възможно Пол да не я уведоми. Къде ли е сега? Боже мой, къде е Пол?

Погледна часовника си. Още един час и ще позвъни в бюрото на аерогарата, ако оттам не ѝ помогнат, ще изчака следващия самолет от Чикаго и ако Пол не дойде с него, тогава ще... Тръпки побиха Франсес при мисълта какво я очаква в такъв случай. Полицията, шефът на Пол,

сензацията и въпросите, и притеснението — твърде ужасна перспектива се очертаваше.

Започна някаква реклама и тя отиде в кухнята, за да си направи още една чаша кафе. Точно когато го разбъркваше разсеяно, телефонът иззвъня. Остави чашата и моментално вдигна слушалката на близкия дериват.

— Д-да, моля?

— Госпожа Бартлет? Госпожа Пол Бартлет?

— На телефона. Кой се обажда?

— При нас е съпругът ви, госпожо Бартлет.

— Какво? — каза тя слисана. — Какво?

— При нас е съпругът ви — повтори гласът.

— Какво? Пол е при вас? Как така?

— Искаме откуп. Сега ясно ли ви е?

— О, господи!... — Франсес пое дъх и се помъчи да се подпре и закрепил със свободната си ръка. Събори чашата, кафето се разля по масата, но тя нищо не забеляза. — А Пол... как е той?

— Отлично. Но нещата ще се променят, ако не постъпите както ви кажа.

— Разрешете ми да говоря с него. Моля ви, нека...

— Не. Изслушайте ме, госпожо Бартлет, и слушайте внимателно. — Мъжкният глас беше нисък и глух. — Искаме десет хиляди в банкноти най-много от по двадесет долара и без да са белязани. Ясно ли е?

— Да, но аз нямам...

— Заложете бижутата си, ако трябва, но съберете десет хиляди до обяд, ако държите пак да видите съпруга си жив. Занесете парите в канче за храна — от ония, старите, с кръгъл капак — в парка „Маккинли“. Знаете къде се намира, нали?

— В центъра — бързо отговори тя. — В центъра е.

— Правилно. В средата му има паметник на Маккинли. Точно в дванадесет и половина тръгнете на север по пътеката и оставете канчето до третата пейка след паметника. Разбрахте ли? Третата пейка на север.

— Б-боя се, че не знам накъде е север.

— С лице към магазина „Улуърт“. После продължете натам и не се обръщайте.

— Няма. Дванадесет и петнадесет, третата пейка, с лице към „Улуърт“ — вдървено издекламира тя. — Кога... кога ще видя Пол?

— Утре вечер.

— Чак тогава? Не може ли?...

— Не се обаждайте в полицията, госпожо Бартлет. Ще ви следим и само да се опитате да ни измамите, никога няма да ви се удаде друга възможност.

— Ясно. Но защо не го пуснете по-рано? Пуснете го, моля ви.

В този момент тя разбра, че никой не я слуша — мъжът бе затворил телефона. За миг продължи да държи слушалката, все още зашеметена, после бавно я постави машинално на мястото ѝ.

— Не! — изкрещя тя на своята тиха, празна къща. — Не!

Франсес не можеше да си намери място, след като се върна от парка „Маккинли“. Сега, когато децата си бяха дошли от училище и си играеха на двора, тя безцелно се луташе из къщата, но телефонът си оставаше изходната точка на нейните обиколки. Отиваше до прозореца на всекидневната и повдигаше завесите, за да надникне навън, после ги пускаше и тръгваше по коридора и нагоре по стълбите, разсеяно се взираше в спалнята си, нейната и на Пол, слизаше долу, за да запали цигара и да изпие чаша кафе, която оставяше по средата, отново се връщаше и се вторачваше в телефона, като от време на време докосваше блестящата пластмасова повърхност.

Беше сигурна, че споменът за този ден, жив и болезнено пресен, ще остане в паметта ѝ дълго време. Нямахше да забрави как загуби и ума, и дума в началото и едва не се обади в полицията; помнеше после смразяващия ужас от това, което щеше да се случи, ако го бе направила. Нямахше да забрави колко нервна бе в банката, докато закриваше сметките и осребряваше повечето чекове, с какво упорство успя да се овладее, за да остави канчето и просто да продължи да върви. И сега отчаянието и надеждата, че е постъпила правилно, и молбите и Пол да се върне здрав и читав. Продължи да се пита „защо“? Не бяха нито богати, нито известни — едно средно семейство, подобно на милиони други. Защо бяха избрали точно тях?

Телефонът отново иззвъня. Втурна се към него и го сграбчи.

— Ало? Ало?

— Мила, ти ли си?

— Пол! — Сълзи на облекчение замъглиха погледа ѝ. — Добре ли си, Пол?

— Малко съм изморен, но иначе се чувствам отлично. Какво се е случило?

— Къде си?

— Във Филадельфия.

— Филадельфия ли?

— Ами да. Срещата току-що приключи, продължи по-дълго, отколкото очаквах...

— Каква среща? — Франсес бе зашеметена и озадачена. — Н-не разбирам, Пол. Каква среща?

— Трябваше да се уреди нещо, което изникна в последната минута. Снощи се опитах да се свържа с теб, за да ти кажа, но както винаги даваше заето. Не си ли получила телеграмата?

— Не, не съм. Значи си добре?

— Нали ти казах, отлично. Какво се е случило все пак?

— Значи не си... не си бил отвлечен?

— Отвлечен ли! — Съпругът ѝ се изсмя. — Защо пък трябва да съм бил отвлечен, по дяволите?

Франсес си припомни телефонното обаждане и откупа, после се сети за десетте хиляди долара и припадна.

Лу Сибъртс се бе излегнал във въртящия се стол, потрепваше с дебелите си пръсти по овехтялото дъбово бюро и с нетърпение очакваше края на смяната си. Още не можеше да повярва колко гладко бе минало всичко и от време на време трябваше да поглежда в третото чекмедже на бюрото си, само за да се увери, че пълното канче с пари, което бе прибрал през обедната почивка, не е плод на въображението му. Ами да, дори и да го уволнят, бива си го обезщетението, с което напускаше; тази служба се оказа най-добрата досега, макар и най-краткотрайната. Ще остане докато си получи полагаемата му се заплата утре сутрин, а после ще се измъкне от града, преди да се е върнал оня приятел Бартлет. Към Ню Йорк може би — там има движение и така ще се покрие, че никога да не го намерят. Да, Ню Йорк звучи наистина добре...

Телеграфът в другия край на стаята се раздрънка. Щом звънецът иззвъня, Сибъртс отиде до него и откъсна телеграмата. В нея пишеше следното:

БАЛТИМОР СВРЪХДЪЛГА ТЕЛЕГРАМА 1960
СЪВМЕСТНО ДА СЕ ПРЕПАТИ ПОЩЕНСКА
СТАНЦИЯ КАНЗАС СИТИ МИСУРИ 6/21 340 П ХХХХ
КАРОЛ УИЛСЪН 424 МАКСУЕЛ ОКРЪГ БАЛТИМОР
МЕРИЛЕНД 4679073 ХХХХ ТРЯБВА ДА ОТИДА В
СПРИНГФИЙЛД ЗА ДВА ДНИ ТОЧКА НЕПРЕДВИДЕНА
РАБОТА СЪЖАЛЯВАМ ТОЧКА НЕ СЕ ТРЕВОЖИ
ЦЕЛУВКИ ПИТЪР ТОЧКА КРАЙ ХХХХ

Сибъртс отново седна, разчитайки съобщението. Много приличаше на телеграмата, която Бартлет бе изпратил вчера. Облегна се назад, така че да вижда през прашния прозорец на телеграфната служба, и се усмихва слабо, чудейки се дали е възможно два пъти последователно да мине същият номер. Е, двайсет бона всъщност е двойно повече, отколкото има сега...

Завъртя се със стола и вдигна слушалката, набирайки номера, напечатан на телеграмата. Чу сигнала, после се обади женски глас.

— Госпожа Уилсън? Госпожа Питър Уилсън? — каза той. — При нас е съпругът ви...

ПОЛ ТЕРИДИАН НЕКРОЛОГ

Лош край бе отредила съдбата за репортера Бартоломю Шрайбър и редактора А. Т. Роупъс.

Като редактор във „Вътрешна информация“ добре ги познавах: те бяха като химикали, безвредни поотделно, но опасни, когато са заедно.

Шрайбър, който пишеше общите материали, бе едър, избуял момък, предимно откъм сланина, физически той се бе развил във всички посоки, но не и емоционално.

Понякога, като призовавах на помощ гордостта му, постигах големи резултати с Шрайбър. В края на краищата той бе завършил Йейл^[1] и вярваше, че професионалната му подготовка е на изключително равнище. Но постиженията му бяха с променлив успех, макар и един-два пъти на косъм от наградата Пулицър.

Нашият вестник е средно голям, с четирима редактори — трима виртуози на ножицата, начело с главния, които имат задължението да подготвят броя с местни и предадени по телекса новини и да натъкмяват заглавията. Всичко си вървеше както трябва, докато един ден редакторът Клем Лоуто не реши да се прости с молива и гумата и да се възползува от оскъдното пенсионно перо на нашия издател.

Благодарение на честото закриване на вестници в днешно време се явиха най-отбрани кандидати, от които главният избра Роупъс — бивш редактор в някои авторитетни ежедневници и харвардски възпитаник до мозъка на костите си. Наричахме го свойски А. Т., тъй като според досието му инициалите бяха само код, с който го удостоили своенравните му родители, невярващи в ползата от имена.

Той наподобяваше костелива фея с огнена сплъстена коса, рунтави вежди и буен мустак, който покриваше устата и по-голямата част от брадата. Възприемаше английския език, въпреки деликатната му същност, като нещо толкова материално, колкото е и кованото желязо, и бе твърдо решен да го брани до смърт от коварното

корозионно действие на реформите и разрушителните сили на неправилната употреба.

Когато постъпи при нас, Роупъс донесе със себе си ножицата си. Никога, в никоя редакция не бях виждал подобно нещо. Осемнайсет инча дълга, изкована от стомана „Солинген“ и никелирана. Държеше си малко точило в най-горното чекмедже на подковообразното бюро. Всяка сутрин преди работа той майсторски погалваше с бруса ръбовете на ножицата, а светлината танцуваше по блестящите остриета.

Един древен обичай в нашия вестник изискваше от репортера, автор на статията, да я залепи на дълъг лист, независимо от дължината ѝ. Когато подавах материала на главния, виждах нетърпението, с което Роупъс го очакваше. С едната си ръка тракаше с ножицата, режейки парченца от въздуха, а с другата размахваше като обезумял мекия черен редакторски молив подобно на маестро, който дирижира Вагнер в ослепителна концертна зала.

Първият път, когато Роупъс подложи на операция материал на Шрайбър, се превърна в началната схватка на нещо, което бързо премина в повсеместна война. В статията, която наистина бе под обичайното ниво на Шрайбър, се разказваше сантименталната история на сляпо момиченце от едно селце близо до града. Нейните съселяни доброволно бяха събрали средства, за да я изпратят при магьосниците хирурзи в клиниката „Мейо“, от които очакваха чудотворно изцеление.

Шрайбър неспокойно наблюдаваше през валяка на старата пишеща машина „Л. С. Смит“ как Роупъс грабна екземпляра от главния редактор.

— Аха! — извика Роупъс в момента, в който черните му очички откриха грешка. — Общо единодушие на мненията значи? — Моливът зачеркна всичко, с изключение на „единодушие“ в тавтологичния израз. — Притисна куклата към лявата си гърд значи? — Моливът го превърна в „лявата страна на гърдите“. После тръсна глава и промърмори „глупости“, а наточените остриета прободоха екземпляра и предизвикаха свиване в стомаха на Шрайбър. Един безсмислен абзац падна в кошчето за боклук, както изрязан апендикс пада в легенчето на хирурга.

Роупъс се наведе над творението, а редакторският молив трепкаше, мятеше се, плъзгаше се и най-после спря.

— Аха! — каза Роупъс и потупа вече покорения екземпляр.

После небрежно драсна едно иронично заглавие, което напълно подходдаше.

По-късно печатарската машина се завъртя, нашата стара сграда се разтресе, а с нея и Шрайбър. Когато редакционният помощник подаде на Шрайбър вестника с все още неизсъхнало мастило, репортерът пребледня, четейки окастреното си произведение, набрано със съвсем дребен шрифт.

Шрайбър закрачи към бюрото, на което Роупъс се любуваше на делото си.

— Проклет палач! — изкрещя Шрайбър.

— Скрофулозен драскач! — не остана дължен Роупъс с ножицата нащрек.

— Харвардско хвърчило! — парира Шрайбър, свивайки топчестите си юмруци.

— Йейлски инвалид — отвърна феята.

Ако главният и аз не ги бяхме възпрели, неизбежната трагедия нямаше да се забави. По мое мнение материалите на Шрайбър се подобряваха след хирургическата намеса на Роупъс, но садистичното ликуване, с което дребосъкът съпровождаше операцията, неизменно вбесяваше репортера.

Известно време се надявах, че от сблъсъка би могла да се извлече някаква полза. Шрайбър очевидно се стараеше повече. Преди да предаде статия, той загрижено я проверяваше за грешки в граматиката или правописа.

Що се отнася до Роупъс, неговата безспорна преданост на редакторското съвършенство вдъхновяваше презрените нещастници на редакторските бюра, които сега съзнаваха, че могат да отстояват своето във вечната война с репортерите.

Но часът на трагедията удари, когато главният и аз седяхме в мърлявата приемна на вестника и пиехме сутрешното си кафе, след като бяхме пуснали по десет цента в касичката на издателя. Както ми предадоха очевидци, Шрайбър извадил от чекмеджето на бюрото си едно късо материалче, с което си бе играл в продължение на седмици и го криеше, щом някой го доближеше.

Отделът „Вътрешна информация“ приличал на притихнала арена, когато Шрайбър със статията в ръка високомерно тръгнал от

бюрото си и се изправил пред редакторското бюро на Роупъс.

— Хайде да видим дали ще орежеш това — казал войнствено Шрайбър, когато усмихнатият Роупъс поел екземпляра, а ножицата му в очакване кълцала въздуха.

Но докато четял, усмивката на Роупъс посърнала и с ножицата пред гърдите си, по военному, той се обърнал към Шрайбър, който с изваден револвер стрелял право в гърдите на дребосъка.

Разгневен от нанесеното му оскърбление, Роупъс скокнал от стола с ножицата напред. Забил я в сърцето на репортера и двамата неприятели склопили очи на пода във „Вътрешна информация“.

Кой бе победителят в тази трагична битка? Отговорът вероятно се криеше в слабата усмивка, която не напусна устните на Шрайбър, докато лежеше проснат по очи, с живот, отнет от остриетата, които бяха осакатили толкова много от неговите чеда.

Защото в ръката си Роупъс здраво бе стиснал материалчето, в което кратко и ясно се казваше:

А. Т. Роупъс, 49-годишен, редактор във в-к „Фанфар“,
бе застрелян в редакцията на вестника днес в 10:30 ч
сутринта от репортера Бартоломю Шрайбър, 42-годишен,
който на свой ред бе наръган от редактора.

Бележката на Шрайбър се нуждаеше единствено от заглавие, което написа главният, и бе отпечатана, без да бъде променена нито дума.

---

[1] Заедно с Харвард един от престижните американски университети. — Б.р. ↑

ХАРОЛД Р. ДАНИЪЛС

ТРИ НАЧИНА ЗА ОБИР НА БАНКА

Ръкописът беше старателно написан на машина. Придружаващото го писмо, сякаш съставено почти дума по дума по материали от рубриката „Стани автор“, беше пълно с клишета като „Изпратено за публикуване съгласно обичайните ви условия“. Мис Едуина Мартин, заместник завеждащ редакция „Криминални и детективски разкази“, го прочете първа. Две неща привлякоха вниманието ѝ. Едното беше заглавието — „Три начина за обир на банка. Метод 1“. Другото беше името на автора — Нейтън Уейт. На мис Мартин бяха известни почти всички професионални писатели на криминална художествена литература в Съединените щати, беше работила с повечето от тях, но не беше срещала подобно име.

В придружаващото писмо наистина липсваше обичайното за младите и самоуверени автори многословие, затова пък един параграф някъде към средата на текста ѝ направи особено впечатление. „Може да промените заглавието на разказа, тъй като това, което върши Ролингс, съвсем не е обир. Дори по всяка вероятност е напълно в рамките на закона. В момента работя върху друг разказ — «Три начина за обир на банка. Метод 2». Ще ви го изпратя веднага щом го препиша. Почти сигурно е, че Метод 2 е законен. Ако искате да проверите Метод 1, предлагам ви да покажете разказа на представител на вашата банка“.

Ролингс, както се разбираше допълнително, беше името на главния герой. Самият разказ имаше напълно суров вид, претрупан и разточен; действащите лица изобщо не бяха обрисувани както трябва и той можеше да послужи единствено като средство за обяснение на Метод 1. Самият метод се отнасяше до продължаване кредитите на притежатели на чекови сметки — една от тези операции, при които банката поощрява притежателите на чекови сметки да попълват чекове, без да имат необходимите средства. И банката продължава кредитите. Никакви официални документи. Никакви

бележки. (Неодобрението на автора към този вид сделки се чувствуваше недвусмислено.)

Първият импулс на мис Мартин беше незабавно да върне разказа, придружен с учтиво написан отказ. (Тя никога не употребяваше безсърдечните печатни бланки за тази цел.) Но убедителното описание на метода я разтревожи. Прикачи с кламер бележка към ръкописа, изрисува голяма грозна въпросителна върху него и го прехвърли на редактора. На следващия ден ръкописът ѝ беше върнат с допълнителна забележка: „Невероятен боклук, но планът изглежда правдоподобен. Защо не се консултирате с Франк Уордъл?“.

Франк Уордъл беше заместник-председател на банката, обслужваща издателя на мис Мартин. Тя уреди да обядват заедно, връчи му писмото и ръкописа и се зае да коригира шпалти, докато той ги прегледа. Погледна го едва когато чу как шумно пое въздух. Лицето му беше зеленикавобяло.

— Осъществимо ли е? — попита тя.

— Не съм съвсем сигурен — отвърна заместник-председателят с разтреперан глас. — Трябва да се посъветвам с някого от Отдела за чекови кредити. Но мисля, че е осъществимо.

Все пак не беше сигурен.

— Господи, това може да ни струва милиони. Вижте какво, нали нямате намерение да го публикувате? Искам да кажа, ако това попадне в ръцете на широката публика...

Мис Мартин не беше във възторг от интелекта на банковите служители, затова отговори уклончиво.

— Върху него трябва да се работи много — каза тя. — Не сме решили какво да го правим.

Банковият служител отмести чинията си.

— Освен това тук пише, че има и друг метод — Метод 2. Ако и той е подобен на първия, цялата банкова система може да бъде разстроена.

След малко обаче го осени нова мисъл.

— Озаглавил е разказа „Три начина за обир на банка“. Значи има и Метод 3. Това е ужасно! Не, не, не можем да ви позволим да го публикувате, трябва да се срещнем незабавно с този човек.

За съжаление подобен подход към Едуина Мартин беше съвсем не на място и тя протегна ръка към писмото и ръкописа.

— Това ще решим ние — заяви тя с леден глас.

Едва след като ѝ изтъкна като претекст всички катастрофални потенциални щети за икономиката на страната, тя му разреши да отнесе ръкописа в банката. Уордъл беше толкова разтревожен, че забрави да плати сметката за обяда.

След няколко часа ѝ се обади по телефона.

— Имахме спешно заседание — уведоми я той. — Хората от Отдела за чекови кредити смятат, че Метод 1 може да бъде приложен успешно. Освен това вероятно е напълно законен, но дори и да не е, ще сме принудени да похарчим милиони долари за съдебни дела. Вижте какво, мис Мартин, настояваме да купите разказа и да прехвърлите на нас авторското право. Ще може ли обаче това да ни гарантира, че той няма да продаде разказа си на някой друг?

— В случая, да — отвърна тя. — Но нищо не би могло да му попречи да напише нов разказ за същия метод.

Спомняйки си обаче как беше забравил да плати сметката за обяда, тя не изпита никакво желание да бъде любезна и отзивчива към него.

— По принцип не купуваме материали, които не възнамеряваме да публикуваме.

Но след един безпрецедентен сблъсък между комисията на Градската банкова асоциация, свикана на свръхспешно заседание, и издателят беше решено разказът на Нейтън Уейт да бъде купен и ръкописът да бъде заключен в най-дълбокия сейф на най-голямата банка. В интерес на националната икономика.

Мис Мартин реши, че „икономика“, тоест „пестеливост“, е подходяща дума.

По време на споровете един гущероподобен стар капиталист, притежател на десетки милиони долари, повдигна въпроса за заплащането на разказа на Нейтън Уейт.

— Мисля, че наистина трябва да го откупим — изгрухтя той. — Колко струват подобни разкази?

На мис Мартин ѝ беше добре известно, че този автор няма публикации, нито „име“ и посочи една цифра.

— Разбира се — добави тя, — тъй като разказът никога няма да бъде публикуван, няма да имаме приходи в чужда валута или хонорари, ако бъде включен в някоя антология, да не говорим, че не

може да бъде използван като сценарий за филм, нито да бъде откупен от телевизията. — Гущера видимо потръпна. — Мисля, че е редно да отпуснем на автора по-голяма от обичайната за такива случаи сума.

Гущера запротестира.

— Не, не. Не може и да се мисли за подобно нещо. В края на краищата дори няма да си върнем тези пари. Пък и ще трябва да откупим и Метод 2, и Метод 3. Не забравяйте това. На всичко отгоре трябва да помислим как да го накараме да не съчинява повече разкази и да не описва такива методи. Ще трябва да се ограничим с обичайната за такива случаи сума. Нищо допълнително.

Тъй като в Асоциацията членуваха тридесет банки и вноската на всяка от тях за хонорара на един разказ беше по-малко от десет долара, мис Мартин не се разтревожи особено много от изказването на Гущера.

Още същия ден тя изпрати на Нейтън Уейт чек, придружен с писмо. Обясняваше, че на този етап не може да бъде определена точна дата за отпечатването на разказа, но че главният редактор очаква с нетърпение разказите за втория и третия начин за обир на банка. Подписа писмото с отвращение. Знаеше от опит, че за начинаещ автор чекът нямаше никакво значение в сравнение с удовлетворението от публичната изява. А в случая изобщо нямаше да се стигне дотам.

След седмица пристигна писмо, придружаващо ръкописа на „Три начина за обир на банка. Метод 2“. Самият разказ беше пълна катастрофа, но описаният метод отново звучеше убедително. Съгласно предварителната уговорка мис Мартин го занесе в службата на Франк Уордъл. Той го прочете бързо и потръпна.

— Този човек е гений — измърмори той. — Разбира се, има голяма квалификация в тази област...

— Какво искате да кажете? Откъде знаете каква квалификация има? — сопна се Едуина.

Уордъл отвърна небрежно:

— О, ние, разбира се, го проучихме из основи. Наехме една от най-добрите детективски служби веднага след като ми показахте първото писмо. Не може да се каже нищо лошо за него.

Гласът на мис Мартин прозвуча зловещо:

— Да не би да искате да кажете, че сте проучвали мистър Уейт — човек, когото познавате само чрез неговата кореспонденция с нас?

— Разбира се — погледна я Уордъл изненадано. — След като е човек с такива опасни познания. Не можем да разчитаме само на провидението, та освен писането на разкази да не направи и нещо друго. О, не, не можехме да оставим тази работа така. Работил е в банка дълги години, разбирате ли. В един малък град в Кънектикът. Уволнили го преди година. Трябвало да намерят място за племенника на председателя на банката. Отпуснали са му пенсия. Десет процента върху заплатата.

— Казахте дълги години. Колко години?

— О, не си спомням. Трябва да погледна в доклада. Мисля двадесет и пет.

— В такъв случай не би трябвало да изпитва огорчение, че е бил освободен от работа — отбеляза тя сухо. И протегна ръка: — Дайте да прочета писмото му.

В писмото, придружаващо втория ръкопис, се изказваше сърдечна благодарност към издателя за приемането на първия разказ и за изпратения чек. В него обаче пишеше: „Предполагам, че сте проверили чрез представителя на вашата банка Метод 1, както ви бях предложил. Надявам се, че ще му покажете и Метод 2, за да сте убедени, че може да се използва. Както споменах и в първото си писмо, почти е сигурно, че той е законен“.

Мис Мартин попита:

— Законен ли е?

— Кой да е законен?

— Метод 2. Това, което току-що четохте.

— Нека да поставим нещата по друг начин. Той не е незаконен. За да бъде наистина незаконен, всяка банка с електронна обработка на материалите трябва да въведе големи промени в начина си на работа. Затова са необходими месеци, а междувременно можем да загубим дори милиони долари повече, отколкото чрез Метод 1. Ужасно нещо, мис Мартин, ужасно нещо.

Метод 2 предизвика паника в адвокатските кантори на Градската банкова асоциация. Постигнато беше единодушно споразумение вторият разказ също да бъде закупен веднага и да бъде замразен завинаги.

Предвид факта, че Метод 3 би могъл да бъде потенциално още по-катастрофален, постигнато беше единодушно споразумение да не

се приемат повече разкази от мистър Уейт. (Мис Мартин, която също присъствуваше, попита дали за втория разказ може да бъде заплатена по-голяма сума, тъй като сега, след като вече е получил един чек, мистър Уейт може да се смята за професионален автор. Гущера изтъкна, че на практика Уейт няма никаква публикация и затова никакви допълнителни разноски не са оправдани.)

Съставиха план. Мис Мартин трябваше да покани господин Уейт да дойде тук от Кънектикът за разговор между автор и редактор. Всъщност той щеше да бъде изправен пред цяла комисия, специално избрана от Градската банкова асоциация.

— Ще доведем и адвокатите си — заяви Гущера. — Трябва да го сплашим сериозно. Ще го накараме да ни разкаже своя Метод 3. Ще му платим, ако се наложи, и за още един разказ. После ще видим как да го накараме да престане да пише.

Мис Мартин, нейните колеги редактори и притежателят на издателството приеха плана резервирано. Тя отдавна вече съжаляваше, че не отхвърли още веднага първото предложение на Нейтън Уейт. Но най-много я дразнеше отношението на bankerите. Според тях Нейтън Уейт бил само обикновен криминален престъпник.

Свърза се с него по телефона в дома му в Кънектикът и го покани да дойде при тях. Беше решила твърдо, че Градската банкова асоциация ще поеме разноските му, независимо с какви усилия ще трябва да извоюва това.

По телефона гласът му прозвуча изненадващо младежки, със слаб северняшки акцент.

— Имах голям късмет, че успях да продам два разказа един след друг. Много ви благодаря, мис Мартин. Наистина ще се радвам да се срещна с вас. Предполагам, че ще искате да поговорим и за следващия разказ.

Съвестта я гризеше.

— Да, разбира се, мистър Уейт. Метод 1 и Метод 2 са толкова интелигентно измислени, че интересът към Метод 3 е голям.

— Наричайте ме Нейт, мис. А сега искам да ви кажа нещо за Метод 3: извън всякакво съмнение той е напълно законен. Но е и дълбоко честен. В сравнение с Метод 1 и Метод 2 това е отличителната му характеристика. Консултирахте ли се за Метод 1 и Метод 2 с представител на вашата банка? Предполагам, че сте му показали

Метод 1, преди да откупите разказа. Чудя се дали Метод 2 му е направил впечатление.

Тя отвърна с половин уста:

— О, той прояви към него наистина голям интерес.

Уговориха подробностите във връзка с посещението му след два дни и приключиха разговора.

Нейтън Уейт се появи в кабинета на мис Мартин точно навреме — дребен мъж, около петдесетгодишен, с блестяща бяла коса, старомодно сресана на път от едната страна. С лице, обгоряло от слънцето, и живи сини очи, изпъкващи ефектно на този тъмен фон. Поклони се с очарователна изисканост и накара мис Мартин да се почувствува повече от всякога в ролята на Юда. Тя излезе иззад бюрото си.

— Мистър Уейт... — започна тя.

— Нейт.

— Добре. Нейт, изпитвам отвращение от начина, по който се подредиха нещата, и не знам как да ви обясня всичко. Нейт, ние не купихме разказите ви, за да ги публикуваме. Ако трябва да бъда откровена, а вече е крайно време, самите разкази са ужасни. Купихме ги, защото банката... тоест банките... ни помолиха да го направим. Страхуват се, че ако разказите бъдат публикувани, хората могат наистина да започнат да прилагат методите ви.

Той се намръщи.

— Казвате, ужасни? Никак не ми е приятно да чуя това. Смятах, че поне Метод 2 не е толкова лош.

Тя сложи ръка на рамото му в изблик на симпатия, но видя, че той всъщност се усмихва.

— Разбира се, че са ужасни — подхвана той, — съзнателно ги написах така. Хващам се на бас, че това е не по-малко трудно, отколкото да се напише нещо прилично. Значи bankerите разбраха, че методите могат да бъдат приложени успешно, а? Не се учудвам. Много мислих върху тях.

— А още по-голям интерес изпитват към Метод 3 — каза тя. — Искат да се срещнете днес следобед, за да обсъдите как могат да закупят следващия ви разказ. Всъщност искат да ви платят, за да не го пишете. Или да напишете нещо друго — добави тя.

— Няма да е голяма загуба за литературния свят. С кого трябва да се срещнем? С Градската банкова асоциация? С Дъртака, който прилича на крокодил?

Мис Едуина Мартин, със силно развито чувство за интрига, след като беше изчала хиляди детективски разкази, отстъпи крачка назад.

— Вие знаете всичко — погледна го тя обвинително.

Той поклати глава.

— Не всичко. Но предполагах нещо подобно. Разбрах, че нещата наистина се развиват така, както исках, когато наеха една детективска служба да ме проучва.

— Нямаха право да го вършат — заяви тя гневно. — Искам да знаете, че ние нямаме нищо общо. Научихме го много по-късно. Освен това аз няма да присъствувам на вашата среща. Искам да се отърва окончателно от цялата тази работа. Позволете им да откупят следващия ви разказ.

— Но аз искам да дойдете и вие — настоя той. — Може да се разведриете.

Мис Мартин се съгласи, при условие че той ще настоява за повече пари, отколкото нейният издател му е заплащал досега.

— Всъщност наистина имам намерение да поискам малко повече — призна й той, — особено след като, както разбирам, проявяват голям интерес към Метод. 3.

Докато обядваха, Уейт й разказа някои неща за банковата си кариера и още повече за живота си в един малък град в Кънектикът. И тя разбра, че този прям обикновен човек е любител математик с голяма известност. Капацитет по кибернетика и уважаван астроном.

На чашка кафе той сподели и някои неща от личната си философия.

— Изобщо не се разтревожих, когато ме уволниха от банката — каза той. — Практиката незаконно да се облагодетелствуват членове на шефски семейства няма да бъде преустановена. Мисля, че бих могъл да стана магнат на банка в голям град. Но се задоволявах, че печеля горе-долу добре, а така ми оставаше време да се занимавам с нещата, които предпочитам да върша. По принцип съм мързелив. Съпругата ми почина няколко години след като се оженихме и нямаше кой да ме поощрява да се издигам повече, отколкото ми се искаше. Освен това работата в малка банка в малък град е по-специфична. Човек знае

проблемите на хората, парите им и така нататък и може от време на време да си позволи да наруши някои разпоредби, за да им помогне. В този смисъл банковият служител има същия авторитет като градския лекар. — Уейт спря за миг. — Но вече не е така. Всичко се реорганизира, електронизира и дехуманизира. Вече няма банкови служители в стария смисъл на думата. Има финансови служители, повече или по-малко част от корпорация, подчинена на директорски съвет. Длъжни са да изпълняват строги разпоредби, ограничаващи възможностите им да се съобразяват с човешкия фактор.

Като хипнотизирана мис Мартин направи знак да донесат още кафе.

— Например, когато се попълва формуляр за ЕЛОГ — продължи той. — По-рано човек влизаше в банката и попълваше във формуляра името си, адреса си и сумата, която иска да внесе. Така човек добива самочувствие, което е добре за него. „Името ми е Джон Доу, изкарах тези пари, ето къде живея, моля да ми ги спестите“. Предаваше ги на касиера, казваше довиждане и всичко приключваше.

Нейт си сложи захар в кафето.

— Не след дълго изобщо няма да има касиери. В повечето банки вече не се попълват формуляри за влогове. Връчват ти електронно обработена влогова карта с името ти и с номер. Единственото, което се иска от тебе, е да попълниш датата на вноската и сумата. Средствата, спестени от съкращаването на чиновници, харчат после за идиотски телевизионни реклами. Именно една такава телевизионна реклама на някаква банка ме вдъхнови да напиша тези разкази.

Мис Мартин се усмихна.

— И просто сте ни използвали, Нейт. — Усмивката ѝ угасна. — Но дори и да ги държите в ръцете си с разказа за вашия Метод З, няма да им навредите с нищо, освен че може да ги засегнете малко. Няма да платят от джоба си, макар че и няколко хиляди долара са нищо за тях.

Той каза тихо:

— Най-важното е да ги накарам да разберат, че всяка механизирена система, сътворена от човек, може да бъде надхитрена от човек. Ако мога да ги накарам да схванат, че човешкият фактор не трябва да се пренебрегва, ще се чувствавам напълно удовлетворен. А сега ми се струва, че трябва да тръгваме за срещата.

Доскоро мис Мартин се безпокоеше много за Нейтън Уейт, но изведнъж се успокои. Нейт би могъл да бъде достоен противник и на дузина Гуцери.

Цялата дванадесетчленна комисия на Градската банкова асоциация начело с Гуцера и още толкова адвокати вече ги очакваха.

Влизайки в залата, Нейтън Уейт кимна за поздрав. Гуцера попита:

— Вие ли сте Уейт?

Нейт отвърна тихо:

— Мистър Уейт.

Млад адвокат с безукорно ушит сив костюм заговори пръв.

— Става дума за разказите, които сте написали и за които ви платихме. Нали разбирате, че вашите така наречени методи са незаконни?

— Синко, участвувал съм в съставянето на банковите закони в моя щат и от време на време сътруднича и на Управлението за държавен резерв. С удоволствие бих обсъдил с вас банковите закони.

Друг по-възрастен адвокат се обади гневно:

— Млъкни, Анди.

После се обърна към Нейт.

— Мистър Уейт, не сме сигурни дали първите ви два метода са незаконни, или не. Но разбираме добре, че подлагането им на проверка ще ни струва много пари и много неприятности, като междувременно, ако само един от тях попадне в ръцете на широката публика, това би ни причинило неизчислими щети и загуби. Искаме гаранции, че подобно нещо няма да се случи.

— Вие купихте разказите за първите два метода. Искам да ви уверя, че по принцип имам репутацията на почтен човек. И както би се изразила мис Мартин, не възнамерявам да използвам отново същите теми.

Сивият костюм отбеляза цинично:

— Може би не тази седмица. Но следващата? Въобразявате си, че ни държите върху буре с барут?

По-възрастният адвокат пак го сгълча:

— Казах да млъкнеш, Анди! — И отново се обърна към Нейт: — Казвам се Питър Харт — представи се той. — Извинявам се за думите на моя колега. Приемам, че сте почтен човек, мистър Уейт.

Този път Гущера го прекъсна:

— Това няма значение. Какво можете да ни кажете за Метод 3, за третия начин за обир на банка? И той ли е така коварен като първите два?

Нейт отговори спокойно:

— Вече казах на мис Мартин, че „обир“ не е точната дума. Метод 1 и Метод 2 са неетични, вероятно направо незаконни методи за присвояване на пари от една банка. Но за Метод 3 няма никакво съмнение, че е напълно съобразен със закона. Давам ви честната си дума за това.

Дванадесетте банкери и дванадесетте адвокати заговориха едновременно. Гущера успокои атмосферата, вдигайки ръка.

— Искате да кажете, че този метод може да се приложи също така успешно, както и първите два?

— Сигурен съм в това.

— Тогава ще го купим. Ще ви платим същата цена, каквато получихте за първите два, и дори няма да се наложи да го описвате. Само ни кажете какво представлява. И веднага ще ви броим петстотин долара срещу обещанието никога вече да не пишете разкази.

Гущера потъна в креслото си, преизпълнен с възхищение от собствената си щедрост. Питър Харт изглеждаше отвратен.

Нейтън Уейт поклати глава.

— Нося един документ — рече той. — Съставен е от най-добрия адвокат в моя щат. Добър мой приятел. Ще се радвам, ако мистър Харт го прегледа. Идеята му е вашата асоциация да ми плаща по 25'000 долара годишно до края на живота ми, като тези вноски бъдат продължени след това за вечни времена в полза на различни благотворителни организации, които ще бъдат упоменати в завещанието ми.

Настъпи страшна олелия. Мис Мартин изпита желание да поздрави Нейт и забеляза усмивка на възхищение върху лицето на Питър Харт.

Нейт изчака търпеливо да стихне вълнението. Когато отново стана възможно да говори, той продължи:

— Това са твърде много пари за един разказ. Ето защо, както се предлага и в договора, аз мога да изпълнявам ролята на консултант на Градската банкова асоциация, да речем, консултант по въпросите на

човешките отношения. Тази титла звучи добре. И тъй като ще бъда консултант и естествено ще бъда много зает, няма да имам време да пиша разкази. Това условие също влиза в договора.

Сивият костюм скочи от стола си, принуден да крещи, за да привлече вниманието на присъстващите.

— А какво представлява Метод 3? Обяснен ли е той в договора? Трябва да знаем какво представлява Метод 3!

Нейт кимна в знак на съгласие.

— Ще ви го обясня веднага след като бъде подписан договорът.

Питър Харт вдигна ръка, за да възцари тишина.

— Ако нямате нищо против, изчакайте отвън, мистър Уейт, бихме искали да обсъдим договора помежду си.

Нейт излезе заедно с мис Мартин.

— Бяхте великолепен — не можа да прикрие възхищението си тя. — Смятате ли, че ще го приемат?

— Сигурен съм. Могат да оспорят само точка седма, тя ми дава право да одобрявам или да не одобрявам телевизионните рекламни филми на банкова тематика. — И очите му светнаха. — Но те са толкова изплашени от Метод 3, че ще приемат дори и това.

След пет минути Питър Харт ги извика да влязат и те се изправиха пред една вече притихнала комисия.

— Решихме, че асоциацията наистина има голяма нужда от консултант по въпросите на човешките отношения — обяви тържествено той. — Мистър Грейвс — и Харт кимна към почти безжизнения Гуцер — и аз подписахме договора от името на Градската банкова асоциация. Между другото искам да подчертая, че договорът е великолепно оформен, няма никакви възможности да се намерят вратички за хитруване. Остава само да го подпишете и вие.

Сивият костюм се изправи отново и извика:

— Момент, моля! Той все още не ни е разказал за Метод 3!

Нейт пое договора.

— О, да — промърмори той, след като го подписа. — „Три начина за обир на банка, Метод 3“. Е, всичко е наистина съвсем просто. Това беше Метод 3.

РОБЪРТ КОЛБИ СЕНКИ ПО ПЪТЯ

С една ръка на кормилото Скот Бендър пришпорваше през пустинята Мохаве малката сива лимузина със седемдесет и пет мили в час. Прозина се, присви очи срещу залязващото слънце, а то примигна за последен път с разтопената си жарава и изчезна зад някаква далечна планина.

Беше отегчен от равния терен, палещата горещина, тесния прав като конец път, свистенето на вятъра, шума на мотора. Изтощен от дългото шофиране, за него представляваше усилие дори да заговори спътника си Дойл Линдси, отпуснал се, пушейки мълчаливо от другата му страна, който се бе събул по чорапи и бе опрял крака на предното стъкло.

И двамата бяха около двадесет и пет годишни. Скот Бендър — по-нисък, силно набит, със заблуждаващо любезни обноски, кръглолик, с приятни черти и буйни къдрави руси коси. Дойл Линдси — висок, чернокос и сух, с продълговато лице, хлътнали бузи и намръщени тъмни очи. Откакто бяха напуснали покрайнините на Феникс, Дойл беше в повишено настроение, въпреки че и той също като Скот едва понасяше съсипващата жегата и еднообразието на този ден.

— Трябваше да сменим таратайката с нещо ново — забеляза по едно време Скот. — По-голямо, по-лъскаво, с климатична инсталация — добави той, опитвайки се да надвика бумтенето на мотора.

Дойл пушеше с поглед, устремен напред. Като че нито го чуваше, нито имаше желание да отговори, но след малко отвърна бавно и подчертано:

— Не си прав, Скот. Не трябваше да сменяме този боклук за нищо ново с климатична инсталация.

— Защо не? Пипнахме достатъчно много мангизи, можехме да си купим най-доброто. Така ли е?

— Не е там работата — погледна го Дойл. — Ако двама младежи, които едва изкарват десет хиляди долара годишно, напуснат града с автомобил, какъвто може да притежава само богат човек, това не може да не направи впечатление.

Скот кимна в знак на съгласие.

— Вярно, така е. Но в Мексико ще трябва да платим скъпо и прескъпо за нова американска кола, може би двойно.

— Когато му дойде времето — успокой го Скот, — ще прелетим до Сан Диего и ще я купим оттам.

Пред приятели и колеги Скот и Дойл бяха споменали между другото, че ще заминат да се поразходят из Мексико, като влязат в страната през Хуарес, но имайки предвид, че биха могли да бъдат внезапно разкрити и евентуално преследвани, тайно промениха плана и се отправиха на запад към Калифорния, с цел да пресекат границата при пункта в Тихуана.

— Няма защо да бързаме да похарчим плячката — продължи Дойл. — Както и да погледнеш, имаме стопроцентов успех.

— И ще делим наполовина, по петдесет процента — отсече Скот и се усмихна.

В здрача пътят се точеше без извивка до края на хоризонта; еднообразният, безводен пейзаж на равната жълтеникава пустиня стигаше до планинския масив, разпрострял се нашироко; голото и тъжно пространство до тях се разведряваше единствено от такива устойчиви растения като юка, кактуси и бурени.

— Как сме с бензина? — попита Дойл.

— Повече от половин резервоар — обяви Скот.

— Чудесно. Обзалагам се, че трябва да изминем най-малко трийсет мили в тази пустош до най-близката бензиностанция.

— Едно време може да е било така, но не и сега. Погледни.

Скот посочи огромна табела, извисяваща се властно от дясната страна на шосето, и я прочете на глас; „Спрете! Три мили по-нататък Мотел «Пустинен мираж», съвсем невероятно! Прохладни, луксозни стаи, отлична храна, любимото ви питие, сервирано в приятния полутъмен «Салон на мечтите». Бензиностанция и сервиз“.

Дойл избоботи:

— Виж ти! Насред проклетата пустиня.

Скот се засмя.

— Всичко навсякъде срещу мангизи.

— Ако е прилично, да спрем — предложи Дойл, — капнал съм от умора, пък и харесва ми идеята за любимото питие.

— Според мене по-добре да продължим направо към границата, ако ще да пътуваме и цяла нощ.

— Изтормозихме се две седмици във Феникс, докато работехме уж както обикновено, а ченгетата преравяха града, за да се доберат до някаква сламка, и сега вече си на нокти, а?

— Окей, да го погледнем. Едва ли ще е нещо интересно, тая пустош е като пясъчен капан.

— Бил ли си скоро в Лас Вегас? Всичките им лъскави игрални домове са били построени в подобна пясъчна пустош, момче.

Мотел „Пустинен мираж“ беше нисък, на широка площ, в модернизирани ориенталски стил с нефритенозелен покрив на яркочервени петна. Пръкваше някак нелепо и несъвместимо направо от голата повърхност на пустинята, изненадващо и нереално като огромна къща, носеща се без посока сред океана.

— Да вярвам ли на очите си! — възкликна Дойл. — Аз съм „за“. Да влизаме, преди да се е изпарил.

Скот намали ход и се отклони по дългата алея с кралски палми от двете страни, която извиваше и свършваше величествено пред парадния вход.

Фоайето беше просторно, прохладно и изкусно украсено с мозайки от Далечния изток. От него се влезаше в ресторанта и в „Салона на мечтите“. Тръгнаха към бара и надникнаха от входа.

Екзотично помещение, тихо, спокойно, интимно, с бар във формата на подкова и сепарета в червено кадифе, разположени в полукръг. Беше почти претъпкано с развеселени от пиенето пътници, най-различно облечени. Застанали с поглед към входа, две привлекателни брюнетки хвърляха бързи, стрелкащи погледи от страничното крило на бара. Едната изкриви лицето си в нещо като усмивка, когато изучаващият ѝ поглед спря върху двамата мъже, застанали на вратата. Сбута приятелката си. И двете ги загледаха дръзко.

— Хванаха се на въдицата — отбеляза Скот с края на устните си. — Да отида ли да ги издърпам?

— Луд ли си? — промърмори Дойл. — С половината от Форт Нокс в колата, първо ще се настаним, а чак после ще се забавляваме. — Обърна се и измъкна Скот от бара.

Служителят на рецепцията вписваше данните на двама души. Точно зад него, оглеждайки таблото с номерата на стаите, стоеше елегантен около четиридесетгодишен мъж, изискано облечен в бежов костюм от лъскава изкуствена коприна, бяла риза и черна като въглен вратовръзка. Проследявайки с поглед Линдси и Бендър, той ги подкани да се приближат.

— Стая, господа? — запита ги той с приветлива усмивка на продълговатото си лице със здрави челюсти, увенчано с буйни, но добре пригладени тъмночервени коси.

— Да, искаме стая — отговори Дойл.

— Е, имате късмет, сър. Останаха само две. Искате ли ги? Или предпочитате една?

— Стая с две легла — уточни Дойл.

— Много добре — отвърна червенокосият и извади писалка и регистрационна карта. Дойл попълни картата, вписвайки имената на двамата и само един адрес — предпоследния във Феникс.

— Просторно заведение — отбеляза Скот. — Трябва да е ново, а?

— Да, сър, отворих го точно преди осем месеца и шест дни.

— Значи вие сте собственикът?

— Да, радвам се, че мога да го потвърдя. Сам си направих проекта, помагах и в изграждането.

Лицето на Скот грейна.

— Чак тук, в ничия земя! Не ми е ясно само как се оправяте толкова далеч от цивилизования свят.

— В началото имах проблеми. Но вече се оправяме изцяло сами. Имаме собствена вода, произвеждаме собствена електрическа енергия.

— Нима? Заслужили сте си го. Притежавате истинска перла в тази пустош, мистър...

— Китридж. Върн Китридж. Надявам се, че ще ме уведомите, ако мога да ви услужа с нещо, господа.

Обърна се, потърси из преградите и остави ключ за тях върху плота.

Дойл, който слушаше разговора с мълчаливо неодобрение, го пъкна в джоба си.

— Колко ви дължим, мистър Китридж?

— Двадесет и седем и петдесет заедно с таксата — обяви Китридж с монотонен глас.

Дойл отброи парите от портфейла си.

— Стая 248 — каза собственикът. — Втория етаж, точно по средата, в дясното крило.

— До скоро виждане, мистър Китридж — сбогува се Скот и двамата с Дойл се отправиха към паркинга.

Наблюдавайки ги как се отдалечават. Върн Китридж поклати глава и се обърна към служителя си на рецепцията:

— Всички задават винаги един и същи въпрос: как се оправяте толкова далече? Няма да е зле да напиша една брошура по този въпрос, ще си спестя най-малко един милион излишни думи на месец. — И той

се замисли за миг. — Франк, отивам в мансардата. Дениз ще сервира вечерята. Няма да слизам повече тук тази вечер, освен ако нямаш нужда от мене.

— След като ни остава само още една свободна стая, едва ли ще имам нужда от помощ — успокои го Франк и Китридж се оттегли в своя мансарден апартамент.

В 248-ма Дойл Линдси окачваше двата си костюма в големия дрешник. Стаята бе с дебели килими, красиви масивни мебели и подбрани с вкус декоративни елементи. Приятен хлад появяваше от бръмчащата тихо климатична инсталация.

— Мисля, че трябва да се откажеш да дрънкаш каквото ти падне с хора като Китридж — рече Дойл през рамо, но така, че думите му да прозвучат като заповед.

— Защо? — Скот направи кисела физиономия.

Дойл пристъпи към обемистия куфар и започна да пренася разни вещи от него на тоалетната масичка.

— Защото — продължи той — нямаме намерение да привличаме ничие внимание, нито да се правим, че завързваме делови приятелства с обиграни типове, свикнали да разбират хората от пръв поглед. За такива като тях ние сме две сенки — без физиономия, анонимни. Видели ни, не ни видели, никой не трябва да си спомня нищо за нас.

— Да — съгласи се Скот, — имаш право. Просто по природа съм по-общителен, отколкото трябва.

— Именно — запали цигара Дойл, — твърде общителен си, а понякога и не особено интелигентен. Но поне слушаш.

— Много ти благодаря.

— Няма за какво.

— Не прекалявай, Дойл. Няма да ме ядосаш.

Дойл престана да му обръща внимание и се зае да затваря големия куфар, въпреки че в него останаха част от дрехите му и обемиста книга с твърди корици.

— Извади всичко, да погледнем имането — предложи Скот.

— Не ставай дете. Видя го веднъж, стига ти.

— Половината е моя, нали?

Доил сви рамене и измъкна от джоба си малка отвертка. Изпразни каквото оставаше от багажа върху леглото, после напипа скритите винтове в специално изработения куфар и отметна хастара на дъното. След като отвъртя последния винт, освободи се единият край на кожена каишка, Доил я дръпна и под нея се показа цип. Дръпна ципа и двамата се вторачиха в спретнатата, грижливо подредена зелена градинка от американски долари, предимно в банкноти с главозамайващо високи стойности.

Скот измъкна пачка от стодоларови банкноти, погали ги с ръка и широка, радостна усмивка разкри всичките му зъби.

— Добър улов — промълви той замечтано. — Сто и шейсет хиляди безплатни кръга на въртележката.

Доил също се усмихна, макар и по-умерено.

— За двама гангстери любители не е лошо — заяви той.

— Да — кимна щастливо Скот. — Един-единствен удар и свихме всичките проклетни заплати на завода. Заслугата е твоя, Доил, ти си ум и половина, когато се стигне до планиране на обир.

— Обирът стана автоматично — каза Доил. — Цялата работа беше в подготовката и в определянето на подходящия момент. Нали не напуснахме изведнъж хубавата си работа, за да изчезнем? Промихме им мозъците: безотговорни хора като нас да пестят пари дълги години, за да обикалят света, като започнат с евтина обиколка из Мексико. Веднага лапнаха въдицата. Дори след като вдигнахме мангизите, продължихме да изпълняваме задълженията си, работихме както обикновено, до последния ден. А сега изчезваме. Затриваме се някъде и ни забравят.

— Докато ченгетата не подушат нещо — забеляза Скот.

— Няма. Оставихме им две седмици, бяхме под носа им през цялото време. Не направиха нищо, дори не попаднаха на следа.

— Така е, чиста работа — заяви Скот. Мушна обратно пачката с банкноти, Доил затвори плячката, натрупа отгоре принадлежностите си и прибра куфара в дрешника.

— А сега — потърка Доил длани — оставяй всичко и се приготвяй. Ще слезем долу да стоплим онези две пиленца със святкащите очи, дето вехнат самотни в бара.

В 254-та, последната свободна стая в мотел „Пустинен мираж“ внесоха походно легло, за да настанят току-що пристигналите трима мъже на средна възраст.

Занесоха им лед и сода и сега тримата, разположили се удобно в столовете си един срещу друг, отпиваха от коктейлите, потъмнели от уискито.

Тройката се състоеше от Чарли Сакс, собственик на малка конюшня за състезателни коне, неговия треньор Макс Хардман и бързо забогателия адвокат Сид Лърнър, личен приятел на Чарли Сакс.

Шкембест мъж с вечно ухилена физиономия, Чарли остави чашата и се засмя през пурата си.

— И така, кой ще спи на походното легло? — попита той.

— Тъкмо за тебе е — отвърна весело Сид Лърнър, докато лицето на Макс Хардман остана безизразно както обикновено.

— Ето какво ще направим — предложи Чарли. — Ще хвърлим чоп.

Извадиха монети, подхвърлиха ги, Сид загуби, но не се ядоса — в края на краищата, той беше най-слабият.

След малко адвокатът попита:

— Ще ми се да обясните нещо повече за номера, Чарли. Както знаеш, нищичко не разбирам от коне. Но доколкото схващам, състезанието се подготвя за Черния храбрец, той трябва да го спечели, освен ако не счупи крак. Така ли е?

Чарли изсумтя, задъвка пурата си и погледна умолително към треньора.

— Сид, дните на предварително подготвените състезания в класическия смисъл на думата са отминали — подхвана Макс Хардман. — Не е като някогашните далавери с коне, те отмряха заедно с гетите. На конете не може да се даде допинг, защото след състезанията ги проверяват за тонизиращи средства. Не, подобни неща вече не се правят. Всичко се върши много деликатно, та да е дяволски трудно да се докаже и да бъде напълно законно.

— Слушам те — заяви Сид.

— Добре. В състезанието в петък ще участвуват още три коня и всеки един от тях може да победи Черния храбрец, но работата не е там. Публиката ще заложи за тези три коня от две към едно или по-малко до четири към едно. За Черния залогът ще започне от осем към

едно и може да стигне до дванадесет към едно преди края, особено след като залозите върху фаворита Кралски първенец ще са доста добри. Но собственикът на Кралски първенец знае, че неговият кон не е чак толкова добър, може да загуби срещу всеки от другите два коня, стига само веднъж да стане фал. И той не иска да рискува с по-голям залог при почти равни шансове. Така че другите двама собственици ще получат по-високи залози за своите кончета, но все пак не толкова големи, та да вземат големите пари. Тогава Чарли ще изпие по няколко чашки с тези момчета и те заедно ще решат да направят Черния храбрец победител при курс осем към едно или дори повече, като всички собственици, с изключение на Чарли ще залагат на Черния, а не на своите коне.

— Пълно безумие — отсече Лърнър. — Как ще разбере един кон, че не трябва да спечелва състезанието? Или вие ще кажете на жокеите да задържат конете си, за да може Черния да излезе пръв?

— Съвсем не е така — усмихна се снизходително Чарли. — Уредниците няма да приемат подобно нещо, а и жокеите не могат да рискуват да бъдат изхвърлени от състезанието или дисквалифицирани. Не, както казва Макс, днес нещата се правят по-деликатно. Другите трима собственици ще наредят на жокеите си да не се напъват в петък, тъй като няма да залагат. Ще чакат по-удобен момент за това. На жокеите не е необходимо да се обяснява много, те знаят добре какво трябва да правят. Плащат им, за да постъпват така, както иска собственикът, стига всичко да е в рамките на закона и да не е в разрез с правилата. В случая жокеите трябва да оставят коня да тича на воля. Без да правят маневри, за да заеме място. Да го оставят да се изтощи напълно преди последния кръг, да не правят нищо, изобщо да не се състезават. Е, братко, това направо означава, че загубата им е в кърпа вързана, защото човек побеждава само ако си го постави за цел. От своя страна, аз ще обясня на моето момче, че в петък залагам купища пари и че искам от него добро представяне. Подбрал съм подходящ момент, искам умно водене на коня и очаквам от него Черния храбрец да пресече лентата пръв. Черния храбрец може да го постигне, ако го подхванеш умело, защото всъщност е най-добрият. И така, след като най-големите съперници бъдат поставени при неравностойни условия, в петък можем да направим великолепен удар, господо.

Сид Лърнър вдигна чаша.

— За удара — обяви той.
И всички пиха.

Дойл Линдси и Скот Бендър спаха до късно сутринта, изпаднали в тежък махмурлук след бурната нощ; отпавиха се към мексиканската граница едва няколко минути преди обяд.

Към 3 часа следобед Триша Хоуланд пристигна от Лос Анжелос със собствения си великолепен нов автомобил, неотдавна подарен от съпруга ѝ по случай втората годишнина от сватбата им. Триша беше

двадесет и осем годишна, или деветнадесет години по-млада от Гари Хоуланд. С кестенява коса, стройна и дребна, сега, докато разговаряше със служителя на рецепцията, приятните и нежни черти на лицето ѝ излъчваха умора и напрежение. После бързо се качи при съпруга си, затворил се, без да излиза вече близо два дни, в 116-та стая.

Той откряна предпазливо вратата, тя се вмъкна вътре и двамата се прегърнаха, притискайки се мълчаливо в обятията си.

— Имаш нужда да пийнеш нещо — прошепна Гари Хоуланд.

Сложи лед в две чаши и ги напълни щедро с уиски. Тя потъна в креслото и отпи една глътка, а той се облегна на тоалетната масичка и се вторачи мрачно в обувките си — мъж с изсечени черти на лицето и побеляваща коса, доста пълен, но почти красив.

— Дори не си взех куфар — започна Триша. — Тръгнах моментално, щом ми се обади по телефона.

— Благодаря ти, бейби — измънка той, без да я погледне.

— Защо не ме изчака вкъщи, Гари? Щяхме да поговорим, да измислим нещо по-благоприятно за тебе, вместо да бягаш така без посока.

Той вдигна глава за миг и остана поразен от трогателната невинност и състрадание, излъчващи се от красивото ѝ лице.

— Изплаших се — отвърна той в чашата си. — Хукнах, без да знам къде отивам, исках само да се скрия някъде, където да помисля на спокойствие. Подминах това невероятно място, но бях толкова изтощен, че се върнах обратно, дори не ми мина през ум да се регистрирам под чуждо име и адрес. Както и да е, мисля, че при всички случаи ти, така да се каже, не си забъркана в тази каша.

— Много бъркаш, мили. Цялата работа е просто една невероятна трагедия. Изобщо не мога да си представя, че след като ме познаваш, можеш да направиш такова прибързано заключение и...

— Стига, Триша. Нямах чувството, че съм те опознал толкова добре за две години. Може ли изобщо човек да опознае някого докрай?

— Очевидно и аз не съм те познавала достатъчно добре, Гари. — Тя млъкна и запали цигара. — А и ти беше толкова сдържан по телефона, изобщо не успях да разбера какво е станало всъщност. Не искаш ли да ми обясниш всичко от самото начало?

— Веднага мога да ти разкажа какво се случи. Но какво точно изпитвах тогава, е далеч по-сложно за обяснение.

Тя кимна и попита:

— Защо се върна да ме търсиш посред бял ден?

— Имах среща с Хамилтън Бърис. Щеше да пристигне със самолет от Далас, за да се уговорим по продажбата на рафинерията му на Западното крайбрежие. Оказа се обаче, че имал други ангажименти и отложи срещата. Денят ми се освободи и реших да използвам следобеда да прекараме за разнообразие известно време заедно. Обадих се по телефона — никакъв отговор. Реших, че си на плажа, прибрах се вкъщи и се преоблякох. Отидох с колата до онова място, близо до лавката за сандвичи, където обикновено спираш, най-после те съзрях много по-надясно, близо до морето. Лежеше на хавлията до този младеж, атлета с типично американска физиономия и алчен за женски поглед. Бяхте почти плътно един до друг и той беше застанал така, като че се готвеше да те целуне. Всичко това ме потресе, направо ме разтърси. Никога не съм си те представял в подобно... в подобно положение и въображението ми заработи бързо. Колко пъти досега? И с колко други?

— Да, но не ти ли мина поне веднъж през ума, че...

— Остави ме да свърша. Нищо не ми мина през ума, освен мисълта, че съм двадесет години по-възрастен, че може би някога съм ти изглеждал блестящ и очарователен, собственик на голяма компания, човек с пари и власт и така нататък. Но с течение на времето си започнала да се отегчаваш, да мечтаеш за млади мъже на твоя възраст — стройни, атлетични любовници — и реших да действам. Внезапен прилив на ревност, породен от отдавна загнездили се тайни съмнения към самия мене. Продължих да ви наблюдавам от разстояние и когато ти стана и тръгна с него към онова плажно бунгало, ви последвах. Ти изчезна вътре с него и за мене нямаше вече никакво съмнение. Повъртях се около петнайсетина минути, опитвайки се да събера достатъчно кураж, за да вляза да го набия. Но знаех, че нищо няма да излезе от тази работа — щеше да ме свали с един удар на земята, а ти щеше да гледаш с презрение или да се изсмееш на злощастните ми усилия. Върнах се вкъщи с бясна скорост и полетях обратно с револвера. Нямах намерение да го убивам. Исках само да го сплаша. Почуках, той отвори и аз се вмъкнах с оръжието в ръка. Обиколих всички стаи, докато той гледаше зяпнал от ярост, но тебе те нямаше. Разменихме няколко думи и той разбра каква е работата, но не се

изплаши ни най-малко от мене. Просто му беше забавно, но, изглежда, му се струваше и смешно.

— Къде е Триша? — изревах аз. — Да не би да е отишла да донесе пиене за малкото ви увеселение? Може би ще се изненада, ако не те намери жив, приятелче? Това го накара да се усмихне презрително и да се разсмее.

— Какво искаш бе, стари глупако? — рече той. — Тя се облече и си отиде. Разминали сте се.

— Тогава го застрелях. Срина се като чувал на земята, видях, че е мъртъв, и изпаднах в паника.

— О, Гари — извика Триша, — грешката е моя. Въпреки че нямам вина. Това момче ме заговори веднъж на плажа и аз му отвърнах от учтивост. Разменихме няколко думи, обясних му, че съм омъжена, и той си отиде. Но живее съвсем наблизо и идва още няколко пъти там, където обикновено се пека. Приказвах с него колкото да минава времето, нищо друго. Според мене беше добро, самотно момче, което има нужда да се довери на някого. Този злощастен ден ме попита дали не искам да пийна студена бира и аз се съгласих, не виждах нищо лошо в това. Слънцето прежуряше и бях страшно жадна. Тръгнах с него, наля ми чаша бира и аз я изпих, докато побъбрихме заедно около двадесетина минути. Имаше толкова невинен вид, че изпитвах почти майчински чувства към него. Но изведнъж започна да се увърта край мене. Всъщност не прояви никаква груба настойчивост, само опипваше почвата, искаше да ме целуне, пускаше ръце. Отблъснах го и си тръгнах спокойно, без всякакви усложнения. На път за къщи се отбих у Грейс Фийлдинг, постоях около час и се прибрах. Ти не се върна за вечеря и аз се побърках от ужас. На следващата сутрин прочетох във вестниците: Брус Кауфман застрелян в плажното си бунгало, убиецът неизвестен; единствената улика — намерен е изстреляният куршум калибър 38. Дори и тогава, Гари, нищо не ми мина през ума. Въобще не можех да си те представя в ролята на разгневен съпруг. Сетих се едва когато се обади по телефона. Но сега вече не е важно защо и как е станало всичко. Кажете какво направи с револвера, явно единственото доказателство е изстреляният куршум, само по него могат да търсят оръжието.

— Донесох го тук — отвърна той, — скрит е в куфара при портативната ми пишеща машина. Мислех да напиша признание и да

оставя едно от онези сантиментални, драматични прощални писма, преди да се гръмна с него.

— Глупости! — извика тя. — Като се върнем вкъщи, ще се качим на лодката, ще влезем една-две мили навътре в морето и аз лично ще го изхвърля.

— Обичам те, миличка — каза той. — И много, много съжалявам.

Тя се огледа.

— Не можем да тръгнем тази вечер — промърмори тя, — ужасно съм изморена. Искам да стоя дълго в гореща вана, после да слезем долу, да пийнем по нещо и да вечеряме. Ще тръгнем рано сутринта и като се приберем, ще разкажеш на всички една прекрасна историйка как внезапно сме направили второ сватбено пътешествие. Нали, мили?

След като минаха без произшествия границата при Тихуана, Дойл Линдси и Скот Бендър спряха да преспят в крайбрежния град Енсенада. Вечеряха навън и се прибраха в мотела, далеч не толкова претенциозно заведение като уютния „Пустинен мираж“. Поспориха дали да прекарат нощта в приятен сън, или да обиколят нощните заведения — в крайна сметка откраднатата плячка ги призоваваше към забавления и развлечения.

Имаше само един дребен проблем. Почти бяха привършили джобните си пари и се налагаше да отворят двойното дъно на куфара. И така Дойл извади куфара, сложи го на шкафа за багаж, още веднъж отметна хастара на дъното и дръпна ципа на тайното отделение.

Но изведнъж възникна нов проблем, този път катастрофален. Парите липсваха — до последния долар.

— Няма ги! — извика Скот, изненадан и ужасен. — Не мога да повярвам!

— Не! — повтори след него Дойл, клатейки яростно глава.

— Не, не, това е невъзможно! Никой друг на този свят, освен нас двамата не знаеше къде са парите. Тъй като аз не съм ги взел... — И бръкна в джоба си за 32-калибровия автоматичен револвер, после внимателно го насочи към Скот Бендър. — Господ да ми е на помощ — изрече той страшно сериозно, — ще ми кажеш какво си направил с тях или ще те убия.

Късно следобед на следващия ден Гари Хоуланд се прибра заедно с Триша във внушителната си къща в Палисейдс, разопакова багажа и отвори калъфа на пищещата машина, за да извади 38-калибровия револвер. Но от оръжието нямаше и следа: вместо него видя бележка, написана на собствената му машина и оставена на валяка.

Вашият 38-калибров револвер „Смит енд Уесън“, серия: #С 247634 — оръжието, с което убихте Брус Кауфман в пристъп на ревност, е у нас. Искаме да ви уведоим, че ще го изпратим на полицията в Лос Анжелос, придружено с точно описание на обстоятелствата, свързани с участието ви в извършването на престъплението, ако в срок от три дни не получим сумата 25'000 долара в брой. Парите трябва да бъдат съответно безопасно опаковани и изпратени по пощата до поискване на посочения по-долу адрес. Оръжието ще бъде върнато незабавно след пристигането на парите.

Искрено ваш и изпълнен с надежда, че ще продължите да се радвате на свобода, далеч от ужасните килии на Сан Куентин^[1].

Следваше номер на пощенска кутия в Лас Вегас, щата Невада.

Следващата събота вечер Върн Китридж, собственикът на хотел „Пустинен мираж“, седеше във всекидневната на екстравагантния си апартамент — напълно самостоятелна постройка, кацнала на покрива на главната сграда, до която се стигаше с отделен специален асансьор. Единият ъгъл на устните му потрепваше от задоволство, докато преглеждаше по диагонал спортните страници на вестника. Точно в този миг съпругата му Дениз, красива млада блондинка със забележителни пропорции, влезе при него от кухнята с поднос мезета и две чаши леденостудено сухо мартини.

Върн взе едната и отпи.

— А-а — въздъхна той, — пригответно с любов, цяло произведение на изкуството. В рамка ли да го сложа, или да го изпия?

— Нямам подходяща рамка — отвърна Дениз и потъна с весела усмивка в канапето до него, — по-добре е да го изпиеш, преди да се изпари и да изчезне.

— Да — отвърна той, — великолепно сухо питие! Искаш ли да хвърлиш поглед на спортната страница?

— Мили, знаеш, че ненавиждам спорта!

— Включително и конните състезания?

— Е, разкажи ми за тях. Имаше ли кон Черния храбрец?

— Да, разбира се. Наистина трябваше да търся дълго и старателно, но най-после го открих в петъчния брой на „Рейсинг форм“. След това се обадох по телефона на Ди Вито във Вегас и му поръчах да остави три хиляди долара лично на човека, който събира облозите, така че при всички случаи да реализираме печалба.

— И разбира се, всичко се оказа зелен хайвер — започна да го дразни тя, — нещастната кранта е излязла последна.

— О, точно обратното, мила моя. Черния храбрец пристигна с две дължини преди другите и спечели малко под десет към едно.

— М-м. Много добре. Приблизително двадесет и седем хиляди чиста печалба.

— Точно така. — Той се облегна назад и запали малка тънка пура. — Тази седмица нямаше равна на себе си — подхвана той гордо. — Най-големият от най-големите ни удари, откакто сме открили заведението. Двадесет и седем хиляди от конните състезания, сто и шестдесет хиляди от нехранимайковците с куфара с двойното дъно от 248-ма и двадесет и пет хиляди от един щастлив съпруг от 116-та.

— Имаш предвид Хоуланд ли, мили?

— Да, Гари Хоуланд.

— И тези пари ли взе?

— Ди Вито изпратил едно от момчетата си да ги прибере от пощенската кутия тази сутрин, ще ги донесе при следващото си идване.

— Имаш ли намерение да му изпратиш револвера, или ще го изстискаш още?

Той я погледна.

— Както знаеш, винаги държа на думата си. Револверът е вече изпратен. Хоуланд се отърва леко, но бях изключително благородно настроен.

Дениз се замисли.

— Изпитваш ли понякога чувство на вина, Върн?

— Нито за миг. Вземам пари само от богатите, нехранимайковците и престъпниците, никога от почтени хора.

— Това е вярно, мили.

Той остави чашата, оваля едно пържено картофче в настъргано сирене и го схруска.

— Е — каза той, — къщата е почти пълна. Провери ли дали има нещо интересно?

— Да, но засега има само един данъчен мошеник в 64-та стан. Разговаря с партньора си за двойно счетоводство. Записала съм всичко.

— Колко искат да измъкнат от Чичото?

— Около половин милион за всеки. Ако съобщим, ще получим добър дял от тази сума, без какъвто и да е риск.

— Все още ли са вътре?

— Отидоха да вечерят, но вече ще се прибират.

— Да вървим да погледнем.

Китридж и жена му излязоха от стаята и влязоха в кабинета.

Той натисна никакво копче под бюрото си и част от стената се отмести, разкривайки осветена кабинка. Вътре Китридж натисна друго копче и стената се затвори. Седна пред широк пулт с превключватели, носещи номерата на стаите. Над всеки от тях имаше малки кръгли лампички, които не светеха, когато стаята е празна, и светеха в червено, когато в нея има хора. Над пулта беше монтирана високоговорителна уредба и екран за наблюдение, свързан със затворена телевизионна система със скрити камери.

Китридж включи 64-та и по високоговорителя се чу слабо бръмчене.

— Мисля, че все още не са се прибрали — каза Дениз.

— Трябва да сме сигурни — и Китридж натисна друг бутон. Телевизионният екран показа празна стая, захвърлена върху едното от двойните легла хавлия и чанта за книжа върху другото.

— Няма ги — каза Китридж, прекъсвайки и картината, и звука.

— Искаш ли да проверим и някои от другите стаи? — попита Дениз зад гърба му.

Той кимна одобрително и няколко минути превключва от стая на стая, вслушвайки се в различни разговори, но без да свързва звука с картина.

Най-после поклати разочаровано глава.

— Лоша нощ за кражби, изглежда. Ще опитаме пак по-късно.

— Когато подслушваш — попита тя, — никога ли не включваш и екрана на монитора, дори ако си сам, мили? Хайде, признай си.

— Не — отвърна той твърдо. — Не го включвам. Правя го само когато трябва да разбере нещо по-добре, ако не мога да го схвана само с подслушване. Например трябваше да проследя на екрана двамата младежи, за да видя къде крият парите и да ги взема, след като излязат от стаята. Или когато искам да се уверя, че една стая е празна, преди да тръгна към нея. Смятам, че всеки честен гражданин, който отсяда в „Пустинен мираж“, има право на личен живот.

Развеселена, Дениз го погледна с дълбоко учудване и се засмя.

— Личен живот, а? Ти наистина си почтен човек, мили Върн.

Той се изправи, прегърна я и натисна копчето, за да отвори изхода.

— Какво има за вечеря, скъпа? — попита той, докато излизаха от стаята.

---

[1] Един от големите затвори на САЩ. — Б.р. ↑

МЕРИ БАРЕТ НЕПРЕДВИДЕНА СМЪРТ

Ниско приведена над земята, мис Уидърспун обръщаше с малката си лопатка почвата в засадената с лековити треви част от своята градина. Тя непрекъснато си повтаряше наум да копае внимателно, за да не нарани нежните корени на тревите. Мис Уидърспун беше изключително грижовна градинарка, както си личеше по резултатите от труда ѝ. Отглеждаше най-красивите и най-пищните цветя и растения в целия град и ако съседите ѝ можеха да си го признаят откровено, всички ѝ завиждаха за това.

Мъркайки, Бритомър се потъркваше в глезена на мис Уидърспун. Тя небрежно потупа черната котка с лявата си ръка.

— Здравейте, мис Уидърспун — подвижна една жена от тротоара през бялата дървена ограда. Беше мисис Лоръл, винаги елегантно облечената разведена жена, неотдавна преместила се да живее в квартала.

— Да не би да пригответе първомайските кошнички, за които съм чувала толкова много? — запита тя с притворно приятелски тон, старейки се безуспешно да прикрие пренебрежението си.

Мис Уидърспун се откъсна за миг от заниманието си.

— Да — отвърна тя учтиво, но хладно.

Мисис Лоръл се усмихна снизходително и продължи пътя си. А мис Уидърспун поднови работата си, все едно че не беше спирала. Имаше далеч по-важни проблеми за разрешаване, отколкото да мисли за безочието на мисис Лоръл.

Впрочем мис Уидърспун беше свикнала да ѝ се подиграват; с течение на времето си беше спечелила славата на градската особнячка. Вярно, тук имаше и други хора, отклонили се от общоприетото по най-различни начини — пияници, малоумни, дори и един убиец, ако се има предвид Джейк Холби, пребил до смърт мършавата си съпруга, след като я заварил в плевника над конюшната с някакъв наемен работник. И въпреки това нито едно от тези отклонения не се приемаше за

толкова странно, колкото настойчивостта, с която мис Уидърспун отстояваше правото си на пълно уединение. Никой никога не беше прониквал в малката ѝ къща, само най-дръзките момчетии, подтиквани, изглежда, от съвсем неударжимото предизвикателство, се осмеляваха да влязат през портата или да прескочат бялата дървена ограда и да се разходят по ниско подстриганата зелена морава, но дори и те си позволяваха да правят това само по тъмно, когато старицата спеше.

Още преди години децата бяха измислили за нея подигравателна песен, която се пееше весело и досега: „Мис Уидърспун е убийца с харпун“. Въпреки че малчуганите смятаха тези думи за изключително остроумни, малцина смееха да ги изрекат, когато старата жена можеше да ги чуе, защото, въпреки че не им беше приятно да го признаят дори и пред себе си, те се страхуваха от нея.

Никой не би могъл да си спомни мис Уидърспун да е заговаряла непринудено с някого, когото е задминавала по пътя си, нито въобще да е поздравявала приятелски съседите си през оградата. Тя не носеше супа на болните или сладки на загубилите своите близки. С две думи, не спазваше нито един от обичайните за общуване ритуали. Ако някой се бе осмелил да я попита защо и ако тя случайно му бе отговорила, би казала, че предпочита растенията пред хората, най-вече защото растенията не вършат грехове, нито злини. При това, живеейки в самота, тя имаше по-голяма възможност да преценява обективно лошите дела на хората край себе си.

И все пак мис Уидърспун имаше собствен ритуал за своего рода общуване, който неизменно изпълняваше веднъж в годината на Валпургиевата нощ. Именно за това неизменно събитие беше намекнала мисис Лоръл, но нито мисис Лоръл, нито който и да е друг разбираше истинския смисъл на ритуала. Тази година за първи път мис Уидърспун обмисляше възможността да промени отчасти обичайния му стил. В края на краищата остаряваше и артритът в пръстите започваше да ѝ пречи все повече. Може би нямаше да разполага с необходимия брой години, за да изпълни докрай целия си замисъл. Може би поне тази година щеше да се погрижи за двама души, вместо за един. Но не, реши тя. Щом човек следва установен модел, най-добре е да не се отклонява от него.

Валпургиевата нощ беше единствената дата от значение за мис Уидърспун през цялата година, единствената, отбелязана на календара ѝ. Падаше се в навечерието на първи май и беше посветена на една английска мисионерка и игуменка, известна с гонитбата си на вещици. Всеки, чел книгите на сър Джеймс Фрейзър^[1], знае, че именно през тази нощ е най-вероятно навън да шетат вещици.

Всяка година в навечерието на Валпургиевата нощ мис Уидърспун приготвяше точно десет кошнички. И всяка година през тази нощ тайно и крадешком ги окачваше на вратите на десет къщи. Но никога на едни и същи къщи, въпреки че през всички тези години понякога ѝ се налагаше да повтори някоя. И всяка година нарочно избираше една, само една кошничка, в която добавяше нещо особено интересно.

Разбира се, на всички в града беше добре известно кой прави тези първомайски благодеяния. Само в градината на мис Уидърспун можеше да има такова богато разнообразие от цветя и треви. И хората се забавляваха да изказват предположения кои от тях ще бъдат ощастливени да получат малките кошнички с цветя и треви, неизбежно придружавани от стих или поговорка, изписани с грижливата ръка на мис Уидърспун. Всички се присмиваха на това ежегодно доказателство за чудатостта на старицата. Никой обаче не беше забелязал, че всяка година странна и неочаквана съдба сполетяваше един човек от получените кошнички с цветя и треви.

Все едно. Мис Уидърспун не търсеше нито слава, нито награда за това, което вършеше.

Топлото слънце приятно грееше гърба ѝ, докато тя грижливо подбираше и подреждаше цветята във всяка кошничка, наслаждавайки се наум на чудните им латински наименования — *Lathirus odoratus*, благовонно секирче, *Lobularia maritima*, сладък игловръх, *Convallaria majalis*, момина сълза и разбира се, приказните зюмбюли, пръкнали направо от кръвта на умирация приятел на Аполон, „това жизнерадостно цвете, белязано със злочестина“.

Най-после кошничките бяха готови и тя ги пъкна под хладната сянка на клена. А сега трябваше да вземе последното, най-важното решение. Коя билка да избере за привилегированата десета кошничка? Можеше да използва корен от подофил, но той може би не

изглеждаше достатъчно красив, за да привлече интереса. Ралицата би свършила работа, но това значеше, че трябва да суши семената, а нямаше защо да се затруднява чак толкова.

Само заради символа в наименованието му за момент се изкуши да посегне към „красивата дама“ — старото биле беладона — и по същата тази причина към самакитката. Но не. Най-добра работа в случая щеше да свърши *Digitalis purpurea*, напръстникът. Вярно, че в нейната градина растеше само американската му разновидност *Phytolacca americana*, а тя не харесваше неприятното звучене на американското му име — бесниче. Все пак тъмночервените зрънца бяха красиви и щяха да послужат добре за целта. И тя ги сложи в десетата кошничка заедно с един стих от Ръдиард Киплинг, преписан старателно с ясният ѝ четлив почерк:

*Чудесни билки имали са нашите деди —
тревни целебни, лек за всяка болка.*

Беше добавила обаче от себе си и нещо като послеслов: „Тъмночервените зрънца, поднесени във всякакъв вид, могат да накарат и най-заспалия да пламне от любов, а пламенно обичащият направо да изгори от страст“.

Мис Уидърспун съжаляваше, че е прибягнала до такава явна лъжа, защото като човек на изкуството предпочиташе годишният ѝ ритуал да бъде безукорен във всяко отношение. Въпреки това не трябваше да се укорява за тази малка измама в името на далеч по-големия си замисъл.

Тази нощ мис Уидърспун излезе навън, придружавана само от Бритомър. Луната светеше ярко и в топлия влажен въздух се чувствуваше и полъхът на пролетта. Мис Уидърспун весело си повтаряше наум един стих от „Венецианския търговец“:

*В такава нощ Медея брала е онези билки,
които са дарили с нова младост бащата на Язон!*^[2]

Девет кошнички бяха вече окачени, а най-накрая и десетата — на вратата на мисис Лоръл.

Два дни по-късно Едуард Джонстън, шивачът, почина от мъчителна и необяснима смърт, очевидно жертва на случайно погълната храна, предизвикваща неспирно повръщане, приготвена и поднесена му от красивата разведена дама. Защото най-странното от всичко беше, че той не почина в собствения си дом, при съпругата си и четирите си деца, а именно в къщата на очарователната съседка на мис Уидърспун. От всички хора в града единствено мис Уидърспун не беше изненадана, че той умря там, защото само тя беше забелязала честите потайни посещения на шивача и само тя предполагаше коя от десетте божи заповеди беше престъпена в дома на мисис Лоръл.

На сутринта, след като потресаващата новина се беше разнесла из целия град, мис Уидърспун както обикновено работеше мирно и тихо в градината си, пристигна изключително необичаен посетител. Шерифът стъпваше внимателно от плоча на плоча, за да стигне до нея.

— Добро утро, мис Уидърспун — извика той от другата страна на ниско подстриганата морава.

Тя вдигна поглед от лехата с цветя.

— Добро утро, шерифе — отвърна тя спокойно. — Искате да говорите с мен, така ли?

— Да — неувереният глас на шерифа издаваше неудобството и несигурността му. Сега, застанала пред него, тя му изглеждаше невинна, напълно неспособна да причини някому зло. И все пак, когато най-после тази сутрин теорията му се избистри окончателно, струваше му се, че тя — колкото и да е странно — изглежда съвършено правдоподобна.

— Заповядайте вътре — покани го мис Уидърспун, — там ще можем да си поговорим по-спокойно.

Влязоха в хладната и слабо осветена всекидневна и седнаха един срещу друг на масата за чай. Бритомър скочи в полата на мис Уидърспун и старината заговори първа, галейки котката.

— Очаквах ви да дойдете от много години — каза тя.

— Наистина ли? — възкликна шерифът, искрено изненадан.

— О, да. Знаех, че не сте глупав и че все някога ще разберете истината за малките ми ритуали.

— Искате да кажете, че вие... хм... не го правите за първи път?

Мис Уидърспун кимна утвърдително.

— Знаели сте, че ще бъдете разкрита, и въпреки това сте продължавала да го вършите по същия начин?

— Разбира се, че продължих по същия начин. Вие също не бихте могли да се откажете така лесно от работата си, от мисията си в живота, нали, шерифе? — Старата жена млъкна за миг, въпреки че въпросът очевидно беше реторичен. — Разбира се, че не бихте могли — отговори си тя сама, — и аз не можах. Ние двамата в крайна сметка вършим една и съща работа и нито аз, нито вие можем да се откажем от нея току-така. Светът има нужда от нашите усилия.

Шерифът, започнал да схваща мисълта ѝ, запита внимателно:

— А в какво се състои според вас нашата работа?

— Как в какво, в прочистване на града от злосторници, разбира се — заяви тя сухо. — Те са твърде много, за да се справите сам с тях, пък и не всички могат да привлекат вниманието ви. Ето защо всяка година аз избирам един-единствен кандидат за прочистване.

На това вече шерифът не беше в състояние да отговори.

Мис Уидърспун бутна котката от скута си и се изправи.

— Извинете ме. Ще направя по един чай.

След няколко минути се върна от кухнята с поднос, върху който имаше всичко необходимо за поднасяне на чай. Докато не беше в стаята, шерифът реши какъв ще е следващият му въпрос.

— Как избрахте вашите... хм... кандидати за прочистване? — попита той.

— Просто обръщах внимание кои хора коя точно от десетте божи заповеди нарушават и ги премахвах поред. Тази година стигнах до нарушителя на седмата божа заповед — и тя сведе поглед към скръстените в скута си ръце, очевидно изпитвайки неудобство да изрече на висок глас съответните думи пред един мъж — „Не прелюбодействуй“.

— Да не би да искате да кажете — запита шерифът, — че сте... хм... премахнали вече шестима души?

— Да, разбира се — отвърна мис Уидърспун с искрена гордост. — Започнах с Джон Легър, директорът на банката, който обожаваше парите и престъпваше най-безочливо първата божа заповед; постепенно стигнах до номер седем.

Поспря за миг, като че очакваше похвала. Нищо не последва и тя продължи.

— Испитах най-голямо затруднение миналата година, когато трябваше да намеря подходящ нарушител на шестата божя заповед. Вие самият вършите доста добра работа в това отношение, успявате да задържите малцината истински убийци.

Говореше с тон, с какъвто би разговарял само един професионалист с друг свой колега.

— Но най-накрая успях. Както знаете, никъде не се посочва какво точно не трябва да се убива, а за никого не беше тайна, че Една Феърбанк даваше на котките месо с отрова.

— Значи такава била работата! — възкликна изумено шерифът, разбрал най-после отговора на тази едногодишна загадка. И попита: — А какво мислите за себе си, мис Уидърспун? Вие не нарушавате ли шестата божя заповед?

— Не, съвсем не — отвърна старата дама със сияещи от удоволствие очи, защото най-после имаше възможност да разкрие някому своята интелигентност. — Мислила съм много по този въпрос. Всъщност аз не убивам никого. Само им предоставям средството за извършване на убийството. Нито една божя заповед не забранява подобно нещо.

„Старицата е по-смахната, отколкото предполагах“ — помисли си шерифът. И каза:

— Но го правите така, че те при всички случаи да използват това средство, нали? Тъкмо бележката в кошничката на мисис Лоръл ме насочи към вас.

— Вярно е, че моите бележки окуражават хората да употребяват билките ми, но успехът ми се дължи най-вече на факта, че съдържанието на бележките стимулира само най-лошото у тях, а именно цялата им греховност, заради която и получават наказанието си.

— Е — възкликна шерифът, неволно изпълнен с възхищение към нея, — вършили сте наистина добра работа. Но макар и да е така, не можем да ви оставим на свобода.

— О, разбирам ви напълно — отвърна бодро мис Уидърспун. — Вие сте длъжен да си гледате работата.

Шерифът въздъхна облекчено. Мина по-лесно, отколкото беше предполагал. И се обърна към нея:

— Давам ви малко време, за да се пригответе, а аз ще се върна след малко със заповед за арестуване.

— Съгласна съм — отвърна мис Уидърспун, изпровождайки го до вратата.

В края на краищата стритите корени от кукувича прежда, с които беше поръсила чая му, щяха да подействуват бързо и безпогрешно. Те са не по-малко смъртоносни от бучиниша, питието на Сократ.

Стана ѝ мъчно за тази непредвидена смърт, но какво да се прави — това бе спешен случай. Дори не успя да сподели с шерифа, че беше принудена да прескочи една от десетте божи заповеди в списъка. Доколкото ѝ беше известно, той не беше откраднал нищо. Но затова пък беше повече от сигурно, че той без малко щеше да наруши деветата заповед, защото какво друго му оставаше да направи, освен да намери лъжесвидетели, за да я обвини? Беше се сетила за това веднага.

- [1] Английски фолклорист, религиовед и етнолог (1854–1941). — Б.пр. ↑
- [2] В превод на Валери Петров. — Б.пр. ↑

МИРИАМ АЛЪН ДЕ ФОРД

БЕЗ ГРЕШКА

Двамата мъже влязоха в голямата къща през задната врата, за да не ги видят съседите. Нямаха ключ от предната, пък и никой нямаше да им отвори и да бяха натиснали звънеца.

— Какво толкова... — започна Фъргюсън. — Спряхме, пийнахме по чашка. Не е ваша...

Гърднър го изгледа ледено.

— Именно моя работа е. Ако това се повтори, край на сделката. Ще си намеря друг човек. А сега и двамата си вървете в стаята.

Очакваше я всеки момент.

Тя закъсняваше, както обикновено. Гърднър се намръщи. Ще закъснее и за собственото си погребение.

И за това на съпруга си.

Беше почти един часът след полунощ, когато чу колата. Това бе единственият опасен момент. Нощта беше тъмна и безлунна. Гърднър бе обмислил всичко, както винаги. Не запали входната лампа, само тихо отвори вратата, за да влезе тя. После сам паркира колата ѝ до тази страна на къщата, където храстите бяха най-гъсти. Ако трябваше да ѝ обяснява къде да я остави, щеше само да предизвика излишен спор. Върна се бързо и затвори вратата.

Тя стоеше права в хола и чакаше. Не я покани във всекидневната.

— Готово ли е всичко? — попита тя със свойствения си арогантен тон.

— А вие готова ли сте? — сопна се той. Ако трябваше да стига до арогантност, лесно можеше да ѝ смачка фасона.

Тя се усмихна.

— Имате предвид парите? Нося ги. Половината сега, половината после.

Гърднър преглътна гнева си.

— Споразумението не беше такова, мадам. Вие купувате, аз продавам. Ако не бяхте сигурна, че притежавам това, което искате, и не

мога да гарантирам доставянето му, преди всичко нямаше да се обърнете към мене. Трябва да платя на хората утре сутринта. Дайте ми цялата сума и да приключваме.

Тя поклати упорито глава. Гърднър сви пестници.

— От какво се страхувате — подхвана той, — от изнудване ли? Аз съм търговец. Продавам стоката си и преставам да се интересувам от купувача.

— Не от вас... от хората, които сте наели.

— Това е точната дума, наел съм ги. Наемал съм ги и по-рано, несъмнено ще ги наемам и занапред. Тях или други като тях. Те са професионалисти, специалисти. Нямаат други интереси, освен да свършат работата и да получат парите си. И моля, запомнете добре, че всички евентуални проблеми, които възникнат с мен или с тях, неизбежно ще опрат и до вас. Никой от нас не може да обвини другия, всички сме свързани. Това осигурява безопасността и на двете страни, или на всички ни, ако така ви харесва повече.

Тя отвори неохотно чантата от крокодилска кожа. Той преброи парите внимателно, прегледа банкнотите — номера на серията и броя им. Остави купчината небрежно върху масата в хола и отвори вратата.

— Лека нощ, мадам, и сбогом. Не включвайте светлините на колата, докато не излезете на шосето — усмихна ѝ се той с края на устните си. — Утре следобед мечтите ви ще се сбъднат. Поздравявам ви.

Здраво затвори и залости вратата след нея, ослушвайки се, докато колата се отдалечи, после събра купчината банкноти, загаси лампата в хола и се изкачи по стълбите.

Дънлап, глухонемият, когото Гърднър беше измъкнал преди години от бордеите и сега му служеше с робска преданост, сервира закуската на Коутс и Фъргюсън в кухнята. Гърднър получи своята на поднос в спалнята си. Като се нахрани, изкъпа, обръсна и облече, слезе в кабинета си и позвъни за двамата мъже.

Заоглежда ги критично: Коутс, по-едрият, беше спокоен и мълчалив както винаги, но Фъргюсън изглеждаше нервен и разсеян. Гърднър си отбеляза наум да не го използва следващия път. Днес обаче ще свърши работа, всъщност само ще помага на Коутс, а Коутс е

човек, на когото може да се разчита, че ще изпълни точно заповедите и ще изпипа всичко както трябва, стига парите да са в джоба му.

Имаше предостатъчно време: Джеймс Уордъл Блейкъни никога не се появяваше сутрин в службата си преди 11:30.

— Знаете какво трябва да правите — погледна ги Гърднър хладно. — Някакви въпроси?

Фъргюсън се засуети.

— Също като случая Санчес, нали?

— Точно обратното на случая Санчес — сопна се Гърднър. — Онова беше явно отвличане и развързката беше инцидента. Този път ни плащат, за да се установи, че има инцидент.

Фъргюсън имаше лошия навик да се подхилва. Да, ще трябва да се освободи от него, реши Гърднър, и разбира се, това означаваше, че ще трябва да бъде ликвидиран. Как може човек с неговия опит да се проваля така? Коутс се мръщи, забеляза Гърднър, сигурно и той мисли същото.

— Освен това — добави Гърднър — трябва да проявяваш повече разум и да не отваряш дума за стари случаи.

— О, разбира се, разбира се — заоправдава се нервно Фъргюсън.

Чудя се, помисли Гърднър, дали това се дължи на факта, че се ожени? Един брак проваля всеки добър специалист в бранша. Съвсем съзнателно улови погледа на Коутс и без Фъргюсън да забележи, прибави няколко банкноти повече в едната от двете купчини на бюрото. Коутс кимна едва забележимо.

— Ето ви парите — каза Гърднър. — Пребройте ги и тръгвайте. Знаете плана, имате билети за самолет. Всичко ли е окей?

— О, разбира се, разбира се — повтори Фъргюсън и натъпка парите в единия си джоб, без изобщо да ги погледне.

Коутс преброи своите внимателно, кимна отново и ги прибра в портфейла си. Сбогом, Фъргюсън, каза си Гърднър, ще споделиш съдбата на Джеймс Уордъл Блейкъни още преди да се мръкне.

Двамата излязоха от задната врата. Гърднър чу как я затвори и как Дънлап я залости. Сега, след като грижите му приключиха, той се облегна на стола и запали първата пура за деня. Още една добре обмислена търговска сделка. „Не е зле — реши той — да си дам малко почивка. Може би да замина някъде, преди да се захвана с нещо друго. Човек не бива да е алчен.“

Джеймс Уордъл Блейкни, ако изобщо би могъл да подозира това, имаше някои общи черти с Огъстъс Гърднър: беше надменен, горд, независим, упорит и прецизен. Наистина имаше и други, съвършено различни от тези на Гърднър, но те не са от значение в случая.

За да поддържа тялото си винаги в добра форма — въпрос на суета за един четиридесет и четири годишен мъж с двадесет и шест годишна съпруга, — всеки път, когато беше в града, той задължително извървяваше пеша разстоянието от миля и половина от своя дом до службата си, независимо от времето, освен ако навън не бушуваше ураган или снежна виелица. Движеше се винаги по един и същи път, бързо, без да забелязва нищо край себе си, вгълбен в проблемите си.

А големият му проблем днес беше обединението на Метрополитън. Да използва ли, или не новата машинка на предстоящата обедна среща? Беше ли етично? Ще може ли ползата от това да заличи съмнителната ѝ същност? Нюнъм, разсъждаваше той, беше хитър клиент и повече от сигурно би си послужил с нея, ако я притежаваше. Да, реши Блейкни, ще я използва. И потупа с ръка предния горен джоб на костюма си. Изумително, докъде е стигнала техниката!

В този миг обаче за негово голямо неудоволствие го заговори някакъв мъж, който вървеше право срещу него. Раздразни се най-вече защото изобщо не можеше да познае елегантния усмихваш му се човечец, застанал пред него с протегнатата за поздрав ръка.

— Мистър Блейкни! — възкликна мъжът и зъбите му светнаха. — Колко се радвам, че ви виждам отново!

Блейкни се беше срещал с най-различни хора по най-различни поводи. Никакъв спомен не можеше да му помогне да свързва физиономиите с имената. Освен това отчиташе с огорчение факта, че паметта му не побираше толкова много, колкото преди... двадесет години. Но учтивостта го задължаваше да поеме подадената ръка.

— И аз се радвам да ви видя, хм... — заекна той, надявайки се, че все пак е проявил достатъчно любезност, за да не обиди един човек, който може би смята, че не трябва да бъде забравен.

Но вместо да му отговори нещо, човечецът хвана ръката на Блейкъни изненадващо силно и за пълно учудване и ужас на финансиста го помъкна като зашеметена риба към една кола, спряла зад завоя. Преди Блейкъни да разбере какво става — беше напълно погълнат от въпроса за обединението на Метрополитън, — огромен плещест субект го сграбчи здраво за другата ръка. Така заклещен между двамата, той беше завлечен, напъхан в колата и след по-малко от минута лежеше проснат на пода отзад със запушена уста и вързани очи, прикрит с одеяло, а огромният мъж беше стъпил здраво върху гърба му. Блейкъни започна да се върти и да издава нечленоразделни звуци, с което не постигна нищо, а колата се понесе съвсем нормално по улицата.

Скоро престана да се върти. Явно беше отвлечен за откуп; помисли си, че всъщност тези неща бяха излезли от мода още от времето преди Втората световна война. Но помнеше добре коментарите, писани за подобни случаи — не друг, а именно жертвите на похищението, запазили главите си и използвали правилно ума си, успяваха не само да се измъкнат невредими, но можеха след това да заведат при престъпниците и полицията, а понякога даже и да си върнат парите за откупа.

Беше лишен от всичките си сетива, освен ушите, но поне тях можеше да използва.

Знаеше наизуст как щяха да се развият събитията. Похитителите щяха да го завлекат на тайно място и да го държат затворен, докато изпратят писмо с иск за откуп или се обадят по телефона на жена му, или пък се свържат с някой от търговските му съдружници. По всяка вероятност второто, защото Айрис няма представа нито откъде, нито как да намери значителната сума, каквато повече от сигурно ще поискат за него. Тя или неговият съдружник ще бъдат предупредени да не уведомяват полицията, но те ще го направят тайно, опасяваше се той. Би желал да не го правят, на отвлечените могат да се случат лоши неща, ако посредниците им не изпълняват точно нарежданията.

Разбра кога излязоха на магистралата, кога се отделиха от нея и павираното шосе премина в черен път, където колите започнаха да намаляват, докато накрая се движеха вече сами. Край всеки голям град на относително близко разстояние с кола все още има пустеещи или изоставени земи, където обикновено не минава никой. Тези хора бяха

професионалисти, предварително бяха избрали скривалището. Блейкъни имаше доста добра представа за посоката, по която се бяха отдалечили от града, можеше даже да си припомни още няколко подобни места, край които бе минавал с кола по един или друг случай, почти без да ги забелязва. На някое от тях, представяше си той, трябва да има порутена къща.

Сигурно беше така, защото автомобилът спря — усещаше се, че е разнебитена таратайка, още едно доказателство колко опитни бяха престъпниците — несъмнено я бяха купили от някое гробище за стари коли на нищожна цена, с единствената цел да стигнат с нея, където са си наумили и да се върнат обратно естествено без Блейкъни и пазача му; след това колата щеше да бъде изоставена в някоя пресечка. По този начин се избягват усложненията с крадени коли. Като човек с организационен талант Блейкъни одобри напълно плана им — действуваха делово и без грешка.

— Излизай — заповяда едрият мъж на задната седалка и вдигна крака от покритото с одеяло тяло на Блейкъни. Това бе първата дума, произнесена от него. Махнаха одеялото и Блейкъни изпъзля вдървено през отворената врата и се изправи на крака.

Получи смътно впечатление, че наоколо има дървета, поне наблизко имаше едно и той се облегна на него, докато игличките престанат да пълзят по вдървените му ръце и крака. Сега ще го набутат в къщата, която е сигурно съвсем наблизко, и ще го оставят в тъмна стая — затворническата му килия, докато бъде изпратен откупът. През ума му изобщо не можеше и да мине мисълта, че няма къща в радиус от една миля в никаква посока.

— Окей — рече Фъргюсън. — Чупи се.

Говореше на Коутс, който пушна ръката на Блейкъни. Фъргюсън застана между две недорасли борчета в просеката и се прицели внимателно във врата на Блейкъни.

Блейкъни се просна по очи, тежко, без звук. Потръпна за миг и застина неподвижно.

— Добре, а? — отбеляза победоносно Фъргюсън. И се разсмя, почти цвилейки от радост.

— Чиста работа — призна Коутс. — Чувал съм, че нямаш грешка.

Най-после настъпи време за някои промени в първоначалния план.

Фъргюсън беше в повишено настроение. Коутс го гледаше с отвращение. Гърднър беше прав: може би по-рано Фъргюсън да е вършил добра работа, но времето му беше минало. Вече не беше нужен.

— А сега — каза Фъргюсън възбудено — обърни го, много е тежък. Ще му оставим портфейла, трябва да намерят документите му, но човек като него вероятно носи много пари със себе си и няма причини да не ги вземем. Нещо като премия — изкиска се той отново.

Промяна номер едно в плана: никакви пари не трябва да се взимат от Блейкъни, иначе полицията ще разбере, че е имало и трети човек. Няма време за губене.

Фъргюсън прибра револвера в калъфа и запали цигара. Не преставаше да бърби и да се върти.

— Щом свършим всичко, качваме се на колата и изчезваме, нали? Отиваме в града, зарязваме таратайката, където кажеш, после вече можем да се разделим и всеки тръгва самостоятелно към летището. Ти си поемаш пътя и аз моя. Работил ли си за Гърднър досега?

— Два пъти — отвърна Коутс. — А ти?

— Много повече. Но никога толкова нещо, само обикновени убийства — засмя се той, — това обаче не е шега, нали? Този Гърднър, какъв мозък!

— Затваряй си човката — сопна се Коутс. Най-много мразеше празните приказки.

Фъргюсън пак се изсмя. Но не престана да дрънка.

— Кой ме слуша, освен ти и нашият мъртъв приятел тук? Бога ми, чувал ли си някога за такъв план? Нещо по-хитро измислено? С един удар става богата вдовица. Чудя се само как се е свързала с Гърднър?

— По същия начин, както и ние — отвърна Коутс. — Чрез синдиката. Може да не е долна флърца, ама и божа кравичка не е! Сигурно сама е измислила всичко от начало до край. Сега, ако искаш...

— Окей, окей, нека първо си поема дъх. Нямаме бърза работа. Да, така и предполагам, че е станало. Тя е два пъти по-млада от него и два пъти по-красива! — захили се Фъргюсън. — Вероятно първо той я

е намерил в някой бар, после тя го е хванала в капана. Направо и се възхищавам. Разбира се, Гърднър е разработил подробностите заедно с нея, но цялата работа, да напише писмото за откуп сама на себе си, предполагам под диктовката на Гърднър, като той е взел мерки да изчезне използваната за това машина, и да го покаже на ченгетата, все едно че вече е платила откупа, и хващам се на бас, че е ставало дума за много пари — е, платиха ни добре, но то е нищо в сравнение с цялата сума...

На Коутс му омръзна да го слуша.

— Хей! — извика той рязко. — Я погледни!

Стреснат, Фъргюсън се обърна. Внезапно Коутс, и без това два пъти по-тежък и по-силен от него, го сграбчи, измъкна револвера му — двата куршума трябваше да бъдат изстреляни от едно и също оръжие — и преди дребният човечец да разбере какво става, Коутс стреля в слепоочието му, държейки револвера достатъчно близо, за да останат следи от барута.

Фъргюсън падна като покосен. Коутс ловко закрепил оръжието в безжизнената ръка. Нямаше нужда да заличава от него отпечатъците от пръстите си, нито по колата — не беше докосвал нищо, по което би могъл да остави следи, а за Фъргюсън вече нямаше значение.

Промяна номер две в плана: не можеше да вземе колата. Иначе щеше да се разбере, че е било замесено трето лице. Е, още беше рано, пък и се намираше на четири-пет мили, не повече, от най-близката автобусна спирка в едно градче. Оставаше ли още нещо за вършене?

Да, делът на Фъргюсън — Коутс го беше спечелил заслужено, освен това щеше да изглежда твърде подозрително, ако у Фъргюсън намереха толкова много пари. Взе ги, оставяйки прилична сума, каквато би могло да се очаква да носи със себе си човек като Фъргюсън, после прехвърли банкнотите при своя дял и прибра всичко в специалния колан, който си беше сложил, за да не се издуват джобовете му. А самолетният билет на Фъргюсън? Не, по-добре да го остави, той щеше да ги насочи към Фъргюсън още преди да изследват отпечатъците му. Коутс притегна панталоните си и се огледа, за да се увери, че не е забравил нищо.

Всичко беше наред. Фъргюсън беше купил колата, Коутс никога не беше виждал дребния мъж, преди да го срещне вчера у Гърднър, така че нищо не ги свързваше. Измъчваше го само един въпрос: дали

да ускори разкриването на престъплението чрез анонимно обаждане по телефона? Гърднър беше дал да се разбере недвусмислено, че тялото на Блейкъни трябва да бъде намерено веднага; съпругът трябваше да бъде намерен мъртъв, преди завещанието му да бъде узаконено. Мястото беше изолирано, но може би ловци, деца или туристи, решили да минат напреко, щяха да се натъкнат на трупа скоро, на следващия ден? А можеше и изобщо да не го открият.

Е, в края на краищата, преди да се качи на автобуса, ще се обади по телефона в градския полицейски участък, ще ги уведоми и ще затвори слушалката. Съпругата, от своя страна ще се свърже с ченгетата веднага, щом получи саморъчно изпратеното си по пощата писмо за откуп, а дотогава новината вече ще бъде разпространена по вестниците и по телевизията.

Хвърляйки последен поглед върху добре подредената сцена зад гърба си, Коутс пое уверено по черния път към шосето, готов всеки миг да се скрие, ако зърне случаен минувач. Жива душа не пресече пътя му, освен самотен заек мъжкар. Разчитайки на късмета си досега, Коутс се надяваше, че няма да има и много коли по шосето в този час на деня, а пък и да се зададеше някоя, беше решил да започне да тича, създавайки впечатление, че бяга за здраве. Не беше така елегантен като Гърднър, но изглеждаше достатъчно добре и можеше да бъде взет за страстен поклонник на новата спортна мода, никой не би го помислил за стопаджия, за да спре за него колата си.

Крачеше напред, усмихвайки се при спомена за внезапния ужас, изписал се върху лицето на Фъргюсън малко преди да издъхне. Нека се чудят защо похитителят е убил жертвата си и след това изведнъж по необясними причини се е самоубил със същото оръжие.

Добра работа, добре свършена, ликуваше Коутс. Съвсем професионално, без грешка.

Всичко вървеше добре като по часовник. Айрис Блейкъни дори не чувствуваше да е нервна. Нямахше място за нерви, поне с посредник като Гърднър. Трябваше само да изпълнява точно указанията му и тя го правеше. Очевидно някои от неговите хора беше съобщил за случая по телефона, за да ускори откриването на горкия Джеймс, защото тялото му беше намерено още преди да се мръкне.

Изрепетира поведение на потрес и скръб, каквито би трябвало да изпита при съобщението на печалната новина. Не след дълго телефонът ще зазвъни и ще бъде обсадена от репортери и приятели на Джеймс, роднини и негови търговски съдружници. Слава богу, че поне тя нямаше такива близки. Една-две седмици шум и безпокойства и започва великолепният ѝ нов живот. Да, ето че вече звънят на предната врата и тя се напругна за първата среща, като чу, че слугинята отива да отвори.

Влязоха двама мъже. Бяха цивилни, но тя веднага разбра, че са детективи.

— Имате ли... имате ли някакви новини? — попита тя с разтреперан глас, все едно че не беше чула нищо по телевизията.

Заслуша в пълно недоумение, когато единият произнесе думите, предхождащи всеки арест още от времето на случая Миранда.

— Но какво... — превключи тя бързо от изненада на гняв.

— Стига, сестро — обърна се към нея отегчено другият детектив. — Знаеш ли какво намерихме в предния джоб на костюма на съпруга ти? Едно от онези великолепни нови мини магнетофончета. Когато е паднал, то се е ударило в земята и е задействувало. И само как говори!

РОН ГУЛАРТ

ГРАНИ^[1]

Чуваше се ясно как писъците на стареца се извисяват над шума на бурята — силни, пронизителни звуци, изтръгващи се от беззъба уста.

Рой Макалбин, среден на ръст и малко по-пълен от необходимото, извади цигара от джоба на тренчката си и се облегна на парапета на верандата. Валеше силно, дъждовните струи почти докосваха гърба му.

— Какво е това, доктор Казуел?

— Не съм лекар, мистър Макалбин — отвърна мършавият Казуел, мъж на средна възраст, стъпил върху изтривалката пред входа на административната сграда.

— Добре, мистър Казуел, и все пак защо крещи онзи старец там, в къщичката си?

Казуел, който търкаше несъзнателно лявата си длан в кръглата стъклена дръжка на вратата на кабинета си, погледна намръщено през дървената веранда.

— Мистър Макалбин, оценявам високо факта, че като журналист, при това журналист на свободна практика, без конкретни задължения към едно или друго издание, сте толкова любопитен. Но аз наистина не съм в състояние да отговарям на всеки въпрос, който ви дойде на ум.

— Не сте и психолог, нали?

— Не, не съм, въпреки че тук, в Паксвил Удс, имаме както квалифицирани лекари, така и съответния правоспособен персонал от психолози.

— Освен това имате и една от най-известните художнички примитивистки в Америка — смукна от цигарата си Макалбин и поглади с пръсти влажните си закръглени бузи. — Много хора се интересуват от Грани Гудолър, мистър Казуел.

— Да, и това ни е добре известно, мистър Макалбин — отвърна Казуел, — но вие непрекъснато наблягате по странен начин на думата „имате“.

— Ще ви обясня защо — отвърна Макалбин. — Искам да разбера защо преди три месеца Грани Гудолър е напуснала апартамента си горе на хълма във вашето село Паксвил. Чудя се защо сега се намира във вашия Паксвил Удс в някаква къщичка, където никой не може да проникне. Бих искал да взема интервю от нея.

— Да, разбрах го още когато ми се представихте и ми разказахте за вашата работа — отвърна Казуел. Престана да търка стъклената дръжка на вратата и се приближи до Макалбин. — Паксвил е великолепно място за възрастни хора. Нагоре, зад гората, имаме къщи и апартаменти, където нашите клиенти, самостоятелно или по двойки, могат да преживеят последните си години в условията на добре организирани удобства. Но тук долу, в болницата и в жилищния район, естествено има повече удобства от медицинска гледна точка. Разполагаме дори и с известен брой частни бунгала за интензивен медицински контрол и грижи.

— Значи Грани е болна?

Казуел отговори натъртено:

— Грани е деветдесетгодишна. Тя е, както и вие сам споменахте, голяма американска художничка. За нас е чест, че тя реши преди близо пет години да дойде да живее в нашия съвсем нов комплекс. Твърде възрастна е, мистър Макалбин. Има нужда от много грижи. Не може да бъде интервюирана.

— Но въпреки това рисува?

— Да. Грани пести силите си и затова е все още доста продуктивна. Ако се отбиете в галерията за изящни изкуства в Паксвил Вилидж или в галерията в Бримстоун, ще видите там последните й творби. Оригиналните платна с маслени бои са може би малко скъпи за журналист на свободна практика, но има голям избор от чудесни поздравителни картички и репродукции.

— Вече разгледах картините в Паксвил — отвърна Макалбин.

Старецът в кафявата дъсчена къщичка горе на хълма беше престанал да пици. Но дъждът, все така студен и силен, не спираше. Смрачаваше се.

— Платната, изложени в галерията Маркър в Ню Йорк... също ли са от последните й картини?

— Да — кимна утвърдително Казуел. — Компанията „Маркър Кард“ направи Грани известна и тя настоява да им изпраща най-добрите й неща. Наистина не съм в състояние да ви отделя повече време, мистър Макалбин. Благодаря ви, че проявихте такъв интерес към Грани. Ще и кажа, че сте се отбили тук, и съм сигурен, че това ще предизвика на лицето й мила тъжна усмивка.

— Къде работи тя сега? В своята къщичка ли? — продължи да задава въпроси Макалбин, изхвърляйки фасата на цигарата през перваза на верандата върху ниско подстриганата трева до входа.

— Да, понякога рисува в къщичката си — отвърна Казуел. — Но освен това има и голямо ателие тук, в главната ни сграда.

— Мога ли да го видя?

— Това е само една голяма стая, пълна с разпънати платна, които миришат на боя и терпентин.

— Винаги е от полза да се видят местата, където работят художниците — подхвана настоятелно Макалбин. — Все още не съм се отказал да напиша нещо за Грани Гудолър и нейното изкуство. След като не ми разрешавате да я посетя, поне можете да ми позволите да разгледам помещението, в което твори.

Казуел подсмръкна ядосано, но се съгласи.

— Добре. Вървете след мен. — Той закрачи към изхода, но се обърна намръщено назад към Макалбин. — И моля ви, не хвърляйте повече цигари по земята.

След петнадесетина минути Макалбин си тръгна. Под палтото си, увити в изпоцапан с бои парцал, беше скрил шпакла и чаена чашка, откраднати тайно от студеното ателие, докато Казуел му свалеше някакъв албум с поздравителни картички. Слизайки по застланата с плочи пътека към паркинга, Макалбин сви в юмрук мушнатите в джобовете на тренчката си ръце.

Около двадесетина къщички се белееха тук-там из десетте акра площ на Паксвил. Тревата и храстите бяха грижливо поддържани, повечето цветя вече бяха започнали да вехнат и да пожълтяват. Макалбин беше дошъл в Кънектикът изпълнен с подозрения. „Прав съм“ — повтори си той. Влезе в колата и потегли към града.

Падаха сухи листа, носени от вятъра, и се удряха леко в малките прозорчета с оловни рамки на галерията Бримстоун. Макалбин пъхна бледия си юмрук в джоба на палтото си и изцъка с език — звук, наподобяваш слабо ехо от шума на вятъра и капещите листа. „Не, не“ — промърмори той. Намираше се в края на галерията — на голямата зала, — след като бе разглеждал съсредоточено една след друга картините на Грани Гудолър. Сега спря пред ведра сцена — момиченца оседлаваха пони на фона на лятно поле: малки фигурки и едно мръснокафяво пони в неестествено скована поза. „Не“ — повтори твърдо Макалбин.

— Нищо подобно — отвърна приятен глас точно зад гърба му. Макалбин се обърна и видя едно много красиво момиче с кестеняви коси и лице, леко поруменяло от утринния вятър навън.

— Моля? — не разбра тон.

— Вие гледахте с неодобрение, а аз исках да ви уверя, че малките момиченца наистина имат понита с такъв цвят. — Лунички образуваха две неопределени дъги под блестящите ѝ очи. — Аз например имах такова пони.

— Убедихте ме — отвърна Макалбин. — Не съм имал пони като малък, затова пък имах велосипед. Вуйчо ми го беше боядисал в същия цвят като този грозен кон.

— Изглежда, не харесвате работите на Грани.

— Не. Ако съдбата на този район трябваше да зависи от хора с моя вкус, цялата ви търговия с творбите на Грани Гудолър щеше да банкрутира.

— Тя съвсем не е моя — отвърна момичето. — Аз съм само съсобственичка на магазин за подаръци близо до село Паксвил.

— Между другото казвам се Рой Макалбин — представи ѝ се той, — журналист на свободна практика. А вие?

— Нан Хендри — усмихна се мило тя. — В такъв случай очевидно не сте дошли в този край на Кънектикът само за да разгледате нашите прочути картини?

— Точно за това дойдох. Но не и за да им се възхищавам.

Нан докосна бузата си с лявата ръка, очертавайки неволно дъгата на луничките си.

— Не ви разбирам добре.

— Виж какво, Нан — погледна я той. — Искаш ли да вечеряме заедно?

— Нямам нищо против. Добра идея. Тази вечер ли?

Макалбин допълни своята чаша и остави бутилката с вино върху карираната покривка така, че да му бъде подръка.

— Харесва ми странноприемничката — каза той на Нан — и ресторанчето. Тук има почти европейска атмосфера. — Пъновете в огнището близо до тях пращяха, огнените езици се виеха и той млъкна за миг. — Въпреки че не трябва да сервират това нюйоркско вино. Решително не, единствените добри домашни вина у нас се правят само от неколцина недотам известни калифорнийски винари.

— Много ли си пътувал? — попита красивото момиче. — И в Европа, и в Съединените щати?

— Разбира се. Едно от големите преимущества на свободната практика е пътуването. Вземам си само фотоапарат, малко бельо и портативната пишеща машина. А и от нея всъщност нямам нужда, защото умея да стенографирам, мога да си наема машинописка или просто да изпратя материала си по телефона. Зависи за кого пиша.

— Този път за кого пишеш?

— Още не знам. Засега не съм отварял дума за това, чакам да събера достатъчно материал. Ще го предложа на някой седмичник или на някое илюстрирано списание. Ще им продам всичко за кръгла сума.

— Но какво точно проучваш тук? Не искам да се бъркам в работите ти. И все пак ми е любопитно.

Макалбин отпи от виното.

— Това ми харесва, Нан. Знаеш ли, повечето момичета и тук, и в чужбина изобщо не се интересуват от работата на един мъж. Всякакъв разговор на професионални теми ги отегчава. Не че се интересуват само от домашни проблеми. Просто са тъпи и толкова. Когато един мъж стане на тридесет години, колкото навърших аз преди три седмици, хората смятат, че трябва да създаде семейство. Аз обаче не виждам смисъл да създавам семейство само поради тази причина, особено с някоя тъпачка.

— Явно не си женен.

— Не. Повечето жени не биха приели скитническия ми начин на живот — отвърна той. — Живея така вече шест, близо седем години. Впрочем, откакто отбих военната си служба. Казвам ти го, защото изглеждаш съвсем друг тип момиче и можеш да разбереш тази моя страст да се добера до истината. Да я открия, да я изровя. Понякога истината наранява хората, понякога може дори да ги унищожи. Човек не бива да се тревожи от това. Истината е, да речем, като факел, на който трябва да се поддържа огънят.

— Да, разбирам те, Рой. — Нан докосна бузата си и се усмихна. — Малко мъже могат да проявят такава смелост. Напомняш ми за моя баща.

Макалбин се засмя.

— Така ли? Не и за моя. Е, всъщност откъде да знам. Родителите ми никога не са имали особено значение за мене. А сега повече или по-малко съм сирак.

— Съжалявам.

— Това е факт. Няма място за съжаление.

— Аз действително изпитвам интерес към работата ти, Рой. Ако искаш да поговорим за сегашната ти идея, ще ми бъде повече от приятно. Мисля си, че при подобен вид работа човек понякога може да се чувства твърде самотен.

— Виж какво — подхвана Макалбин, — не става дума за семеен скандал, нито за случай на организирана престъпност. Не е дори и политически въпрос. И все пак ми се струва, че оттук тръгва една хубава нишчица, и аз искам да размотая кълбото. Преди две седмици бях в Сан Франциско, там разгледах една изложба на нови картини от вашата Грани Гудолър. Случайно минавах през Фриско^[2], дори нямах желание да се обадя на някого от приятелите си там. И без това нямат представа, че вече не съм някъде от другата страна на Тихия океан. Както и да е, Нан, вгледах се в тези картини и изведнъж нещо ме порази. Не зная защо никой досега не го е забелязал. Може би защото Грани Гудолър заема доста особено място в американското изкуство; не е истинска художничка, но и не рисува само заради търговия. Примитивистка е, но има наистина голям успех. Много е богата.

— Какво... — наведе се към него Нан — забеляза?

— Картините не са автентични.

Нан се изправи рязко и се намръщи.

— Искаш да кажеш, че някой тук продава фалшифицирани картини на Грани Гудолър?

— Това беше първата мисъл, която ми мина през ума — призна чистосърдечно Макалбин. — Затова много внимателно разпитах подробно хората от галерията. Всъщност това беше доста добре организирана художествена изложба на Поуст стрийт и успях да разбера, че картините са изпратени от Паксвил, щата Кънектикът, от селището за възрастни хора, чиято галерия от няколко години се разпорежда с нарисуваното от Грани.

— Но, Рой — учуди се красивото момиче, — какво би могло да означава това?

— Ако съм прав — отговори той, — а аз разбирам достатъчно от картини, за да бъда повече от сигурен, че съм прав, това означава, че тук в Паксвил се върши нещо нередно. Слушай, Нан, отразявал съм досега няколко случая на фалшификации с произведения на изкуството, въпреки че тогава ставаше въпрос за фалшификации на картини от стари майстори. Убеден съм, че десетината платна, които видях в Сан Франциско, са фалшиви. Такива са и повечето в Паксвил, както и десет от петнадесетте в галерията Бримстоун, където се срещнахме тази сутрин.

Нан шумно пое въздух.

— Според теб какво точно правят, Рой?

— Може би самата Грани, след като е прехвърлила деветдесетте, не е в състояние да работи така бързо, както по-рано, и има помощник, който изпълнява поръчките. — Макалбин се облегна удобно назад и огънят освети кръглото му лице. — Впрочем, Нан, дойдох тук, защото ми хрумна съвсем друга идея. Искам да я проверя.

— И каква е тя?

— Всичко в Паксвил е в частни ръце — продължи Макалбин. — Вече проучих това. Разбрах също, че Грани Гудолър няма близки роднини. Да предположим, че бабата е получила удар и не може да рисува повече? — Той опря чашата с вино в брадичката си. — Или да предположим, и именно това е въпросът, който ме интересува най-много, да предположим, че прочутата стара дама на американския примитивизъм е хвърлила топа, че е умряла. Може би е в интерес на хората в Паксвил да поддържат идеята, че е жива?

— Но това е ужасно! — възкликна момичето. — Кому е нужно да представя Грани за жива, ако е умряла?

— Докато картините на Грани изтичат навън по конвейера, твърде много пари се връщат обратно в Паксвил. Казуел и двама негови приятели са съдружници в компанията, която се занимава с продажбата на картините на Грани, те имат и търговските права върху тях. Както знаеш, имат лиценз да използват картините ѝ за производство на поздравителни картички и календари.

— Да, аз самата продавам от тях в моя магазин. — Нан сложи тънките си нежни ръце върху масата. И поклати глава. — Мисля, че не е съвсем изключено това, което предполагаш, да е възможно, Рой. И все пак изглежда ужасно, че някои може да го върши наистина. Какво е мнението на хората, с които си обсъждал теорията си?

— Обикновено не се доверявам на никого — отвърна кратко Макалбин — или го правя много рядко.

— Поласкана съм, че се довери на мен. Теорията ти е доста обезпокоителна.

— Това не е само теория — продължи той. — Когато преди няколко дни бях в Паксвил, взех тайно една шпакла и една чаена чаша, които би трябвало да са на Грани. След като свърша работа тук, ще ги занеса във Вашингтон да вземат отпечатъци от пръстите, а по тях има отпечатъци.

— А докога ще бъдеш тук? — попита Нан.

— Все още не съм се отказал от желанието си да разгледам къщичката на Грани в Паксвил — сподели с нея Макалбин. — И тъй като непрекъснато мисля по този въпрос, възнамерявам да се опитам да видя и самата Грани.

— Може би ще мога да ти помогна.

— О, така ли?

Тя пак се намръщи.

— Ще помисля и ще ти кажа — заяви тя.

— Говорих твърде много за себе си — притесни се изведнъж Макалбин. — Нека си сменим ролите, Нан. Кажи ми нещо за себе си.

Момичето сведе поглед към ръцете си и прехапа устни. После му се усмихна през масата.

— Добре, Рой...

На следващия ден не валеше и беше ясно. В десет часа сутринта Нан му се обади по телефона. Макалбин седеше на ръба на леглото в своята стая в странноприемницата Бримстоун и нахвърляше нещо в един от евтините бележници, каквито обикновено използваше.

— Мисля, че наистина ще мога да ти помогна — събщи му момичето.

Макалбин започна да изписва името и в полето на бележника.

— С какво, Нан? Не искам да се забъркваш в тази паксвилска история.

— Това, което чух снощи, ми се стори много обезпокоително. Не ми харесва, че тук може да се вършат подобни неща — отвърна тя. — Но ти каза, че все пак не си напълно сигурен. Смятам, че трябва да се увериш. Искам да ти помогна да научиш повече неща.

— Благодаря ти много, Нан. И въпреки всичко е рисковано.

— Не искам да ти обърквам плановете, Рой. Но имам една идея.

— Слушам.

Тя каза:

— Познавам един човек от обслужващия персонал в Паксвил Удс. Независимо какво смяташ, че се върши там, Бен е честен човек.

— Значи Бен. И какво?

— Спомена, че искаш да се вмъкнеш вътре и да разгледаш къщичката на Грани.

— Разбира се. Да не искаш да кажеш, че този твой приятел, честният Бен, може да ме вмъкне вътре?

— Мога да го попитам. Исках първо да се уверя, че си съгласен.

Макалбин кимна одобрително в слушалката.

— Не е лошо като идея.

— Ще се свържа с Бен и ще се опитам да уредя нещо за тази вечер или за друга вечер в най-скоро време — отговори момичето с мекия си топъл глас. — Освен това, ако нямаш нищо против, бих искала аз да те закарам дотам.

— Не съм сигурен, че няма да бъде опасно за тебе.

— Рой, искам да ти помогна. Моля те.

Той отново кимна.

— Добре, Нан.

— Ще се обадя веднага след като се изясни.

— Благодаря, Нан. Правиш ми голяма услуга.

Обади му се след по-малко от два часа.

Същата вечер Макалбин стоеше в сгъстяващия се мрак и се заслушваше. Наоколо цареше тягостна тишина. Протегна ръка и докосна телената врата на високата, стабилно построена ограда. После съвсем бавно натисна дръжката. Вратата се отвори, не се чу сигнал за тревога. Въздъхна шумно. Приятелят на Нан беше изпълнил обещанието си. Макалбин се промъкна вътре и затвори вратата след себе си. Гориста местност, прави дървета, които растяха нагъсто, рохкави купчини от нападали листа. Тръгна предпазливо надолу, движейки се колкото е възможно по-тихо.

След няколко минути забеляза светлинните на къщичките, които търсеше. В три от шестте в този сектор очевидно имаше хора. Макалбин спря, извади от джоба на палтото си начертана с молив скица и я разгледа на сгъстяващия се сумрак. Къщичката на Грани беше третата отляво. Вдигна глава, за да огледа по-добре къщичките. Прозорците на третата къщичка светеха. Прибра скицата и измъкна миниатюрния си апарат.

Край къщичката нямаше никой. Прекара известно време така, скрит в сянката на дърветата, за да се увери, че всичко е наред. Докато нощта постепенно го обгръщаше, тръгна направо към къщичката. Наближи я приведен ниско и движейки се успоредно на плета около нея. Много внимателно се промъкна към осветения прозорец.

Вътре беше пуснато радио, чуваше се стара музика. Клатеше се люлеещ се стол. Макалбин нагласи фотоапарата и пристъпи още по-напред. Изпъна се в пълен ръст и успя да надникне. В облицованата с чам стая имаше триножник. На него — полузавършена картина: дребни човешки фигурки се пързляха на шейна. Макалбин видя побеляла глава и гръб, покрит с вълнен шал. Една ръка размазваше бавно с четка калнокафява боя върху хълбоците на дребен кон. Щракна с фотоапарата.

Ръката остави четката и смъкна перуката с бялата коса. Казуел се изправи, отметна шала и насочи пистолет към прозореца. Макалбин се обърна и побягна — в друга посока, не по същия път, по който беше дошъл.

И последният проблясък на изминалия ден вече се беше стопил, прозрачен синкав мрак изпълваше гората. Дърветата тъмнееха.

Навсякъде около него беше зловещо ясно и тихо. Макалбин притисна разперени длани върху месестата си гръд, жадно гълтайки студения въздух. Опитваше се да диша безшумно, но се беше задъхал, докато изкачваше бавно гористия хълм.

Ослушваше се, за да разбере дали го преследват, но не чу нищо. Лека, хладна мъгла се процеждаше през ясно очертаните голи дървета. Продължи да си пробива път нагоре. Листата пукаха въпреки внимателните му стъпки, шумът от движенията му се предаваше като ехо през сухите шубраци. Макалбин спря отново и пак се послуша. Не чу нищо, освен звуците, които сам издаваше. Силна болка го прониза през ребрата, сви болезнено дробовете му. Макалбин въздъхна и продължи нагоре.

Не можеше да запомни дърветата, край които минаваше. Имаше чувството, че непрекъснато менят положението си. Спря и напрегна очи в студената тъма. Пое дъх бързо и изплашено. Горе, на върха на хълма, стоеше някой и неподвижно чакаше, чакаше търпеливо, черен и прав като мъртво дърво. Макалбин беше сигурен, че горе вляво има човек, може би някой от персонала — огромен, широкоплещест, който чака него. Макалбин клекна и на четири крака започна бавно да се отдалечава от застаналата горе фигура. Движеше се превит ниско до земята, раздирайки дланите и меките си колене в трънаците и нападалите клони. След няколко дълги като вечност минути се изправи, огледа се и отново се залепи за земята. Горе на хоризонта го чакаше още някой — друг човек, скръстил ръце на гърдите и широко разкрачил крака; засилващата се мъгла размазваше силуета, но той несъмнено бе там.

Запълзя в нова посока — още по-тихо, още по-бавно. Стараеше се да не издава звук, да се движи и да лиша безшумно. Мъглата се сгъсти и с напредването на нощта стана още по-студено. Макалбин погледна часовника си. Видя, че е прекарал в гората само тринадесет минути. Пак въздъхна и продължи да се движи напред.

След доста дълго време, всъщност само след още единадесет минути, той стигна края на гората и съзря долу малкото отклонение от шосето, където Нан беше паркирала колата. Нан все още беше там — колата стоеше прикрита в сянката на ниско надвисналите бодливи клони на вечнозелено дърво. Без да го е грижа вече да не вдигне тревога или да привлече нечие внимание, Макалбин се затича към

телената ограда, подскочи, за да се хване по-добре, и се закатери. Никакъв звън, никакъв сигнал за тревога. Скочи от другата страна и се затича към колата. Сграбчи дръжката на вратата до шофьорското място и се метна вътре.

— Да се махаме оттук — извика той и застина.

Зад волана седеше Казуел със същия малък револвер в дясната си ръка. С лявата се пресегна и изключи радиото.

— Исках да чуя съобщението за времето. Утре може да завали сняг. Поне така изглежда, не мислите ли?

Макалбин пое дъх и попита, все още дишайки тежко:

— Къде е Нан?

— Един от помощниците ми я откара вкъщи.

— Тази работа няма да ви се размине лесно, Казуел, да ме преследвате като дивеч и да отвлечете Нан Хендри. Това е Кънектикът, не е феодално царство.

— Тя съвсем не е отвлечена, намира се във великолепна форма — отвърна Казуел. — Нан просто е на наша страна, както и повечето хора тук. Вие сам, мистър Макалбин, отбелязахте колко много жители в нашия район изкарват прехраната си благодарение на Грани. Едно на друго, дъртата ни осигуряваше около милион и половина годишно. Когато умря тази пролет, решихме да не обръщаме внимание на този факт. Изключително примитивният ѝ стил може да се имитира лесно. Един млад художник, приятел на Нан, рисува сега картините на Грани. Никой друг досега, освен вас не се е усъмнил в нашата малка комбина.

— Сгрехих, като се доверих на Нан, а?

— Никога не се доверявайте никому, когато няма нужда — отвърна Казуел. — Бих искал и двадесетината души в Паксвил и околностите му да не бяха посветени в историята с Грани. Но така или иначе, за един сложен план са необходими повече съмишленици.

— Грани Гудолър би трябвало да е вече на около деветдесет години. Колко време още можете да я представяте за жива?

— Най-малко още пет години — отвърна Казуел. — Това означава за нас над пет милиона долара, а може би и повече, ако два от търговските ни проекти се осъществят докрай. Тогава можем да ѝ разрешим да умре. Ще се разиграят страсти, ако това продължи безкрайно дълго, пък може да възникнат и подозрения. За щастие Грани също като вае няма близки роднини и няма кой да ни създава

неприятности. И тя не беше свързана с никого, работеше на свободна практика.

— Аз не съм съвсем без връзки. Какво се готвите да направите?

— Знам, че сте се посветили на истината с упоритост, често граничеща с жестокост — подхвана Казуел. — Ако ви пусна да си заминете, няма да стане работата. Вие сте неподкупен и не може да ви се вярва, че ще мълчите. Чаената чаша, която отнесохте със себе си, ме разтревожи много. На нея могат да бъдат открити и моите отпечатащи, а те вече са картотекирани на някои места. Не, засега просто не мога да ви оставя на свобода.

— Що за нагъл език? Мислите, че можете да ме убиете, защото съм разкрил игрите ви?

— Няма да ви убием, господин Макалбин — отвърна спокойно Казуел, — ще ви задържим тук, за да не ни създавате неприятности.

— Как си представяте, че можете да ме държите в старчески дом?

— Много просто — каза Казуел.

Вратата зад Макалбин се отвори, някой затисна устата му с ръка и го измъкна от колата.

След седмица извадиха всичките му зъби, избелиха косата му, обработиха кожата на тялото му, поставиха го в бунгало за интензивен контрол и го натъпкаха с наркотици. Внушиха му, че е много болен старец — и доста дълго време той им вярваше.

---

[1] Възрастна жена, баба (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Популярно съкращение за Сан Франциско. — Б.р. ↑

ЕДУАРД Д. ХОК

ЩЕ ТЕ ПОЗНАЯ НАВСЯКЪДЕ

16 ноември 1942 г.

Нищо не се виждаше от върха на дюната в нито една посока — нищо, освен неизменното и същевременно непрекъснато променящо се еднообразие на африканската пустиня. Контрел избърса от лицето си слепналия от потта пясък и даде знак да се продължи напред. Танкът, тъжно, болно чудовище, чието единствено желание беше да умре спокойно, се размърда бавно и по следите му рукнаха два пясъчни фонтана.

— Виждаш ли нещо? — попита Гроув, като го приближи изотзад.

— Нищо. Нито германци, нито италианци, дори и араби няма.

Уили Гроув свали карабината от рамото си.

— Трябва да са тук. Нашите самолети са ги забелязали да се насочват насам.

Контрел изръмжа.

— „Старата Берта“ е в такова състояние, че по-добре да не попадаме на тях. Шестима души и един разнебитен стар танк срещу гордостта на африканския корпус на Ромел^[1].

— Не забравяй, че те отстъпват, а не ние. Може да са готови да се предадат.

— Разбира се, че може — прозвуча неубедително гласът на Контрел.

Познаваше Уили Гроув — с невероятното име Уилъби Максунг Гроув — от един месец, откакто попаднаха в една военна част малко преди нахлуването в Северна Африка. Първото му впечатление беше, че е като него, младеж на двадесет и няколко години, мобилизиран за участие в една невъзможна война, застрашаваща да удави всички в кръв и огън. Но с течение на времето пред него постепенно изпъкна друг Уили Гроув и именно той стоеше сега до него, взирайки се в пустата пясъчна долина пред очите им.

— По дяволите! Къде може да са се дянали?

— Говориш, като че си готов да се биеш. Да ги вземат мътните, ако ги видя да се задават, мисля, че ще побягна в обратна посока. — Контрел извади окъсан, изпомачкан и почти празен пакет цигари. — Една пясъчна дюна на туниската граница не е подходящо място за двама ефрейтори.

Гроув приклепна, подпрял леко карабината на коляното си.

— Имаш право по въпроса за ефрейторите. Знаеш ли, през последните няколко седмици си мисля, че ако се върна жив и здрав в Щатите, ще постъпя в канцеларията на началник-щаба и ще стана офицер.

— Ти си намери призиванието.

— Можеш да се смееш колкото искаш. Има и по-лоши начини човек да изкарва прехраната си.

— Положително. Може да обира банки. Но какво, по дяволите, имат да вършат офицерите, когато няма война.

Уили Гроув се замисли.

— Не се тревожи. Дълго време около нас ще има война, може би до края на живота ни.

— Мислиш, че Хитлер ще се задържи толкова дълго?

— Хитлер, Сталин, японците. Все ще има някой, не се тревожи за това.

Контрел смукна от цигарата си, после изведнъж застана нащрек. Нещо се раздвижи на една от дюните, нещо...

— Гледай!

Гроув вдигна бинокъла.

— По дяволите! Те са, няма грешка. Цялата прогнила германска армия. — Контрел хвърли цигарата и се втурна надолу по дюната да съобщи на останалите. Дежурният офицер с тестено на цвят лице караше издъхващия танк, като че караше гроба си. Той сведе поглед надолу, докато Контрел му говореше, после рязко заповяда:

— Ще изкараме „Берта“ на върха на дюната и ще им дадем възможност да ни забележат. Може да помислят, че сме много, и да избягат.

— Разбрано, сър.

И Контрел отново помисли, че могат да ги избият до крак.

Междувременно, докато раненото желязно чудовище заеме позиция, първият от трите германски танка се намираще вече на

подходящо за стрелба разстояние. Контрел видя как огромните дула на оръдията се насочват едно срещу друго — два нелепи гиганта, способни единствено да рушат. Помисли си какъв ли би бил светът, ако оръдията биха могли и да съграждат. Впрочем нямаше никакво време да разсъждава по този въпрос, пък и за каквото и да е друго, тъй като немското оръдие даде откат, бълвайки огън, и почти веднага последва глухият тътен на звуковата вълна. Гъст облак от пясък и дим изпълни въздуха от лявата им страна, тъй като снарядът явно избухна встрани от целта си.

— Залягайте! — изрева Гроув. — Започват да ни обстрелват!

„Старата Берта“ отвърна на огъня, за малко да засегне най-близкия танк, но всички шансове бяха срещу нея. Вторият германски снаряд удари гъсеничната верига, третият отнесе оръдейната кула и „Берта“ капитулира. Някой изпищя — Контрел помисли, че може би е капитанът.

Гроув лежеше проснат върху пясъка на десетина крачки от него.

— Проклето нещо са железните ковчези — рече той, задавяйки се от миризмата на горяща човешка плът.

Контрел направи опит да се надигне.

— Дали някое от момчетата успя да излезе?

— Нито един. Лягай долу! Идват насам.

— О, господи! — Контрел почти започна да се моли. — Какво ще правим?

— Само не мърдай. Ще намеря начин да се измъкнем.

Два от вражеските танкове останаха в далечината, докато третият — окуражен от постиженията си — напредваше към тях. Двама германски войници, покачени на задната му част, скочиха на земята, за да изтичат напред. Единият носеше пушка, другият, поне както се стори на Контрел, нещо като ръчна картечница. Той напрегна тялото си в очакване на изстрелите, почти заровил лице в пясъка.

Командирът на немския танк се появи на оръдейната кула и извика нещо. Войникът с ръчната картечница се обърна — и тогава изведнъж Уили Гроув скочи. Карабината му зачатка като картечница, поваляйки германеца в гръб. С лявата си ръка метна граната към танка, а самият той се хвърли върху втория германец още преди онзи да успее да вдигне пушката си.

Гранатата избухна достатъчно близо, за да не позволи на офицера да предприеме каквото и да е, тогава се раздвижи и Контрел. Изтича ниско приведен към германската машина, чувствувайки присъствието на Гроув зад гърба си.

— Ликвидирах и двамата! — изрева Уили. — Прикривай се!

Издърпа от танка тялото на умирация офицер и изстреля с карабината си един откос вътре. После се покатери горе и завъртя 50-калибровата картечница.

— Не стреляй! — извика Контрел. — Предават се!

Те наистина се предаваха. Войниците от останалите два танка излизаха от машините и се отправяха към тях през пясъка с високо вдигнати ръце.

— Изглежда, вече им е омръзнало да воюват — отбеляза Гроув, насочвайки картечницата срещу им.

— Нима на всички ни не е омръзнало?

Гроув изчака, докато осемте мъже се приближиха на около стотина стъпки, натисна спусъка и внезапна градушка от куршуми заля околността. Германците се стъписаха, направиха опит да се обърнат и да побегнат, но така и паднаха покосени.

— Защо, по дяволите, направи това? — извика Контрел, изкатервайки се до Гроув. — Те се предаваха!

— Може би да. Може би не. Може да са имали скрити в себе си гранати или нещо друго. Нищо не се знае.

— Гроув, ти луд ли си, или какво?

— Жив съм, това е важното! — И Гроув скочи на пясъка леко и самоуверено. — Ще разкажем за това, където трябва и двамата ще приключим играта с медали.

— Но ти ги изби!

— Така се прави на война — заяви Гроув печално. — Убиваш ги и обираш медалите.

30 ноември 1950 г.

Корея е страна на хълмове и чукари, където е трудно да се развива селско стопанство и не е възможно да се водят сражения. Когато капитан Контрел я видя за първи път, той изпита смесено чувство на примирение пред съдбата и отчаяние пред перспективата

колко лесно всичките му хора биха могли да бъдат ликвидирани, без всякаква възможност за съпротива, от една армия, много по-добре запозната с този край.

Сега, след като ноември отмина и есента някак твърде лесно и бързо отстъпи пред неприятните повеи на зимата, той имаше пълно основание да си спомни за тези свои първи впечатления.

Китайците влязоха във войната и всеки час от всички краища на долината пристигаха нови и нови съобщения, че броят им се изчислява не в хиляди, а в стотици хиляди. Думата, изпълваща съзнанието на всички, въпреки че никой не смееше да я изрече гласно, беше „отстъпление“.

— Ще ни натикат в морето, капитане — каза на Контрел един от сержантите му.

— Да не чувам подобни приказки. Съберете хората, в случай че трябва да се измъкваме бързо. Проверете хълм 314.

Хълмовете бяха толкова многобройни и безлични, че ги номерираха в зависимост от височината им. Те бяха само места, където се умираше, и хората или картечниците не ги отличаваха един от друг.

Няколко танка, кални и покрити с кора от скреж, изплуваха в утринната мъгла, движейки се в обратна посока. Контрел пристъпи към първия и го спря с ръка. Едва тогава видя, че това всъщност е „Бофърс“, двойно 40-милиметрово самоходно противовъздушно оръдие, успешно използвано за подкрепа на пехотата. Отдалеч и през мъглата приличаше и; танк и всъщност вършеше работата на танк.

— Какво, по дяволите, не е наред, капитане? — извика, му някакъв глас отгоре.

— Можете ли да вземете още някои хора с вас?

Офицерът скочи долу и в този миг нещо в начина, по който се движеше, възкреси в съзнанието на Контрел една картина от пустинята преди осем години.

— Уили Гроув! Не може да бъде!

Гроув запримига бързо, явно се опитваше да съсредоточи погледа си, и Контрел разбра по отличителните знаци на яката му, че е вече майор.

— Контрел, нали? Радвам се да те видя отново.

— Доста далеч сме от Африка, Уили!

— И дяволски по-зле оттам. Нали се канеше след войната да напуснеш армията?

— Напуснах я за три седмици, но не можах да издържа. Изглежда, след време човек обиква военния живот. Какви са изгледите сега?

Лицето на Гроув се сви в гримаса.

— Ако бяха що-годе добри, мислиш ли, че щяхме да се движим в тази посока?

— Връщате се през прохода?

— Единственият възможен път. Чувам, че китайците се готвят да прекъснат и него.

— Може ли да се качим на вашите машини?

Гроув се захили под мустак.

— Разбира се. Можете да ловите гранатите и да ги хвърляте обратно. — И той така потупа 45-калибровия си револвер, който висеше от едната му страна, като че беше портфейл. — Качвайте се.

Контрел отпрати кратка заповед към сержанта си и изчака, докато по-голямата част от останалите му разпръснали се вече войници си намерят място по машините. Самият той се качи на „танка“ на майор Гроув. Още от сутринта в далечината се чуваха неистовите звуци на сигнални тръби, обикновено предхождащи поредно китайско нападение.

— Капанът се затваря — отбеляза той.

Гроув кимна в знак на съгласие.

— Нещата се развиват точно така, както ти бях казал едно време. Войната няма край. И все пак никога не съм си представял, че ще се бием с китайци.

— Не ти харесва да се биеш с китайци, така ли?

Майорът повдигна рамене.

— Не виждам голяма разлика. И те умират като всички останали. Дори и по-лесно, когато са под въздействието на тревите, които пушат.

Колоната напредваше през прохода — единственият от крит път на юг. И тогава изведнъж разбраха, че от хълмовете и от всички гористи пространства от двете страни на пътя дебнат скрити врагове. Контрел се обърна и видя сержанта си, строполил се на земята, покосен от невидим картечен откос. Някъде пред тях на сред пътя

гореше пълен с войници камион. Гроув се надигна, за да вижда по-добре.

— Не можем ли да ги заобиколим? — попита Контрел, дишайки учестено.

— Ще ги заобиколим или ще минем през тях.

— Те са южнокорейци.

Тези, които все още бяха живи и можеха да се движат, скачаха от горящия камион и тичаха към машината на Гроув.

— Слизайте! — развика се Гроув. — Долу!

Протегна ръка и блъсна назад един южнокореец, който падна на прашното шосе. А когато друг успя да се изкатери на същото място, Гроув извади внимателно 45-калибровия си револвер и стреля право в главата му.

Контрел наблюдаваше всичко това с чувството, че гледа стар филм, отдавна непрожектиран след дълги години на забрава. „Това ми е познато“ — помисли си той, припомняйки си медалите, които двамата с Гроув си поделиха след случката в Северна Африка. Хора като Гроув не се променят — поне никога не стават по-добри.

— Те са южнокорейци, Уили — каза той тихо, почти докосвайки с устни ухото на майора.

— Какво ме интересува какви са? Да не мислят, че това е автобус?

Не говориха повече по този въпрос, докато не се добраха с шум и грохот на юг и не се присъединиха към изтеглящата се американска армия. Контрел се чудеше докога ще продължава всичко това — докъде ще отстъпват. До морето, до Токио или до Калифорния?

Решиха да изпушат по цигара и Контрел каза:

— Не трябваше да убиваш онзи азиатец, Уили.

— Така ли? А какво трябваше да направя, да им разреша да се качат, за да избият заедно с тях и нас ли? Хайде, върви и докладвай, където трябва. Знам военния закон, но знам и моя морален закон. Тук е като препълнена с хора спасителна лодка.

— Мисля, че просто обичаш да убиваш.

— Че кой войник не обича?

— Аз.

— По дяволите! За какво тогава си се върнал в армията? За забавление или за игри?

— Мислех, че мога да направя нещо, за да се запази мирът в света.

— Единственият начин да се запази мирът в света е да се избият всички, които създават проблеми.

— И онзи азиатец ли създаваше проблеми?

— Според мене, да. Поне тъкмо тогава.

— Но на тебе това ти доставя удоволствие. Почувствувах го по израза на лицето ти. Също както в Северна Африка.

Майор Гроув се обърна, отклонявайки поглед встрани.

— За Северна Африка получих медал, приятелче. Той ми помогна да стана майор.

Контрел кимна тъжно с глава.

— Наистина за убийства дават медали. Освен това, както предполагам, невинаги се интересуват от подробностите.

Чу се заповед и Гроув загаси цигарата.

— Хайде, момче, не мисли толкова много за тези неща. Продължаваме напред.

Контрел кимна и го последва. Един път, само един-единствен път се обърна, за да погледне пътя, по който бяха пристигнали...

24 август 1961 г.

Майор Контрел беше в Берлин от три часа, когато чу да споменават името на Уили Гроув на бара в офицерския клуб. Човекът, който приказваше, леко пийнал капитан, изглежда, изпитваше удоволствие да представя нещата така, като че ли след войната беше защищавал Берлин от руснаците сам с голи ръце.

— Гроув — говореше той с известно страхопочитание в гласа. — Полковник Уилъби Максунг Гроув. Това е пълното му име! Говори се, че до края на годината ще бъде произведен генерал. Само да го бяхте видели как се противопоставяше на руснаците миналата седмица, само да го бяхте видели!

— Чух, че бил в Берлин — подхвърли Контрел. — Познавам го от едно време.

— От Корея?

Контрел кимна.

— И от Северна Африка преди близо двайсет години. Тогава бяхме много по-млади.

— Не знаех, че е участвувал във Втората световна война.

— Това беше преди да станем офицери.

Капитанът изсумтя.

— Трудно ми е да си представя Гроув като обикновен войник. Но трябваше да го видите миналата седмица — стоеше, гледаше как издигат проклетата стена и изведнъж тръгна право към разделителната линия. И руският офицер беше там, изправиха се един срещу друг, само на няколко сантиметра разстояние, като че ли се предизвикваха взаимно. Не след дълго обаче руснакът се обърна и се отдалечи, и проклет да бъда, ако Гроув не извади 45-калибровия си револвер! За миг помислихме, че наистина ще застреля този комунист, и всички щяхме да бъдем на негова страна, ако го беше направил. Нали знаете, когато човек преживява такова нещо достатъчно дълго, когато напрежението ту спада, ту се покачва, става така, че след време наистина му се иска някъде някой като полковник Гроув да натисне спусъка или да натисне някое копче и да ни накара всички да се заловим за работа веднъж завинаги.

— Имаш предвид да започнете да убивате?

— Каква друга работа може да върши един войник?

Контрел пресуши чашата си, без да отговори. Само попита:

— Къде е отседнал Гроув? Женен ли е вече?

— И да е женен, няма съпруга. Живее във военновъздушната база.

— Благодаря. — Контрел остави на бара смачкана банкнота. — Пиенето е от мене. Беше ми приятно, че си поговорихме.

Откри полковник Гроув след едночасово търсене, но не в квартирата, а в кабинета му, от който като на длан се виждаше цялата главна улица на Западен Берлин. Косата му беше побеляла малко повече, движенията му бяха станали по-резки, но въпреки всичко беше същият Уили Гроув. Мъж на около четиридесет години. Войник.

— Контрел! Добре дошъл в Берлин! Чух, че са те изпратили насам.

Ръкуваха се като стари приятели и Контрел каза:

— Разбрах, че се справяш много добре с положението тук.

— Справях се, докато не започнаха да издигат тази проклета стена миналата седмица. Едвам не застрелях един руски офицер.

— Чух и това. Защо не го направи?

Полковник Гроув се усмихна.

— Познаваш ме достатъчно добре, за да те лъжа, майоре. Преживели сме заедно много неща. Ти си този, който винаги ми е натяквал, че имам слабост да убивам хора.

— Слабост не е точната дума.

— Е, няма значение. Ти поне можеш да разбереш по-добре от всеки друг какви чувства ме вълнуват в момента. Но ги потискам. Говори се, че ще ме направят генерал, момче, затова точно сега не трябва да се забърквам в нищо. Никакви грешки.

— А аз все още съм майор. Сигурно не живея по правилата.

— Не притежаваш инстинкта да убиваш, Контрел. И никога не си го имал.

Майор Контрел запали цигара, този път особено старателно.

— Не мисля, че един войник трябва непременно да притежава инстинкт на убиец в днешно време, Уили. Но така или иначе, ние с тебе спорим от време на време все по въпроса вече близо двадесет години.

— И още как — усмихна Уили Гроув. — Съжалявам, че сега не мога да убия някого в твоя чест.

— Какво би правил изобщо в един цивилен живот, Уили?

— Не знам. Не съм се замислял особено за това.

— Преди сто години вероятно щеше да бъдеш гангстер на Запад. Преди четиридесет години — въоръжен контрабандист на алкохол в Чикаго. Сега наистина не ти остава нищо друго, освен армията.

Усмивката на Гроув застина, но не изчезна. Излезе иззад бюрото и се приближи към прозореца. Загледан в оживената улица долу, той каза:

— Може би си прав, наистина не знам. Знам само, че през целия си живот досега съм убил петдесет и двама души, добро средно постижение. Повечето от тях съм гледал право в очите, преди да ги застрелям. Неколцина съм убил в гръб, както щеше да стане за малко с онзи руснак миналата седмица.

— Можеше да предизвикаш война.

— Да, един ден може и да го направя. Ако имах власт да... — И Гроув спря, без да довърши мисълта си.

— Не всички са като тебе — отбеляза Контрел. — И слава богу.

— Но достатъчно много са на моя страна. И достатъчно много знаят, че армията значи война, а войната значи смърт. Това е неизбежно, каквото и да се прави.

Контрел погледна полковника с побелелите коси и си спомни за капитана, с когото беше разговарял в бара малко преди това. Може би имат право. Може би той мисли погрешно. Нима беше пропилял целия си живот в името на една невъзможна мечта за армия без война или убийства?

— Въпреки това поддържам възгледите си — заяви той.

— На добър час, майоре.

След около седмица Контрел разбра, че един руски пазач е бил убит на стената при престрелка със западногермански полицаи. Според една от версиите някакъв американски офицер бил изстрелял лично фаталния куршум, но Контрел нямаше възможност да провери достоверността на този слух.

5 април 1969 г.

Беше денят преди Великден във Вашингтон — един град, изпълнен с приятно очакване под топлите лъчи на пролетното слънце. Коридорите на Пентагона бяха още по-пуста от обикновено в съботен ден и само в един кабинет в западната част на сградата се развиваше дейност. Генерал Уилъби Максунг Гроув, току-що назначен за председател на Съвета на началник-щабовете, се местеше в новия си кабинет.

Полковник Контрел го завари наведен над едно чекмедже на бюрото си да разпределя на подходящо място съдържанието на обемиста папка. Гроув вдигна поглед, леко изненадан от появата на неочаквания си съботен посетител.

— А... Контрел, нали? Не съм те виждал от години. Полковник? Напредваш.

— Не така бързо като тебе, генерале.

Гроув се усмихна, приемайки тези думи като вид поздравление.

— Сега съм на върха. Добро място за мъж на моята възраст. Цялата ми коса побеля, но се чувствавам добре. Променил ли съм се, полковник?

— Ще те позная навсякъде, генерале.

— Предстои ми много работа, дяволски много. Чаках и се трудих през целия си живот, за да стигна до този пост, и най-после го имам. Новият ни президент обеща да ми даде пълна свобода на действие във външната политика.

— Предполагам, че ще го направи — отвърна Контрел тихо. — Имаш ли вече някакви планове?

— През целия си живот съм имал планове. — Гроув се обърна на въртящия се стол и се загледа съсредоточено през прозореца към далечния град.

— Ще им покажа какво може да направи една армия.

Полковник Контрел прочисти гърлото си.

— Знаеш ли, Уили, за подобно нещо, изглежда, са нужни повечето години от един живот, но в крайна сметка ти ме убеди, че понякога да убиваш е наистина необходимо.

— Е, щастлив съм да чуя, че си стигнал до...

Генерал Гроув се завъртя обратно на стола си и в този миг Контрел стреля в лявото му слепоочие.

Известно време след като го направи, Контрел продължи да се взира в тялото, почти без да чувства, че пръстите му се бяха огънали под тежестта на оръжието и то се беше изхлузило от тях. Една-единствена мисъл изпълваше съзнанието му. Как въобще би обяснил всичко на военния съд?

---

[1] Немски фелдмаршал, командувал германските сили в Сев. Африка. — Б.р. ↑

Издание:

Заглавие: Да се чете на светло

Преводач: Иванка Томова; Маря Стамболиева; Елза Станчева;
Цвета Карагъзова

Година на превод: 1987

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: Държавно издателство „Отечество“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1987

Тип: сборник разкази

Националност: американска

Печатница: Държавна печатница „Димитър Найденов“ — В.
Търново

Излязла от печат: 25.VI.1987 г.

Редактор: Огняна Иванова

Художествен редактор: Васил Миовски

Технически редактор: Иван Андреев

Рецензент: Нели Доспевска; Красимира Тодорова

Художник: Николай Алексиев

Коректор: Мая Халачева

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/17311>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.